

Carlos Castaneda

A végtelen aktív oldala

PÜSKI/ÚJ ÁG BUDAPEST, 2005

Hungarian transation © Püski Kiadó kft.

A mű eredeti címe: Active side of infinity

Lektorálta: Püski Irén

Fordította: Istvánfi András

Tipográfia: Püski Atilla

Telefon: 06-30-370-2744

E-mail: puskiatilla@yahoo.com

ISBN: 963 9906 63 8

5.

Ezt a könyvet annak a két embernek ajánlom, akik ösztönzést és eszközöket adtak antropológiai terepmunkámhoz: Clement Meighan és Harold Garfinkel professzoroknak. Tanácsaikat követve belevágtam egy olyan terepyakorlatba, amiből soha nem jutottam ki. Ha nem sikerült tanításuk szellemiségének megfelelnem, úgy legyen. Nem tehettem róla. Egy nagyobb erő, melyet a sámánok a végtelennek neveznek, elnyelt engem, mielőtt világos társadalomtudományi tételket fogalmazhattam volna meg.

7.

Mondattan

Egy ember az egyenleteit bámulva
kijelentette, az univerzumnak volt kezdete.
Volt egy robbanás, mondta.
A bummok bummja, és az univerzum megszületett.
És most tágul.
Még életének a hosszát is kiszámolta:
tíz milliárd kört tesz meg alatta a Föld a Nap körül.
Az egész bolygó tapsolt;
és tudományosnak ítélte ezeket a számításokat.
Senki sem gondolta, hogy az állítással, miszerint az univerzum
elkezdődött,
az az ember csupán anyanyelve mondattanát tükrözte le;
egy mondattant, ami tényekről való kijelentésként
kezdeteket követel, mint a születés,
fejlődést, mint az érlelődés,
és véget, mint a halál.
Az univerzum elkezdődött,
és öregszik, biztosított minket ez az ember,
és meg fog halni, mint bármi más,
mint ahogy ő maga is meghalt azután, hogy matematikailag
megerősítette anyanyelve mondattanát.

8.

A másik mondattan

Valóban elkezdődött az univerzum?

Igaz a Nagy Bumm elmélete?
Ezek nem kérdések, habár annak hangzanak.
A mondattan, ami a tényekről való kijelentésekhez
kezdeteket, fejlődést és végeket tart szükségesnek,
az egyetlen létező mondattan?
Ez a valódi kérdés.
Vannak más mondattanok.
Van például egy, ami az intenzitás változatait
követeli meg tényként.
Eszerint a mondattan szerint semmi sem kezdődik és végződik;
így a születés nem egy világosan körülhatárolható esemény,
hanem az intenzitás egy speciális fajtája,
csakúgy mint az érlelődés vagy a halál.
Ennek a mondattan az embere egyenleteit átnézve úgy találja,
az intenzitás elegendő variációját számolta ki,
hogy biztosan kijelenthesse:
az univerzum sosem kezdődött,
és sosem ér majd véget,
hanem az intenzitás végtelen hullámzásán ment,
megy és fog keresztül menni.
Ez az ember nagyon jól kikövetkeztetné,
hogy az univerzum maga az intenzitás harci szekere,
ahol végnélküli változásokon utazhatunk keresztül.
Kikövetkezteti mindezt, és még többet,
talán anélkül, hogy valaha is rájönne arra,
hogy egyszerűen csak megerősíti anyanyelve mondattanát.

9.

Bevezető

Ez a könyv életem emlékezetes eseményeinek gyűjteménye. Összeállításuk során don Juan Matus mexikói jaki indián sámán javaslatát követtem, aki tanítóként tizenhárom éven át azon igyekezett, hogy elérhetővé tegye számomra azoknak a sámánoknak a *megismerési világát*, akik Mexikóban éltek az ősi időkben. Don Juan Matus javaslata, hogy állítsam össze az emlékezetes eseményeknek ezt a gyűjteményét, olyan volt, mintha véletlenszerű lenne, mintha csak a pillanat hevében jutott volna az eszébe. Ez volt don Juan tanítási módszere. Az egyszerűséggel leplezte bizonyos műveletek fontosságát. Ily módon elrejtette a véglegesség fullánkját, olyannak mutatva azt, mint ami semmiben sem különbözik a mindennapi élet dolgaitól.

Az idő múlásával don Juan elárulta nekem, hogy az ősi Mexikó sámánjai az emlékezetes események gyűjteményét olyan eszköznek találták, ami megmozgatja a bennünk lévő rejtett energiakészleteket. Úgy magyarázták ezeket a készleteket, mint amik olyan energiából állnak, mely magából a testből ered, de elmozdultak, kilöködtek a mindennapi élet körülményeinek hatására és elérhetetlenné váltak. Ebben az értelemben Don Juan és leszármazási ágának sámánjai számára az emlékezetes események gyűjteménye használatlan energiájuk *át csoportosítására* szolgáló eszköz volt.

Az előfeltétele ennek a gyűjteménynek az az őszinte és teljesen véghezvitt cselekedet volt, hogy az ember összeállította érzelmeinek és felismeréseinek teljes összegét, anélkül, hogy abból bármit kispórolt volna. Don Juan szerint leszármazási vonalának sámánjai meg voltak arról győződve, hogy az emlékezetes események gyűjteménye az eszköz ahhoz az érzelmi és energetikai rendezéshez, ami az érzékelés értelmében elengedhetetlen a végtelenben való utazáshoz.

10.

Don Juan elmagyarázta annak a sámáni tudásnak a teljes célját, amit ő gyakorol ahhoz, hogy felkészüljön a végső utazással való szembenézésre: azzal az utazással, amelyet minden emberi lénynek meg kell tennie élete végén. Azt mondta, fegyelmük és elszántságuk révén a sámánok képesek megőrizni egyéni tudatukat és szándékukat a halál után. Számukra a modern ember által „halál utáni életnek” nevezett, homályos, idealista állapot konkrét terület volt, zsúfolásig telve egy másik rendszer gyakorlatias ügyeivel, melyek különböznek ugyan a hétköznapi világ gyakorlatias ügyeitől, mégis hasonló funkcionális gyakorlatiassággal bírnak. Don Juan úgy tartotta, a

sámánok életük emlékezetes eseményeinek összegyűjtésével készülnek fel arra, hogy belépjenek erre a konkrét területre, melyet a *végtelen aktív oldalának* neveznek.

Egy délután vékony bambuszrudakból készült, laza szerkezetű ramadája alatt beszélgettem don Juannal. Olyan volt, mint egy fedett tornác, ami bizonyos mértékig véd a naptól, de egyáltalán nem nyújt oltalmat az eső ellen. Néhány kicsi, erős doboz szolgált padként. Márkajelzéseik fákók voltak, és inkább díszítésnek látszottak, nem lehetett őket beazonosítani. Az egyikem ültem, hátamat a ház elülső falának vetve. Don Juan egy másik dobozon ült, a ramadát tartó egyik rúdnak dőlve. Csak néhány perccel ezelőtt érkeztem. Egész nap vezettem a meleg, párás időben. Ideges voltam, nyugtalan és izzadt.

Amint kényelmesen elhelyezkedtem, don Juan azonnal beszélni kezdett. Szélesen mosolyogva megjegyezte, hogy a túlsúlyos emberek szinte sosem tudják, hogyan küzdjenek meg a kövérséggel. Az ajkain játszó mosoly azt sugallta, nem tréfálgozik. A lehető legegyszerűsebb, de mégis közvetett módon felhívta a figyelmemet arra, hogy túlsúlyos vagyok.

Olyan ideges lettem, hogy felborultam a dobozzal, amin ültem, és nagyon erősen bevágtam a hátamat a vékony falba. Az ütközés alapjaiban rázta meg a házat. Don Juan kérdően nézett rám, de ahelyett hogy megkérdezte volna, jól vagyok-e, megnyugtatóan, hogy nem döntöttem össze a házat. Ezután részletesen elmagyarázta, hogy ez a ház csak ideiglenes lakóhelye, valójában valahol máshol él. Amikor megkérdeztem, hol él valójában, rám meredt. Tekintete nem volt harcias, in-

11.

kább a helytelen kérdésektől való határozott elrettentés volt. Nem értettem, mit akar. Azon voltam, hogy újra feltegyem a kérdést, amikor megállított.

– Ilyen kérdéseket nem teszünk fel errefelé – jelentette ki határozottan. – Eljárásokról és eszmékről kérdezz bármit, amit akarsz. Amikor készen állok majd, hogy elmondjam hol élek, elmondom neked, anélkül hogy kérdezned kellene.

Azonnal elutasítva éreztem magam. Akaratlanul is elvörösödtem. Kétségkívül megsértődtem. Don Juan kirobbanó nevetése méginkább felbosszantott. Nemcsak hogy elutasított, de megsértett és még ki is nevetett.

– Ideiglenesen itt élek, mivel ez egy mágikus központ – folytatta viharos hangulatomban közömbösen. – Valójában temiattad élek itt.

Állítása kizökkentett. Nem tudtam elhinni. Azt gondoltam, valószínűleg azért mondja ezt, hogy enyhítsen a sértése miatti ingerültségemen.

– Tényleg miattam élsz itt? – kérdeztem végül, mert nem tudtam féken tartani kíváncsiságomat.

– Igen – mondta nyugodtan. – Fel kell hogy készítelek. Olyan vagy, mint én. Megismétlem neked, amit már elmondtam: a sámánok vagy varázslók minden nemzedékének nagualja vagy vezetője számára az a feladat, hogy megtalálja azt az új férfit vagy nőt, aki csakúgy mint ő, dupla energetikai szerkezettel rendelkezik; és én *láttam* benned ezt a sajátosságot a nogalesi buszállomáson. Amikor *látom* az energiádat, két egymásra helyezett fénylő labdát *látok*, az egyiket a másikon, és ez a jellegzetesség összeköt minket. Nem tudlak téged többé úgy elutasítani, ahogy te el tudsz utasítani engem.

Szavai nagyon különös nyugtalanságot keltettek bennem. Egy perccel ezelőtt még dühös voltam, most sírni szerettem volna.

Azzal folytatta, hogy el akar engem indítani azon az úton, amit a sámánok a *harcosok útjának* neveznek, igénybe véve a hely erejét, ahol él, mivel az nagyon erős érzések és reakciók középpontja. Harcias emberek éltek itt évezredek óta, akik háborús ügyeikkel átittatták a tájat.

12.

Don Juan abban az időben Sonora államban élt, Észak-Mexikóban. száz mérföldnyire délre Guaymas városától. Terepgyakorlatom végzésének címén mindig itt látogattam meg.

– Háborúba kell bocsátkoznom, don Juan? – kérdeztem őszintén aggódva, miután kijelentette, hogy egy nap szükségem lesz háborús tapasztalatokra. Már megtanultam, hogy mindent, amit mond, a lehető legkomolyabban kell vennem.

– Arra mérget vehetsz – válaszolta mosolyogva. – El fogok költözni innen, miután magadba ittál mindent, amit csak magadévá tehetsz ebből a vidékből.

Nem volt okom kételkedni abban, amit mondott, de nem tudtam őt máshol elképzelni. Teljes mértékben része volt mindannak, ami körülvette őt. A háza azonban valóban ideiglenes lakóhelynek nézett ki. A jaki farmerek tipikus, levakolt vesszőfonatból készült, lapos, zsúpfedelű kunyhója volt, egy tetőtlen konyhával és egy nagy helyiséggel alváshoz és étkezéshez.

– Nagyon nehéz túlsúlyos emberekkel foglalkozni – mondta.

Ez következetlenségnek tűnt, de nem volt az. Don Juan egyszerűen visszatért ahhoz a témához, amibe

belekezdett, mielőtt félbeszakítottam azzal, hogy bevágtam a hátamat a házfalba.

– Egy perccel ezelőtt úgy csapódtál a házamnak, mint egy vasgolyó – mondta lassan csóválva a fejét. – Micsoda ütközés! Egy pocakos emberhez méltó ütközés!

Az a kényelmetlen érzésem volt, hogy úgy beszél, mint aki már lemondott rólam. Azonnal védekező álláspontra helyezkedtem. Somolyogva hallgatta viharos magyarázkodásomat arról, hogy a súlyom normális a csontszerkezetemhez képest.

– Ez igaz – ismerte be komolyan. – Nagy csontjaid vannak. Valószínűleg könnyedén felszedhetnél még vagy tíz kilót, és senki, biztosíthatlak róla, senki nem venné észre. Én nem venném észre.

Hamiskás mosolya azt sugallta, határozottan pocakos vagyok. Ezután általánosságban kezdett érdeklődni az egészségem felől, és én beszélni kezdtem, kétségbeesetten próbálva kitérni a súlyomra vonatkozó minden további megjegyzése elől. Végül ő változtatott témát.

13.

– Mi újság a különcségeiddel és aberrációiddal? – kérdezte fapofával.

Ostobán azt feleltem, jól vannak. „Különcségeknek és aberrációknak” a gyűjtőszenvédélyemet nevezte. Abban az időben újult lelkesedéssel vettem magam abba, amit egész életemben szerettem: gyűjteni bármit, ami gyűjthető. Magazinokat, bélyeget, lemezeket és II. világháborús holmikat, például töröket, katonai sisakokat, zászlókat, és ehhez hasonló dolgokat gyűjtöttem.

– Mindössze annyit tudok mondani az aberrációimról don Juan, hogy próbálok eladni a gyűjteményeimet – mondtam egy utálatos dolog megtételére kényszerített mártír hangján.

– Nem olyan rossz elképzelés gyűjtőnek lenni – mondta teljesen komolyan. – Nem az a dolog lényege, hogy gyűjtesz, hanem az, hogy mit gyűjtesz. Te ócskaságokat, értéktelen tárgyakat gyűjtesz, amik éppolyan biztosan bebörtönöznek, mint a kutyád. Nem kerekedhetsz csak úgy fel, ha van egy háziállatod, amire vigyáznod kell, vagy ha amiatt kell aggódnod, hogy mi lesz a gyűjteményeiddel, ha nem vagy a közelben.

– Hidd el don Juan, én komolyan vevőket keresek.

– Nem, nem, nem, ne érezd úgy, hogy bármivel is vádolak. Valójában szeretem a gyűjtőszellemedet. Csak a gyűjteményeidet nem szeretem, ennyi az egész. Azonban szeretném lekötni a gyűjtőszenvédélyed. Egy valóban értékes gyűjteményt szeretnék a figyelmedbe ajánlani.

Don Juan egy hosszú pillanatig hallgatott. Úgy tűnt, hogy a szavakat keresi, de az is lehet, hogy csak drámai, ügyesen elhelyezett tétovázás volt. Mély, átható tekintettel nézett rám.

– Minden harcosnak kötelessége elkészítenie egy speciális albumot. Egy albumot, ami felfedi a harcos egyéniségét, ami tanúskodik az életkörülményeiről.

– Miért hívod ezt gyűjteménynek, don Juan? – kérdeztem vitatkozó hangon. – Vagy albumnak, ha már itt tartunk?

– Mivel mindkettő. De mindenekelőtt olyan, mint emlékek képeinek, az összegyűjtött emlékezetes események képeinek albuma.

– Ezek az emlékezetes események valamilyen sajátos módon emlékezetesek?

14.

– Azért emlékezetesek, mert különleges jelentőségük van az ember életében. Azt javaslom, állítsd össze ezt az albumot, úgy, hogy összeszeded a különböző eseményeket, melyeknek nagy jelentősége volt a számodra.

– Életem minden eseményének nagy jelentősége van számomra, don Juan! – jelentettem ki erélyesen, és rögtön éreztem nagyképűségem hatását.

– Nem igazán – felelte mosolyogva, láthatóan roppantul élvezve a reakciómat. – Életed nem minden eseményének volt különleges jelentősége számodra. Úgy gondolom, hogy van azonban néhány, melyek alighanem megváltoztatták a dolgaidat és megvilágították az utadat. Általában azok az események, melyek megváltoztatják utunkat, személytelenek, ugyanakkor végletesen személyesek.

– Nem akarok akadékoskodni, don Juan, de hidd el, minden, ami történt velem, megfelel ezeknek a feltételeknek – mondtam, miközben tudtam, hogy hazudok.

Amint ezt kijelentettem, rögtön mentegetődni akartam, de don Juan nem figyelt rám, mintha nem is mondtam volna semmit.

– Erre az albumra ne közhelyekben, vagy élettapasztalataid triviális feldolgozásaként gondolj!

Mély lélegzetet vettem, becsuktam a szemem és megpróbáltam elcsendesíteni az elmémet. Megoldatlan problémámról beszélgettem magamban viharosan: kétségkívül egyáltalán nem szerettem meglátogatni don Juant. Jelenlétében fenyegetve éreztem magam. Szavaival hatott rám és semmi teret nem hagyott, hogy megmutathassam az értékemet. Gyűlöltem, hogy elvesztem a tekintélyem, valahányszor csak kinyitom a szám, gyűlöltem, hogy én játszom a bolondot.

De volt bennem egy másik hang. egy mélyebbről jövő, távolabbi, majdhogynem gyenge hang. Ismerős

párbeszédem összütébe hallottam magam, amint azt mondom, túl késő számomra ahhoz, hogy visszaforduljak. Amit tapasztaltam, az nem igazán a saját hangom vagy gondolatom volt, inkább olyan volt, mint egy ismeretlen hang, ami azt mondja, már túl messzire merészkedtem don Juan világában, így nagyobb szükségem van rá, mint a levegőre.

15.

– Mondj bármit, amit akarsz, de ha nem lennél olyan egoista, mint amilyen vagy, nem lennél ilyen bosszús – mondta a hang.

– Ez a másik elméd hangja – mondta don Juan, mintha hallotta volna. vagy olvasni tudott volna a gondolataimban.

A testem önkéntelenül felugrott. Annyira megijedtem, hogy könnyes lett a szemem. Bevallottam don Juannak nyugtalanságom jellegét.

– A konfliktusod nagyon természetes. És hidd el nekem, nem akarom ezt súlyosbítani. Nem az a fajta vagyok. Van számodra néhány történetem arról, amit a tanítóm, Julián nagual tett velem. Egész lényemmel utáltam őt. Nagyon fiatal voltam, és láttam, hogy a nők hogyan imádják, mindenüket neki adják, de amikor én próbáltam megszólítani őket, oroszlánként fordultak velem szembe, készen arra, hogy leharapják a fejem. Engem szívből utáltak, őt pedig szerették. Mit gondolsz, hogyan éreztem magam?

– Hogyan oldottad meg ezt a konfliktust don Juan? – kérdeztem több mint őszinte érdeklődéssel.

– Nem oldottam meg semmit. Ez a konfliktus, vagy akármi, a két elmém csatájának az eredménye volt. Mindannyiunknak, emberi lényeknek, két elménk van. Az egyik teljesen a mienk, olyan, mint egy halk hang, ami rendet, egyenességet és céltudatosságot ad nekünk. A másik elme *idegen beültetés*. Viszályt, önimádatot, kétségeket és reménytelenséget szül.

Annyira a saját gondolatmenetemre koncentráltam, hogy teljesen lemaradtam arról, amit don Juan mondott. Tisztán fel tudtam idézni minden szavát, de nem jelentettek számomra semmit. Don Juan nagyon nyugodtan, egyenesen a szemembe nézve elismételte, amit az előbb mondott. Még mindig képtelen voltam felfogni az értelmét. Nem tudtam a szavaira koncentrálni.

– Valami különös okból don Juan, nem tudok arra koncentrálni, amit mondasz.

– Tökéletesen értem, miért nem tudsz – mondta szélesen mosolyogva. – És te is meg fogod érteni egyszer, ugyanakkor, amikor megoldod a konfliktust, hogy kedvelsz-e engem vagy nem, aznap, amikor megszűnsz a világ *én-én-én* közepe lenni.

16.

– Addig is – folytatta – tegyük félre a két elme témáját és térjünk vissza emlékezetes eseményeid albumának elkészítéséhez. Hozzá kell tennem, hogy egy ilyen album a fegyelem és az elfogulatlanság feladata. Tekintsd ezt az albumot harci cselekedetnek.

Don Juan állítása, miszerint a konfliktusom, hogy egyszerre szeretek, meg nem is szeretek vele találkozni, véget ér, mihelyst feladom az énközpontúságomat, nem volt megoldás a számomra. Valójában ez a kijelentés még dühösebbé tett; egyre jobban idegesített. És amikor azt hallottam, hogy don Juan harci cselekedetként beszél az albumról, minden mérgemmel kirobbantam ellene.

– Az elképzelést, hogy ez az események gyűjteménye, már önmagában is nehéz megérteni – mondtam tiltakozva.

– Mindennek tetejében albumnak nevezed, és azt mondod, egy ilyen album harci cselekedet. Ez túl sok nekem. Ez túl homályos. A homályosság hatására a metafora elveszti az értelmét.

– Milyen különös! – felelte don Juan nyugodtan. – Velem pont ellenkezőleg van. Az, hogy egy ilyen album harci cselekedet, mindent jelent számomra a világon. Semmi másnak nem akarnám emlékezetes eseményeim albumát, mint harci cselekedetnek.

Tovább akartam érvelni az álláspontom mellett, és elmagyarázni neki, hogy felfogtam az emlékezetes események albumának gondolatát. A zavarba ejtő módot kifogásoltam, ahogy elmagyarázta. Abban az időben a világos és funkcionális nyelvhasználat ügyvédjeként tekintettem magamra.

Don Juan nem fűzött megjegyzést agresszív hangulatomhoz. Csak rázta a fejét, mint aki teljesen egyetért velem. Egy idő után vagy teljesen kifogytam az energiából, vagy annak óriási hulláma ért el. Váratlanul minden erőfeszítés nélkül felismertem kitorésem értelmetlenségét. Végtelenül zavarban éreztem magam.

– Mi kerít hatalmába, amikor így viselkedem? – kérdeztem komolyan don Juant. Abban a pillanatban tökéletesen össze voltam zavarodva. Felismerésem annyira megrázott, hogy akaratom ellenére zokogni kezdtem.

– Ne aggódj az ostoba részletek miatt – mondta don Juan biztatóan. – Mindannyian, férfiak és nők, ilyenek vagyunk.

17.

- Úgy érted don Juan, hogy természetünkönél fogva tisztulunk és ellentmondásosak vagyunk?
- Nem, természetünkönél fogva nem vagyunk tisztulunk és ellenkezők. Kicsinyességeink és ellentmondásaink sokkal inkább egy transzcendentális konfliktus eredményei, amely mindannyiunkat kínoz, de amelynek csak a varázslók vannak fájdalmasan és reménytelenül a tudatában: a két elménk közötti konfliktusnak.
- Don Juan mereven nézett rám, szemei olyanok voltak, mint két széndarab.
- Egyre csak a két elménkről beszélsz nekem, de az agyam nem tudja rögzíteni, amit mondasz. Miért?
- A kellő időben tudni fogod. Jelenleg elegendő lesz, ha elisméltam, amit előzőleg mondtam a két elménkről. Az egyik, az igazi elménk, az élettapasztalataink terméke, ritkán szólal meg, mert legyőzték, és érthetetlennek minősítették. A másik, amit naponta használunk mindenhez, amit teszünk, *idegen beültetés*.
- Azt hiszem az a dolog lényege, hogy az *idegen beültetés* gondolata annyira szokatlan, hogy az elmém nem tudja komolyan venni – mondtam, és úgy éreztem, valódi felfedezést tettem.
- Don Juan nem fűzött hozzá megjegyzést. Mintha egy szót sem szóltam volna, folytatta a két elme témájának kifejtését.
- A két elme konfliktusának megoldása *szándékolás* kérdése. A varázslók a *szándék* szó hangos és tiszta kimondásával hívják meg a *szándékot*. A *szándék* univerzumban létező erő. Amikor a varázslók hívják a *szándékot*, eljön hozzájuk, és létrehozza a megvalósítás útvonalt, ami azt jelenti, hogy a varázslók mindig véghezviszik, aminek nekikezdték.
- Úgy érted don Juan, hogy a varázslók mindent megszereznek. amit csak akarnak, még ha az kicsinyes és önkényes is?
- Nem, nem így értettem. Természetesen bármihez meg lehet hívni a *szándékot*, de a varázslók nehézségek árán felfedezték, hogy a *szándék* csak akkor jön el hozzájuk, ha az valami absztrakt. Ez a varázslók biztonsági szelepe, máskülönben elviselhetetlenek lennének. A te esetemben, ahhoz hívni meg a *szándékot*, hogy megoldd a két elméd konfliktusát, vagy hogy halld a valódi elméd hangját, egyáltalán nem kicsi-

18.

nyes vagy önkényes dolog. Pont ellenkezőleg: éteri és absztrakt, ugyanakkor annyira létfontosságú számodra, amennyire csak lehet.

Don Juan egy pillanatra elhallgatott, aztán ismét az albumról kezdett beszélni.

– Az én albumom, harci cselekedetként rendkívül óvatos válogatást igényelt. Most precíz gyűjteménye életem felejthetetlen eseményeinek, és mindannak, ami hozzájuk vezetett. Azt sűrítettem bele, ami számomra jelentőségeltjes volt és lesz. Véleményem szerint a harcos albuma olyan fokig konkrét, hogy az már megrázó.

Fogalmam sem volt, hogy mit akar don Juan, ugyanakkor tökéletesen értettem őt. Azt tanácsolta, üljek le egyedül, és hagyjam, hogy a gondolataim, emlékeim és elképzeléseim szabadon áramoljanak. Azt ajánlotta, tegyek erőfeszítést annak érdekében, hogy a mélyből jövő hang megszólalhasson és elmondhassa, mit válasszak. Menjek be a házba és feküdjek le az ágyamra, ami faladákából és matracként szolgáló üres zsákok tucatjaiból volt elkészítve. Az egész testem sajgott, és amikor ledőltem az ágyra, kiderült, hogy rendkívül kényelmes.

Megfogadtam a javaslatát, és elkezdtem a múltamon gondolkodni, olyan eseményeket keresve, melyek nyomot hagytak bennem. Hamar felismertem, hogy az állításom, miszerint életem minden eseménye jelentőségeltjes volt, képtelenség. Ahogy arra kényszeríttem magam, hogy emlékezzek, rájöttem, hogy még azt sem tudom, honnan kezdjem. Habár az elmém összevissza csapongott összefüggéstelen gondolatok és velem történt események emlékei között, nem tudtam eldönteni, hogy volt-e számomra bármilyen jelentőségük, vagy nem. Az volt a benyomásom, hogy egyáltalán nem volt semminek sem jelentősége. Úgy tűnt, úgy éltem, mint egy hulla, akit képessé tettek arra, hogy járjon és beszéljen, de arra nem, hogy bármit is érezzen. Mivel egyáltalán nem voltam képes annyira koncentrálni, hogy egy felszínes próbálkozáson túl is folytassam a kísérletet, feladtam és elaludtam.

– Sikerült valami? – kérdezte don Juan, amikor órákkal később felébredtem.

Ahelyett, hogy nyugodt lettem volna az alvás és a pihenés után, ismét rosszkedvű és agresszív voltam.

– Nem, nem sikerült semmi – morogtam.

19.

– Hallottad a mélyből jövő hangot?

– Azt hiszem, igen – hazudtam.

– És mit mondott? – tudakozódott sürgető hangon.

– Nem tudok erre gondolni, don Juan – mormogtam.

– Ó, visszatértél a mindennapi elmédhez – mondta, és erősen hátba vágott. – A mindennapi elméd újra átvette az irányítást. Lazítsuk el azzal, hogy az emlékezetes események albumáról beszélgetünk. El kell mondanom, nem könnyű eldönteni, mi kerüljön az albumba. Ez az oka annak, hogy harci cselekedetnek nevezem ennek az

albumnak az elkészítését. Számtalanszor át kell magad formálnod ahhoz, hogy tudd, mit válassz.

Ekkor világosan a tudatára ébredtem, ha csak egy pillanatra is, hogy két elmém van; azonban a gondolat olyan homályos volt, hogy azonnal elveszítettem. Csak az érzés maradt, hogy képtelen vagyok megfelelni don Juan követelményének. Ahelyett, hogy nagyvonalúan elfogadtam volna az alkalmatlanságomat, hagytam, hogy fenyegető üggyé váljon. Abban az időben életem hajtóereje az volt, hogy mindig jó fényben tűnjek fel. Alkalmatlannak lenni egyet jelentett a verességgel, ami tökéletesen elviselhetetlen volt a számomra. Mivel nem tudtam, hogyan reagáljak a kihívásra, ami elé don Juan állított, az egyetlen dolgot tettem, amihez értettem: dühös lettem.

– Sokkal többet kell ezen gondolkodnom, don Juan. Időt kell adnom az elmémnek, hogy hozzászokjon ehhez az elképzeléshez.

– Hogyne, hogyne – nyugtatott meg don Juan. – Tied a világ minden ideje, de siess!

Azon az alkalmon nem beszéltünk többel a témáról. Otthon teljesen megfeledkeztem róla addig a napig, amikor egy előadás közepén rendkívül hirtelen az ellentmondást nem tűrő parancs, hogy keressem meg életem emlékezetes eseményeit, testi lökésként ütött meg, mint egy ideggörcs, ami tetőtől talpig megrázott.

Komolyan dolgozni kezdtem. Hónapokba telt azoknak az eseményeknek az átnézése, amelyekről úgy hittem, jelentőségteljesek a számomra. Azonban gyűjteményemet tanulmányozva rájöttem, hogy csak teljesen lényegtelen ideákkal foglalkozom. Az események, melyeket felidéztem, csak homályos viszonyítási pontok voltak, melyekre el-

20.

vontan emlékeztem. Ismét az a felkavaró gyanúm támadt, hogy pusztán arra neveltek, hogy cselekedjek, anélkül hogy valaha is megállnék érezni valamit.

Az egyik leghomályosabb esemény, amit felidéztem, és amit mindenáron emlékezetessé akartam tenni, az a nap volt, amikor megtudtam, hogy felvettek a UCLA*-re. Bármilyen erősen is próbálkoztam, nem tudtam visszaemlékezni, mit csináltam aznap. Nem volt semmi érdekes vagy kivételes abban a napban, azt az elképzelést leszámítva, hogy emlékezetesnek kellene lennie. A felsőoktatásba való bekerülés boldoggá vagy büszkévé kellett volna hogy tegyen, de nem tett.

A gyűjteményem egy másik darabja az a nap volt, amikor majdnem feleségül vettem Kay Condort. A vezetékneve valójában nem Condor volt, de megváltoztatta, mivel színésznő akart lenni. A hírnévhez való belépője az volt, hogy pontosan úgy nézett ki, mint Carole Lombard. Az a nap nem az eseményekért volt emlékezetes a számomra, hanem mert a lány szép volt és hozzám akart jönni feleségül. Egy fejjel magasabb volt nálam, és ez még érdekesebbé tette számomra.

Borzongással töltött el az elképzelés, hogy templomi szertartással vehetek el egy magas nőt. Kölcsönöztem egy szürke szmokingot. A nadrág nagyon bő volt hozzám képest. Nem trapézszerű volt, hanem bő, és ez végtelenül idegesített. A másik dolog, ami módfelett idegesített, az volt, hogy az alkalomra vásárolt rózsaszín ingem ujjai nyolc centivel hosszabbak volt a kelletnél és gumiszalaggal kellett rögzítenem őket. Ezeket leszámítva minden tökéletes volt addig a percig, amíg a vendégekkel fel nem fedeztük, hogy Kay Condor begyulladt, és nem jön el.

Mivel nagyon alapos fiatal hölgy volt, motoros futárral küldött nekem egy bocsánatkérő levelet. Azt írta, nem hisz a válásban, és nem akarja élete végéig elkötelezni magát egy olyan valaki mellett, aki nem osztja teljesen az életszemléletét. Emlékeztetett, hogy minden alkalommal kuncogtam, amikor kiejtettem azt, hogy Condor, ami azt mutatja, semmiféle tiszteletet nem éreztem a személye iránt. Azt írta, megvitatta az ügyet az édesanyjával. Mindketten nagyon szerettek, de

*University of California in Los Angeles

21.

nem annyira, hogy befogadjanak a családba. Hozzátette, hogy mindannyiunknak bátran és bölcsen el kell viselnünk a veszteségeket.

Az agyam teljesen leblokkolt. Amikor próbáltam felidézni ezt a napot, nem tudtam visszaemlékezni, hogy vajon rémesen megalázottnak éreztem magam, ahogy ott álltam a rengeteg ember előtt elhagyva, a kölcsönzött, bőszárú szürke szmokingomban, vagy összetörtem, amiért Kay Condor nem jött hozzám feleségül.

Mindössze ezt a két eseményt tudtam világosan elkülöníteni. Sovány példák voltak, de átnézésük után sikerült az elfogadásról szóló filozofikus mesékké változtatnom őket. Úgy gondoltam magamra, mint aki valódi érzések nélkül él, és mint akinek csak intellektuális képe van mindenről. Don Juan metaforáját szó szerint értve még egy önképet is alkottam: olyan lény vagyok, aki másodkézből éli az életét, azon gondolkodva, milyennek kéne lennie a dolgoknak.

Azt hittem például, hogy a napnak, amikor felvettek az egyetemre, emlékezetesnek kell lennie. Miután nem volt

az, mindent megpróbáltam, hogy egy olyan fontosságot tulajdonítsak neki, ami távol állt az érzésektől. Hasonlóan történt azzal a nappal, amikor majdnem elvettem Kay Condort. Megsemmisítő napnak kellett volna lennie számomra, de nem volt az. Amikor felidéztem, tudtam, hogy nincs ott semmi, és teljes erőmből dolgozni kezdtem azon, hogy megalkossam, amit éreznem kellett volna.

Amikor legközelebb meglátogattam don Juant, amint megérkeztem, előadtam neki két példám az emlékezetes eseményekre.

– Ez egy halom badarság – jelentette ki. – Egyik sem megfelelő. Ezek a történetek kizárólag hozzá kapcsolódnak, mint gondolkodó, érző, síró, vagy éppen semmit sem érző személyhez. A számán albumának emlékezetes eseményei olyan esetek, amik kiállják az idő próbáját, mivel semmi közük sincs öhozzá, mégis bennük van. Egész életében, és még talán azon túl is, az események sűrűjében van, de nem egészen személyesen. Szavai elkedvetlenítettek, legyőzöttnék éreztem magam. Abban az időben őszintén úgy hittem, don Juan egy hajthatatlan öregember, aki különös örömét leli abban, ha ostobának érzem magam. Arra a mesteremberre emlékeztetett, akivel egy szobrászműhelyben találkoztam,

22.

ahol abban az időben dolgoztam, mikor művészeti iskolába jártam. A mesterember mindent kritizált, mindenben hibát talált, amit csak az idősebb tanítványai csináltak, és azt követelte, javítsák ki a javaslatai alapján. A tanoncai ekkor úgy tettek, mintha kijavítanák a munkáikat. Emlékeztem a mester örömére, ahogy ugyanannak a műnek láttán azt mondta: Na ez már valami!

– Ne érezd rosszul magad – riasztott fel don Juan merengéséből. – Az én időmben, én ugyanebben a helyzetben voltam. Nemcsak hogy évekig nem tudtam, mit válasszak, de úgy gondoltam, nincs is miből választanom. Úgy tűnt, soha semmi nem történt velem. Természetesen minden megtörtént velem, de erőfeszítéseim során, hogy megvédjem az önmagamról alkotott elképzelésemet, sem időm, sem hajlandóságom nem volt arra, hogy bármit is észrevegyek.

– El tudnád nekem pontosan mondani don Juan, mi a baj a történeteimmel? Tudom, hogy ezek semmik, de életem többi része is pont ilyen.

– Elismétlem neked. A harcos albumának történetei nem személyesek. Történeted arról a napról, amikor felvettek az egyetemre, nem más, mint annak a bizonygatása, hogy te vagy mindennek a közepe. Érzel, nem érzel, kifejezed, nem fejezed ki. Érted mire gondolok? Ezek a történetek csak rólad szólnak.

– De hogyan lehetne ez másképp, don Juan?

– A második történetedben majdnem érintetted, amit szeretnék, de aztán ismét rendkívül személyessé változtattad. Tudom, hogy több részletet is hozzá tudnál tenni, de ezek a részletek mindössze személyed kiterjesztései lennének.

– Egyáltalán nem értem az álláspontodat don Juan – tiltakoztam. – A tanú szemével nézve minden történet elkerülhetetlenül személyes lesz.

– Persze, persze, természetesen – mosolygott zavarodottságomtól boldogan, mint mindig. – De akkor nem a harcos albumába való történetek. Akkor más célra valók. Azokon a történeteken, amiket mi keresünk, rajta van a személytelen sötét érintése. Ez az érintés átjárja őket. Nem tudom másképp elmagyarázni.

23.

Azt hittem, ihletett pillanatomban van. és értem, mit ért a személytelen sötét érintésén. Úgy gondoltam, valami kissé morbidra gondol. A sötétség számomra ezt jelentette. Elmeséltem neki egy történetet a gyermekkoromból.

Az egyik idősebb unokatestvérem az orvosira járt. Bennlakó hallgató volt. és egy nap elvitt a hullaházba. Azt állította, hogy egy fiatalember tartozik magának annyival, hogy halottakat néz meg, mivel a látványuk rendkívül nevelő hatású: az élet mulandóságát példázza. Újra és újra győzködött, hogy eljöjjenek. Minél többet beszélt arról, milyen jelentéktelenek vagyunk a halálban, annál kíváncsibb lettem. Sosem láttam még hullát. Végül kíváncsiságom, hogy lássak egyet, győzött, és vele mentem.

Különféle tetemet mutatott, és sikerült halálra rémisztenie. Semmi nevelő hatásút vagy felvilágosítót nem találtam bennük. Egyenesen a legijesztőbb dolog volt, amit életemben láttam. Ahogy beszélt hozzám, az unokatestvérem az órájára pillantgatott, mint aki vár valakit, aki bármelyik pillanatban felbukkanhat. Nyilvánvalóan hosszabb ideig akart a hullaházban tartani, mint amíg az erőm tart. Amilyen versengő alak voltam, azt hittem, az állóképességemet és a férfiasságomat akarja tesztelni. Összeszorítottam a fogaimat, és felkészültem, hogy a végsőkig kitartok.

A keserű vég oly módon érkezett, amiről nem is álmodtam. Egy lepedővel letakart tetem a márványasztalon, ahol az összes test feküdt, nagy zajjal megmozdult, mint ami felülni készül. Olyan szörnyű bőfőgő hangot hallatott, hogy az örökre belém égett és életem végéig emlékezni fogok rá. Unokatestvérem, a doktor és tudós, elmagyarázta, hogy ez egy olyan ember teste volt, aki tuberkulózisban halt meg, és a tüdejét szétrágták a

bacilusok, óriási, levegővel teli lyukakat hagyva benne, és az ilyen esetekben, amikor a hőmérséklet megváltozik, ez arra kényszeríti a testeit, hogy felüljön, vagy legalábbis görcsösen megránduljon.

– Nem, még mindig nincs meg – mondta don Juan a fejét csóválva. – Ez pusztán egy félelemdről szóló történet. Én halálra rémültem volna, azonban az ilyesfajta félelem nem világítja meg senkinek sem az útját. De kíváncsi vagyok, mi történt veled.

24.

– Teli torokból sikítottam, unokatestvérem mellkasába fúrva az arcomat és mindent lehánytam, miközben ő gyávának nevezett.

Kétségtelenül ráakadtam életem morbid szálára. Előhozakodtam egy tizenhat éves fiúról szóló történettel, akit a középiskolában ismertem. Mirigybetegsége volt és hatalmasra nőtt. A szíve nem nőtt olyan ütemben mint testének többi része, és egy nap meghalt szívelégtelenségben. Morbid kíváncsiságtól hajtva elmentem egy fiúval a halottasházba. A temetkezési vállalkozó, aki talán morbidabb volt, mint mi ketten együttvéve, beengedett a hátsó ajtón. Megmutatta a mesterművét. A hatalmas fiút, aki 2 méter 30 centi magas volt, sikerült beleraknia egy rendes emberek számára készült koporsóba, úgy, hogy lefűrészelte a lábait. Megmutatta, hogyan rendezte el a lábakat úgy, mintha a halott fiú trófeaként tartaná őket a kezeiben.

Az ijedtség hasonló volt ahhoz, amit gyermekként a hullaházban éreztem, de ez az új félelem most nem fizikai reakció volt: pszichikai undorként jelentkezett.

– Már majdnem megvan – mondta don Juan. – A történeted azonban még mindig túl személyes. Undorító. Felkavarja a gyomromat, de nagy lehetőséget látok benne.

Nevettünk don Juannal a mindennapi élet helyzeteiben található borzalmakon. Ekkorra reménytelenül beleveszttem a morbid szálba, amit megragadtam és bemutattam. Elmeséltem neki a legjobb barátom, Roy Goldpiss történetét. Valójában lengyel családneve volt, de a barátai Goldpissnak nevezték, mivel mindent arannyá változtatott, amihez hozzáért: nagyszerű üzletember volt.

Üzleti tehetsége rendkívül ambiciózussá tette. A leggazdagabb ember akart lenni a világon. Azonban úgy találta, a verseny túl kemény. Szerinte egyedül üzletelve nem vehette fel a versenyt például egy iszlám szekta fejével, aki abban az időben fizetésként évente megkapta a súlyát aranyban. Mielőtt megmérték, a szekta vezetője annyira felhizlalta magát, amennyire csak a teste engedte.

Barátom, Roy, ekkor egy kicsit engedett a céljából: az Egyesült Államok leggazdagabb embere akart lenni. Ebben a szektorban a verseny kegyetlen volt. Egy fokkal lejjebb ment: talán Kalifornia leggazdagabb embere lehet. De már ehhez is túl késő volt. Feladta a reményt, hogy

25.

pizzát és fagyaltot áruló bolthálózatával be tudna törni az üzleti világba. hogy megvívjon a Kaliforniát birtokló befolyásos családokkal. Beírta azzal, hogy a Los Angeles-i elővárosnak, ahol élt, Woodland Hillsnek a leggazdagabb embere legyen. Szerencsétlenségére lejjebb az utcában ott lakott Mr. Marsh, akinek kiváló minőségű matracokat előállító gyárai voltak országszerte, és hihetetlenül gazdag volt. Roy családottsága nem ismert határokat. Olyan erősen hajtott a sikerre, hogy az végül kikezdte az egészségét. Egy nap agyvérzés végzett vele. Halála következtében harmadszorra is ellátogattam egy hullaházba. Roy felesége könyörgött nekem, mint Roy legjobb barátjának, hogy győződjek meg arról, hogy a testet gondosan felöltöztették-e. Elmentem a ravatalozóba, ahol egy titkár a belső terem egyikébe vezetett. Abban a pillanatban, amikor beléptem, a magas, márványtetejű asztalon dolgozó temetkezési vállalkozó, középső ujjait a tenyeréhez szorítva kis- és hüvelykujjával erőteljesen felnyomta a holttest felső ajkának sarkait. Ahogy a groteszk mosoly megjelent Roy halott arcán, a temetkezési vállalkozó félig felém fordult, és azt mondta alázatos hangon: – Remélem mindez a meglepedésére szolgál, uram.

Roy felesége, akiről sosem fogom megtudni, hogy szerette-e őt, vagy sem, úgy döntött, hogy akkora körítéssel fogja eltemetni, amelyet szerinte az életével megérdemelt. Vásárolt egy nagyon drága, rendelésre készült, telefonfülke formájú koporsót – az ötletet egy filmből vette. Royt ülve temették el, mint aki üzleti hívást bonyolít éppen a telefonján.

Nem maradtam ott a szertartáson. Nagyon agresszív hangulatban mentem el, a tehetetlenség és harag keverékével, az a fajta haraggal, amit nem lehet kitölteni senkin sem.

– Ma tényleg morbid vagy – jegyezte meg nevetve don Juan. – De ennek ellenére, vagy talán éppen ezért, már majdnem megvan. Már érinted.

Sosem szüntem meg álmélnodni azon, hogyan változott meg a kedélyállapotom minden alkalommal, amikor meglátogattam don Juant. Mindig rosszkedvűen, zsémbesen, erőszakos fellépéssel és kételyekkel tele érkeztem. Egy idő után a hangulatom rejtélyes módon megváltozott, fokozatosan egyre közlékenyebb lettem, míg olyan nyugodt nem

26.

lettem, mint még sosem voltam. Azonban az új hangulatomat a régi szókincsemmel fogalmaztam meg. Szokásos beszédstílusom egy olyan teljesen elégedetlen emberé volt, aki ugyan türtözteti magát attól, hogy hangosan panaszkodjon, de akinek végtelen panaszáradatát a beszélgetés minden része tartalmazza.

– Tudnál nekem egy példát mondani emlékezetes eseményre az albumodból, don Juan? – kérdeztem a szokásos stílusomban, burkoltan panaszkodva. – Ha ismerném a sémát, amit keresel, talán képes lennék valami ilyesmivel előhozakodni. Most azonban csak a sötétben tapogatózom.

– Ne magyarázkodj ennyit! – mondta don Juan szigorú tekintettel. – A varázslók szerint minden magyarázatban burkolt mentegetődzés van. Így amikor azt magyarázod, miért nem tudod ezt vagy azt megtenni, valójában bocsánatot kérsz a hiányosságaidért, remélve, hogy aki hallgatja, jóindulatú lesz, és megérti őket.

Ha megtámadtak, a leghasznavehetőbb manőverem az volt, hogy nem figyeltem oda, és ez leállította a támadóimat. Don Juannak viszont megvolt az a felháborító képessége, hogy figyelmem minden darabját rabul ejtette. Bárhogy támadt is meg, bármit is mondott, mindig sikerült odaszegeznie minden egyes szavához. Ez alkalommal egyáltalán nem volt a kedvemre, amit rólam mondott, mivel az a meztelen igazság volt.

Kerültem a tekintetét. Legyőzöttnék éreztem magam, mint általában, de ez alkalommal ez egy furcsa vereség volt. Nem bosszantón annyira, mintha a mindennapi élet világában történt volna, vagy közvetlenül azután, hogy a házához érkeztem.

Hosszú csend után don Juan ismét megszólalt.

– Tudok jobbat, minthogy a saját albumomból mondjak példát emlékezetes eseményre. Mondok egy emlékezetes eseményt a te életedből, egy olyat, aminek bizonyosan be kell kerülnie a gyűjteményedbe. Vagy inkább úgy kellene fogalmaznom, hogyha a helyedben lennék, én biztos betenném emlékezetes eseményeim gyűjteményébe. Azt hittem don Juan tréfál, és ostobán felnevettem.

– Ez nem vicces – mondta don Juan élesen. – Komolyan mondtam. Egyszer elmeséltél egy történetet, ami megfelel a kívánalmaknak.

27.

– Melyik volt az, don Juan?

– A „tükör előtti mozdulatok” története. Mondd el nekem újra. De egészítsd ki minden részlettel, amire vissza tudsz emlékezni.

Felületesen belekezdtem a történetbe. Megállított, és azt követelte, kezdjem az elejéről, alaposan és aprólékosan mesélve. Újra nekifogtam, de nem volt elégedett az előadásommal.

– Menjünk el sétálni – javasolta. – Ha jársz, sokkal pontosabb vagy. Mím amikor ülsz. Nem haszontalan elképzelés, hogy föl-alá kéne járkálnod, mikor megpróbálsz elbeszélni valamit.

Addig a ház ramadája alatt ültünk, ahogy általában nap közben szoktuk. Kialakítottam egy szokást: ha ott voltam, mindig ugyanazon a helyen ültem, a hátamat a falnak támasztva. Don Juan különböző helyeken ült a ramada alatt, és soha nem ugyanott.

A legrosszabb időben, délben indultunk kirándulni. Adott egy öreg szalmakalapot, ahogy mindig tette, ha kimentünk a forráságra. Sokáig teljes csendben sétáltunk. A tőlem telhető legjobban megpróbáltam kényszeríteni magam arra, hogy minden részletre visszaemlékezzek. A délután közepén letelepedtünk néhány magas bokor árnyékába és elmeséltem a teljes történetet.

Évekkel ezelőtt, mikor szobrászatot tanultam Olaszországban, egy képzőművészeti iskolában, volt egy skót barátom, aki azért tanult ott, mert műkritikusnak készült. Ami vele kapcsolatban a legélesebben kirajzolódik előttem, és kapcsolódott a történethez, amit don Juannak meséltem, önmagáról alkotott bombasztikus elképzelése volt. Úgy gondolta, ő egy életerős, kicsapongó, minden területen tájékozott mesterember, egy valódi reneszánsz ember. Valóban kicsapongó volt, de az életerő teljesen ellentétes volt sovány, száraz, komoly személyiségével. Közvetlenül Bertrand Russelnek, az angol filozófusnak volt a követője, és arról álmódott, hogy bevezeti a logikai pozitivizmus alapelveit a műkritikába. A minden téren való tájékozottság és mesteremesség talán a legvadabb fantáziája volt, mert halogató típus volt; a munka volt a végzete.

Kétséges szakterülete nem a műkritika volt, hanem személyes ismeretei a környékbeli bordélyok összes prostituáltjáról, és ezekből rengeteg volt. Színes és hosszú beszámolóit, amelyeket elmondása szerint

28.

abból a célból adott nekem, hogy naprakész legyek mindazokat a csodálatos dolgokat illetően, amelyeket szakterületén tett, elragadóak voltak. Így nem lepődtem meg, amikor egy nap izgatottan és majdhogynem kifulladásra állított be hozzám, és azt mondta, valami rendkívüli történt vele, és szeretné megosztani velem.

– Én mondom öregem, ezt látnod kell a saját szemeddel! – mondta izgatottan oxfordi akcentusával, amit minden alkalommal fölvetett, ha velem beszélt. Idegesen fel-alá róttta a szobát. – Nehéz leírni, de tudom, hogy nagyra fogod értékelni. Olyan élmény, ami egész életedben elkísér. Éltre szóló, csodálatos ajándékot adok neked. Felfogtad? Azt fogtam fel, hogy egy hisztérikus skóttal állok szemben. Mindig örömet leltem abban, ha viccelődtem vele, és a nyomába szegődtem. Soha nem bántam meg.

– Nyugodj meg Eddie, nyugodj meg! – mondtam. – Mit akarsz elmondani?

Elmesélte nekem, hogy egy bordélyban járt, ahol egy hihetetlen nőt talált, aki megmutatta neki a „tükör előtti mozdulatoknak” nevezett elképesztő dolgot. Majdhogynem dadogva megint biztosított arról, hogy tartozom magamnak annyival, hogy ezt a hihetetlen eseményt személyesen is megnézem.

– Én mondom, ne törődj a pénzzel! – mondta, mivel tudta, hogy nekem egyáltalán nincsen. – Már kifizettem az árát. Csak velem kell jönnöd. Madame Ludmilla megmutatja majd neked az ő „tükör előtti mozdulatait”! Hatalmas durranás!

A fékezhetetlen öröm hevében Eddie harsányan nevetett, megfedkezve rossz fogairól, melyeket általában összezárt szájú mosolyával vagy nevetésével rejtett el. – Én mondom, fantasztikus!

Kíváncsiságom percről percre növekedett. Osztozni akartam vele új örömeiben. Eddie elvitt a külvárosba. Egy porlepte, elhanyagolt ház előtt álltunk meg, a falairól lepattogzott a festék. Az az érzésem volt, hogy az épület egykor szálloda lehetett, amit lakóházzá alakítottak át. Láttam egy hotel felirat maradványait, amit úgy tűnt, darabokra törtek. Az épület homlokzatán virágcserepekkel tömött, vagy száradni kitett szőnyegekkel letakart, koszos, kicsi erkélyek sorakoztak.

29.

Az épület bejáratában két sötét, gyanús kinézetű férfi állt. Hegyes orrú fekete cipőt viseltek, ami túl szűknek tűnt a lábukra. Áradozva köszöntötték Eddie-t. Fekete, ravasz, vészjósló tekintetük volt. Mindketten vaskos testükhöz képest túl szűk, fényes, világoskék öltönyt visellek. Egyikük ajtót nyitott Eddie-nek. Még csak rám sem néztek.

Két emeletet mentünk fel egy roskadozó lépcsőházban, ami egykor fényűző lehetett. Eddie az utat mutatva végigsétált egy üres, szállodai folyosón, melynek mindkét oldalán ajtók sorakoztak. Minden ajtót ugyanolyan sötét, sárgásbarna és olajzöld színre festettek. Mindegyiken megfakult, a festett deszkán alig látható sárgaréz szám volt.

Eddie megállt egy ajtó előtt, amin a 112-es számot vettem ki. Többször kopogtatott. Az ajtó kinyílt, és egy alacsony, gömbölyű, szőkitett hajú nő hívott be minket anélkül, hogy egy szót is szólt volna. Fodros, pelyhes ujjú vörös selyemköpenyt viselt, és piros papucsot bolyhos ponponnal a tetején. Mikor benn voltunk a kis előszobában és becsukta mögöttünk az ajtót, borzalmas angolsággal üdvözölte Eddie-t.

– Halló Eddie. Hoztál barátot, mi?

Eddie megrázta a kezét, majd lovagiasan megcsókolta. Úgy viselkedett, mintha teljesen nyugodt lenne, de észrevettem zavarának öntudatlan gesztusait.

– Hogy van ma, Madame Ludmilla? – kérdezte. Amerikai akcentussal próbálta meg kiejteni, de elhibázta.

Soha nem jöttem rá, miért akart Eddie amerikaiainak látszani, amikor ezekben a rosszhírű házakban bonyolította ügyeit. Gyanúm szerint azért, mert az amerikaiakat vagyonosnak tartották, és gazdag ember látszatát szerette volna kelteni előttük.

Eddie hozzám fordult, és hamis amerikai kiejtésével azt mondta: – Jó kezekben hagylak, öcskös.

Annyira borzalmasan hangzott, annyira idegen volt a fülemnek, hogy hangosan felnevettem. Úgy tűnt, kirobbanó jókedvem egyáltalán nem zavarja Madame Ludmillát. Eddie ismét megcsókolta a kezét, és elment.

– Beszélsz angolul, fiacskám? – kiabálta, mintha süket lennék. – Egyiptominak látszol, vagy talán töröknek.

30.

Biztosítottam Madame Ludmillát, hogy egyik sem vagyok, és tudok angolul. Megkérdezte kedvemre lennének-e az ő „tükör előtti mozdulatai”. Nem tudtam, mit feleljek. Igenlően bólintottam.

– Adok neked jó műsort – ígérte meg. – A tükör előtti mozdulatok csak az előjáték. Amikor forró vagy és készen állsz, szólj, hogy hagyjam abba,

A kis előszobából, ahol álltunk, bementünk egy sötét, hátborzongató szobába. Az ablakokat teljesen lefüggönyözték. Néhány kifestésű villanyégő volt a falhoz erősítve. A cső formájú égők derékszögben nyúltak ki a falból. A szoba teli volt tárgyakkal: fiókos szekrényekkel, antik asztalokkal és székekkel, és egy falhoz állított redőnyös íróasztallal, ami tele volt tollakkal, papírokkal, vonalzókkal és legalább egy tucat ollóval. Madame Ludmilla leültetett egy régi, kárpitozott székre.

– Az ágy a másik szobában van, drágám – mutatott a szoba másik oldalára. – Ez az én *antiszálám*. Itt adok műsort, hogy felkészítselek és felforrósítsalak.

Ledobta piros köntösét, lerúgta a papucsait, és kinyitotta a fal mellett egymás mellett álló két antik szekrény dupla

ajtáját. Mindegyik ajtó belső oldalán ember nagyságú tükör volt.

– És most a zene, fiacskám – mondta és felkurbilizott egy vadonatújnak tűnő, fénylő gramofont. Felrakott egy lemezt. A zene egy fülbemászó dallam volt. ami engem cirkuszi indulóra emlékeztetett.

– És most az előadásom – mondta, és elkezdett körbe forogni a fülbemászó dallamtól kísérve. Madame Ludmilla, bár már nem volt fiatal, bőre feszes volt a teste legtöbb részén, és rendkívül fehér. A negyvenes éveinek végén járhatott. A hasa egy kissé petyhüdt volt. csakúgy, mint hatalmas mellei. Arcbőre szintén észrevehetően megereszkedett. Kicsi orra és erősen festett vörös szája volt. A szeme vastagon ki volt festve feketével. A korosodó prostituáltak prototípusa volt. Ugyanakkor volt benne valami gyermeki, kislányos önfelvedtség és bizalom, olyan báj, ami megrázott.

– És most, a tükör előtti mozdulatok – jelentette be Madame Ludmilla, miközben folytatódott a zene.

31.

– Láb, láb, láb! – rúgta fel a zenére az egyik, majd a másik lábát a levegőbe. Jobb keze a feje tetején volt, mint egy kislánynak, aki nem biztos benne, hogy elő tudja adni a mozdulatokat.

– Forogj, forogj, forogj! – pörgött, mint egy bűgőcsiga.

– Fenék, fenék, fenék! – mutatta meg csupasz hátsóját, mint egy kánkán táncos.

Újra és újra megismételte a sorozatot, míg a zene el nem halkult. ahogy a gramofon rugója kiengedett. Olyan érzésem volt, mintha Madame Ludmilla elpörögne a messzeségbe, egyre kisebbé és kisebbé válva, ahogy halkult a zene. Olyan magányosság és kétségbeesés tört fel lényem legmélyéről a felszínre, melyekről nem is tudtam, hogy léteznek bennem, és arra készítették, hogy kirohanjak a szobából, mint egy örült, le a lépcsőn, ki az épületből az utcára.

Eddie kint beszélgetett az ajtónál a két világoskék, fényes öltönyű emberrel. Látva, hogy így futok, harsányan nevetni kezdett,

– Hát nem volt nagy durranás? – kérdezte, még mindig amerikai akcentussal próbálkozva. – „A tükör előtti mozdulatok csak az előjáték”. Ez hihetetlen! Ez hihetetlen!

Amikor először említettem don Juannak a történetet, elmondtam neki, hogy mélyen megérintett a fülbemászó dallam és az öreg prostituált, ahogy esetenül forgott a zenére. Mélyen megérintett az a felismerés is, mennyire érzéketlen a barátom.

Amikor befejeztem történelem elmesélését don Juannak, egy hegylanc dombjai közt ülve Sonorában, valami teljesen meghatározhatatlan rejtelmesen megérintett és megrázott.

– Ennek a történetnek be kéne kerülni emlékezetes eseményeid albumába – mondta don Juan. – Barátod, anélkül hogy fogalma lett volna, mit csinál, valami olyat adott, ahogy ő maga is mondta, ami csakugyan egy életen át elkísér.

– Szomorú történetként tekintek rá, don Juan, de ennyi az egész – jelentettem ki.

– Valóban szomorú történet, csakúgy, mint a többi meséd – válaszolta don Juan –, de az teszi számomra mássá és emlékezetessé, hogy mindannyiunkat megérint, emberi lényeket, nem csak téged, mint a többi történeted. Tudod, mindannyian, mini Madame Ludmilla, öregek

32.

és fiatalok egyaránt, ilyen vagy olyan módon mozdulatokat teszünk egy tükör előtt. Hasonlítsd ezt össze azzal, amit az emberekről tudsz. Gondolj bármelyik emberi lényre ezen a Földön, és a kétség árnyéka nélkül tudni fogod, hogy nem számít kicsodák, mit gondolnak önmagukról, vagy mit csinálnak, tetteik eredménye mindig ugyanaz: értelmetlen mozdulatok egy tükör előtt.

33.

Remegés a levegőben

35.

AZ ERŐ UTAZÁSA

Abban az időben, amikor megismerkedtem don Juannal, meglehetősen szorgalmas antropológiahallgató voltam, és a lehető legtöbb publikálással akartam megalapozni karrieremet hivatásos antropológusként. Eltökélt szándékom volt, hogy felmászok a tudományos ranglétrán, és tervezgetéseim során úgy döntöttem, első lépésként adatot gyűjtök az Egyesült Államok délnyugati részén élő indiánok gyógynövényhasználatáról.

Először egy olyan antropológus professzorhoz fordultam tanácsért kutatási tervemmel, aki dolgozott ezen a területen. Kiváló etnológus volt, aki a harmincas évek végén és a negyvenes évek elején sokat publikált a kaliforniai, délnyugati és a mexikói, sonorai indiánokról. Türelmesen hallgatta fejtegetéseimet. Az volt az elképzelésem, hogy írok egy tanulmányt „Etnobotanikai adatok” címmel, és publikálom egy folyóiratban, mely kizárólag az Egyesült Államok délnyugati részének antropológiai kérdéseivel foglalkozott.

Úgy terveztem, gyógynövényeket gyűjtök, a mintákat pontos azonosításra beadom a UCLA Növénykertjébe, majd leírom, hogy a dél-nyugati indiánok hogyan, és mi okból használják ezeket. Lelki szemeimmel magam előtt láttam, amint több ezer szócikket állítok össze. Még azt is elképzeltem, hogy egy kis enciklopédiát is kiadok a témában.

A professzor elnézően rám mosolygott: – Nem akarom a lelkesedését lehűteni, de kénytelen vagyok a buzgalomhoz negatív megjegyzést fűzni – mondta fáradt hangon. – A lelkesedést szívesen látjuk az antropológiában, de azt helyes mederbe kell terelni. Még mindig az antropológia aranykorában vagyunk. Olyan szerencsém volt, hogy a társadalomtudomány két oszlopával, Alfred Kröberrel és Robert Lowie-val tanulhattam együtt. Nem éltem vissza a bizalmukkal. Az antropológia még mindig a vezető tudományág. Minden más tudományágnak az antropológiától kéne származnia. Például a történettudomány egész szakterületét „történeti antropológiának”, a filozófia szakterületét pedig „filozófiai antropológiának” kellene nevezni. Mindennek a mérté-

36.

ke az ember kell legyen. Éppen ezért az ember tudománya, az antropológia kell, hogy minden más szakterület magja legyen. Egy nap az lesz.

Elképedve néztem rá. Véleményem szerint egy teljesen passzív, jó indulatú, öreg professzor volt, akinek nemrég volt szívrohama. Úgy tűnt, a szenvedély hangját szólaltattam meg benne.

– Nem gondolja, hogy több figyelmet kéne szentelnie a hivatalos tanulmányainak? – folytatta. – Nem lenne jobb magának, ha nyelvészetet tanulna, ahelyett, hogy terepgyakorlatot végezne? Itt van a világ egyik legkiválóbb nyelvésze a tanszékünkön. Ha az ön helyében lennék, én a lábainál ülnék és elkapnám az összes tőle eredő gondolatfoszlányt.

– Az összehasonlító vallástörténet terén szintén nagyszerű szaktekintélyünk van. És itt van néhány kivételesen hozzáértő antropológus, akik a világ minden részéről való kultúrák rokonsági rendszerén dolgoztak nyelvészeti és megismerési szempontokból. Rengeteg élőkészületre van szüksége. Nevetséges a gondolat, hogy jelenleg terepgyakorlatot tudna végezni. Mélyedjen a könyveibe, fiatalember! Ezt tanácsolom.

Makacsul egy másik, fiatalabb professzorhoz fordultam a tervemmel. Egyáltalán nem volt készségesebb. Nyíltan kinevetett. Azt mondta, a tanulmány, amit írni akarok, röhejes, és semmiféle képzelőerővel sem lehet antropológiának nevezni.

– Az antropológusok manapság jelentőségteljes témákkal foglalkoznak – mondta tanárosan. – Az orvosok és gyógyszerészek végtelen kutatásokat folytattak a világ minden lehetséges gyógynövényével kapcsolatban. Ezen már semmi lerágnivaló hús nincsen. Az a fajta adatgyűjtés, amire ön gondol, a tizenkilencedik század fordulójához tartozik. Most majdnem kétszáz évvel később járunk. Mint tudja, van egy dolog, amit haladásnak neveznek.

Azzal folytatta, hogy úgy definiálta és indokolta a haladást és a tökéletesíthetőséget, mint a filozófiai diskurzus két olyan témáját, melyek leginkább az antropológiához tartoznak.

– Az antropológia az egyetlen létező tudományág, amely világosan igazolhatja a haladás és a tökéletesíthetőség fogalmát. Istennek hála, korunk cinizmusának közepén még mindig van egy reménysugár.

37.

Egyedül az antropológia mutathatja meg a kultúra és a társadalmi szerkezet valódi fejlődését. Egyedül az antropológusok bizonyíthatják be a kétség árnyéka nélkül az emberiség számára az emberi tudás növekedését. A kultúra kibontakozik, és egyedül az antropológusok adhatnak ízelítőt olyan társadalmakból, melyek bizonyosan zsákutcát képviselnek a haladás és a tökéletesedés útján. Ez az önnek való antropológia! Nem pedig valamiféle jelentéktelen terepgyakorlat, amely egyáltalán nem is terepgyakorlat, hanem pusztán önkielégítés!

Ez pofoncsapásként ért. Utolsó mentesvárként elmentem Arizonába, hogy akkor ott terepmunkát végző antropológusokkal beszéljek. Akkorra már kész voltam arra, hogy az egész elképzelést feladjam. Megértettem, amit a két professzor próbált elmagyarázni nekem. Tökéletesen egyetértettem velük. Próbálkozásom, hogy terepgyakorlatot igézzek, határozottan naiv volt. Ugyanakkor talajt akartam a lábam alatt érezni, nem akartam pusztán könyvtári kutatást végezni.

Arizonában talákoztam egy különösen tapasztalt antropológussal, aki rengeteget írt az arizonai jáki indiánokról, csakúgy, mint a mexikói sonorabeliekről. Rendkívül kedves volt. Nem pocskondiázott le, és tanácsot sem adott.

Csak annyi megjegyzést fűzött hozzá, hogy a délnyugati államok indián társadalmi rendkívül elszigeteltek, és indiánjaik bizalmatlanok az idegenek, különösen a spanyol származásúak iránt, sőt irtóznak tőlük.

Egyik fiatalabb kollégája jóval szókimondóbb volt. Azt mondta, jobban tenném, ha gyógyfüves könyveket olvasnék. Ezen a területen szaktekintély volt, és az volt a véleménye, hogy minden, amit a Dél-Nyugat gyógynövényeiről tudni lehet, már osztályozásra, és különböző publikációkban megvitatásra került. Odáig ment, hogy azt mondta, napjaink indián gyógyítóinak pontosan ezek a tanulmányok a forrásaik, sokkal inkább, mint bármiféle tradicionális tudás. Azzal az állítással fejezte be, hogy ha lennének is még hagyományos gyógymódok, akkor sem árulnák el egy idegennek az indiánok.

– Csinálj valami értelmeset – tanácsolta. – Foglalkozz a városantropológiával. Példának okáért jó pénzek vannak a városi indiánok alkoholizmusának vizsgálatára. Most ez az, amit egy antropológus könnyedén elvégezhet. Menj és add le magad egy kocsmában a helyi indiánok-

38.

kal. Aztán mindent, amit velük kapcsolatban megállapítottál, formáld át statisztikai adatokká. Alakíts mindent számokká! A városantropológia az igazi terep!

Nem tehetek mást, mint hogy megfogadom ezeknek a tapasztalt társadalomtudósoknak a tanácsát. Úgy döntöttem, visszarepülök Los Angelesbe, de ekkor egy másik antropológus barátom értesített, hogy Arizonán és Új-Mexikón fog keresztülaútozni, hogy felkeressen minden helyet, ahol az idők során dolgozott, és ilyen módon felújítsa mindenkiel a kapcsolatát, akik forrásai voltak az antropológiai munkái során.

– Örülnék, ha velem tartanál – mondta. – Semmiféle munkát nem fogok végezni. Csak meglátogatom őket, megiszunk néhány italt és dumálunk. Vettem nekik ajándékokat: takarókat, piát, dzsekiket, huszonkét kaliberű puskához való lőszeret. Az autóm tele van klassz dolgokkal. Általában egyedül vezetek, amikor meglátogatom őket, de így megvan a kockázata, hogy elalszom. Te szórakoztathatnál, megakadályozhatnád, hogy elbóbiskoljak, és esetleg vezethetnél is egy kicsit, amikor túl sokat iszom.

Olyan elkeseredett voltam, hogy visszautasítottam az ajánlatát.

– Nagyon sajnálom Bill, de ez a kirándulás nem nekem való. Nem látok rá lehetőséget, hogy továbbra is a terepgyakorlat gondolatát keressem.

– Ne add fel harc nélkül – mondta Bill atyáskodóan. – Adj bele mindent a harcba, és ha legyőznek, akkor feladhatod, de előbb nem. Tarts velem, és nézd meg, hogy tetszik a Délnyugat.

Átölelte a vállamat. Nem tudtam nem észrevenni, milyen mérhetetlenül nehéz a karja. Magas volt és tagbaszakadt, de az utóbbi években a teste furcsa merevségre tett szert. Elvesztette fiús jellegét. Kerek arca nem volt többé telt és fiatalos. Gondterhelt volt. Azt hittem a kopaszodása miatt aggódik, de időnként úgy tűnt számomra, ennél többről van szó. És nem arról, hogy kövérebb lett; a teste oly módon nehezedett el, amit lehetetlen magyarázni. Megfigyeltem ahogy jár, felkel és leül. Úgy tűnt számomra, hogy miközben valamit tesz, lényének minden részével küzd a gravitáció ellen.

39.

Kudarcélményemet félretéve, útnak indultam vele. Felkerestünk minden helyet Arizonában és Új-Mexikóban, ahol indiánok éltek. A kirándulás egyik eredményeként felfedeztem, hogy antropológus barátom személyiségének két jól elhatárolható oldala van. Elmagyarázta nekem, hogy hivatásos antropológusként véleményei nagyon megfontoltak és összhangban állnak napjaink antropológiai gondolkodásmódjával, de magánemberként antropológiai terepmunkái rengeteg olyan élményt adtak, melyekről sosem beszélt. Ezek az élmények nem illettek napjaink antropológiai gondolkodásmódjához, mivel olyan események voltak, amelyeket lehetetlen volt besorolni.

Utunk során rendszerint megivott néhány italt a volt adatközlőivel, és ezután nagyon ellazultan érezte magát. Ilyenkor átvettem a kormányt és vezettem, míg ő az anyósülésen kortyolgatott harmincéves Ballantine's-ából. Ezek voltak azok az alkalmak, amikor Bili a besorolhatatlan élményeiről mesélt.

– Sosem hittem a szellemekben – mondta hirtelen egy nap. – Soha nem mentem bele olyan dolgokba, mint a jelenések, lebegő dolgok, hangok a sötétben és a többi. Nagyon gyakorlatias és komoly neveltetésem volt. Mindig a tudomány volt az irányadóm. De aztán a terepen dolgozva mindenféle bizarr baromság kezdett átszivárogni rajtam. Hogy egy példát mondjak, egy éjjel elmentem néhány indiánnal látomás keresésre. Igazság szerint arra készültem, hogy egy fájdalmas ügylettel, mellizmaim átszúrásával beavatnak. Előkészítettek egy izzasztókunyhót az erdőben. Beletörődtem abba, hogy elviselem a fájdalmat. Megittam néhány italt, hogy erőt öntsek magamba. És ekkor az férfi, aki közbenjárt értem azoknál az embereknél, akik tulajdonképpen a szertartást vezették, rémülten felkiáltott és egy felénk közeledő, sötét, homályos alakra mutatott.

– Amikor az árnyalak közelebb ért hozzám – folytatta Bill –, észrevettem, hogy ami előttem van, az egyszerűen egy öreg indián a leghátborzongatóbb öltözetben, amit csak eltudsz képzelni. A sámánok kellei voltak nála. A

férfi, aki kísért azon az éjszakán, szégyentelenül elájult az öregember láttán. Az öreg hozzám lépett, és egyik ujjával a mellkasomra bökött. Az ujjá csak csont és bőr volt. Érthetetlen dolgokat motyogott nekem. Ekkorra a többiek is észrevették az öreget, és né-

40.

mán felém kezdtek rohanni. Az öregember megfordult, rájuk nézett, és mindannyian megmerevedtek. Egy percig szónokolt nekik. A hangja felejthetetlen volt. Olyan volt, mintha egy csőből beszélne, vagy mint ha rögzített volna valamit a szájához, amin keresztül beszélt. Esküszöm neked, hogy láttam, amint az az ember a testén belül beszél, és a szája mechanikus készülékként közvetíti a szavakat. Miután befejezte a szónoklatot, az öregember folytatta az útját, elhaladt mellettem és a többiek mellett, aztán eltűnt, elnyelte a sötétség.

Bill azt mondta, a terv, hogy beavatási szertartást tartsanak, füstbe ment. Sosem tartották meg, mivel a férfiak, köztük a vezető szerepben lévő sámán, teljesen bereztek. Olyan rémültek voltak, hogy szétszóródtak és elmentek.

– Emberek, akik évek óta barátok voltak, soha többé nem beszéltek egymással – folytatta. – Azt állították, hogy amit láttak, egy hihetetlenül régi sámán kísértete volt, és szerencsétlenséget okozott volna, ha egymás között beszélnek róla. Sőt azt mondták, pusztán az egymásra nézés is szerencsétlenséget okozott volna. A legtöbbjük elköltözött a vidékről.

– Miért érezték úgy, hogy az egymáshoz szólás, vagy az egymásra nézés szerencsétlenséget okozott volna? – kérdeztem.

– Ezek az ő hiedelmeik. Egy ilyen természetű látomás számukra azt jelenti, hogy a kísértet mindegyikükhöz egyénileg szól. Számukra egy ilyen jellegű látomás életre szóló szerencse.

– És mi volt az az egyéni dolog, amit a látomás mondott nekik?

– Hagyj már! Sosem magyaráztak el nekem semmit. Valahányszor megkérdeztem őket, a tökéletes dermedtség állapotába kerültek. Ők nem láttak semmit, nem hallottak semmit. Évekkel az esemény után, az az ember, aki elájult mellettem, megesküdött nekem, hogy csak tettette az ájulást, mivel annyira megrémült, hogy nem akart szembenézni az öregemberrel, és hogy azt, amit az mondott, mindenki egy, a nyelvtől független szinten értett meg.

Bill azt mondta, az ő esetében azt, amit a kísértet mondott neki, úgy értette, hogy az egészségével és az élettel kapcsolatos elvárásaival kell tennie valamit.

– Mit értesz ezalatt?

41.

– A dolgok nem állnak túl jól velem – ismerte be. – A testem nem érzi jól magát.

– De tudod valójában mi a bajod?

– Ó, persze – mondta közönyösen. – Megmondták az orvosok. De nem fogok miatta aggódni, sőt még csak rágondolni sem.

Bill kinyilatkoztatásai miatt nagyon kényelmetlenül éreztem magam. Személyiségének ez az oldala számomra ismeretlen volt. Mindig azt hittem, egy kemény, öreg fickó. Sosem képzeltem őt ilyen sebezhetőnek. Nem tetszett, ami köztünk zajlott. Azonban túl késő volt számomra ahhoz, hogy meghátráljak. Folytattuk az utazásunk. Egy másik alkalommal bizalmasan közölte, hogy a Délnyugat sámánjai képesek különböző entitásokká átalakítani magukat, és ezért az olyan besorolási rendszert, mint a „medve sámán” vagy „hegyi oroszlán sámán” stb., nem kéne eufémizmusoknak vagy metaforáknak tekintenünk, mivel nem azok.

– Elhinnéd, hogy vannak sámánok, akik valóban medvévé, hegyi oroszlánná vagy sassá változnak? – kérdezte óriási csodálattal a hangjában. – Nem túlzok és nem is találok ki semmit, amikor azt mondom, hogy egyszer tanúja voltam egy sámán átalakulásának, aki úgy nevezte magát: „Folyóember”, „Folyósámán” vagy „A folyóból eredő, a folyóba visszatérő”. Új-Mexikó hegyei közt voltam ezzel a sámánnal. A sofőrje voltam; megbízott bennem, és a gyökereit kereste, vagy legalábbis ezt mondta. Egy folyó mentén sétáltunk, amikor hirtelen nagyon izgatott lett. Azt mondta, menjek el a parttól néhány magas sziklához, és ott rejtőzzek el, terítsek egy takarót a fejemre és a vállaimra, és azon át kukucskáljak, így nem maradok le arról, amit tenni fog.

– Mit akart csinálni? – kérdeztem, nem tudván magam türtőztetni.

– Nem tudtam. Én ugyanúgy találgattam, mint te most. El se tudtam képzelni, hogy mit fog csinálni. Teljesen felöltözve besétált a vízbe. Egy széles, de sekély folyó volt, és amikor a víz a lábikrája közepéig ért, a sámán egyszerűen elenyészett, eltűnt. Mielőtt belépett volna a vízbe, a fülembé suttozta, hogy menjek a folyás irányába és várjak rá. Pontosan megjelölte nekem a helyet, ahol várjam. Én persze egy szót sem hittem el abból, amit mondott, úgyhogy először nem emlékeztem, mit mondott, hol várjak rá, de aztán megtaláltam a helyet, és láttam,

42.

ahogy a sámán jön ki a vízből. Ostobán hangzik a kifejezés, hogy „kijött a vízből”. Láttam, ahogy a sámán vízzé válik, majd ahogy visszaalakul a vízből. El tudod ezt hinni?

Nem volt hozzáfűznivalóm a történeteikhez. Lehetetlen volt számomra, hogy higgyek neki, ugyanakkor hitetlenkedni sem tudtam. Nagyon komoly ember volt. Az egyetlen lehetséges magyarázat, amire gondolni tudtam, az volt, hogy ahogy folytattuk utunkat, napról napra egyre többet ivott. Egy huszonnégy üveges láda skót viszkít tartott a kocsis csomagtartójában, kizárólag saját használatra. Igazság szerint ivott, mint a kefékötő.

– Mindig is különösen kedveltem a sámánok titokzatos átalakulásait – mondta nekem egy másik napon. – Nem tudom megmagyarázni az átalakulásokat, sőt még elhinni sem, hogy megtörténtek, de intellektuális feladatként nagyon izgat, hogy eltöprengjek azon, kígyóvá vagy hegyi oroszlánná változni nem olyan bonyolult, mint amit a vízi sámán tett. Ezekben a pillanatokban, amikor ilyen módon lekötöm az értelmemet, megszűnök antropológusnak lenni, és egy ösztönös érzést követve reagálni kezdek. Az ösztönös érzésem az, hogy azok a sámánok kétségkívül valami olyat tesznek, amit nem lehet tudományosan leírni, de még csak értelmesen megvitatni sem.

– Példának okáért vannak felhősámánok, akik felhővé és köddé változnak. Soha nem láttam ilyet megtörténni, de ismertem egy felhő sámánt. Sosem láttam őt a szemeim előtt eltűnni, vagy köddé válni, ahogy a másik sámánt láttam az orrom előtt vízzé változni. De egyszer kergettem ezt a felhő sámánt, és az egyszerűen eltűnt egy olyan helyen, ahol nem volt lehetőség elrejtőzni. Habár nem láttam őt felhővé változni, eltűnt. Nem tudom megmagyarázni, hova mehetett. Nem voltak sziklák vagy növények azon a helyen, ahová végül jutott. Fél perccel ő utána ott voltam, de a sámán eltűnt.

– Információért zargattam őt mindenfelé – folytatta Bill. – Nem akart rám időt szálni. Nagyon barátságos volt velem, de ennyi az egész.

Bill vég nélkül mesélt nekem más történeteket is az indiánok közti harcokról és politikai viszályokról a különböző indián rezervátumokban, vagy személyes bosszúkról, ellenségeskedésekről, barátságokról,

43.

satöbbikről, melyek egyáltalán nem érdekeltek engem. Másrészt a sámánok átváltozásairól és jelenéseikről szóló történetei valódi érzelmi zűrzavart okoztak bennem. Egyszerre ígéztek és rémítettek meg. Azonban ha megpróbáltam elgondolkozni azon, miért ijesztettek meg vagy miért bővöltek el, nem tudtam megmondani. Annyit tudtam csak mondani, hogy a sámánokról szóló történetei egy ismeretlen, zsigeri szinten találtak el.

Egy másik felismerés, amit az utazás hozott, az volt, hogy magam számára is igazolhattam, hogy a Délnyugat indián közösségei valóban zártak az idegenek számára. Végül elfogadtam azt, hogy rengeteg felkészülésre van szükségem az antropológia tudományában, és hogy sokkal célszerűbb olyan területen végezni antropológiai terepmunkát, amit ismerek, vagy ahová beléphetek.

Amikor az utazás véget ért, Bill elvitt az arizonai Nogalesbe a Greyhound busz állomására, hogy onnan visszautazzak Los Angelesbe. Ahogy a váróteremben ültünk a busz érkezése előtt, gyámkodóan vigasztalt engem, emlékeztetve, hogy a kudarc természetes dolog az antropológiai terepmunka során, és így csak annyi a jelentősége, hogy megedd az ember akaratát és érettebbé teszi az antropológust.

Hirtelen előrehajolt és állának kis mozdulatával a terem másik végébe bökött. – Azt hiszem az az öregember, aki ott ül a padon, közel a sarokhoz, az ember, akiről beszéltem – suttogta a fülembe. – Nem vagyok teljesen biztos benne, mert csak egyszer láttam őt szemtől szembe.

– Miféle ember az? Mit mondtál nekem róla?

– Amikor a sámánokról és a sámánok átváltozásairól beszélgettünk, mondtam neked, hogy egyszer találkoztam egy felhősámánnal.

– Igen, igen, emlékszem. Ez az ember a felhősámán?

– Nem – mondta határozottan. – De azt hiszem a társa, vagy a tanítója a felhősámánnak. Többször láttam őket együtt a távolból, sok évvel ezelőtt.

Emlékeztem arra, hogy Bill közömbösen megemlítette, de nem a felhősámánnal kapcsolatban, hogy tud egy rejtélyes öregember létezéséről, aki visszavonult sámán, egy öreg emberkerülő indián Yumából.

44.

aki egykor félelmetes varázsló volt. A barátom sosem beszélt az öreg ember és a felhősámán közti kapcsolatról, de nyilvánvalóan annyira olt motoszkált az agyában, hogy azt hitte, beszélt nekem róla.

Hirtelen furcsa szorongás kerített a hatalmába, és arra készítetett, hogy felugorjak a helyemről. Mintha nem lenne saját akaratom, odamentem az öregemberhez és azonnal hosszú szónoklatba kezdtem arról, mennyi mindent tudok a gyógynövényekről, a síkvidéki amerikai indiánok közti sámánizmusról, és szibériai őseikről. Másodlagos témaként megemlítettem az öregembernek, hogy tudok arról, hogy sámán. Azzal fejeztem be, hogy biztosítottam

arról, rendkívül előnyös lenne számára, ha végre beszélne velem.

– Ha mást nem, kicserélhetnénk a történeteinket – mondtam türelmetlenül. – Ön megosztja velem az önét, én pedig önrel az enyémetek.

Az öregember az utolsó pillanatig lesütötte a szemeit. Aztán rám bámult. – Juan Matus vagyok – mondta egyenesen a szemembe nézve.

A szóözönömnek mindenáron folytatódnia kellett volna, de valamilyen általam felismerhetetlen oknál fogva úgy éreztem, semmi többel nem tudok mondani. Meg akartam neki mondani a nevem. Az öreg a szám magasságába emelte a kezét, mintha meg akarta volna akadályozni, hogy kimondjam.

Abban a pillanatban egy busz állt meg a megállóban. Az öregember azt dörögte, ez az a busz, amivel mennie kell, és komolyan arra kért, keressem őt fel, és akkor majd nyugodtabban beszélgethetünk és kicserélhetjük a történeteinket. Ironikus mosoly bujkált a szája sarkában, miközben ezt mondta. Korához képest hihetetlen fürgén – úgy becsültem, a nyolcvanas éveiben járhat –, néhány ugrással megette a busz ajtaja és a pad közti negyvenöt méteres távolságot. Mintha a busz csak azért állt volna meg, hogy őt felvegye, azonnal tovább is indult, amint felugrott és az ajtó bezárult.

Miután az öregember elment, visszamentem a padhoz, ahol Bill ült.

– Mit mondott, mit mondott? – kérdezte izgatottan.

– Azt mondta, keressem fel és látogassam meg a házában. Azt is mondta, hogy ott beszélhetünk.

45.

– De mit mondtál neki, amivel rá tudtad venni, hogy meghívjon magához?

Elmondtam Bilinek, hogy a legjobb ügynöki szövegemet vettem elő, és megígértem az öregembernek, hogy elárulok neki mindent, amit olvasmányaim révén a gyógynövényekről tudok. Bill nyilvánvalóan nem hitt nekem. Azzal vádolt, valamit elhallgatok előle. – Ismerem a környéken élő embereket – mondta harciasan –, és az öreg nagyon furcsa alak. Senkivel sem beszél, az indiánokat is beleértve. Miért pont veled állna szóba, egy abszolút idegennel? Még csak kedves sem vagy!

Nyilvánvaló volt, hogy Bili haragszik rám, noha el sem tudtam képzelni, miért. Nem mertem tőle megkérdezni. Az a benyomásom volt, hogy egy kissé féltékeny. Talán úgy érezte, sikert arattam ott, ahol ő kudarcot vallott. Azonban a sikerem annyira könnyen jött, hogy semmit sem jelentett számomra. Bill alkalmi megjegyzéseitől eltekintve, elképzelésem sem volt arról, milyen nehéz megközelíteni ezt az öreg embert, és nem is lehettem volna jobban nemtörődöm. Akkor semmi rendkívülit nem láttam a párbeszédünkben. Zavarba ejtett, hogy Bill ilyen dühös volt miattam.

– Tudod hol a háza? – kérdeztem.

– Halvány fogalmam sincs róla – válaszolta kurtán. – A környékbeli emberektől azt hallottam, hogy sehol sem lakik, csak felbukkan váratlanul erre meg arra, de ez egy nagy baromság. Alighanem a mexikói Nogalesben él valami kalyibában.

– Miért olyan fontos ez az ember? – kérdeztem. A kérdésemmel elegendő bátorságot gyűjtöttem ahhoz, hogy hozzátegyem: – Dühösnek tűnsz, amiért szóba állt velem. Miért?

Minden teketória nélkül bevallotta, hogy bosszús volt, mivel tudta, ennyire hiábavaló megpróbálni ezzel az emberrel beszélni. – Az az öregember annyira goromba, amennyire csak lehet valaki – tette hozzá. – A legjobb esetben is csak bámul rád, anélkül, hogy egy szót is szólna, miközben te beszélsz hozzá. Máskor még csak rád sem néz, úgy bánik veled, mintha nem is léteznél. Az egyetlen alkalommal, amikor megpróbáltam vele beszélni, durván elutasított. Tudod mit mondott nekem? Azt mondta: „Ha a te helyedben lennék, nem pazarolnám

46.

arra az energiámat, hogy kinyitom a számat. Őrizd meg! Szükséged van rá.” Ha nem egy ilyen vén szaros lenne, orrba vágtam volna.

Felhívtam Bill figyelmét arra, hogy „öregembernek” nevezni őt inkább beszédfordulat, mintsem valódi leírás. Nem tűnt olyan öregnek, habár kétségkívül öreg volt. Óriási életerővel és fürgeséggel rendelkezett. Úgy éreztem, Bill szánalmasan kudarcot vallott volna, ha megpróbálja orrba vágni. Ez az öreg indián erőteljes volt. Igazság szerint egyenesen ijesztő volt.

Nem mondtam ki a gondolataimat. Hagytam Billt, hadd folytassa azzal, mennyire felháborodott az öregember undokságán és hogy kiosztotta volna, ha nem lett volna az öreg olyan gyenge.

– Szerinted ki tudna nekem információt adni arról, hol élhet? – kérdeztem.

– Talán néhány ember Yumában – mondta kicsit enyhültebben. – Talán azok az emberek, akiket az utunk elején mutattam be neked Semmit sem vesztesz azzal, ha megkérdezed őket. Mondd meg nekik, hogy én küldtelek hozzájuk.

Azonnal megváltoztattam a terveimet, és ahelyett hogy visszatértem volna Los Angelesbe, egyenesen Yumába

mentem. Felkerestem az embereket, akiknek Bill bemutatott. Nem tudták, hol él az öreg indián. De róla tett megjegyzéseik még jobban felkeltették a kíváncsiságomat. Azt mondták, nem Yumából való, hanem Mexikóból, Sonorából, és fiatalkorában félelmetes varázsló volt, aki varázslott és megigézte az embereket, de idővel megérett, és aszketikus remetévé vált. Hozzá tették, hogy habár jaki indián volt, egyszer egy csoport mexikói férfivel mászkált, akik hihetetlenül tájékozottak tünnek a bűvölési praktikákat illetően. Mindnyájan egyetértettek abban, hogy régóta nem látták ezeket az embereket a vidéken.

Az egyik férfi hozzátette, hogy az öregember egyidős volt a nagyapjával, de míg az szenilis és ágyhoz kötött volt, a varázsló erőteljesebbnek tűnt, mint valaha. Ugyanez a férfi Sonora fővárosába, Hermosillóba irányított néhány emberhez, akik esetleg ismerik az öreget, és többet tudnak majd mondani nekem róla. A lehetőség, hogy Mexikóba utazzak, egyáltalán nem vonzott. Sonora túl messze volt az érdeklődési körömtől. Egyébként is úgy gondoltam, jobban tenném, ha

47.

végül mégiscsak városantropológiával foglalkoznék, és visszatértem Los Angelesbe. De mielőtt elindultam volna Los Angelesbe, bejártam Yuma környékét információ után kutatva az öregről. Senki sem tudott róla semmit.

A buszúton Los Angeles felé kivételes érzést éltem át. Egyrészt úgy éreztem, teljesen kigyógyultam a terepgyakorlat iránti megszállottságomból és az öregember iránti érdeklődésemből. Másrészt különös nosztalgiát éreztem. Igazság szerint soha nem éreztem ilyet korábban. Ennek az újdonsága mélységesen megütött. A szorongás és a sóvárgás keveréke volt, mintha valami rendkívül fontosat vesztettem volna el. Ahogy Los Angeles közelébe értünk, világosan úgy éreztem, hogy bármi is volt rám hatással Yuma közelében, elkezdett halványulni a távolsággal; de elhomályosulása csak a semmivel sem magyarázható vágyakozásomat növelte.

48.

A VÉGTELEN SZÁNDÉKA

– Azt szeretném, hogy szándékosan idézd fel minden részletét annak, ami közted, és a között a két ember, Jorge Campos és Lucas Coronado között történt, akik valójában elvezettek téged hozzám, aztán mondd el nekem erről mindent – mondta nekem don Juan.

Nagyon nehéznek találtam, hogy eleget tegyek a kívánságának. Igazság szerint mégis élveztem a mindarra való emlékeztést, amit ez a két ember mondott nekem. Don Juan minden lehetséges részletet megkövetelt, ami arra kényszerített, hogy emlékezőtehetségemet a végsőkig megfeszítsem.

A történet, amit don Juan fel akart velem idéztetni, Mexikóban, Sonorában, Guaymas városában kezdődött. Az arizonai Yumában megadták nekem néhány olyan ember nevét és címét, akik, mint mondták, esetleg fényt tudnak deríteni az öregember rejtélyére, akivel a buszállomáson ismerkedtem meg. Az emberek, akiket felkerestem, nemcsak hogy nem ismertek semmilyen visszavonult öreg sámánt, de még azt is kétségbe vonták, hogy ilyen ember egyáltalán létezik. Viszont mindannyian teli voltak ijesztő történetekkel a jaki sámánokról és a jaki indiánok általános agresszív kedélyállapotáról. Arra célozhattak, hogy talán Vicamban, Guaymas és Ciudad Obregon között, lehel hogy talállok valakit, aki esetleg helyes irányba tud terelni.

– Van valaki, akit különösképpen keressek? – kérdeztem.

– A legjobb dobásod az lenne, ha beszélnél a hivatalos állami bank egyik földfelügyelőjével – javasolta egy férfi.

– A banknak rengeteg földfelügyelője van. Minden indiánt ismernek a környéken, mivel a bank az az állami szerv, ami megveszi a termésüket, és mivel minden jaki farmer, egy parcellányi föld tulajdonosa, amit addig nevezhet sajátjának, amíg megműveli.

– Ismertek földfelügyelőt?

Egymásra néztek, majd bocsánatkérően rám mosolyogtak. Nem ismertek egyet sem, de erősen ajánlották, keressek fel egy ilyen emberi saját magam, és tárjam elé az ügyemet.

49.

Vicam állomáson arra irányuló kísérleteim, hogy kapcsolatot teremtsék az állami bank földfelügyelőivel, teljes kudarccal jártak. Hárommal találkoztam, és amikor elmondtam nekik, mit akarok, a legteljesebb bizalmatlansággal néztek rám. Azonnal arra gyanakodtak, hogy jeniknek kémkedek, hogy olyan problémákat okozzak, melyeket nem tudtak világosan meghatározni, de vad spekulációik a politikai agitációtól az ipari kémkedésig terjedtek. A környéken mindenkinek a megalapozatlan hiedelme volt, hogy vörösréz lelőhelyek vannak a jaki indiánok területein, és ezt a jenik meg akarják szerezni.

Az óriási kudarc után visszavonultam Guaymas városába, és egy hotelben szálltam meg, ami nagyon közel volt

egy mesébe illő étteremhez. Naponta háromszor mentem oda el. Az étel kitűnő volt. Annyira szerettem, hogy több mint egy hétig Guaymasban maradtam. Gyakorlatilag az étteremben éltem, és ily módon ismeretségbe kerültem a tulajdonossal, Mr. Reyesszal.

Kgyik délután, miközben ettem, Mr. Reyes odajött az asztalomhoz egy másik férfival, akit Jorge Camposként mutatott be, fajtiszta jaki indít vállalkozóként, aki fiatalkorában Arizonában élt, tökéletesen beszél angolul, és aki amerikaibb, mint bármelyik amerikai. Mr. Reyes nak valódi példájaként dicsőítette ezt az embert, hogy a kemény munka és az elkötelezettség hogyan fejleszthet valakit kivételes emberré.

Mr. Reyes elment, Jorge Campos pedig leült mellém és azonnal átvette a szót. Szerénynek tette magát visszautasított minden dicsőítést, de nyilvánvaló volt, hogy igen elégedett azzal, amit Mr. Reyes mondott róla. Első látásra az a világos benyomásom volt, hogy Jorge Campos azok közé a különös vállalkozók közé tartozik, akiket bárókban vagy a főútvonalak zsúfolt sarkain lehet megtalálni, ahol az ötleteiket próbálják eladni, vagy csak egyszerűen megtalálni a módját annak, hogyan csalják ki az emberekből megtakarított pénzüket. Mr. Campos nagyon kellemes megjelenésű volt, körülbelül 180centi magas és sovány, de nagy pocakja volt, mint az égetett szeszek megrögzött ivóinak. Nagyon sötét arcőre volt, enyhe zöld árnyalattal, és drága, kék farmert viselt fényes cowboy csizmákkal, melyeknek hegyes orra és emelt sarka volt, mintha szüksége lenne arra, hogy bele-

50.

mélyessze őket a földbe, nehogy a lasszóval elfogott fiatal ökör maga után vonszolja.

Kifogástalanul vasalt, szürke, kockás inget viselt; jobb zsebében műanyag zsebvédő volt, melybe egy sor tollal szűrte. Ugyanilyen zsebvédőt láttam az irodai munkásoknál, akik nem akarták összetintázni az ingzsebüket. Öltözetéhez hozzátartozott még egy drágának tűnő, rojtozott, vörösésbarna szarvasbőr kabát és egy texasi stílusú, magas cowboy kalap. Kerek arca kifejezéstelen volt. Nem voltak ráncai, noha úgy tűnt, az ötvenes éveinek elején jár. Valamilyen ismeretlen okból veszélyesnek tartottam.

– Nagyon örülök, hogy megismerhetem, Mr. Campos – mondtam spanyolul, felé nyújtva a kezem.

– Hagyjuk a formáságokat – mondta ő is spanyolul és erőteljesen megrázta a kezem. – Szerettem egyenlőkként kezelni a fiatalokat, a korkülönbségtől függetlenül. Szólim csak Jorgenak!

Egy pillanatig csöndben volt, kétségtelenül a reakcióját figyelte. Nem tudtam, mit mondjak. Semmi esetre sem akartam kinevetni, sem komolyan venni őt.

– Kíváncsi lennék, mit csinálsz Guaymasban? – folytatta lezseren. – Nem látszol turistának, sem olyanak, akit a mélytengeri halászat érdekel.

– Antropológiahallgató vagyok, és próbálom elfogadtatni magam a helyi indiánokkal, annak érdekében, hogy kutatómunkát végezzek – mondtam.

– Én meg üzletember vagyok. Az információszállítás, a közvetítés a szakmám. Neked szükségleted van, nekem árucikkem. Pénzt kérek a szolgáltatásaimért. Azonban a szolgáltatásaim garantáltak. Ha nem vagy elégedett, nem kell fizetned nekem.

– Ha az információszállítás a szakmád, örömmel fizetek neked, bármennyit is kérsz.

– Ah! – kiáltott fel. – Biztosan vezetőre van szükséged, hogy kalauzoljon, olyanra, aki iskolázottabb, mint az átlagos indiánok. Van ösztöndíjad az Egyesült Államok kormányától vagy valamilyen másik nagy intézménytől?

51.

– Igen – hazudtam. – A Los Angelesi Ezoterikus Alapítványtól van ösztöndíjam.

Amikor ezt mondtam, láttam, amint megcsillan a mohóság a szemében.

– Ah! – kiáltott fel ismét. – Milyen nagy ez az intézmény?

– Meglehetősen nagy.

– Te jó isten! Valóban annyira? – mondta, mintha szavaimmal azt mondtam volna, amit hallani akart. – És most megkérdezhetném, ha nincs kifogásod ellene, milyen nagy az ösztöndíjad? Mennyi pénzt adtak neked?

– Néhány ezer dollárt, hogy előzetes terepgyakorlatot végezzek. – hazudtam újra, hogy lássam, mit szól.

– Ó! Szeretem az egyenes embereket – mondta a szavait ízelve. – Biztos vagyok benne, hogy te és én egyezséget tudunk kötni. Felajánlom a szolgáltatásaimat mint idegenvezető, és mint olyan kulcs, amely sok titkos ajtót ki tud nyitni a jakik között. Mint ahogy az általános megjelenéséből láthatod, vagyonos és ízléses ember vagyok.

– Ó, igen, kétségkívül jó ízlésű ember vagy.

– Azt mondom neked, hogy egy kis honorárium ellenében, amit rendkívül méltányosnak fogsz találni, elvezetlek a megfelelő emberekhez, akiknek feltehetsz majd bármilyen kérdést, amit csak akarsz. És így kicsinykével többért betű szerint spanyolra vagy angolra fordítom neked, amit mondanak. Beszélék még franciául és németül is, de az az érzésem, hogy ezek a nyelvek téged nem érdekelnek.

– Igazad van, teljesen igazad van. Ezek a nyelvek egyáltalán nem érdekelnek. De mekkora lesz a honoráriumod?

– Ó, a honoráriumom! – mondta, és a hátsó zsebéből elővett egy bőrkötéses noteszt, az orrom előtt kinyitotta, gyors számításokat firkált bele, becsukta, majd gyorsan és precízen zsebre vágta. Biztos voltam benne, hogy azt a benyomást akarta kelteni bennem, hogy hatékonyan s gyorsan számol.

– Ötven dollárt kérek naponta, szállítással együtt, plusz az ételem. Úgy értem, amikor eszel, én is eszem. Mit szólsz?

Ebben a pillanatban felém hajolt, és majdnem suttogva azt mondta, angolra kéne váltanunk, mert nem szeretné, ha az emberek ismernék

52.

tranzakcióink természetét. Elkezdett valami olyan nyelven beszélni hozzám, ami egyáltalán nem volt angol. Tanácstalan voltam. Nem tudtam, hogyan reagáljak. Idegeskedni kezdtem, ahogy a legtermészetesebb arckifejezésével folytatta a zagyválást. A szeme sem rebtent. Rendkívül élénken gesztikulált a kezeivel és maga köré mutogatott. mintha épp útbaigazítana engem. Nem az volt a benyomásom, hogy bármilyen nyelven beszél; talán neki valamilyen nyelven beszélhetett.

Amikor emberek jöttek az asztalunk közelébe és ránk néztek, bólogattam és azt mondtam Jorge Camposnak: „Igen, igen, valóban.” Egy alkalommal azt mondtam: „Meg tudnád ismételni?”, és ez olyan viccesen hangzott számomra, hogy óriási nevetésben törtem ki. Ő is erősen nevetett, mintha a legviccesebb dolgot mondtam volna a világon.

Észrevehette, hogy végül teljesen tanácstalanná váltam, mert mielőtt felállhattam volna, és azt mondhattam volna neki, hogy tűnjön el, ismét spanyolul kezdett beszélni.

– Nem akarok az ostoba észrevételeimmel fárasztani, de ha vezetőd leszek, és úgy gondolom, az leszek, hosszú órákat fogunk beszélgetéssel tölteni – mondta. – Épp most tettelek próbára, hogy lássam, jó társalgó vagy-e. Hogyha autóvezetéssel fogom tölteni az időmet veled. szükségem lesz valakire mellettem, aki jó kezdeményező és befogadó. Örömmel jelenthetem ki, hogy te mindkettő vagy.

Felállt, megrázta a kezemet és elment. Mintegy végszóra a tulajdonos az asztalomhoz lépett, mosolyogva, és a fejét rázva, mint egy kis maci.

– Hát nem egy mesés fickó? – kérdezte tőlem.

Nem akartam magam elkötelezni egy ilyen kijelentés mellett, Mr. Reyes pedig kérdés nélkül elmondta, hogy Jorge Campos jelenleg közvetítő egy különösen kényes és kifizetődő tranzakcióban. Azt mondta. néhány bányatársaság az Egyesült Államokból érdeklődik a jaki indiánokhoz tartozó vas és vörösréz lelőhelyek iránt, és Jorge Camposnak jó esélye van egy talán ötmillió dolláros honoráriumra. Rögtön tudtam, hogy Jorge Campos szélhámos. Nem voltak vas vagy vörösréz lelőhelyek a jaki indiánok által birtokolt földeken. Ha lett volna valamennyi is, a magánvállalatok már rég kilakoltatták volna a jakikat erről a földről, és máshová telepítették volna őket.

53.

– Mesés ember – mondtam. – A legcsodálatosabb pasas, akivel csak találkoztam. Hogyan vehetem fel vele ismét a kapcsolatot?

– Ne aggódjon emiatt. Jorge mindent kikérdezett tőlem önről. Azóta figyeli önt, mióta megjött. Alighanem eljön és bekopogtat az ajtaján, holnap vagy ma, később a nap folyamán.

Mr. Reyesnek igaza volt. Néhány órával később valaki felébresztett a délutáni szunyókálásomból. Jorge Campos volt. Az volt a szándékom, hogy kora este elmegyek Guaymasból, és egész éjjel vezetek Kalifornia felé. Elmagyaráztam neki, hogy indulni készülök, de körülbelül egy hónapon belül visszajövök.

– Ah! De most már maradnod kell, mivel úgy döntöttem, hogy a kalauzod leszek.

– Sajnálom, de ezzel várnunk kell, mivel az időm jelenleg nagyon korlátozott – válaszoltam.

Tudtam, hogy Jorge Campos egy csaló, mégis úgy döntöttem, elárulom neki, hogy már van egy informátorom, akivel Arizonában ismerkedtem meg, és aki arra vár, hogy velem dolgozhasson. Leírtam neki az öregembert és elmondtam, hogy a neve Juan Matus, és más emberek sámánként jellemezték. Jorge Campos szélesen rám mosolygott. Megkérdeztem ismeri-e az öregembert.

– Ó, igen, ismerem – mondta kedélyesen. – Talán azt is mondhatjuk, jó barátok vagyunk. – Anélkül, hogy behívtam volna, Jorge Campos bejött a szobámba és leült az asztalhoz az erkélyen.

– Ő a közelben él? – kérdeztem.

– Egészen biztosan – biztosított.

– Elvinnél hozzá?

– Végül is miért ne. Szükségem lesz néhány napra, hogy utánanézzek, csak hogy megbizonyosodjak afelől, ott van-e, aztán elmegyünk és meglátogatjuk.

Tudtam, hogy hazudik, de nem akartam tudomásul venni. Még az is eszembe jutott, hogy kezdeti

bizalmatlanságom talán megalapozatlan volt. Abban a pillanatban annyira meggyőzőnek tűnt.

– Viszont azért, hogy elviszlek ehhez az emberhez, általánydíjat számítok fel. Kétszáz dollár lesz a honoráriumom.

54.

Az összeg nagyobb volt annál, mint ami a rendelkezésemre állt. Udvariasan elutasítottam, és azt mondtam, nincs elég pénz nálam.

– Nem akarok pénzimádónak tűnni – mondta a legmegnyerőbb mosolyával –, de mekkora összeget engedhetsz meg magadnak? Figyelembe kell vened, hogy egy kis vesztegetést is kell végezzek. A jaki indiánok nagyon zárkóztak, de mindig vannak utak, mindig vannak ajtók, amiket ki lehet nyitni a mágikus kulccsal – a pénzzel.

Minden kétségem ellenére meg voltam róla győződve, hogy Jorge Campos a belépőm nem csak a jakik világába, de annak az öregembernek a megtalálásához is, aki engem annyira izgatott. Nem akartam pénzről alkudozni. Olyan zavart voltam, hogy felajánlottam neki a zsebemben lévő ötven dollárt.

– Az itt-tartózkodásom végén vagyok – mondtam mentegetőzősképp –, úgyhogy majdnem kifogytam a pénzből. Csak ötven dollárom maradt.

Jorge Campos kinyújtotta hosszú lábait az asztal alatt, és keresztbe tette a karjait a feje mögött, az arcára billentve kalapját.

– Elviszem az ötven dollárodát és az órádat – mondta szemérmetlenül. – De ezért a pénzért elviszlek egy kisebb sámánhoz. Ne légy türelmetlen! – intett, mintha tiltakozni akartam volna. – Óvatosan kell felmászunk a létrán, az alacsonyabb rangúaktól kezdve, magához ahhoz az emberhez, aki, biztosíthatlak, a legmagasabban van.

– És mikor találkozhatnék ezzel a fiatalabb sámánnal? – kérdeztem. és átnyújtottam neki a pénzt és az órát.

– Most azonnal! – mondta, felugrott és mohón megragadta a pénzt és az órát. – Gyerünk! Nincs vesztegetni való időnk!

Beszálltunk a kocsimba, és Potam, a Jaki folyó mentén fekvő egyik tradicionális jaki város felé irányított. Az út során elárulta, hogy Lucas Coronadóval fogunk találkozni, aki a varázsló tetteiről, sámáni révületeiről, és a Lent-i jaki ünnepekre készített nagyszerű maszkjairól volt ismert.

Aztán az öregemberre terelte a beszélgetést, és amit mondott, teljes ellentmondásban volt azzal, amit mások mondtak róla. Míg azok remeteként és visszavonult sámánként jellemezték, Jorge Campos a környék legkiválóbb gyógyítójának és varázslójának írta le, olyan ember-

55.

nek, akit hírneve majdnem megközelíthetetlen alakká változtatott. Szünetet tartott, mint egy színész, majd lecsapott: azt mondta, ha állandó rendszerességgel szeretnék az öregemberrel beszélni, ahogy azt az antropológusok szeretik tenni, legalább kétezer dolláromba fog kerülni.

Tiltakozni akartam az ilyen drasztikus áremelés ellen, de megelőzött.

– Kétezer dollárért el tudlak vinni hozzá. Abból a kétezer dollárból körülbelül harmincat fogok keresni. A többi vesztegetésre megy. De ha hosszasan akarsz vele beszélni, az többbe fog kerülni. Erre te magad is rájöhetsz. Testőrei vannak, emberei, akik védik. Hízelegnem kell nekik, és zsozsóval kell megközelítenem őket.

– A végén kiállítok majd egy számlát nyugtával, és mindennel, ami az adózásodhoz kell – folytatta. – Akkor majd látni fogod, hogy a jutalékom mindennek az előállításáért, minimális.

Csodálatot éreztem iránta. Mindennek a tudatában volt, még a jövedelmi adóhoz szükséges nyugtának is. Egy ideig csendben volt, mintha a minimális profitját számítgatná. Nekem sem volt mondanivalóm. El voltam foglalva azzal, hogy magamban tervezgettem, próbáltam kitalálni a módját, hogyan szerezzek kétezer dollárt. Még az is eszembe jutott, hogy tényleg ösztöndíjhoz folyamodomok.

– De biztos vagy benne, hogy az öregember szóba fog állni velem? – kérdeztem.

– Természetesen – biztosított. – Nemcsak hogy beszélni fog veled, de varázslást is bemutat majd neked, bármit, amiért csak fizetsz. Aztán kidolgozhatsz vele egy megállapodást, hogy mennyit tudsz majd neki fizetni a további órákért.

Jorge Campos ismét csöndben maradt egy ideig, és mereven a szemembe nézett.

– Úgy gondolod, ki tudod fizetni nekem a kétezer dollárt? – kérdezte olyan tettetett közönyösséggel, hogy azonnal tudtam, színlel.

– Igen, könnyedén megtehetem – hazudtam biztatóan. Nem tudta leplezni örömét.

– Jó fiú, jó fiú! – éljenzett. – Ez nagy mulatság lesz!

56.

Megpróbáltam néhány általános kérdést feltenni az öregemberrel kapcsolatban, de erélyesen félbeszakított. –

Tartogasd ezeket neki magának. Teljesen a tiéd lesz – mondta mosolyogva.

Elkezdett az Egyesült Államokbeli életéről és az üzleti terveiről mesélni, és teljes megrökönyödésemre, mivel már elkönyveltem őt egy csalónak, aki egy szót sem tud angolul, angolra váltott át.

– Te *beszélsz* angolul! – kiáltottam fel, kísérletet sem téve, hogy elrejtsem meglepetésemet.

– Persze hogy beszélek, fiacskám – mondta, megjátszott texasi akcentussal, amit beszélgetésünk ideje alatt végig fenntartott. – Mondtam, hogy próbára akartalak tenni, hogy lássam, találékony vagy-e. Az vagy. Igazság szerint azt mondhatnám, nagyos eszes vagy.

Angoltudása kitűnő volt, viccekkel és történetekkel szórakoztatott. Pillanatok alatt Potamban voltunk. Egy házhoz irányított, a város szélén. Kiszálltunk az autóból. Mutatta az utat, miközben spanyolul hangosan Lucas Coronadót szólongatta.

Hallottuk, amint egy hang a ház mögül szintén spanyolul azt mondja: – Ide gyertek!

Egy kis kalyiba mögött egy férfi ült kecskebőrön a földön. Meztelen lábaival egy fadarabot tartott, miközben vésővel és fakalapáccsal dolgozott rajta. Úgy tartotta a lábával a fadarabot, mintha egy elképesztő fazekaskorong volna. Lábával forgatta a fadarabot, miközben keze a vésővel dolgozott. Élelemben nem láttam ehhez foghatót. Egy álarcot készített, amit hajlított vésővel vajt ki. Az a kontroll, ahogy tartotta és forgatta a fát a lábával, rendkívüli volt.

A férfi nagyon vékony volt; sovány arca volt, szögletes vonásokkal. kiugró arccsonttal és sötét, rézsín arccsínnel. A bőre a nyakán és az arcán a lehető legfeszesebb volt. Vékony, lelógó bajuszt viselt, ami csontos arcának rosszindulatú benyomást kölcsönzött. Sasorra volt nagyon vékony ornyereggel, szeme vad volt és fekete. Rendkívül fekete szemöldöke olyan volt, mintha ceruzával húzták volna ki, csakúgy, mint hátrafésült, szénfekete haját. Sosem láttam ennél ellenségesebb arcot. Ránézve egy Mediciek korabeli itáliai méregkeverő jutott róla az eszembe. A „mogorva” és a „komor” kifejezések tűntek a legtalálób

57.

leírásnak, amikor Lucas Coronado arcára összpontosítottam a figyelmem.

Észrevettem, hogy lábszárcsontjai olyan hosszúak voltak, hogy ahogy a földön ült, és lábával a fadarabot tartotta, térde a válláig ért. Amikor a közelébe értünk, abbahagyta a munkát és felállt. Magasabb volt Jorge Camposnál, és csontsovány. Felvette a szandálját, feltevésém szerint az irántunk való tisztelet jeléül.

– Gyertek csak, gyertek csak! – mondta mosoly nélkül.

Az a fura érzésem támadt, hogy Lucas Coronado nem tudja, hogyan kell mosolyogni.

– Minek köszönhetem ezt az örömteli látogatást? – kérdezte Jorge Campostól.

– Azért hoztam ide ezt a fiatalembert, mert fel szeretne tenni neked néhány kérdést a művészetteddel kapcsolatban – mondta Jorge Campos rendkívül leereszkedő hangon. – Kezeskedtem érte, hogy szavahihetőn válaszolsz a kérdéseire.

– Ó, ez nem gond, nem gond – biztosított Lucas Coronado és végigmért hideg tekintetével.

Ekkor más nyelvre váltott, amiről feltételeztem, hogy jaki. Jorge Campossal élénk társalgásba kezdtek, ami eltartott egy ideig. Mindketten úgy viselkedtek, mintha ott sem lennék. Aztán Jorge Campos felém fordult.

– Van egy kis gondunk. Lucas épp most tájékoztatott arról, hogy ez egy nagyon elfoglalt időszak a számára, mivel közelednek az ünnepek, ezért most nem tud minden kérdésre válaszolni, de egy másik alkalommal majd igen.

– Igen, igen, feltétlenül. Egy másik alkalommal, csakugyan, egy másik alkalommal – mondta nekem Lucas Coronado spanyolul.

– Rövidre kell fognunk a látogatásunkat – mondta Jorge Campos. – De újra visszahozlak.

Ahogy távozni készültünk, készletést éreztem, hogy kifejezzem csodálatomat Lucas Coronadónak elképesztő technikája iránt, ahogy a kezével és a lábával dolgozik. Úgy nézett rám, mintha örült lennék, a szeme tágra nyílt a meglepetéstől.

58.

– Sosem láttál még senkit álarcon dolgozni? – sziszegte összeszorított fogain keresztül. – Honnan jöttél? A Marsról?

Ostobának éreztem magam. Megpróbáltam elmagyarázni, hogy ez a technika teljesen új a számomra. Úgy tűnt, mindjárt fejbeág. Jorge Campos angolul azt mondta, megjegyzéseimmel megbántottam Lucas Coronadót. Dicséretemet nyomorának burkolt formájú kigúnyolásaként értelmezte, a szavaim számára ironikus kijelentések voltak arról, mennyire szegény és gyámoltalan.

– De hát pont az ellenkezője! Szerintem nagyszerű!

– Meg ne próbálj neki semmi ilyet mondani! Ezek az emberek ahhoz vannak szokva, hogy a legburkoltabb formában kapjanak és osszanak sértéseket. Szerinte szokatlan dolog, hogy így leszölod, amikor még csak nem is

ismered, és gúnyt űzöl abból, hogy nem engedhet meg magának egy satut, amivel tartsa a szobrát.

Teljesen tanácstalannak éreztem magam. A legkevésbé sem akartam, hogy az egyetlen lehetséges kapcsolatom tönkrementem. Úgy tűnt, Jorge Campos tökéletesen tudatában van a csalódottságomnak.

– Vedd meg az egyik maszkját – tanácsolta.

Megmondtam neki, hogy úgy terveztem, megállás nélkül, egyhuzamban Los Angelesbe vezetek, és ezért épp csak arra elegendő a pénzem, hogy benzint és ennivalót vegyek.

– Hát, add neki a bőrkabátodat – mondta tárgyilagos, de bizalmas és segítőkész hangon. – Máskülönb feldühíted, és minden, amire emlékezni fog veled kapcsolatban, a sértéseid lesznek. De ne mondd neki, hogy szépek a maszkjai! Csak vegyél egyet!

Amikor megmondtam Lucas Coronadonak, hogy el akarom cserélni a bőrkabátomat az egyik maszkjára, elégedetten elvigyorodott. Elvette a kabátot és felvette. A házához sétált, de mielőtt belépett volna, néhány különös forgást csinált. Letérdelt egy oltárféleség elé, olyan mozdulatokat tett a karjaival, mintha ki akarná nyújtóztatni őket, és a kabát oldalához dörzsölte a kezeit.

Bement a házba, kihozott egy újságpapírba csomagolt bugyrot és átnyújtotta nekem. Fel akartam tenni neki néhány kérdést. Kimentette magát azzal, hogy dolgoznia kell, de hozzátette, ha akarok, egy másik alkalommal visszajöhetek.

59.

Guaymas felé visszaúton Jorge Campos megkért, nyissam ki a bugyrot. Meg akart bizonyosodni arról, hogy Lucas Coronado nem vert át. Nem törődtem a bugyor kinyitásával, számomra csak az a lehetőség volt fontos, hogy egyedül visszajöhetek Lucas Coronadohoz beszélgetni. Emelkedett hangulatban voltam.

– Látnom kell mid van – erősködött Jorge Campos. – Légy szíves állítsd meg az autót. Semmilyen körülmények között vagy semmilyen okból kifolyólag sem veszélyeztetném az ügyfeleimet. Fizetél nekem, hogy bizonyos szolgáltatást nyújtsak neked. Az a férfi valódi sámán, emiatt nagyon veszélyes. Mivel megbántottad, lehet hogy egy varázsbugyrot adott neked. Ha ez a helyzet, gyorsan el kell ásnunk ezen a környéken.

Émelygés tört rám, és megállítottam az autót. Rendkívül óvatosan kivettem a bugyrot. Jorge Campos kikapta a kezemből és kibontotta. Három gyönyörűen megmunkált tradicionális jaki álarc volt benne. Jorge Campos közömbös hangon megemlítette, úgy illene, ha az egyiket neki adnám. Úgy okoskodtam, hogy mivel még nem vitt el meglátogatni az öregembert, ápolnom kell a vele való kapcsolatomat. Örömmel adtam neki az egyik maszkot.

– Ha megengeded, hogy válasszak, inkább azt venném el – mutatott az egyikre.

Mondtam neki, hogy csak nyugodtan. A maszkok semmit sem jelentenek a számomra, már megszereztem, amit akartam. A másik két álarcot is neki adtam volna, ha nem akartam volna megmutatni őket antropológus barátainknak.

– Ezek a maszkok egyáltalán nem különlegesek – jelentette ki Jorge Campos. – A városban bármelyik boltban vehetsz ilyet. A turistáknak adják ott el ezeket.

Láttam a jaki álarcokat, melyeket a boltokban árultak. Nagyon kezdetleges maszkok voltak az enyéimhez képest, sőt Jorge Campos már kiválasztotta a legszebbet.

A városban hagytam őt, és Los Angeles felé vettem az irányt. Mielőtt elbúcsúztunk volna, emlékeztetett, hogy gyakorlatilag tartozom neki kétezer dollárral, mivel elkezdte a vesztegetéseket és a munkát annak érdekében, hogy találkozhaszak a nagy emberrel.

60.

– Úgy gondold, oda tudod adni nekem a kétezer dolláromat legközelebb, amikor jössz? – kérdezte vakmerően.

Kérdése szörnyű helyzetbe hozott. Úgy gondoltam, ha elmondanám neki az igazságot, amit nem akartam, szakítana velem. Meg voltam róla győződve, hogy nyilvánvaló kapzsisága ellenére ő az én ajtónállóm.

– Megteszek minden tőlem telhetőt, hogy megszerezsem a pénzt – mondtam semleges hangon.

– Ennél többet kell tenned, kölyök – vágott vissza erélyesen, majd hógynem dühösen. – A saját pénzemből fogok költeni, hogy létrehozzam ezt a találkozást, és szükségem van valami biztosítékra a részedről. Tudom, hogy nagyon komoly fiatalember vagy. Mennyit ér az autód? Van tulajdonlapod?

Megmondtam neki az autóm értékét, és hogy van tulajdonlapom, de csak akkor tűnt elégedettnek, amikor a szavamat adtam, hogy legközelebbi látogatásomkor kézpénzben hozom el neki az összeget.

Öt hónappal később visszatértem Guaymasba, hogy találkozzak Jorge Camposszal. Kétezer dollár abban az időben tekintélyes összeg volt, különösen egy diák számára. Azt gondoltam, ha esetleg hajlandó részletfizetést elfogadni, rendkívül boldogan elkötelezném magam.

Sehol sem találtam Jorge Campost Guaymasban. Megkérdeztem az étterem tulajdonosát. Ugyanolyan megdöbbent volt az eltűnése miatt, mint én.

– Egyszerűen eltűnt – mondta. – Biztos vagyok benne, hogy visszament Arizonába vagy Texasba, ahol dolga van.

Megragadtam a lehetőséget, és egyedül látogattam meg Lucas Coronadot. Délben érkeztem a házához. Őt sem találtam meg. Megkérdeztem a szomszédjait, nem tudják-e, hol lehet. Ellenségesen néztek rám, és válasza sem méltattak. Elmentem, de késő délután ismét visszatértem a házhoz. Semmire sem számítottam. Valójában készen álltam, hogy azonnal visszainduljak Los Angelesbe. Meglepetésemre Lucas Coronado nemcsak hogy ott volt, hanem rendkívül barátságos is volt. Nyíltan kifejezte tetszését, hogy Jorge Campos nélkül jövök, akivel, mint mondta, teljesen tele van a töke. Elpanaszolta, hogy Jorge Campos, aki szerinte egy renegát jaki, örömét leli a jaki társai kihasználásában.

61.

Áadtam Lucas Coronadónak néhány ajándékot, amit hoztam neki, is vettem tőle három álarcot, egy tökéletesen kifaragott botot és egy valamilyen sivatagi bogár gubójából készült lábcsergőt, amit a jakik hagyományos táncaik során viselnek. Aztán elvittem Guaymasba vacsorázni.

Minden nap találkoztam vele az öt nap során, amit a környéken töltöttem, és ő végtelen sok felvilágosítást adott nekem a jakikról – történelmükről, társadalmi szervezetükről, ünnepeik jelentéséről és jellegéről. Olyan jól szórakoztam a terepgyakorlat végzése közben, hogy még megkérdezni is vonakodtam, tud-e valamit az öreg sámánról. Végül mégis megkérdeztem Lucas Coronadot, ismeri-e az öregembert, akiről Jorge Campos azt állította, hogy olyan kiváló sámán. Lucas Coronado zavarba jött. Biztosított, hogy tudomása szerint ilyen ember sosem létezett az országnak ezen a részén, és Jorge Campos szélhámos volt, aki csak ki akarta csalni a pénzemet. Azt hallani, hogy Lucas Coronado tagadja az öregember létezését, szörnyű és váratlan hatással volt rám. Egy pillanat alatt világos lett számomra, hogy valójában fikarcnyit sem érdekelt a terepgyakorlat. Csak az érdekelt, hogy megtaláljam az öregembert. Tudtam, hogy az öreg sámánnal való találkozásom valaminek valóban a tetőpontja volt, aminek semmi köze sem volt a vágyaimhoz, törekvéseimhez, sőt még antropológusi gondolataimhoz sem.

Kíváncsibb voltam, mint valaha, ki a fene lehet ez az öregember. Csalódottságomban gátlástalanul kiabálni és szónokolni kezdtem. A padlón dobogtam. Lucas Coronado teljesen megdöbben a bemutatómtól. Meglepetten nézett rám, aztán nevetésben tört ki. Fogalmam sem volt róla, hogy nevetni is tud. Elnézést kértem dühöm és frusztrációm kitörése miatt. Nem tudtam megmagyarázni, miért voltam annyira magamon kívül. Úgy tűnt, Lucas Coronado megérti a dilemmámat.

– Történnék ilyen dolgok ezen a környéken – mondta.

Fogalmam sem volt, mire céloz, és nem is akartam tőle megkérdezni. Halálosan féltem attól, mennyire könnyen megsértődik. A jakik sajátossága volt az az adottságuk, hogy megbántódva kell érezzék magukat. Úgy tűnt, állandóan résen vannak, hogy még olyan sértéseket is észrevegyenek, melyek túl finomak ahhoz, hogy bárki más észrevegye.

62.

– Mágikus lények élnek a hegyekben errefelé – folytatta –, és hatni tudnak az emberekre. Valósággal megörjítik az embereket. Az emberek zagválnak és tombolnak a hatásuk alatt, és amikor végül kimerültségükben lecsillapodnak, fogalmuk sincs róla, mitől robbantak így ki.

– Úgy gondolod ez történt velem?

– Pontosan – felelte teljes meggyőződéssel. – Megvan hozzá a hajlamod, hogy habozás nélkül bedilizz, ugyanakkor nagyon visszafogott is vagy. Ma nem voltál visszafogott. Becsavarodtál egy semmiség miatt.

– Ez nem semmiség volt. Mostanáig nem tudtam, de ez az öregember minden erőfeszitésem hajtóereje.

Lucas Coronado csöndben maradt, mintha mélyen gondolkozna. Aztán föl-alá kezdett járkálni.

– Ismersz olyan öregembert, aki errefelé él, de nem teljesen erről a környékről való? – kérdeztem.

Nem fogta fel a kérdésem. El kellett neki magyaráznom, hogy az öreg indián, akivel találkoztam, talán olyan volt, mint Jorge Campos: egy jaki, aki valahol máshol él. Lucas Coronado kifejtette, hogy a Matus vezetéknev nagyon gyakori ezen a területen, de nem ismer egy Matust sem, akinek a keresztnéve Juan lenne. Csüggedtnek látszott. Aztán pillanatnyi felvillanásában kijelentette, hogy mivel a férfi öreg, talán más neve is van, és esetleg egy felvett nevet adott meg nekem, nem a valódit.

– Az egyetlen öregember, akit ismerek – folytatta – Ignacio Flores apja. Időnként eljön meglátogatni a fiát, de ő Mexikó városból jön. Ha belegondolok, Ignacio apja, de nem néz ki olyan öregnek. Pedig az. Ignacio szintén idős. Noha az apja fiatalabbnak néz ki.

Szívből nevetett az észrevételén. Nyilvánvalóan eddig a pillanatig sosem gondolkodott el az öregember fiatalságán. Tovább csóválta a fejét, mintha hitetlenkedne. Én viszont mérhetetlenül megmámorosodtam.

– Ez az az ember! – kiáltottam fel, anélkül, hogy tudtam volna miért.

Lucas Coronado nem tudta Ignacio Flores valójában hol él, de nagyon szívélyes volt, és egy közeli jaki városba vitt, ahol megtalálta számomra a férfit.

63.

Ignacio Flores nagy, testes ember volt, talán a hatvanas éveinek a közepén járhatott. Lucas Coronado figyelmeztetett, hogy ez a nagy ember hivatásos katona volt fiatalkorában, és még mindig katonás a magatartása. Ignacio Floresnak hatalmas bajsza volt; ez és szeme vadsága számomra a kegyetlen katona megtestesítőjévé tette. Arcbőre sötét volt. Haja, kora ellenére, még mindig koromfekete volt. Erélyes, érdes hangját mintha kizárólag arra képezték volna, hogy parancsokat osztogasson. Az a benyomásom volt, hogy lovaskatona lehetett. Úgy járt, mintha még mindig sarkantyút viselne, és valami különös okból, amit lehetetlen megmagyarázni, hallottam a sarkantyúk hangját, amint járt.

Lucas Coronado bemutatott neki, és azt mondta, Arizonából jöttem, hogy találkozam az apjával, akivel Nogalesben ismerkedtem meg. Ignacio Flores egyáltalán nem lepődött meg.

– Ó, igen, az apám jó sokat utazik – mondta. Minden további bevezetés nélkül oda irányított minket, ahol megtalálhatjuk az apját. Nem jött velünk, mint gondoltam, udvariatlanságból. Kimentette magát, és elmenetelt, mintha egy díszszemlén lépkedne.

Felkészültem, hogy Lucas Coronadóval az öregember házához menjek. Ő ehelyett udvariasan elutasított; azt szerette volna, hogy visszavigyem a házához.

– Úgy gondolom, megtaláltad a férfit, akit kerestél, és úgy érzem, egyedül kell lenned.

Ámultam, hogy ezek a jaki indiánok milyen rendkívül mértékben udvariasak, és ugyanakkor mennyire vadak. Azt mondták nekem, hogy a jakik vademberek, akiknek nincs aggályuk, hogy bárkit megöljenek; azonban ami engem illet, udvariasságukat és előzékenységüket találtam a legfigyelemreméltóbb tulajdonságuknak.

Ignacio Flores apjának a házához hajtottam, és ott megtaláltam azt az embert, akit kerestem.

– Kíváncsi vagyok, Jorge Campos miért hazudott, és miért mondta azt, hogy ismer téged – mondtam a beszámolóim végén.

– Nem hazudott neked – mondta don Juan olyan meggyőződéssel, mint aki elnézi Jorge Campos magatartását. – Még csak nem is tüntette fel hamis színben magát. Azt gondolta, könnyű célpont vagy, és rá akart szedni. Azonban nem tudta megvalósítani a tervét, mivel a vég-

64.

telen legyőzte őt. Tudod, hogy nem sokkal azután, hogy találkozott veled, eltűnt és soha nem találták meg?

– Jorge Campos a legsokatmondóbb szereplő volt számodra – folytatta. – Bármiben, ami kettőtök közt történt, egyfajta útmutató tervrajzot fogsz találni, mivel ő az életemet ábrázolja.

– Miért? Én nem vagyok csaló! – tiltakoztam.

Úgy nevetett, mintha tudna valamit, amit én nem. A következő, amit tudtam, hogy tetteim, eszményképeim és reményeim átfogó magyarázatának közepén vagyok. Azonban egy különös gondolat arra ösztönzött, hogy ugyanazzal a buzgósággal, amivel magyarázkodtam, fontolóra vegyem: bizonyos körülmények között talán olyan vagyok, mint Jorge Campos. Elfogadhatatlannak találtam a gondolatot, és minden rendelkezésemre álló energiámmal megpróbáltam megcáfolni. Azonban lényem legmélyén nem törődtem azzal, hogy azért mentegetőzzek, mert olyan vagyok, mint Jorge Campos.

Amikor kifejtettem a dilemmámat, don Juan olyan erősen nevetett, hogy többször fulladozni kezdett.

– Ha a helyedben lennék, a belső hangra figyelnék. Mit számítana, ha olyan lennél, mint Jorge Campos: egy csaló! Hitvány kis csaló volt. Te bonyolultabb vagy. Ez a felidézés ereje. Ez az, amiért a varázslók használják. Olyasmivel kerülsz érintkezésbe, amiről nem is gyanítottad, hogy létezik benned.

Abban a pillanatban távozni akartam. Don Juan pontosan tudta, mit érzek.

– Ne hallgass a felszíni hangra, ami dühössé tesz – mondta parancsolóan. – Hallgass arra a mélyebb hangra, ami mostantól vezetni fog, arra a hangra, amelyik nevet. Figyelj rá! És neved vele! Neved! Neved!

Szavai hipnotikus parancsok voltak a számomra. Akaratom ellenére nevetni kezdtem. Sosem voltam ilyen boldog. Szabadnak és maszk nélkülinek éreztem magam.

– Újra és újra mondd el magadnak Jorge Campos történetét. Végtelen gazdagságot fogsz találni benne. Minden részlet része egy térképnek. Ez a *végtelen* természete: ha átlépünk egy bizonyos küszöbön, egy tervrajzot rak elénk.

65.

Hosszú ideig mereven nézett. Nem csupán rám pillantott, mint előtte, hanem akaratlagosan rám bámult. – Jorge Campos nem tudta elkerülni annak a tettnek véghezvitelét, hogy kapcsolatba hozzon téged a másik férfival, Lucas Coronadóval, aki ugyanolyan sokatmondó számira, mint maga Jorge Campos, vagy talán sokkal inkább – mondta végül.

A két férfi történetének elbeszélése folyamán rájöttem, hogy több időt töltöttem Lucas Coronadóval, mint Jorge Camposszal, kapcsolatunk azonban nem volt olyan intenzív, és a csend hatalmas lagúnái jellemezték. Lucas Coronado természete szerint nem volt bőbeszédű ember, és egy különös dolog folytán, valahányszor csendben volt, sikerült magával húznia ebbe az állapotba.

– Lucas Coronado a térképed másik oldala – mondta don Juan. – Nem találsz különösnek, hogy ő szobrász, csakúgy, mint te, egy túlérzékeny művész, aki veled egyidőben szponzort keresett a művészetéhez? Szponzort keresett, mint ahogy te egy olyan nőt, aki a művészetek szerelmese és támogatná a kreativitásodat.

Ismét egy szörnyű küzdelem indult el bennem. Ez alkalommal a küzdelem abszolút bizonyosságom, hogy nem említettem életemnek ezt az oldalát don Juannak, a tény, hogy mindez teljes egészében igaz volt, és aközött tény között folyt, hogy képtelen voltam magyarázatot találni arra, hogyan tudta megszerezni ezt az információt. Ismét el akartam menni. De az ösztönzést még egyszer legyőzte a mélyebbről jövő hang. Minden megjátszás nélkül szívből nevetni kezdtem. Egy részem, egy mély szinten, fűtült arra, hogy kiderítse, hogyan szerezte meg don Juan az információt. A tény, hogy megszerezte, és hogy ilyen finom és cinkos módon mutatta be, nagyszerű manőver volt, aminek a tanúja lehettem. Jelentéktelenné vált, hogy egy felszíni részem dühös volt és el akart menni.

– Nagyon jó, nagyon jó – mondta don Juan, és erőteljesen megveregette a hátamat.

Egy pillanatra elrévedt, mintha az átlagos szem számára láthatatlan dolgokat látta.

– Jorge Campos és Lucas Coronado egy tengely két vége – mondta. – A tengely te vagy, az egyik végén egy könyörtelen, szégyentelen,

66.

durva kalmárszellem, aki csak magával törődik; visszataszító, de elpusztíthatatlan. A másik végén egy túlérzékeny, meggyötört művész, gyenge és sebezhető. Ez kell, hogy az életed térképe legyen, nem mintha egy másik lehetőség megjelenhetne, hanem mert feltárult, amikor átléptél a *végtelen* küszöbén. Kerestél és megtaláltál, és így átlépted a küszöböt. A *végtelen szándéka* azt mondta nekem, hogy kutassak valaki hozzád hasonló után. Megtaláltalak, így módon én magam is átléptem a küszöbön.

Ezen a ponton vége szakadt a beszélgetésnek. Don Juan belemerült a teljes csend nála szokásos hosszú állapotába. Csak a nap végén, ami kor visszatértünk a házához és a ramadája alatt ültünk, kipihenve a hosszú kirándulást, amit tettünk, törte meg a csendet.

– Elbeszéléseidben, hogy mi történt közted és Jorge Campos között, illetve közted és Lucas Coronado között, találtam, és remélem te is találtál, egy nagyon nyugtalanító elemet. Számomra ez egy előjel. Egy korszak végére mutat, olyan értelemben, hogy minden, ami abban fennállt, nem maradhat tovább. Nagyon törekeny alkotóelemek hoztak téged hozzám. Egyikük sem áll meg magában. Ezt vonom le a beszámolódból.

Emlékeztem, hogy don Juan egy nap elárulta nekem, hogy Lucas Coronado halálos beteg. Rossz egészségi állapota lassan felemészte.

– Üzenetet küldtem neki. fiamon, Ignacion keresztül, mit kéne tennie, hogy meggyógyítsa önmagát – folytatta don Juan –, de azt hiszi, hogy ez képtelenség, és nem akarja meghallani. Nem Lucas hibája. Az egész emberi faj nem akar meghallani semmit. Csak azt hallják, amit hallani akarnak.

Emlékeztem, hogy rábeszéltem don Juant, mondja meg nekem, mii mondhatnék Lucas Coronadónak, hogy segítsék könnyíteni fizikai fájdalmán és lelki gyötrelmein. Don Juan nemcsak hogy megmondta, mit mondjak neki, de kijelentette, hogyha akarja, Lucas Coronado könnyedén meg tudná magát gyógyítani. Azonban amikor átadtam don Juan üzenetét, Lucas Coronado úgy nézett rám, mintha elment volna az eszem. Aztán átváltott egy olyan ember ragyogó, de mélyen bántó – mintha csak jaki lennék – megformálásába, akit halálra untat valakinek

67.

a felesleges szívóssága. Azt gondoltam, csak egy jaki indián lehet ennyire kimódolt.

– Ezek a dolgok nem segítenek rajtam – mondta végül dacosan, érzéketlenségemen feldühödve. – Nem is igazán számít. Mind meg kell halnunk. De ne merészd azt gondolni, hogy elvesztettem a reményt. Pénzt fogok kapni az állami banktól. Előleget fogok felvenni a terményemre, és akkor lesz elég pénzem ahhoz, hogy megvegyem azt, ami egész biztos meg fog gyógyítani. A neve Vi-ta-mi-nol.

– Mi az a Vitaminol?

– A rádióban hirdették – mondta egy gyermek ártatlanságával. – Mindent meggyógyít. Olyan embereknek ajánlott, akik nem esznek minden nap húst, halat, vagy baromfit. A hozzám hasonló embereknek ajánlott, akik épp hogy csak eltengődnek.

Vágyamban, hogy segítsék Lucas Coronadónak, rögtön ezután elkövettem a legnagyobb baklövést, ami csak elképzelhető az olyan túlérzékeny lények társadalmában, mint a jakik: felajánlottam neki, hogy odaadom a pénzt a Vitaminolra. Hideg tekintete mutatta, milyen mélyen megbántottam. Ostobaságom megbocsáthatatlan volt.

Lucas Coronado nagyon halkán azt mondta, képes maga megvenni a Vitaminolt.

Visszamentem don Juan házához. Sirhatnékom volt. Buzgóságom elárult.

– Ne pazarold az energiád arra, hogy ilyen dolgok miatt aggódsz – mondta don Juan hűvösen. – Coronado ördögi körbe ragadt, de te is. Csakúgy, mint mindenki. Van egy Vitaminolja, amiben bízok, hogy mindent meggyógyít és megoldja az összes problémáját. Ebben a pillanatban nem engedheti meg magának, de reménykedik abban, hogy végül megteheti.

Don Juan átható szemmel meredt rám. – Mondtam neked, hogy Lucas Coronado tettei életed térképe. Hidd el nekem, azok. Lucas Coronado rámutatott neked a Vitaminolra, és ezt olyan erősen és fájdalmasan tette, hogy megsebzett és sírásra készítetett.

Don Juan elhallgatott. Hosszú és nagyon hatásos szünetet tartott. – És ne mondd nekem, hogy nem érted mire gondolok. Ilyen vagy olyan módon mindnyájunknak megvan a maga Vitaminolja.

68.

KI VOLT JUAN MATUS VALÓJÁBAN?

Don Juan hallani sem akart a velem való találkozásomról szóló beszámolómnak arról a részéről, ami az érzéseimről és benyomásaimról szólt azon a sorsdöntő napon, amikor a házához sétáltam; várakozásaim és a valódi helyzet közti ellentétéről, és a hatásról, amit az életemben hallott legfantasztikusabb ideák váltottak ki bennem.

– Több van a vallomások sorában, mint az események sorában – mondta nekem egyszer, amikor megpróbáltam mindezt elmondani neki.

– Nagyobbat már nem is tévedhetnél, don Juan – kezdtem, de abba hagytam. Abban, ahogy rám nézett, valami ráébresztett, hogy igaza van. Bármi, amit mondani akartam volna, őszintétlenségnek, hízélgésnek hathatott volna. Azonban ami az első igazi találkozásunkon történt, transzcendentális fontossággal bírt a számomra, alapvető jelentőségű esemény volt.

Don Juannal való első találkozásom során, a nogalesi buszállomáson, valami szokatlan természetű dolog történt velem, ami azonban önmagam bemutatásának aggodalmától tompítva jutott el hozzám. Mély benyomást akartam tenni don Juanra, és ennek érdekében minden figyelmemet úgymond termékeim eladására koncentráltam. Csak hónapokkal később kezdett egy elfelejtett esemény furcsa hozadéka meg mutatkozni.

Egy nap, részemről minden rábeszélés vagy felkészítés nélkül, szokatlanul tisztán felidéztem valamit a semmiből, ami teljesen elkerülte a figyelmemet a don Juannal való tényleges találkozásom során. Amikor megakadályozott nevem kimondásában, a szemeimbe nézett és tekintetével megdermesztett. Végtelenül többet is tudtam volna még mondani neki önmagamról. Órákig tudtam volna fejtegetni tudásomat és értékemet, ha tekintete nem vágott volna teljesen el.

Ennek az új felismerésnek a fényében újra megvizsgáltam minden, ami annak az alkalomnak a során történt velem. Elkerülhetetlen következtetésem az volt, hogy egy titokzatos áramlás félbeszakítását tapasztaltam meg, egy olyan titokzatos áramlatként, ami mozgásban tartott,

69.

amit korábban sosem szakítottak meg, legalábbis nem olyan módon, ahogyan don Juan tette. Amikor megpróbáltam bármelyik barátomnak jellemezni, hogy fizikailag mit tapasztaltam, furcsa izzadás verte ki az egész testemet, ugyanolyan izzadás, mint amit akkor éreztem, amikor don Juan azt a pillantást vetette rám; abban a pillanatban nemcsak hogy képtelen voltam kiejteni egy érthető szót, de még egy világos gondolat megfogalmazására is képtelen voltam.

Valamivel később hosszasan időztem a megszakítás fizikai érzeténél, amire nem tudtam ésszerű magyarázatot találni. Egy ideig amellet érveltem, hogy don Juannak hipnotizálnia kellett engem, de aztán az emlékezetem azt súgta, semmilyen hipnotikus parancsot nem adott nekem, és semmilyen mozdulatot sem tett, amivel csapdába csalta volna figyelmemet. Valójában pusztán rám pillantott. A pillantása intenzitása miatt tűnt úgy, hogy hosszú ideig bámult rám. Pillantása megszállt engem és egy mély testi szinten zavarodottá tett.

Amikor végül don Juan ismét előttem állt, az első dolog, amit észrevettem rajta, az volt, hogy egyáltalán nem úgy néz ki, ahogy egész idő alatt elképzeltem, míg próbáltam megtalálni. Alkottam egy képet a férfiről, akivel a buszállomáson találkoztam, és azt mindennap tökéletesítettem úgy, hogy állítólag egyre több részletre emlékeztem. Emlékezetemben ő egy idős ember volt, aki még mindig nagyon erős és fürge, mégis majdhogynem törékeny. Az előttem álló ember izmos és határozott volt. Gyorsan mozgott, de nem fürgén. Léptei határozottak voltak, ugyanakkor könnyűek. Életerőt és céltudatosságot sugárzott. Összerakott emlékem egyáltalán nem állt összhangban a valósággal. Úgy képzeltem, rövid, fehér haja, és különösen sötét arcbőre van. A haja hosszabb volt, és nem volt olyan fehér, mint amilyennek gondoltam. Az arcbőre sem volt olyan sötét. Megesküdtem volna,

hogy kora miatt arcvonásai madárszerűek. De ez sem volt így. Az arca telt volt, majdhogynem kerek. Első pillantásra az engem néző férfi legfeltűnőbb jellegzetessége sötét szeme volt, mely különös, élénk izzással ragyogott.

Korábbi értékelése során teljesen elkerülte a figyelmemet az a tény, hogy egész megjelenése olyan volt, mint egy atlétáé. Válla széles volt, hasa lapos; úgy tűnt, szilárdan áll a földön. A térdje nem volt gyenge,

70.

a keze nem remegett. Azt képzeltem, egy kis remegést észlelek a fejében és a karjaiban, mintha ideges és bizonytalan volna. 168 centi magasnak képzeltem, 8 centiméterrel alacsonyabbnak valódi magasságánál.

Don Juan nem tűnt meglepettnek, amikor meglátott. El akartam neki mondani, mennyire nehéz volt őt megtalálni. Szerettem volna, ha gratulál titáni erőfeszítéseimért, de ő csak csúfolódóan nevetett rajtam.

– Az erőfeszítéseid nem fontosak. Az a fontos, hogy megtaláltad a házamat. Ül csak le, ül csak le – mondta csalogatóan. Az egyik szállító ládára mutatott a ramadája alatt és hátba veregetett; de ez nem barátságos veregetés volt.

Úgy éreztem, mintha hátba vágott volna, habár valójában sosem ért hozzám. Kvázi-ütése furcsa, bizonytalan érzést keltett, ami hirtelen tűnt fel, és eltűnt, mielőtt időm lett volna felfogni, mi az. Helyette különös békesség maradt bennem. Nyugodt voltam. Az agyam kristály tiszta volt. Nem voltak várankozásaim, vágyaim. Létezésem jelei: szokásos idegességem és kezem izzadása hirtelen eltűntek.

– Most mindent meg fogsz érteni, amit mondani fogok neked – mondta don Juan és úgy nézett a szemembe, ahogy a buszállomáson tette.

Általában kijelentését felületesnek, talán szónokiasnak találtam volna, de amikor kimondta, csak őszintén és ismételtelen biztosítani tudtam arról, hogy mindent meg fogok érteni, amit mond nekem. Kegyetlen intenzitással ismét a szemembe nézett.

– Juan Matus vagyok – mondta, és leült egy másik szállító ládára. Körülbelül egy méterre tőlem, felém fordulva. – Ez a nevem, és azért mondom ki, hogy ezzel hidat készítek számodra, hogy átkelhess oda, ahol vagyok.

Egy pillanatig rám bámult, mielőtt újra beszélni kezdett.

– Varázsló vagyok – folytatta. – Egy varázsló leszármazási ághoz tartozom, mely huszonnégy nemzedék óta tart. Én vagyok a nemzedékem nagualja.

Elmagyarázta nekem, hogy a varázsló csoport vezetőjét, mint őt, nagualnak hívják, ami egy általános kifejezés minden nemzedék egyik varázslójára vonatkozóan, akit különleges energetikai alakzata megkü-

71.

lönbötet a többiektől. Nem a felsőbbrendűség, az alsóbbrendűség vagy bármi más ehhez hasonló szempont szerint, hanem a felelősségvállalás képessége alapján.

– Csak a nagualnak van meg az energetikai képessége, hogy felelősséget vállaljon csoportja sorsáért. Csoportja minden tagja tudja ezt, és elfogadja. A nagual lehet férfi vagy nő. Azoknak a varázslóknak az idejében, akik megalapították a leszármazási ágamat, a szabály szerint nők voltak a nagualok. Természetes gyakorlatiasságuk – női mivoltuk terméke – a gyakorlatiasságok vermébe juttatta a leszármazási ágamat, amelyből alig tudott kijutni. Aztán a férfiak vették át az irányítást, és a gyengeelméjűség vermébe vezették a leszármazási ágamat, amiből most alig tudunk kimászni.

– Lujan nagual ideje óta, aki körülbelül kétszáz évvel ezelőtt élt – folytatta –, egy férfi és egy nő osztozik a közös erőfeszítésen. A nagual férfi józanságot, a nagual nő újítást hoz.

Ezen a ponton meg akartam tőle kérdezni, volt-e egy olyan nő az életében, aki nagual volt, de koncentrációm mélysége nem engedte, hogy megfogalmazzam a kérdést. Helyette ő maga fogalmazta meg a számomra.

– Van-e az életemben nagual asszony? Nem, nincsen. Magányos varázsló vagyok. Habár vannak társaim. De ebben a pillanatban nincsenek a közelben.

Egy gondolat merült fel bennem fékezhetetlen erővel. Abban a pillanatban emlékeztem arra, amit néhány ember mondott Yumaban arról, hogy don Juan egy csoport mexikói férfival járkált, akik nagyon jártasnak tűntek a varázsló eljárásokban.

– Varázslónak lenni nem azt jelenti, hogy boszorkányságot űzünk, vagy azon dolgozunk, hogy befolyásoljuk az embereket, vagy hogy démonok tartanak minket megszállva. Varázslónak lenni annyit tesz, mint elérni a tudatosságnak egy olyan szintjét, amely elképzelhetetlen dolgokat tesz elérhetővé. Az a kifejezés, hogy „varázslás”, alkalmatlan annak kifejezésére, amit a varázslók csinálnak, ugyanúgy, mint a „sámánizmus”. A varázslók tettei kizárólag az absztrakt, a személytelen birodalmába tartoznak. A varázslók egy olyan cél eléréséért küzdenek, aminek semmi köze sincs az átlagember céljaihoz. A varázslók

72.

arra törekszenek, hogy elérjék a *végtelet*, és tudatában legyenek annak.

Don Juan azzal folytatta, hogy a varázslóknak az a feladata, hogy szembenézzenek a *végtelességgel*, és ezért úgy mártóznak meg benne naponta, ahogy a halász hajózik ki a tengerre. Ez olyan elsőprő erejű feladat, hogy a varázslóknak ki kell jelenteniük a nevüket, mielőtt be lemerészkednének. Emlékeztetett arra, hogy Nogalesben kimondta a nevét, mielőtt bármilyen interakcióra került volna sor köztünk. Így nyilvánította ki egyéniségét a határtalan előtt.

Páratlan tisztasággal értettem, amit magyarázott. Nem kellett világosabb magyarázatokat kérnem tőle. Gondolataim élessége meg kellett volna hogy lepjen, de nem lepett meg. Abban a pillanatban tudtam, hogy mindig is kristálytisza voltam, és pusztán csak játszottam az ostobát, valaki másnak a kedvéért.

– Anélkül, hogy bármit is tudtál volna róla – folytatta –, elindítottalak egy hagyományos keresésre. Te vagy az az ember, akit keresem. A keresésem véget ért, amikor megtaláltalak téged, a tied pedig most, amikor megtaláltál engem.

Don Juan elmagyarázta nekem, hogy mint nemzedékének nagualja, egy olyan személy után kutatott, akinek megvan a speciális energetikai alakzata, amely alkalmas leszámazási ága folytonosságának biztosítására. Azt mondta, egy adott pillanatban a huszonhét egymást követő generáció valamennyi nagualja belevágott élete legidegtépőbb élményébe: az utód keresésébe.

Egyenesen a szemembe nézve kijelentette, hogy az emberi lényeket az a képességük teszi varázslóvá, hogy közvetlenül tudják érzékelni az energiát, amint az az univerzumban áramlik, és amikor a varázslók ily módon észlelnek egy emberi lényt, egy fénylő gömböt *lát*nak, vagy egy fénylő, tojás formájú alakot. Határozottan állította, hogy az emberi lények nemcsak hogy képesek arra, hogy közvetlenül *lássák* az energiát, amint az az univerzumban áramlik, hanem valójában *látják* is, habár nincsenek szándékosan a tudatában, hogy *látják*.

Rögtön ezután a varázslók legdöntőbb megkülönböztetését tette. azt, ami a tudatosság általános állapota, és aközött a különleges állapot között van, hogy szándékosan tudatában vagyunk valaminek. Az em-

73.

beri lényeket úgy határozta meg, mint amelyek általános értelemben tudatossággal rendelkeznek, ami lehetővé teszi számukra, hogy közvetlenül *lássák* az energiát, a varázslókat pedig az egyetlen olyan emberi lényekként, akik szándékosan a tudatában vannak annak, hogy közvetlenül *látják* az energiát. Aztán a tudatosságot energiaként, az energiát pedig állandó áramlásként definiálta, fénylő lüktetésként, ami sosem mozdulatlan, hanem önszántából mindig mozog. Amikor a varázslók egy emberi lényt *lát*nak, összetömörült energiamezőkként észlelik, melyet az univerzum legtitokzatosabb ereje tart össze: egy összetartó, összeragasztó, rezgő erő, amely kohéziós egységben tartja össze az energiamezőket. Tovább magyarázta, hogy a nagual egy különleges varázsló minden nemzedékben, akit a többi varázsló nem egyetlen fénylő gömbnek, hanem két egybeolvadt, egymáson lévő fénylő gömb együttesének *lát*.

– A kétszerességgel ez a sajátossága lehetővé teszi a nagual számára, hogy olyan műveleteket hajtson végre, melyek meglehetősen nehezek egy átlagos varázslónak. A nagual például műértője annak az erőnek, mely kohéziós egységben tartja össze minket. A nagual a másodperc törtrészére a teljes figyelmét ráhelyezheti erre az erőre, és megdermesztheti a másik személyt. Ezt tettem veled a buszállomáson, mivel meg akartam állítani *én, én, én, én, én, én, éned* özőnét. Azt akartam, hogy megtalálj, és abbahagyd a hülyeséget.

– Leszámazási ágam varázslói állítják – folytatta don Juan –, hogy egy dupla lény – a nagual – jelenléte elegendő ahhoz, hogy tisztázzon számunkra dolgokat. Az a különös ebben, hogy a nagual jelenléte rejtett módon tisztázza a dolgokat. Ez történt velem, amikor megismertem Julián nagualt, a tanítómát. A jelenléte évekre összezavart, mivel valahányszor a közelében voltam, világosan tudtam gondolkodni, de amikor elment, ugyanazzá az idiotává váltam, aki mindig is voltam.

– Az a kiváltságom volt, hogy valójában két nagualt is ismerhettem, és kapcsolatban lehettem velük. Elias nagualnak, Julián nagual tanítójának a kérésére hat éven át vele éltem. Hogy úgy mondjam, ő nevelt lengem. Ritka kiváltság volt. Első sorból nézhettem, milyen is egy nagual valójában. Elias nagual és Julián nagual két teljesen különböző temperamentumú ember volt. Elias nagual halkabb volt, és beleveszett

74.

csöndje sötétjébe. Julián nagual bombasztikus volt, megrögzött beszélő. Úgy tűnt, csak azért él, hogy elkápráztassa a nőket. Több nő volt az életében, mint azt bárki el tudná képzelni. Mégis megdöbbenően hasonlóak voltak: egyikükben sem volt semmi. Üresek voltak. Elias nagual ismeretlen régiók megdöbbenő, kísérteties történeteinek gyűjteménye volt. Julián nagual olyan történetek gyűjteménye volt, amitől bárki a földön fetrengett volna a röhögéstől. Valahányszor megpróbáltam rájönni a bennük lakozó emberre, a valódi emberre, ahogy ezt az embert pontosan meg tudtam határozni az apámban, vagy bárkiben. akit ismertem, semmit sem

találtam. A bennük lévő valódi személy helyett egy csomó történet volt ismeretlen személyekről. Mindkét férfinak megvolt a maga stílusa, de a végeredmény ugyanaz volt: üresség, olyan üresség, amiben nem a világ tükröződött, hanem a *végtelen*.

Don Juan azzal folytatta a magyarázatát, hogy abban a pillanatban, amikor valaki átlép egy sajátos küszöböt a *végtelenben*, akár szándékosan, vagy ahogy az én esetemben, akaratlanul teszi, minden, ami onnantól fogva történik vele, többé nem kizárólag a saját hatáskörébe tartozik, hanem a *végtelen* birodalmába lép be.

– Amikor Arizonában találkoztunk, mindketten átléptünk egy sajátos küszöböt, és ezt a küszöböt nem valamelyikünk határozta meg, hanem maga a *végtelen*. A *végtelen* mindaz, ami körülvesz minket – mondta, és széles mozdulatot tett a karjával. – Leszármazási ágam varázslói *végtelennek*, a *szellemnek*, a *tudomás sötét tengerének* nevezik, és azt mondják, ez valami, amit ott kinn léteznek, és irányítja életünket.

Tényleg képes voltam, hogy felfogjak mindent, amit mond, mégsem tudtam, mi az ördögről beszél. Megkérdeztem, hogy a küszöb átlépése véletlen esemény-e, a véletlen által irányított, előre nem látható körülmények eredménye-e. Az felelte, lépteinket a *végtelen* vezette, és hogy a körülményeket, melyek a véletlen által irányítottak tünnek, valójában a *végtelen aktív oldala* határozta meg. Ezt ő *szándéknak* nevezte.

– Ami engem és téged összehozott, az a *végtelen szándéka* volt. Lehetetlen meghatározni, mi a *végtelen szándéka*, mégis ott van, olyan kézzelfoghatóan, mint te vagy én. A varázslók azt mondják, hogy ez egy *remegés a levegőben*. A varázslók előnye az, hogy tudják, a *remegés a levegőben* létezik, és minden további nélkül belenyugszanak. A

75.

varázslók számára nincs fontolgatás, tünődés, morfondírozás. Tudják, hogy minden, amijük van, az a lehetőség, hogy egybeolvadjanak a *végtelen szándékával*, és ők ezt meg is teszik.

Semmi sem lehetett volna számomra ezeknél az állításoknál világosabb. Ami engem illet, annak igazsága, amit mondott, annyira magától érlelődő volt, hogy nem engedte meg, hogy azt fontolgassam, ennyire képtelen állítások hogyan hangozhatnak ilyen ésszerűen. Tudtam, hogy minden, amit don Juan mond, nem csupán kézenfekvő igazság, hanem igazolni tudom saját lényemre vonatkozóan. Mindent tudtam arról, amit mondott. Úgy éreztem, megéltem leírása minden fordulatát. Beszélgetésünk ekkor véget ért. Valami kiengedett bennem. Ez abban a pillanatban történt, amikor átcikázott a gondolat a fejemben, hogy elvesztem az eszemet. Bizarrr állítások vakítottak el és elvesztettem minden elképzelhető objektivitásérzetemet. Következésképp nagy sietséggel hagytam el don Juan házát, egész lényemben fenyegetve érezve magam egy láthatatlan ellenségtől. Don Juan elkísért az autómig, teljesen tisztában volt azzal, mi zajlik le bennem.

– Ne aggódj! – mondta, a vállamra téve a kezét. – Nem fogsz megőrülni. Amit éreztél, az a *végtelen* finom kopogtatása volt.

Ahogy múlt az idő, alá tudtam támasztani, amit don Juan a két tanítójáról mondott. Don Juan Matus pontosan olyan volt, mint amilyenek azt a két férfit leírta. Odáig megyek, hogy azt mondom, kettőjük különleges keveréke volt: egyrészt rendkívül csendes és befelé forduló, másrészt rendkívül nyitott és vicces. A legszabatosabb állítás arról, mi egy nagual, az, amit aznap mondott, mikor megtaláltam: a nagual üres, és ebben az ürességben nem a világ, hanem a *végtelen* tükröződik.

Semmi sem lehetne ennél igazabb don Juan Matusra vonatkozóan. Ürességében a *végtelen* tükröződött. Nem volt benne féktelenség, és nem voltak önmagára vonatkozó igényei. Egy csepp szüksége sem volt panaszkodásra vagy lelkifurdalásra. Üressége a *harcos-utazóé* volt, oly mértékig kiérlelve, hogy semmit sem vett magától értetődőnek. Egy *harcos-utazóé*, aki semmit sem becsül alá vagy túl. Egy csendes, fegyelmezett harcosé, akinek eleganciája annyira végletes, hogy senki, bármilyen erősen is próbálja keresni, sem fogja soha megtalálni az illesztéket. ahol mindez az összetettség összeállt.

79.

A MINDENNAPI ÉLET SÚLYOS GONDJAI

Sonorába mentem, hogy beszéljek don Juannal. Meg kellett vele vitatnom azt az eseményt, ami a legfontosabb volt életemnek abban a pillanatában. Szükségem volt a tanácsára. Amikor megérkeztem a házához, épp csak üdvözöltem. Leültem és izgatottan elmeséltem nyugtalanságom okát.

– Csillapodj, csillapodj – mondta don Juan. – Semmi sem lehet ennyire rossz!.

– Mi történik velem don Juan? – Ez költői kérdés volt a részemről.

– Ez a *végtelen* működése – felelte. – Aznap, amikor találkoztunk, valami történt azzal a móddal, ahogy érzékelsz. Idegességérzeted annak a tudattalan felismerésnek köszönhető, hogy az időd lejárt. Tudomásod van róla, de nem vagy szándékosan a tudatában. Érzed az idő hiányát, és ez türelmetlenné tesz. Tudom ezt, mert

megtörtént velem, csakúgy, mint leszármazási ágam minden varázslójával. Egy adott időpontban egy teljes korszak véget ért az én vagy az ő életükben. Most te következel. Egyszerűen kifutottál az időből.

Teljes beszámolót követelt mindenről, ami történt velem. Azt mondta, hiánytalan beszámolóknak kell lennie, semmilyen részletet sem spórolva ki. Nem vázlatos leírásokat várt. Azt akarta, közvetítem a teljes hatásmechanizmusát annak, ami nyugtalanít.

– Beszéljünk úgy, ahogy a te világodban előírják. Lépünk be a *formális beszélgetések* birodalmába – mondta. Don Juan elmagyarázta, hogy az ősi Mexikó sámánjai kifejlesztették a *formális* kontra *informális beszélgetések* ideáját, és mindkettőt tanítványaik tanítása és vezetése eszközeként használták. Számukra a *formális beszélgetések* időről időre elkészített összefoglalói voltak mindannak, amit tanítványaiknak mondtak vagy tanítottak. Az *informális beszélgetések* napi magyarázatok voltak, ahol a dolgok magyarázatai semmi másra nem vonatkoztak, csak magára az alapos vizsgálat alá vetett jelenségre.

80.

– A varázslók semmit sem tartanak meg maguknak – folytatta. – Ily módon üressé tenni magad egy varázsló manőver. Az ego erődítményének feladása felé vezet.

Azzal kezdtem a történetembe, hogy elmondtam don Juannak, életem körülményei sosem engedték meg nekem, hogy önelemző legyek. Amilyen messzire vissza tudok csak emlékezni a múltamban, mindennapi életem mindig gyakorlati problémákkal volt színültig tele, melyek azonnali megoldást követeltek. Emlékeztem, ahogy a kedvenc nagybácsim azt mondja nekem, mennyire megdöbbsz, mikor megtudta, sose kapok ajándékot karácsonyra vagy születésnapomra. Nem sokkal azelőtt kezdtem apám családjának az otthonában élni, hogy ezt a kijelentést tette. Együtt érzett velem igazságtalan helyzetem miatt. Még bocsánatot is kért, habár semmi köze nem volt hozzá.

– Ez felháborító, fiam – mondta érzéseitől remegve. – Azt szeretném, hogy tudd, száz százalékig mögötted állok bármikor, amikor rossz tetteket kell jóvátenni.

Újra és újra erősködött, hogy meg kell bocsátanom azoknak, akik rosszat tettek velem. Abból, amit mondott, az volt a benyomásom, hogy megállapításaival szembe akar állítani az apámmal, nemtörődomséggel és hanyagsággal akarja őt megvédeni, aztán természetesen meg akar bocsátani neki. Képtelen volt észrevenni, hogy egyáltalán nem érzem magam megrövidítve. Arra kért, feltétlenül végezzek egy önelemzést, ami válaszra készítet majd a pszichológiai elhanyagoltság nyilaira, melyekre felhívta a figyelmemet. Biztosítottam a nagybátyámat, hogy gondolkodni fogok róla, de nem most, mert abban a pillanatban a nappaliban várakozó barátnőm kétségbeesetten jelezte, hogy siesssek.

Sosem volt alkalmam rá, hogy elgondolkodjak erről, azonban a nagybátyám beszélhetett az apámmal, mivel kaptam tőle egy ajándékot, egy csinosan becsomagolt csomagot, szalaggal meg mindennel, és egy kis kártyával, amin ez állt: „Bocsánat”. Kíváncsian és buzgón feltéptem a csomagolást. Egy kartondoboz volt, és egy gyönyörű játék volt benne, egy kicsi hajó, gőzkéményéhez erősített felhúzó kulccsal. Gyerekek játszanak ilyenekkel a fürdőkádban, miközben páncsolnak.

81.

Apám tökéletesen elfelejtette, hogy már majdnem tizenöt éves vagyok, és minden gyakorlati szempontból férfi.

Mivel felnőttkoromat úgy értem el, hogy még mindig képtelen voltam komolyabb önelemzésre, óriási újdonság volt, amikor évekkal később egy nap különös érzelmi nyugtalanság izgalmai közt találtam magam, ami az idő múlásával egyre fokozódott. Azzal intéztem el, hogy a test vagy az elme időnként minden ok nélkül működésbe lépő természetes folyamatainak tulajdonítottam, vagy hogy talán magán a testen belüli biokémiai folyamatok váltották ki. Semmibe vettem. Azonban a nyugtalanság fokozódott, és nyomása arra készítetett, hogy úgy gondoljam, életem egy olyan pontjához érkeztem, amikor drasztikus változásra van szükségem. Valami bennem életem átrendezését követelte. Arra ösztönzött, hogy átrendezzek mindent, ami megszokott. Éreztem ezt már korábban, de hosszú ideig szunnyadt bennem.

Elköteleztem magam, hogy antropológiát tanulok, és ez az elkötelezettség olyan erős volt, hogy tervezett drasztikus váltásomnak sosem volt a része az, hogy nem tanulok többé antropológiát. Fel sem merült bennem, hogy kimaradjak az iskolából, és valami máshoz kezdjek. Az első dolog, ami eszembe jutott, az volt, hogy iskolaváltásra van szükségem, és arra, hogy valahová máshova menjek, messze Los Angelesből.

Mielőtt vállalkoztam volna egy ilyen méretű váltásra, hogy úgy mondjam, ki akartam próbálni a lehetőségeket. Egész nyárra beiratkoztam egy csomó kurzusra egy másik városban lévő iskolába. A legfontosabb számomra egy antropológia kurzus volt, amit az Andok-régió indiánjainak legkiválóbb szaktekintélye tartott. Úgy véltem, ha tanulmányaimat egy számomra érzelmileg megközelíthető területre koncentrálok, jobb lehetőségem lesz komoly terepgyakorlatot végezni, amikor eljön az ideje. Úgy képzeltem, a Dél-Amerikáról való ismereteim jobb belépőt adnak ott bármely adott indián közösségbe.

Ugyanakkor, mikor beiratkoztam az iskolába, kutatási asszisztensként állást vállaltam egy pszichiáternél, aki az

egyik barátom bátyja volt. Tartalmi elemzést akart készíteni néhány értelmetlen magnófelvétel kivonatából, amelyen kérdések és válaszok órái voltak rögzítve fiatal férfiakkal és nővel az iskolai túlterhelésből származó problém-

82.

máikról, beteljesületlen várákozásaikról, arról, hogy nem értik meg őket otthon, frusztráló szerelmi ügyeikről, satöbbikről. A szalagok több mint öt évesek voltak, és meg akarták őket semmisíteni, de mielőtt megtették volna, véletlenszerű mennyiséget kiosztottak mindegyik tekercsből, amelyeket a pszichiáter és kutatási asszisztensei véletlenszerű számok listáját követve kiválasztottak és elemezhető részeket után kutatva átvizsgáltak.

Az új iskolában a kurzus első napján az antropológia professzor akadémiai terveiről beszélt, és elkápráztatta diákjait tudásának és publikációinak mennyiségével. Magas, karcsú férfi volt, negyvenes éveinek közepén, ravasz, kék szemmel. Fizikai megjelenéséből a legnagyobb hatást az tette rám, hogy szeme hatalmassá vált távollátását korrigáló szemüvege mögött, és mikor a fejét mozgatta miközben beszélt, mind két szeme azt a benyomást keltette, hogy a másikkal ellenkező irányba forog. Tudtam, hogy ez nem lehet igaz, azonban a képzet mégis nagyon nyugtalanító volt. Különösen jól öltözött volt egy antropológushoz képest, akik az én időmben elképesztően nemtörődöm öltözetükről voltak híresek. Az archeológusokat tanítványaik például olyan, a radiokarbon-kormeghatározásban elveszett lényekként írták le, akik sohasem fürdenek.

Azonban számomra ismeretlen okokból, ami valóban megkülönböztette őt, az nem a fizikai megjelenése vagy a tudományos képzettsége, hanem a beszédmódja volt. Olyan tisztán ejtett ki minden szót, mint senki, akit hallottam, és úgy hangsúlyozott bizonyos szavakat, hogy megnyújtotta őket. Föltűnően idegen hanglejtése volt, de tudtam, hogy ezt tette. Úgy ejtett ki bizonyos kifejezéseket, mint egy angol, másokat meg mint egy evangélista prédikátor.

Kezdetől fogva megigézett engem, óriási nagyképűsége ellenére. Önfentossága olyan szemérmetlenül nyilvánvaló volt, hogy az óra első öt perce után meg is szűnt témának lenni. Előadásai a tudás bombasztikus bemutatói voltak a magáról szóló vad állításokkal kibélelve. Közönsége feletti uralma szenzációs volt. Egyik hallgató sem, akikkel beszéltem, érzett mást, mint nagyfokú csodálatot ez iránt a kivételes ember iránt. Komolyan úgy gondoltam, hogy minden remekül megy,

83.

és ez a költözés egy másik város másik iskolájába könnyű és eseménytelen lesz, és tökéletesen pozitív. Kedveltem új környezetemet. A munkahelyemen teljesen elmélyedtem a felvételek hallgatásában, olyan mértékig, hogy beosontam az irodába, és nem csak részleteket, hanem egész szalagokat végighallgattam. Kezdetben végtelenül elbűvölt a tény, hogy magamat hallottam beszélni minden egyes felvételen. Ahogy múltak a hetek és több szalagot hallottam, csodálatom merő rémületté változott. Minden sor, ami elhangzott, a pszichiáter kérdéseit is beleértve, az enyém volt. Azok az emberek saját lényem legmélyéről beszéltek. A megdöbbenés, amit átéltem, páratlan volt. Soha nem is álmodtam volna, hogy vég nélkül ismétlődhetek minden férfiban és nőben, akik a felvételeken beszélnek. Egyéniség-érzetem, mely születésemtől fogva belém ivódott, a hatalmas felfedezés hatása alatt reménytelenül összeomlott.

Egy szégyenletes eljárásba kezdtem, hogy megpróbáljam helyreállítani magam. Tudattalanul nevetséges kísérletet tettem az önelemzésre: azzal próbáltam kikecmeregni kínos helyzetemből, hogy megállás nélkül beszéltem magamhoz. Az agyamban átdolgoztam minden lehetséges okot, amely alátámaszthatná egyedülállóság érzetemet, majd hangosan győzködtem magam ezekről. Még egy számomra egészen forradalmi dolgot is átéltem: hangos beszédemmel sokszor felébresztettem magam álmomból, amint értékemről és megkülönböztethetőségemről értekezem.

Aztán egy borzalmas napon egy másik halálos csapást szenvedtem el. A kora hajnali órákban sürgető kopogás ébresztett fel. Nem gyenge, félénk kopogtatás volt, hanem olyan, amit a barátaim „Gestapo-kopogásnak” neveztek. Az ajtó majdnem leszakadt a pántjairól. Kiugrottam az ágyból és kinyitottam a kémlelőnyílást. A főnököm, a pszichiáter állt az ajtó előtt. Az, hogy az öccse barátja voltam, úgy tűnik lehetőséget teremtett a vele való kapcsolatra. Minden további nélkül összebarátkozott velem, és most ő állt a küszöbömön. Felkapcsoltam a lámpát és kinyitottam az ajtót.

– Gyere csak be – mondtam. – Mi történt?

Hajnali három volt, és haragos kifejezéséről és beesett szemeiről tudtam, hogy mélyen fel van dülva. Bejött és leült. Hosszú, fekete, sű-

84.

rű haja, büszkesége és öröme, mindenhol az arcába hullott. Kísérletet sem tett, hogy hátrafésülje, ahogy általában

viselni szokta. Nagyon kedveltem őt, mert a Los Angeles-i barátom idősebb változata volt erőteljes, fekete szemöldökkel, metsző barna szemmel, szögletes áll kapocccsal és vastag ajkakkal. Felső ajkának belül egy különleges gyűrődése volt, ami időnként, amikor bizonyos módon mosolygott, azt a benyomást keltette, hogy dupla felső ajka van. Sokat beszélt az orra formájáról, amit pimasz, rámenős orrként jellemezett. Azt gondoltam, különösen magabiztos és hihetetlenül dogmatikus. Azt állította, szakmájában ezek a tulajdonságok a biztos győzelmet jelentik.

– Hogy mi történt?! – ismételte meg gúnyosan. Dupla felső ajka megállíthatatlanul remegett. – Mindenki azt mondaná, hogy ma éjjel minden megtörtént velem.

Leült egy székre. Szédültnek, határozatlannak tűnt, a szavakat kereste. Felállt, a kanapéhoz ment és leroskadt rá.

– Nemcsak hogy felelősséget kell vállalnom a betegeimért – folytatta –, de ott van a kutatási ösztöndíjam, a feleségem és a gyerekeim, és most még egy kibaszott nyomás adódott hozzájuk, és az dühít, hogy az én hibám volt, az én ostobaságom, hogy megbíztam egy ostoba picsában!

– Én mondom neked, Carlos, semmi sem szörnyűbb, felháborítóbb és kibaszottul hányingert keltőbb egy nő érzéketlenségénél. Tudod hogy nem vagyok nőgyűlölő! De ebben a pillanatban úgy tűnik számomra, hogy minden picca csak egy picca! Kétszínű és aljas!

Nem tudtam, mit mondjak. Akármit is mondott, nem kívánt megerősítést vagy ellentmondást. Amúgy sem mertem volna vele ellenkezni. Nem volt hozzá munícióm. Nagyon fáradt voltam. Vissza akartam menni aludni, de úgy folytatta, mintha az élete múlna rajta.

– Ismered Theresa Manningot, igaz? – kérdezte erélyesen és vádlón. Egy pillanatra azt hittem, azzal vádol, hogy kapcsolatom van a gyönyörű, fiatal diák-titkárnőjével. Anélkül, hogy időt hagyott volna a válaszra, folytatta.

– Theresa Manning egy seggfej. Egy ostoba, tapintatlan nőszemély, akit semmi más nem ösztönöz az életben, minthogy lefeküdjön bárkivel, aki egy kicsit is híres vagy hírhedt. Azt hittem, intelligens és érzé-

85.

kény. Azt hittem, van benne valami megértés, valami empátia, valami, amit az ember meg szeretne osztani, vagy mint értéket meg akarna magának tartani. Nem tudom, de ezt a képet állította be nekem magáról, Imikor valójában kéjszóvár és degenerált, és hozzá kell tennem, gyógyíthatatlanul durva.

Ahogy folytatta, egy furcsa kép kezdett kirajzolódni. A pszichiáternek nyilvánvalóan épp egy rossz élménye volt a titkárnőjével kapcsolatban.

– Attól a naptól fogva, hogy nálam kezdett dolgozni, tudtam, hogy szexuálisan vonzódik hozzám, bár sosem mondta ki. Csak a célzásokból és a tekintetekből volt kiolvasható. Hát baszd meg! Ma délután torkig lettem a kerteléssel és egyenesen a tárgyra tértem. Odasétáltam az asztalához, és azt mondtam: „Tudom, hogy te mit akarsz, és te tudod, hogy én mit akarok.” Hosszan és részletesen elmagyarázta, milyen erélyesen mondta meg neki, hogy 11:30-ra várja a lakásába, az iskolából vezető utcával átellenben, és hogy ő senki kedvéért sem változtatja meg a szokását, miszerint olvas, dolgozik és bort iszogat éjjel egyig, amikor visszavonul a hálószobába. Fenntartott egy lakást a városban, mint ahogy egy házat az elővárosban is, ahol ő, a felesége és a gyerekei éltek.

– Annyira biztos voltam benne, hogy az affér sikerülni fog, és emlékezetes lesz – mondta és sóhajtott. A hangja olyan melegségre tett szert, mintha valami intim dolgot akarna bizalmasan közölni. – Még kulcsot is adtam neki a lakáshoz – mondta, és megremegett a hangja.

– Nagyon kötelességtudóan fél tizenkettőkor érkezett – folytatta. – A saját kulcsával jött be, és úgy osont a hálószobába, mint egy árnyék. Ez szörnyen felizgatott. Tudtam, hogy semmi gondot sem fog okozni nekem. Tudja a szerepét. Valószínűleg elalszik majd az ágyon. Vagy talán tévét néz. Lekötött a munkám és nem érdekelt, mi a francot csinál. Tudtam, hogy már a birtokomban van.

– De abban a pillanatban, amikor a hálószobába léptem –, folytatta ideges és lehalkított hangon, mintha erkölcsileg megbántották volna –, Theresa rám vetette magát, mint egy állat, és a farkamért nyúlt. Még arra sem adott időt, hogy letegyem az üveget és a két poharat, amit

86.

hoztam. Elég lélekjelenlétem volt ahhoz, hogy a két Baccarat poharamat úgy rakjam le a földre, hogy ne törjenek össze. Az üveg keresztül repült a szobán, amikor úgy megragadta a golyóimat, mintha sziklából lennének. Meg akartam ütni. Valójában üvöltöttem a fájdalomtól, de ez nem zavarta őt. Eszelősen vihogott, mert azt gondolta aranyos és szexi vagyok. Mondta is, hogy kibékítsen.

Visszafojtott haragjában a fejét rázta, és azt mondta, az a nő olyan kurva mohó és olyan tökéletesen önző volt, hogy figyelembe se vette, egy férfinak egy pillanatnyi békére van szüksége, hogy nyugodtnak érezhesse magát, hogy otthon van, barátságos környezetben. Ahelyett, hogy figyelmességet és megértést mutatott volna, ahogy a szerepe megkívánta, Theresa Manning olyan szakértelemmel húzta elő a nemi szervét az alsónadrágjából, mintha

már több százszor megtette volna

– Ennek az egész szarságnak az lett az eredménye, hogy az érzékiségem rémülten visszavonult. Érzelmileg kiheréltek. A testem azonnal irtózni kezdett attól a kibaszott nőszemélytől. A vágyam mégis megakadályozott abban, hogy kihajtsam az utcára.

Azt mondta, úgy döntött, ahelyett hogy impotenciája miatt száználmasan presztízsveszteséget szenvedne, ahogy a dolgok alakultak, orálisan kielégíti a lányt, hogy a hatalmába kerítse, de a teste olyan tökéletesen visszautasította azt a nőt, hogy nem tudta megtenni.

– A nő még csak szép sem volt többé, köznapi volt. Amikor fel van öltözve, a ruhái eltakarják csípőjének duzzanatait. Valójában jól néz ki. De amikor meztelen, egy zsák duzzadó fehér hús! A karcsúság, amit felöltözve mutat, hamis. Nem létezik.

Úgy ömlött a méreg a pszichiáterből, ahogy sosem képzeltem volna. Reszketett a dühtől. Kétségbeesetten próbált nyugodtnak látszani, és egyik cigarettát a másik után szívta el.

Azt mondta, az orális szex még örjítőbb és gusztustalanabb volt, és már majdnem hányt, amikor az a kibaszott nőszemély igazság szerint hasba rúgta, a földre lökte a saját ágyából, és impotens buzeránsnak nevezte.

Elbeszélésének ezen a pontján a pszichiáter szeme égett a gyűlölettel. A szája reszketett. Sápadt volt.

87.

– Használnom kell a fürdőszobádat – mondta. – Le akarok zuhanyozni. Bűzlök. Akár hiszed, akár nem, gennyes a leheletem.

Valósággal zokogott és én a világon mindent megadtam volna azért, hogy ne legyen ott. Talán a kimerültségem, a hangja delejessége vagy a helyzet értelmetlensége tette, hogy az az illúzióm támadt, nem a pszichiátert hallgatom, hanem az egyik férfi alanyt az egyik felvételtől, amint jelentéktelen problémákról panaszkodik gigantikus eseményekké változtatva őket azzal, hogy mániákusan róluk beszél. A megpróbáltatásaim reggel kilenckor értek véget. Nekem órára kellett mennem, a pszichiáternek pedig a saját pszichiátriája után kellett néznie.

Kínzó szorongással és az aggodalom és haszontalanság hatalmas érzetével súlyosan megterhelve mentem be az órára. Ott kaptam a végső csapást, amitől a drasztikus váltásra tett kísérletem összeomlott. Saját akaratom nem vett részt az összeomlásában, ami nemcsak hogy úgy történt, mintha ütemezve lett volna, hanem mintha lefolyását egy ismeretlen kéz siettette volna.

Az antropológia professzor belekezdett az előadásba egy Bolívia és Peru magas fennsíkjain élő indián csoportról, az *ajmarákról*. „Éj-MEH-ra”-nak ejtette őket, megnyújtva a nevet, mintha az övé volna a létező egyetlen szabatos kiejtés. Azt mondta, hogy a *chica*-nak, amit „CSÍ-csá”-nak kell ejteni, és ő „CSÉHI-csá”-nak ejtett, ennek az erjesztett kukoricából készített alkoholos italnak a készítése a papnők szektájának területéhez tartozott, akiket az *ajmarák* félisteneknek tartottak. A kinyilatkoztatás hangján azt mondta, ezek a nők voltak felelősek azért, hogy a főtt kukoricát rágással és köpködéssel egy erjesztésre kész péppé tegyék, ily módon adva hozzá egy, az emberi nyálban található enzimet. Az egész hallgatóság visszafogott borzadályal sikított fel az emberi nyál említésére.

Úgy tűnt, mintha a professzor csiklandozná. Aprókat nevetett. Egy komisz kölyök kuncogása volt. Azzal folytatta, hogy a nők egyes rágók voltak, és „cséhi-csá-rágóknak” nevezte őket. A terem első sorára nézett, ahol a legtöbb fiatal nő ült, és elsütötte a poénját.

– Abban a kiváltságban volt r-r-részem – mondta furcsa kvázi-idegen hanglejtéssel –, hogy felkértek, aludjak az egyik cséhi-csá-rágóval. A cséhi-csá pép rágásának a művészete olyan mértékig kifejlesztette a

88.

torkuk és az arcuk körül lévő izmokat, hogy csodákat képesek művelni vele.

Ránézett zavarodott közönségére, hosszú szünetei tartott, meg-meg szakítva azt kuncogásával. – Biztos vagyok benne, hogy értették a célzásomat – mondta, és hisztérikus nevetésben tört ki.

A hallgatóság megvadult a professzor célzásától. Az előadás legalább öt percre félbeszakadt a nevetéstől és a kérdések özönétől, amikre a professzor visszautasította a válaszadást, további ostoba kuncogást hallatva.

Olyan összepréseltnék éreztem magam a felvételek, a pszichiáter története és a professzor „cséhi-csá-rágói” nyomása alatt, hogy egyetlen azonnali lendülettel otthagytam az állásomat, otthagytam az iskolát, és visszatértem Los Angelesbe.

– Bármilyen is történt velem a pszichiáter és az antropológia professzor kapcsán, beletaszított egy ismeretlen érzelmi állapotba – mondtam don Juannak. – Csak önelemzésnek tudom nevezni. Megállás nélkül beszélek magamhoz.

– A bajod nagyon egyszerű – mondta don Juan a nevetéstől rázkódva.

A helyzetem nyilvánvalóan örömet okozott neki. Nem tudtam osztozni ebben az örömben, mivel nem sikerült meglátnom benne a komikumot.

– A világod véget ér – mondta don Juan. – Számodra ez egy korszak vége. Azt hiszed, hogy a világ, amit egész életedben ismertél, békésen fog elhagyni, minden hűhó nélkül? Nem! Vonaglik alattad és megüt a farkával.

A LÁTVÁNY, AMIT KI NEM ÁLLHATTAM

Los Angeles mindig az otthonom volt. Los Angeles melletti döntésem nem volt akaratlagos. Számomra Los Angelesben élni mindig egyenértékű volt azzal, mintha ott születtem volna, vagy talán ennél is sokkal többel. Érzelmi kapcsolódásom mindig teljes volt hozzá. Los Angeles városa iránt érzett szeretetem mindig is olyan erős, és annyira a részem volt, hogy sosem kellett hangot adnom neki. Soha nem kellett felülvizsgálnom vagy megújítanom.

Los Angelesben ott volt barátaimból álló családom. Számomra ők a közvetlen környezetem részei voltak, úgy érte, teljesen elfogadtam őket, ahogyan a várost is. Egyszer az egyik barátom félig viccből azt a kijelentést tette, hogy mi mindnyájan szívből gyűlöljük egymást. Kétségtelen, hogy ők megengedhettek maguknak ilyen érzéseket, mivel más érzelmi megegyezések is a rendelkezésükre álltak szülőkként, feleségekként és férjekként. Nekem csak a barátaim voltak Los Angelesben.

Valamilyen oknál fogva mindegyiküknek a bizalmasa voltam. Mindegyikük kiöntötte nekem a problémáit és viszontagságait. A barátaim annyira közel álltak hozzám, hogy problémáikat és hányattatásaikat mindig is normálisnak fogadtam el. Órákon át beszélhettem nekik pontosan ugyanolyan dolgokról, mint amelyek megrémítettek a pszichiáterben és felvételeiben.

Ráadásul sosem ismertem fel, hogy mindegyik barátom megdöbbenően hasonló volt a pszichiáterhez és az antropológia professzorhoz. Sosem vettem észre, milyen feszültek a barátaim. Mindegyikük megrögzött dohányos volt, akár csak a pszichiáter, de ez sosem volt nyilvánvaló nekem, mivel én magam is épp annyit dohányoztam és épp olyan feszült voltam. Egy másik dolog, ami sosem volt látható számomra, a színlelés volt a beszédben, holott ott volt. Mindig megjátszották a nyugati Egyesült Államok orrhangú kiejtését, de teljesen tisztában voltak vele, mit csinálnak. Sosem vettem észre nagyhangú célozgatásaikat az érzékiségre sem, és hogy képtelenek voltak érezni, kivéve intellektuálisan.

90.

A magammal való valódi összecsapás akkor kezdődött, amikor szembesültem Pete barátom dilemmájával. Teljesen összeverve állított be hozzám. A szája felduzzadt, dagadt és vörös bal szemét pedig nyilvánvalóan megütötték, és már kékült. Mielőtt megkérdezhettem volna, mi történt vele, izgatottan elmesélte, hogy a felesége, Patricia, a munkája miatt elment a hétvégére egy igazi rangos brókerkonferenciára, és ott valami szörnyű dolog történt vele. Ahogy Pete kinézett, azt hittem Patricia megsérült vagy talán meg is halt egy balesetben.

– És jól van? – kérdeztem szinte aggodalommal.

– Persze hogy jól van! – kiáltotta a barátom. – Ő egy szuka meg egy kurva, és semmi más nem történik a szukakurvákkal, minthogy megbasszák őket, és azt *szeretik!*

Pete meg volt veszve. Reszketett, majdhogynem vonaglott. Sűrű, göndör haja minden irányba elállt. Általában gondosan kifésülte és helyükre simította természetesen göndör fürtjeit. Most olyan vadul nézeti ki, mint a tasmán ördög.

– Minden rendben volt a mai napig – folytatta a barátom. – Aztán ma reggel, miután kiléptem a zuhany alól, rácsapott egy törülközővel a meztelen fenekemre, és ez tudatára ébresztett a kis mocskosságának. Azonnal tudtam, hogy valaki mással kefél.

Zavarba jöttem érvelése menetétől. Tovább tudakozódtam. Megkérdeztem tőle, hogy tudhat egy csattanó törülköző ily módon bárkinek is bármit elárulni.

– Semmit sem árulna el egy seggfejnek! – mondta tiszta gyűlölettel a hangjában. – De én ismerem Patriciát, és csütörtökön, mielőtt elment volna a brókerkonferenciára, még nem tudott törülközővel csattintani. Valójában sosem volt képes arra, hogy egy törülközővel csattintson egész házasságunk ideje alatt. Valakinek meg kellett rá tanítania, mialatt meztelenek voltak! Úgyhogy megragadtam a torkánál fogva és kiráztam belőle az igazságot! És igen! A főnökével kefél!

Pete azt mondta, ezután elment Patricia munkahelyére, hogy tisztázza ezt a főnökkel, de a férfit testőrök védték nagyon keményen. Kidobták a parkolóba. Be akarta törni az iroda ablakait és ezért kövekkel dobálta őket, de a testőrök azt mondták, ha ezt teszi, börtönben fogja végezni, vagy ami még rosszabb, kap egy golyót fejébe.

91.

– Ők vertek meg. Pete? – kérdeztem.

– Nem – mondta csüggedten. – Lesétáltam az utcán és bementem egy használtautó kereskedésbe. Behúztam az

első eladónak, aki odajött hozzám. A férfi megdöbbsent, de nem lett dühös. Azt mondta: „Nyugodjon meg uram, nyugodjon meg! Beszéljük meg a dolgot!” Amikor ismét megütöttem a száján, elege lett. Nagydarab fickó volt, szájon meg szemem vágott és kiütött. Amikor magamhoz tértem, a díványon feküdtem az irodájukban. Hallottam egy mentőautót közeledni. Tudtam, hogy értem jönnek, úgyhogy felkeltem és kirohantam. Azután idejöttem hozzád.

Fékezhetetlenül zokogni kezdett. Fel volt fordulva a gyomra és össze volt zavarodva. Felhívtam a feleségét, aki tíz percen belül lakásomon volt. Letérdelt Pete elé és megesküdt, hogy csak őt szereti, és hogy minden más, amit csinált, pusztán gyengeelméjűség volt, és ami köztük van, az szerelem, ami élet-halál kérdése. A többi semmi nem volt. Még csak nem is emlékszik rájuk. Mindketten elsírták, ami a szívüket nyomta, és persze megbocsátottak egymásnak. Patricia napszemüveget viselt, hogy elrejtse a jobb szeménél lévő hematomát, ahol Pete megütötte – balkezes volt. Egyikük sem volt a tudatában annak, hogy jelen vagyok, és amikor elmentek, még csak nem is tudták, hogy ott vagyok. Egymást átölelve, az ajtót nyitva hagyva kísértáltak.

Úgy tűnt, az élet a régi kerékvágásban folyik tovább a számomra. A barátaim úgy viselkedtek velem, ahogy mindig is tették. Mint általában, bulizni jártunk, moziba mentünk, vagy csak egyszerűen panaszkodtunk, vagy olyan éttermeket kerestünk, ahol egyetlen étkezés árértékért annyit ehattunk, amennyi belénk fért. Azonban ennek az álnormalitásnak az ellenére, egy különös, új tényező lépett be az életembe. A tapasztalás alanyaként úgy tűnt számomra, hogy váratlanul rendkívül szűklátókörű lettem. Elkezdtem ítélkezni a barátaim fölött, ugyanúgy, ahogy a pszichiátert és az antropológiaprofesszort is megítéltem. Különben is, ki voltam én, hogy feljogosítsam magam arra, hogy bárki más fölött ítélkezzek?

Óriási büntudatot éreztem. A barátaim felett való ítélkezés olyan kedélyállapotot teremtett, ami azelőtt ismeretlen volt számomra. De amit még ennél is rosszabbnak tartottam, az volt, hogy nemcsak hogy

92.

megítéltem őket, hanem problémáikat és megpróbáltatásaikat meghökkentően banálisnak találtam. Én ugyanaz az ember voltam, ők ugyanazok a barátaim voltak. Helyzetükről való panaszkodásaikat és interpretációikat több százszor hallottam már és sosem éreztem mást, mint mélységes azonosulást, bármi volt is, amit hallottam. A bennem lévő új kedélyállapot felfedezése miatt érzett rémületem megrendítő volt.

Semmi sem lehetett volna jobban igaz rám nézve életemnek abban a pillanatában, mint az a mondás, hogy a baj nem jár egyedül. Életmódom teljes felbomlása akkor következett be, amikor a barátom, Rodrigo Cummings megkért, vigyem ki a Burbank repülőtérre, ahonnan New Yorkba készült repülni. Nagyon drámai és elkeseredett cselekedet volt ez a részéről. Úgy gondolta, az a kárhozata, hogy elakadt Los Angelesben. A többi barátja számára jó vicc volt, hogy többször is megpróbált átautózni az országon New Yorkba, és valahányszor megpróbálta, a kocsija lerobbant. Egyszer egészen Salt Lake Cityig jutott. mielőtt az autója csődöt mondott: új motorra volt szüksége. Ott kellett kidobnia a kocsiját. Legtöbbször az autója Los Angeles elővárosaiban mondta fel a szolgálatot.

– Mi történik a kocsijaidal, Rodrigo? – kérdeztem egy alkalommal valódi kíváncsiságtól vezérelve.

– Nem tudom – felelte leplezett büntudattal. Aztán az antropológiaprofesszorhoz méltó hangon, evangélista prédikátor szerepében azt mondta: – Talán azért van, mert amikor az úton vagyok, túl gyorsan hajtok, mivel szabadnak érzem magam. Általában letekerem az összes ablakot. Azt akarom, hogy a szél az arcomat fújja. Úgy érzem magam, mintha kölyök lennék, aki valami újat keres.

Nyilvánvaló volt számomra, hogy autói, melyek mindig tragacsok voltak, nem voltak képesek többé a gyorshajtásra, és ő egyszerűen kiégette a motorjaikat.

Salt Lake Cityből Rodrigo visszastoppolt Los Angelesbe. Természetesen New Yorkba is elstoppolhatott volna, de az eszébe sem jutott. Úgy látszott, Rodrigót ugyanaz a betegség kínozza, ami engem: egy Los Angeles iránt érzett tudatalatti szenvedély, amitől ő mindenáron meg akart szabadulni.

93,

Egy másik alkalommal a kocsija kitűnő technikai állapotban volt. Könnyedén végig tudta volna csinálni az egész utat, de Rodrigo egyáltalán nem volt abban az állapotban, hogy elhagyja Los Angeleset. San Bernadínóig jutott, ahol beült megnézni egy filmet – a *Tízparancsolatot*. Ez a film, kizárólag Rodrigo számára érthető okokból, legyőzhetetlen nosztalgiát ébresztett benne Los Angeles iránt. Visszajött, és zokogva elmesélte, hogy Los Angeles kibaszott városa micsoda kerítést épített köré, ami nem engedi őt át. A felesége el volt ragadtatva, hogy nem ment el, és a barátnője, Melissa még jobban el volt ragadtatva, habár csalódott is volt, mivel vissza kellett adni a szótárakat, amiket tőle kapott kölcsön.

Utolsó kétségbeesett próbálkozása, hogy repülőgéppel érje el New Yorkot, még drámaibbá vált, mivel a barátaitól kért kölcsön pénzt a jegyre. Azt mondta, ily módon biztosítja be, hogy nem jön vissza, mivel nem állt szándékában visszafizetni a pénzt.

Beraktam a bőröndjeit a kocsim csomagtartójába és a Burbank repülőtér felé vettük az irányt. Megjegyezte, hogy a gép csak hétkor indul. Koradélután volt, és rengeteg időnk volt ahhoz, hogy elmenjünk és megnézzünk egy filmet. Ezenkívül még szeretett volna egy utolsó pillantást vetni a Hollywood Boulevardra, életünk és tevékenységünk központjára.

Egy eposzt néztünk meg egy technikolor és kineráma moziban. Hosszú, szörnyű film volt, ami odaszegezte Rodrigo figyelmét. Amikor kijöttünk a moziból, már sötétedett. Óriási forgalomban siettem Burbank felé. Rodrigo azt követelte, inkább a felszíni utcákon menjünk, mint a sztrádán, ami tömve volt azokban az órákban. A gép éppen felszállt, amikor elértük a repülőteret. Ez volt a végső szalmaszál. Rodrigo jámboran és legyőzötten odament a pénztárhoz és megmutatta a jegyét, hogy visszakapja a pénzét. A pénztáros felírta a nevét, és adott neki egy átvételi elismervényt, azzal, hogy a pénzt 6–12 héten belül meg fogják küldeni Tennesseeből, ahol a légitársaság elszámolási hivatala van.

Visszamentünk a bérházhoz, ahol mindketten éltünk. Mivel ez alkalommal a tekintélyvesztéstől való félelmében nem köszönt el senkitől, soha senki nem fedezte fel, hogy még egy alkalommal megpróbált el-

94.

menni. Az egyetlen hátulütője a dolognak az volt, hogy eladta a kocsiját. Megkért, hogy vigyem el a szülei házához, mert a papája odaadja neki a pénzt, amit a jegyre költött. Amilyen régre csak vissza tudok emlékezni, az apja volt mindig az az ember, aki kimentette Rodrigót minden problémás helyzetből, amibe csak belekeveredett. Az volt az apa szlogenje: „Nincsen félnivalód, itt az idősebb Rodrigo”. Miután meghallotta Rodrigo kérését, hogy adjon neki kölcsön, hogy vissza tudja fizetni más kölcsöneit, az apa a legszomorúbb kifejezéssel nézett a fiára, amit valaha is láttam. Ő magának is szörnyű anyagi gondjai voltak.

Fia válla köré fonva a karját azt mondta: – Ez alkalommal nem tudok segíteni, fiam. Most már van félnivalód, többé nincs itt az idősebb Rodrigo.

Kétségbeesetten próbáltam azonosulni a barátommal, hogy átérezzem a drámáját, ahogy mindig tettem, de nem tudtam. Csak az apa kijelentésére koncentráltam. Olyan visszavonhatatlannak hangzott, hogy felvillanyozott.

Mohón kerestem don Juan társaságát. Mindent függőben hagytam Los Angelesben és Sonorába utaztam. Elmondtam neki különös kedélyállapotomat, amibe a barátaimmal kapcsolatban kerültem. A lelkifurdalástól zokogva azt mondtam neki, elkezdtem ítélni fölöttük.

– Ne izgasd fel magad ilyen semmisségen – mondta don Juan nyugodtan. – Már tudod, hogy életed egy teljes korszaka véget ér, de egy korszak valójában nem ér véget addig, míg a király meg nem hal.

– Mit értesz ezalatt, don Juan?

– Te vagy a király, és éppolyan vagy, mint a barátaid. Ez az az igazság, amitől be vagy rezelve. Az egyik dolog, amit tehetsz, hogy névértékén elfogadod, amit persze nem tudsz megtenni. A másik, hogy azt mondd: „Én nem ilyen vagyok, én nem ilyen vagyok,” és ismételd meg magadnak, hogy nem ilyen vagy. Azonban figyelmeztetlek, el fog jönni a pillanat, amikor felismered, hogy olyan vagy, mint ők.

95.

AZ ELKERÜLHETETLEN TALÁLKOZÓ

Volt valami, ami nem hagyott nyugodni az agyam hátsó részében: mindenáron válaszolnom kellett egy rendkívül fontos levélre, amit kaptam. A hanyagságnak és a köszönetmondás mély vágyának a keveréke gátolt meg abban, hogy megtegyem. Az antropológus barátom, aki révén megismerkedtem don Juannal, pár hónappal ezelőtt írt nekem egy levelet. Tudni szeretete volna, hogy állok antropológiatanulmányaimmal és unszolt, hogy látogassam meg. Három hosszú levelet írtam. Amikor újraolvastam őket, mindegyiket olyan közhelyesnek és alázatosnak találtam, hogy összetéptem. Nem tudtam bennük kifejezni a hálám, és az iránta érzett érzéseim mélységét. Késlekedésemet a válaszadásban azzal az őszinte elhatározással indokoltam meg, hogy felkeresem őt és személyesen mondom el neki, mit csinálok don Juannal, de elhalasztottam közelgő utazásomat, mivel nem voltam biztos benne, mi is az, amit don Juannal csinálok. Egy nap valódi eredményeket akartam felmutatni a barátomnak. Ahogy a dolgok álltak, mindössze lehetőségek homályos vázlataival rendelkeztem, ami különben sem lett volna antropológiai terepgyakorlat az ő igényes véleménye szerint.

Egy nap megtudtam, hogy meghalt. Halála azoknak a veszélyes, csöndes depresszióknak egyikébe juttatott. Nem tudtam kifejezni, mit érzek, mert az agyamban nem fogalmaztam meg teljesen az érzéseimet. Levertség, reményvesztettség és önmagam iránt érzett undor keveréke volt, amiért nem válaszoltam a levelére, amiért nem látogattam őt meg.

Nem sokkal ezután felkerestem don Juant. Házához megérkezve, leültem az egyik ládára a ramadája alatt, és próbáltam olyan szavakat keresni, melyek nem hangzanak banálisnak, hogy kifejezzék barátom halála fölött érzett

levertségemet. Számomra megfoghatatlan okokból kifolyólag, don Juan ismerte nyugtalanságom forrását és látogatásom nyilvánvaló okát.

– Igen – mondta don Juan szárazon –, tudom, hogy a barátod, az antropológus, aki elvezetett téged hozzám, meghalt. Akármilyen okból is, de pontosan tudtam abban a pillanatban, amikor meghalt. *Láttam*. Kijelentése alapjaimban rázott meg.

96.

– Régóta láttam, hogy közeledik. Még beszéltem is neked róla, de semmibe vetted, amit mondtam. Biztos vagyok benne, hogy még csak nem is emlékszel rá.

Emlékeztem minden szavára, amit mondott, de akkor semmit sem jelentettek a számomra. Don Juan kijelentette, hogy van egy tény, ami mélyen összefüggésben áll a találkozásunkkal, noha nem volt a része annak, az, hogy haldokló embernek *látta* antropológus barátomat.

– Külső erőként *láttam* a halált, ami már megnyitotta a barátodat – mondta nekem akkor. – Mindegyikünknek van egy energetikai repedése, egy energetikai rése a köldök alatt. Ez a rés, amit a varázslók *hasa dáknak* neveznek, zárva van, amikor az ember élete virágjában van.

Azt mondta, rendes körülmények között a varázsló szeme számára mindez enyhe elszíneződésként látható a fénylő gömb amúgy fehéres izzásán. De amikor egy ember közel van a halálhoz, a *hasadéka* jól látható lesz. Biztosított róla, hogy a barátom *hasadéka* tágra nyílt volt.

– Mi a jelentősége ennek, don Juan? – kérdeztem hanyagul.

– Halálos jelentősége van – felelte. – A szellem jelezte nekem, hogy valami véget ér. Azt gondoltam, az életem az, ami véget ér, és olyan elegánsan fogadtam el, amennyire csak tudtam. Csak sokkal, sokkal később ébredtem rá, hogy nem az én életem ér véget, hanem a teljes leszármazási ágam.

Fogalmam sem volt miről beszél. De hogy tudhattam volna mindezt komolyan venni? Számomra mindez olyan volt, mint abban az időben minden más az életemben: csak beszéd.

– Maga a barátod mondta el neked, hogy haldoklik, habár nem szó szerint így. Nyugtáztad, amit mondott, ahogy nyugtáztad azt is, amit én mondtam neked, de mindkét esetben úgy döntöttél, hogy elengeded a füled mellett.

Nem volt hozzáfűznivalóm. Amit mondott, megsemmisített. Bele akartam süppedni a lábába, amin ültem, hogy eltűnjek, hogy a föld nyeljen el.

– Nem a te hibád, hogy elengeded a füled mellett az ilyen dolgokat – folytatta. – Ez a fiatalság. Rengeteg tennivalód van, rengeteg ember van körülötted. Nem vagy éber. Különben sem tanultad meg soha, hogy éber legyél.

97.

Hogy megvédjem önmagam utolsó bástyáját, elképzelésemet, hogy készenlétben vagyok, felhívtam don Juan figyelmét arra, hogy voltam élet-halál helyzetekben, amik gyors felfogást és elővigyázatosságot követeltek meg tőlem. Nem azért tettem ezt, mert híján voltam az éberségre való képességnek, hanem mert hiányzott a prioritások megfelelő listájának összeállításához való útbaigazítás; így hát sem fontos, sem jelentéktelen nem volt számomra semmi.

– Ébernek lenni nem annyit tesz, mint készenlétben lenni – mondta don Juan. – Ébernek lenni a varázslók számára azt jelenti, hogy tudatában vannak a mindennapi világ szerkezetének, ami úgy tűnik, hogy kívül áll a pillanat kölcsönhatásán. Az utazás során, amit a barátoddal lettél meg, mielőtt megismerkedtél volna velem, csak azokat a részleteket vetted észre, amik nyilvánvalóak voltak. Nem vetted észre hogyan nyeli el a halála, és valami benned mégis tudta.

Tiltakozni kezdtem, hogy amit mond, nem igaz.

– Ne rejtőzz banalitások mögé – mondta vádlón. – Állj fel! Ha csak arra a pillanatra is, amíg velem vagy, vállalj felelősséget azért, amit tudsz. Ne vessz el a körülötted lévő világ külső szerkezetében, ami számára lényegtelen, mi történik. Ha nem lettél volna annyira önmagaddal és a problémáiddal elfoglalva, tudtad volna, hogy ez az utolsó utazása. Észrevetted volna, hogy a számláit rendezi, hogy meglátogatja az embereket, akik segítették, és búcsút vesz tőlük.

– Az antropológus barátod egyszer beszélt velem – folytatta don Juan. – Olyan tisztán emlékeztem órá, hogy egyáltalán nem lepődtem meg, amikor elhozott téged hozzám azon a buszállomáson. Nem tudtam segíteni neki, amikor beszélgettünk. Nem az az ember volt, akít kerestem, de egészséget kívántam neki a varázslói ürességemből, a varázslói csendemből. Emiatt tudom, hogy utolsó útján köszönetet mondott azoknak az embereknek, akik számítottak az életében.

Beismertem don Juannak, hogy mennyire igaza van, hogy milyen sok részlet volt, aminek a tudatában voltam, de semmit sem jelentettek akkor a számomra, mint például a barátom elragadtatása a körülöttünk levő táj szemlélésekor. Órákra megállította az autót, csak hogy egyfolytában a távoli hegyeket, a folyómedret vagy a

sivatagot nézhesse. Egy középkorú férfi ostoba érzélgősségeként intéztem el. Még homá-

98.

lyos célzásokat is tettem neki, hogy talán túl sokat iszik. Azt mondta, súlyos helyzetekben egy ital lehetővé teszi az embernek a béke és az elfogulatlanság pillanatát, mely elég hosszú ahhoz, hogy az ember megízleljen valami megismételhetetlent.

– Valójában ez az utazás csak a szemének szólt – mondta don Juan. – A varázslók ilyen utazást tesznek meg, és ennek során semmi sem számít, csak amit a szemük magukba tud szívni. A barátod megszabadította magát minden fölöslegetől.

Bevallottam don Juannak, hogy semmibe vettem, amit a haldokló barátomról mondott, mivel egy ismeretlen szinten tudtam, hogy igaz.

– A varázslók semmit sem mondanak céltalanul. Rendkívül óvatos vagyok azzal, hogy mit mondok neked vagy bárki másnak. A különbség kettőnk között az, hogy nekem egyáltalán nincs időm, és e szerint cselekszem. Ezzel szemben te azt hiszed, hogy a világ minden ideje a rendelkezésedre áll, és te e szerint cselekszel. Egyéni viselkedésünk végeredménye, hogy én megmérém mindent, amit mondok és teszek, míg te nem.

Elismertem, hogy igaza van, de biztosítottam, hogy bármit is mond, nem csillapítja a nyugtalanságomat vagy a szomorúságomat. Aztán fékezhetetlenül kiöntöttem zavaros érzéseim minden árnyalatát. Megmondtam neki, hogy nem tanácsért jöttem. Azt akartam, hogy előírjon nekem egy varázsló módszert a gyötrelmeimtől való megszabadulásra. Azt hittem, tényleg érdekem fűződik ahhoz, hogy valami természetes enyhülést, egy szerves Valiumot kapjak tőle, és ezt el is mondtam ne ki. Don Juan a fejét rázta meglepetésében.

– Túl sokat akarsz – mondta. – Legközelebb már egy varázsló gyógyszert kérsz majd, hogy eltávolítson előled mindent, ami bosszant, anélkül, hogy bármilyen erőfeszítést is kéne tenned – csak a lenyelés erőfeszítése maradjon. Minél rosszabb az íze, annál jobb az eredménye. Ez a nyugati ember mottója. Eredményeket akarsz – egyetlen adag és már meg is gyógyultál.

– A varázslók másképp néznek szembe a dolgokkal – folytatta don Juan. – Mivel semmi fölösleges idejük nincs, teljes egészében átadják magukat annak, ami előttük van. Nyugtalanságod józanságod hiányának az eredménye. Nem volt meg a józanságod, hogy köszönetet

99.

mondj a barátodnak. Ez történik mindannyiunkkal. Sosem fejezzük ki, amit érzünk, és amikor ki akarjuk, már túl késő, mert kifutottunk az időből. Nem csak a barátod ideje járt le. Te is kifutottál belőle. Hosszadalmasan köszönetet kellett volna mondanod neki Arizonában. Vállalta a kényelmetlenséget, hogy körbevigyen téged, és akár felfogod, akár nem, a buszállomáson a legjobbját nyújtotta. De akkor, amikor köszönetet kellett volna mondanod neki, dühös voltál rá – kritizáltad, kellemetlen volt a számodra, akárhogyis. Aztán elhalasztottad, hogy meglátogasd. Valójában azt halasztottad el, hogy köszönetet mondjál. Így most egy szellem tapadt a farkadhoz. Sosem fogod tudni megfizetni, amivel tartozol neki.

Felfogtam a súlyosságát annak, amit mondott. Sosem néztem szembe a tetteimmel ilyen szempontból. Valójában soha senkinek sem mondtam köszönetet. Don Juan még mélyebbre szúrta a nyilát.

– A barátod tudta, hogy haldoklik. Írt neked egy végső levelet, hogy megtudakolja a dolgaidat. Talán a tudta nélkül, vagy a tied nélkül, de te voltál az utolsó gondolata.

Don Juan szavainak a súlya túl sok volt a vállamnak. Összeomlottam. Úgy éreztem, le kell feküdnöm. Forgott velem a világ. Talán a környezet miatt volt. Elkövettem a szörnyű hibát, hogy késő délután érkeztem meg don Juan házához. A lenyugvó nap megdöbbenően aranylott, bíborvörösén és aranylón tükröződött vissza a don Juan házától keletre lévő kopár hegyeken. Az égen egy felhőfoszlány sem volt. Semmi sem mozdult. Olyan volt, mintha az egész világ elrejtőzött volna, ugyanakkor a jelenléte ellenállhatatlan volt. A sonorai sivatag csöndje olyan volt, mint egy tör. A csontvelőmíg hatolt. El akartam menni, beszállni a kocsimba és elhajtani. A városban szerettem volna lenni, elveszni a zajában.

– Most a *végtelen* ízleled meg – mondta don Juan komor véglegességgel. – Tudom, mert voltam a helyedben. El akarsz futni, hogy belevesd magad valami emberibe, ami meleg, ellentmondásos, ostoba, kit érdekel? El akarod felejteni barátod halálát. De a *végtelen* nem fogja engedni. – A hangja ellágyult. – Könyörtelen szorításával megragadott téged.

– Mit tehetsz most, don Juan?

100.

– Az egyetlen, amit tehetsz, hogy barátod emlékét frissen tartod életben tartod életed hátralevő részére, vagy talán még azon is túl. A varázslók ilyen módon fejezik ki a köszönetüket, amelynek többé már nem tudnak hangot adni.

Talán úgy gondold, hogy ez egy ostoba mód, de ez a legjobb, amit egy varázsló tehet.

Kétségtelenül a szomorúságom hitette el velem, hogy a túlradó don Juan épp olyan szomorú, mint én. Azonnal elvettem a gondolatot. Képtelenség volt.

– A varázslók számára a szomorúság nem személyes – mondta don Juan ismét félbeszakítva a gondolataimat. – Nem egészen szomorúság. Egy energiahullám, ami a világegyetem mélyéről jön, és eltalálja a varázslókat, amikor fogékonyak, amikor olyanok, mint a rádiók, képesek a rádióhullámok fogására.

– A régi idők varázsiói, akiktől a varázslás teljes formája származik úgy tartották, létezik szomorúság az univerzumban, ami egy erő, egy állapot, mint a fény vagy a *szándék*, és ez az állandó erő főleg a varázslókra van hatással, mivel többé nincsenek pajzsaik, amik mögé rejtőzzenek. Nem bújhatnak a barátaik vagy a tanulmányaik mögé. Nem bújhatnak el a szerelem, a gyűlölet, a boldogság vagy a boldogtalanság mögé. Semmi mögé sem bújhatnak el.

– A varázslók számára a szomorúság absztrakt – folytatta don Juan – Nem abból származik, hogy vágnak valamire vagy hiányolnak valamit, és nem is az önföntosságukból. Nem az énből származik. A *végtelenből* jön. A szomorúság, amit amiatt érzel, hogy nem mondtál köszönetet a barátodnak, már ebbe az irányba hajlik.

– A tanítóm, Julian nagual mesés színész volt. Igazság szerint hivatásos színészként játszott színházban. Volt egy kedvenc története, amit a színházi előadásain mondott el. Ezzel mindig a gyötrelmem szörnyű kitérőseibe lökött engem. Azt mondta, ez a történet az olyan harcosoknak szól, akiknek mindenük megvan, mégis érzik az univerzális szomorúság fullánkját. Mindig azt hittem, hogy ezt személyesen nekem meséli.

Don Juan ezután elmondta tanítója történetét, ami egy olyan emberről szólt, aki tökéletes búskomorságtól szenvedett. Felkereste az orvosokat, akik abban az időben a legjobbnak számítottak, de egyiküknek

101.

sem sikerült segítenie rajta. Végül elment egy főorvos, egy lélekgyógyász rendelőjébe. Az orvos azt tanácsolta betegének, hogy a szerelemben talán megnyugvást talál majd, és ez véget vet a búskomorságának. A férfi azt felelte, hogy számára nem gond a szerelem, és annyira szeretik őt, mint talán senki mást a világon. A doktor következő javaslata az volt, hogy a betegnek esetleg neki kéne vágnia egy tengeri utazásnak, hogy megnézzé a világ más tájait. A férfi minden túlzás nélkül azt válaszolta, hogy a világ minden sarkában járt már. A doktor hobbikat javasolt, mint például a művészetek, a sport stb. A férfi minden javaslatára ugyanazt felelte: csinálta már és nem adott enyhülést. Az orvos arra gyanakodott, hogy a férfi esetleg egy megrögzött hazudozó. Nem csinálhatta meg mindazt, amit állított. De mivel jó orvos volt, volt egy végső ötlete.

– Ó! – kiáltott fel. – Megvan a tökéletes megoldásom a maga számára, uram. El kell mennie napjaink legnagyobb humoristájának egyik előadására. Olyan élvezetet fog önnek szerezni, hogy meg fog feledkezni búskomorsága minden fordulatáról. El kell mennie a Nagy Garrick előadására!

Don Juan azt mondta, hogy a férfi az elképzelhető legszomorúbb tekintettel nézett a doktorra, és ezt felelte: – Doktor úr, ha ez a javaslata, én egy elveszett ember vagyok. Számomra nincs gyógyulás. Én vagyok a Nagy Garrick.

102.

A TÖRÉSPONT

Don Juan a *belső csendet* olyan sajátos létállapotként határozta meg, melyben a gondolatok nem léteznek, és az ember egy olyan szintről tud cselekedni, ami más, mint a mindennapi tudatosságé. Hangsúlyozta, hogy a *belső csend* gondolataink állandó társaságának, a *belső párbeszédnek* a felfüggesztését jelenti, és emiatt a tökéletes nyugalom állapota.

– A régi varázslók *belső csendnek* nevezték – mondta don Juan –, mivel ebben az állapotban az érzékelés nem az érzékszervektől függ. A *belső csend* alatt az ember egy másik képessége dolgozik; az a képesség, ami őt mágikus lényé teszi, pontosan az a képesség, amit nem maga az ember, hanem egy külső hatás korlátozott.

– Mi ez a külső hatás, ami korlátozta az ember mágikus képességét? – kérdeztem.

– Ezt a témát később vitatjuk meg – felelte don Juan. – Nem ez a jelenlegi beszélgetésünk tárgya, habár valóban ez a legkomolyabb oldala az ősi Mexikóban élt sámánok varázslótudományának.

– A *belső csend* az az állomás, ahonnan minden varázslat ered. Más szavakkal, minden, amit teszünk, ehhez az állomáshoz vezet minket, ami, mint minden más a varázslók világában, nem fedi fel magát egészen addig, amíg valami hatalmas dolog meg nem ráz minket.

Don Juan azt mondta, hogy az ősi Mexikó varázslói végtelen számú módot eszeltek ki arra, hogy alapjaiban rázzák meg magukat, vagy más gyakorlóit a varázslásnak, annak érdekében, hogy elérjék a *belső csend* hön áhított állapotát. A legvalószínűtlenebb cselekedeteket gondolták ki – melyek talán olyannak tűntek, mint

amiknek semmi közük sincs a *belső csend* kereséséhez, mint például a vízesésekbe ugrás vagy az éjszakák eltöltése egy fa legfelső ágairól fejjel lefelé lógva –, hogy olyan kulcspontok legyenek, melyek létrehozzák a csendet.

Az ősi Mexikó sámánjainak elvi magyarázatait követve don Juan kategorikusan kijelentette, hogy a *belső csend* növekszik, felhalmozódik. Az én esetemben erőfeszítéseket tett, hogy elvezessen a *belső csend* magjának magamban való megalkotásához, hogy aztán minden

103.

alkalommal másodpercről másodpercre növeljem azt, valahányszor gyakorlom. Kifejtette, hogy az ősi Mexikó varázslói felfedezték, hogy az idő szempontjából minden egyénnel különböző *belső csend* küszöbe van, úgy érte, hogy mindannyiunknak fenn kell tartanunk a *belső csendünket* egyedi küszöbünk idejének hosszaiig, mielőtt az dolgozni kezd.

– Mit tartottak ezek a varázslók annak a jelének, hogy dolgozik a *belső csend*, don Juan? – kérdeztem.

– A *belső csend* attól a pillanattól fogva dolgozik, hogy növelni kezded – válaszolta. – A régi varázslók a csend egyéni küszöbe elérésének végső, drámai végeredményét keresték. Néhány nagyon tehetséges gyakorlónak csak néhány percnyi csöndre van szüksége, hogy elérje a hön áhított célt. Másoknak, kevésbé tehetségeseknek, a csönd hosszú időszakára, talán több mint egy órányi teljes nyugalomra van szükségük, mielőtt elérik a kívánt eredményt. A kívánt eredmény pedig nem más, mint az, amit a régi varázslók a *világ megállításának* neveztek: az a pillanat, amikor körülöttünk minden megszűnik annak lenni, ami mindig volt.

– Ez az a pillanat, amikor a varázslók visszatérnek az ember valódi természetéhez – folytatta don Juan. – A régi varázslók *teljes szabadságnak* is neveztek. Ez az a pillanat, amikor a rabszolga ember szabad lényé válik, és képessé olyan érzékelési teljesítményekre, melyek ellenszegülnek lineáris képzeletünknek.

Don Juan biztosított arról, hogy a *belső csend* a sugárút, mely az ítéletek valódi felfüggesztéséhez vezet – egy olyan pillanathoz, amikor az univerzum egészéből beáramló érzékelési adatok megszűnnek az érzékszervek által tolmácsoltnak lenni, olyan pillanathoz, amikor a megismerés megszűnik olyan erőnek lenni, mely a nyelvhasználaton és az ismétlésen keresztül meghatározza a világ természetét.

– A varázslóknak szükségük van egy *töréspontra*, hogy a *belső csend* működése felléphessen – mondta don Juan.

– A *töréspont* olyan, mint a habarcs, amit a kőműves a téglák közé rak. Csak amikor a habarcs megkeményedik, válnak a laza téglák szerkezetűvé.

Don Juan kapcsolatunk kezdetétől fogva sulykolta belém a *belső csend* értékességét és szükségességét. Minden tőlem telhetőt megtet-

104.

tem, hogy kövessem a javaslatait, másodpercről másodpercre halmozva fel a *belső csendet*. Nem volt módomban arra, hogy felmérjem ennek a felhalmozódásnak a hatását, és arra sem, hogy megítéljem, elértem-e bármiféle küszöböt, vagy sem. Egyszerűen kitartóan igyekeztem gyarapítani, nemcsak azért, hogy kedvében járjak don Juannak, hanem mert önmagában is kihívássá vált.

Egy nap ráérősen sétálgattunk don Juannal Hermosillo főterén. Egy felhős nap koradélutánja volt. Száraz és tulajdonképpen nagyon kellemes meleg volt. Rengeteg ember sétált mindenfelé. Boltok voltak a tér körül. Sokszor voltam már Hermosillóban, mégsem vettem észre soha a boltokat. Tudtam, hogy ott vannak, de jelenlétüknek sosem voltam szándékosan a tudatában. Ha az életem múlt volna rajta, akkor sem tudtam volna térképet rajzolni a térről. Azon a napon, ahogy don Juannal sétáltam, megpróbáltam elhelyezni és azonosítani a boltokat. Valami olyat kerestem, amit később emlékezet-könnyítő eszközként használhatnék, hogy elősegítse az emlékezősemet.

– Amint azt már sokszor mondtam neked –, mondta don Juan kizökkentve koncentrációból –, minden varázsló, akit ismerek, férfi vagy nő, előbb vagy utóbb elérkezik egy *töréspont*hoz az életében.

– Úgy érted, szellemi összeomlásuk van, vagy valami hasonló? – kérdeztem.

– Nem, nem – felelte nevetve. – A szellemi összeomlás az önmagukat kényeztető személyeknek való. A varázslók nem személyek. Arra gondolok, hogy egy adott pillanatban életük folytonosságának meg kell törnie ahhoz, hogy a *belső csend* felléphessen, és szerkezetük aktív része legyen.

– Nagyon, nagyon fontos – folytatta don Juan –, hogy te önmagad szándékosan megérkezz ehhez a *töréspont*hoz, vagy hogy mesterségesen és intelligensen létrehozod azt.

– Mit értesz ezalatt, don Juan? – kérdeztem érdekesítő érvelésénél megragadva.

– A te töréspontod az, hogy megszünteted azt az életet, amit ismersz. Kötelességtudóan és pontosan megcsináltál mindent, amit mondtam neked. Ha tehetséges vagy, soha nem mutattad. Úgy tűnik, ez a stílusod. Nem vagy lassú, de úgy cselekszel, mintha az lennél. Na-

105.

gyon magabiztos vagy, de úgy cselekszel, mintha bizonytalan lennél. Nem vagy félénk, mégis úgy cselekszel, mintha félnél az emberektől. Minden, amit teszel, egyetlen bizonyos pontra mutat: könyörtelenül meg kell tömőd mindezt.

– De hogyan, don Juan? Mit forgatsz a fejedben? – kérdeztem őszinte félelemmel.

– Úgy gondolom, minden összefoglalható egyetlen tétben – mondta. – El kell hagynod a barátaidat. Végleg el kell búcsúznod tőlük. Nem lehetséges számodra, hogy személyes történetedet magaddal cipelve tovább haladj a harcosok útján, és amíg nem szünteted meg az életmódodat, nem tudom folytatni a tanításodat.

– Na-na-na, don Juan – mondtam. – Lassítsunk egy kicsit. Túl sokat kérsz tőlem. Hogy őszinte legyek hozzád, nem hiszem, hogy meg tudom tenni. A barátaim az én családom, ők a viszonyítási pontjaim.

– Pontosan, pontosan – jegyezte meg. – Ők a te viszonyítási pontjaid. Épp ezért menniük kell. A varázslóknak egyetlen viszonyítási pontjuk van: a *végtelen*.

– De mit akarsz, hogyan fogjak neki, don Juan? – kérdeztem panaszos hangon. Kívánsága kétségbeesett helyzetbe hozott.

– Egyszerűen el kell hagynod őket – mondta tárgyilagosan. – Hagyd olt őket úgy, ahogy tudod.

– De hova mehetnék?

– Az a javaslatom, hogy vegyél ki egy szobát azoknak a lerobbant szállodáknak az egyikében, amiket ismersz. Minél rondább a hely, annál jobb. Hogyha a szobában szeszinű zöld szőnyeg van, szeszinű zöld szövettel van minden bevonva és szeszinű zöld falai vannak, annál jobb – egy ahhoz a szállodához hasonló hely, amit egyszer Los Angelesben mutattam neked.

Idegesen felnevettem, amikor emlékezetembe idéztem azt az alkalmat, mikor don Juannal Los Angeles ipari körzetén hajtottam keresztül, ahol csak raktárépületek és ütött-kopott hajléktalanszállók voltak. Az egyik szálloda bombasztikus neve miatt különösen felkeltette don Juan figyelmét, úgy hívták: VII. Edward. Egy percre megálltunk vele szemben az utcán, hogy megnézzük.

106.

– Az a szálloda ott – mutatott rá don Juan –, számomra valódi ábrázolása annak, milyen az élet a Földön egy átlagember számára. Ha szerencsés vagy, vagy könyörtelen, utcára néző szobát kapsz, ahonnan látni fogod az emberi nyomorúság végtelen parádéját. Ha nem vagy ilyen szerencsés, vagy könyörtelen, belső szobát kapsz, aminek az ablakai a szomszéd ház falára néznek. Képzeld el, hogy e között a két látvány közt vívódva töltesz el egy életet, az utca látványát irigyelve, hogyha benn vagy, és a fal látványát irigyelve, hogyha kinn, miközben belefáradtál abba, hogy kinézz.

Don Juan metaforája végtelenül zavart engem, mivel teljesen átéltem.

Most, szembekerülve a lehetőséggel, hogy ki kell vennem egy szobát egy VII. Edwardhoz hasonló hotelben, nem tudtam, mit mondjak, vagy mit tegyek.

– Mit akarsz, mit csináljak ott don Juan? – kérdeztem.

– A varázslók az ilyen helyeket arra használják fel, hogy meghaljanak – mondta rezzenéstelen tekintettel nézve rám. – Sosem voltál egyedül az életedben. Itt az ideje, hogy kipróbáld. Abban a szobában fogsz lakni, amíg meg nem halsz.

Kívánsága megijesztett, de ugyanakkor meg is nevettegetett.

– Nem azért, mintha szándékomban állna megtenni don Juan, de mi lenne a kritériuma, hogy tudjam, meghaltam?

– hacsak nem akarod, hogy valóban meghaljak fizikailag.

– Nem – mondta –, nem akarom, hogy a tested fizikailag meghaljon. Azt akarom, hogy a személyed haljon meg. A kettő nagyon különböző dolog. Alapjában véve a személyednek nagyon kevés köze van a testedhez. A személyed az elméd, és hidd el nekem, az elméd nem a sajátod.

– Mi ez a képtelenség don Juan, hogy az elmém nem a sajátom? – hallottam magam, amint ideges orrhanggal megkérdézem.

– Egyszer majd beszélek neked erről a témáról, de addig nem, amíg a barátaiddal véded magad – mondta.

– A kritérium, ami jelzi, hogy a varázsló halott – folytatta –, az, amikor már nem jelent számára különbséget, hogy van-e társasága vagy egyedül van. A nap, amikor már nem vágysz a barátaid társaságára,

107.

akiket pajzsként használsz, az a nap, amikor a személyed meghalt. Mit mondasz? Benne vagy?

– Nem tudom megtenni, don Juan – mondtam. – Hiábavaló megpróbálnom hazudni neked. Nem tudom elhagyni a barátaimat.

– Teljesen rendben van – mondta zavartalanul. Úgy tűnt, kijelentésem egyáltalán nem tett rá hatást. – Többé nem

beszélhetek veled, de elmondhatom, hogy az együtt töltött idő alatt jó sokat tanultál. Olyan dolgokat tanultál meg, amelyek nagyon erőssé tesznek, attól függetlenül, hogy visszatérsz vagy távol maradsz-e.

Hátba veregetett és elbúcsúzott tőlem. Megfordult és egyszerűen eltűnt a téren lévő emberek közt, mintha egybeolvadt volna velük. Egy pillanatra az a furcsa érzésem volt, hogy a téren lévő emberek olyanok, mint egy függöny, amit kinyitott, és ami mögött eltűnt. A vég úgy jött el, mint minden más don Juan világában: gyorsan és előreláthatatlanul. Egyszerre csak a nyakamon volt, a közepében voltam, és még csak azt sem tudtam, hogyan keveredtem bele.

Összetörtnek kellett volna lennem. Mégsem voltam az. Nem tudom miért, de emelkedett hangulatban voltam. Bámultam azt a könnyedséget, amellyel minden véget ért. Don Juan valóban elegáns lény volt. Egyáltalán nem volt kölcsönös vádaskodás, harag vagy bármi ilyesmi. Beszálltam a kocsimba, elhajtottam, és olyan boldog voltam, mint egy pacsirta. Tele voltam túlaradó érzésekkel. Arra gondoltam, milyen rendkívüli, hogy minden ilyen gyorsan és ilyen fájdalommentesen ért véget.

Hazautazásom eseménytelenül telt. Los Angelesben, megszokott környezetemben észrevettem, hogy don Juannal való utolsó találkozásomból hatalmas mennyiségű energiát nyertem. Tulajdonképpen nagyon boldog voltam, rendkívül gondtalan, és megújult lelkesedéssel folytattam azt, amit a normális életemnek tartottam. Minden barátaimmal kapcsolatos megpróbáltatásomat, minden róluk szóló felismerésemet, mindent, amit ezzel kapcsolatban mondtam don Juannak, tökéletesen elfelejtettem. Olyan volt, mintha valami mindezt kitörölte volna az agyamból. Több alkalommal is csodálkoztam azon a könnyedségen, amivel olyan tökéletesen el tudtam felejteni valamit, ami korábban olyan jelentőségteljes volt.

108.

Minden olyan volt, amilyennek vártam. Egyetlenegy belső elleni mondás volt régi-új életem amúgy takaros paradigmájában: világosan emlékeztem arra, amint don Juan azt mondja nekem, hogy a varázslói világától való elválásom pusztán elméleti, és ezért vissza fogok térni. Felidéztem és leírtam a köztünk elhangzó összes szót. Normális lineáris gondolkodásom és emlékezetem szerint, don Juan sosem tett ilyen kijelentéseket. Hogyan emlékezhetek olyan dolgokra, amik sosem történtek meg? Hasztalan tűnődtem ezen. Álemlémem elég erős volt ahhoz, hogy ügyet csináljak belőle, de aztán úgy döntöttem, semmi értelme. Részemről kinn voltam don Juan miliójából.

Don Juan tanácsait követve az azokkal való viselkedésemre vonatkozóan, akik bármilyen módon támogattak engem, egy számomra eget-földet megrongató döntésre jutottam: megbecsülöm a barátaimat és köszönetet mondok nekik, mielőtt túl késő. Az egyik példa a barátom, Rodrigo Cummings volt. Egy incidens azonban, amibe Rodrigo barátom belekeveredett, megdöntötte és teljes pusztulásba taszította új paradigmámat.

Az iránta való magatartásom radikálisan megváltozott, amikor leküzdöttem a vele való versengésem. Rájöttem, hogy a legkönnyebb dolog volt számomra a világon százszázalékosan beleélni magam bár mibe, amit Rodrigo csinált. Igazság szerint pontosan olyan voltam, mint ő, de ezt nem tudtam addig, amíg abba nem hagytam a versengést vele. Akkor az igazság örjítő elevenséggel vált nyilvánvalóvá a számomra. Rodrigo egyik legfőbb vágya az volt, hogy befejezze az egyetemet. Minden félévben beiratkozott a karra, és annyi kurzust vett fel, amennyi csak engedélyezve volt. Aztán ahogy haladt előre a szemeszter, egymás után elhagyta őket. Néha teljesen kivonult az iskolából. Máskor meg mindenáron megtartott egy háromegységű kurzust egészen a keserű végig.

Utolsó fél éve alatt megtartott egy szociológia kurzust, mivel szerette. Közeledett az utolsó vizsga. Azt mondta nekem, három hete van a tanulásra, hogy elolvassa a kurzushoz tartozó tankönyvet. Úgy gondolta, ez aránytalanul nagy idő ahhoz, hogy mindössze hatszáz oldalt elolvasson. Kisebbfajta gyorsolvasónak tartotta magát, magas szintű

109.

megőrzéssel; véleménye szerint majdnem százszázalékos fényképelemlékezete volt.

Úgy gondolta, rengeteg ideje van a vizsga előtt, ezért megkérdezte, segítenék-e neki átalakítani az autóját az újságkihordáshoz. Le akarta venni a jobb oldali ajtót annak érdekében, hogy ezen a nyíláson dobja át az újságot a jobb kezével, ahelyett, hogy a bal kezével a tető fölé tenné ezt. Felhívtam a figyelmét, hogy balkezes, amire azzal vágott vissza, hogy rengeteg képessége között, amiket egyik barátja sem vesz észre, az egyik az, hogy kétkezes. Igaza volt, én magam sosem vettem észre. Miután segitettem neki levenni a jobb ajtót, úgy döntött, kitépi a tetőbélést, ami nagyon szakadt volt. Azt mondta, a kocsija a legjobb mechanikai állapotban van és Tijuana viszi, Mexikóba, amit akkori jó Los Angeles-iként TJ-nek hívott, hogy néhány dollárért újra béleltesse.

– Jól esne egy kirándulás – mondta vidáman. Már a barátokat is kiválasztotta, akiket magával szeretett volna vinni. – Biztos vagyok benne, hogy amekkora segg vagy, TJ-ben használt könyveket fogsz keresni. Mi többiek

majd bordélyba megyünk. Jónéhányat ismerek.

Egy hetünkbe telt, míg kiteptük az összes bélést és csiszolópapírral végigdörzsöltük a fém felületet, hogy előkészítsük az új béléshez. Rodrigónak két hete maradt a tanulásra, de ezt még mindig túl sok időnek tartotta. Ezután a lakása kifestésével és padlója felújításával kötött le. Több mint egy hetünkbe telt a festés és a keményfa padló lecsiszolása. Az egyik szobában nem akart a tapétára festeni. Ki kellett kölcsönöznünk egy gépet, ami gőz alkalmazásával szedi le a tapétát. Természetesen sem Rodrigo, sem én nem tudtuk, hogyan kell megfelelően használni a gépet, és borzasztóan elbaltáztuk az egészet. Végül Toppingot kellett használnunk, gipsz és más anyagok finom keverékét, ami simává teszi a fal felszínét.

Mindezen erőfeszítések után, Rodrigónak végül két napja maradt arra, hogy hatszáz oldalt beletömjön a fejébe. Amfetaminok segítségével egész napos és egész éjszakai eszeveszett olvasási maratonba kezdett. A vizsga napján Rodrigo bement az egyetemre, leült az asztalához és megkapta a variációs vizsgatesztjét.

110.

Amit már nem tett meg, az volt, hogy ébren maradjon a vizsga letételére. A teste előrezuhant és fejét félelmetes koppanással beütötte az asztalba. A vizsgát fel kellett függeszteni egy időre. A szociológiatanár hisztérikus lett, csakúgy, mint a Rodrigo körül ülő hallgatók. A teste merev volt és jéghideg. Az egész osztály a legrosszabbat sejtette: azt gondolták, szívrohama volt és meghalt. Mentőket hívtak, hogy elvigyék. Futó vizsgálat után Rodrigót mélyen alvónak nyilvánították és kórházba szállították, hogy kialudja az amfetaminok hatását.

Rodrigo Cummingsba való kivételésem annyira teljes volt, hogy megrémített. Pontosan olyan voltam, mint ő. A hasonlóság tarthatatlanná vált számomra. A totális, öngyilkos nihilizmus cselekedeteként kivettem egy szobát egy ütött-kopott szállodában Hollywoodban.

A szőnyegek zöldek voltak és szörnyű cigarettanyomok voltak rajtuk, melyeket nyilvánvalóan eloltottak, mielőtt teljesen kifejlett tüzekké váltak volna. A szoba zöld szöveggel volt bevonva és szeszínű zöld falai voltak. A hotel pislogó cégére egész éjjel bevilágított az ablakon.

Végül pontosan azt tettem, amit don Juan kért, de kerülő úton. Nem azért tettem, hogy eleget tegyek don Juan valamelyik követelményének vagy azzal a szándékkal, hogy elsimítsam a nézeteltérésünket. Hónapokig egyfolytában abban a szállodai szobában laktam, míg a személyem, ahogy don Juan javasolta, meg nem halt, míg valóban nem jelentett különbséget, hogy van-e társaságom, vagy egyedül vagyok.

Miután elhagytam a szállodát, egyedül éltem, közel az iskolához. Folytattam antropológiatanulmányaimat, melyeket sosem szakítottam félbe, és egy hölgy társsal belevágtam egy nagyon kifizetődő üzletbe. Úgy tűnt, minden tökéletesen rendben van, amíg egy nap fejbe nem vágott a felismerés, hogy egész hátralévő életemet azzal fogom tölteni, hogy az üzletémért, vagy a nem létező választás miatt, hogy egyetemi oktató vagy üzletember legyek, vagy a társam gyarlóságai és csalásai miatt aggódom. Valódi kétségbeesés hasogatta lényem legmélyét. Élelemben először, mindazok ellenére, amiket tettem és láttam, nem volt kiutam. Teljesen elveszett voltam. Komolyan játszadózni kezdtem az ötlettel, hogy a leggyakorlatiasabb és fájdalommentesebb módon végei az életemnek.

111.

Egy reggel hangos és sürgető kopogtatás ébresztett fel. Azt gondoltam, a szállásadónóm az, és biztos voltam benne, hogyha nem válaszolok, akkor bejön a kulcsával. Kinyitottam az ajtót, és don Juan állt ott! Annyira meglepődtem, hogy megdermedtem. Csak hebegtem és habogtam, képtelenül arra, hogy egy szót is szóljak. Meg akartam csókolni a kezét, le akartam térdelni előtte. Don Juan bejött és nagy nyugalommal leült az ágyam szélére. – Ideutaztam Los Angelesbe, csak hogy lássalak – mondta.

El akartam vinni reggelizni, de azt mondta, más dolgai is vannak, mikkel foglalkoznia kell, úgyhogy csak egy perce van, hogy beszéljen velem. Sietősen beszámoltam neki a szállodai élményemről. Jelenéle olyan elsöprő volt, hogy egy másodpercre sem jutott eszembe, hogy megkérdezzem, hogyan derítette ki, hol élek. Elmondtam don Juannak, milyen mélyen megbántam, amit Hermosillóban mondtam.

– Nem kell mentegetődnöd – biztosított. – Mindannyian ugyanezt tesszük. Egyszer én magam is elmenekültem a varázslók világától, és majdnem meg kellett halnom, hogy felismerjem ostobaságomat. A lényeges kérdés az, hogy bármilyen úton, de elérkezz egy *törésponthoz*, és pontosan ez az, amit tettél. A *belső csend* valóságossá válik számodra. Ez az oka annak, hogy itt vagyok előtted, és veled beszélek. Érted mire gondolok?

Úgy gondoltam, értem, mire gondol. Azt gondoltam, ösztönösen megérezte, vagy ahogyan a levegőből olvasott ki dolgokat, kiolvasta, hogy teljesen tanácstalan vagyok, és ezen eljött, hogy megmentsen.

– Nincs vesztegetni való idő – mondta. – Egy órán belül fel kell számolnod az üzleti vállalkozásodat, mivel csak egyetlen óra várakozási időt engedhetek meg – nem azért, mert nem akarok várni, hanem mert a *végtelen* könyörtelenül sürget engem. Mondjuk úgy, hogy a *végtelen* egy órát ad neked, hogy töröld magad. A *végtelen* számára a harcos egyetlen értelmes vállalkozása a szabadság. Minden más vállalkozás tisztességtelen. Fel tudsz

mindent számolni egy órán belül?

Szükségtelen volt biztosítanom, hogy fel tudok. Tudtam, hogy meg kell tennem. Don Juan akkor azt mondta, hogyha sikerült mindent felszámolnom, egy mexikói város piacterén fog várni rám. Erőfeszítésemben, hogy átgondoljam üzletem felszámolását, elkerülte a figyel-

112.

memet, amit mondott. Megismételte, és én természetesen azt hittem, viccel.

– Hogyan érhetem el azt a várost, don Juan? Azt akarod, hogy kocsiba üljek, hogy repülőre szálljak?

– Először számold fel az üzleted – parancsolta. – Aztán megjön a megoldás. De emlékezz, csak egy órát várok rád.

Elhagyta a lakást, és én lázasan igyekeztem felszámolni mindenemet. Természetesen több mint egy órába került, de nem álltam meg, hogy elgondolkozzak ezen, mert amint üzletem felszámolását elindítottam, lendülete elragadott. Csak amikor már végeztem, szembesültem a valódi dilemmával. Tudtam, hogy reménytelenül kudarcot vallottam. Nem volt sem üzletem, sem lehetőségem, hogy valaha is elérjem don Juant.

Az ágyamba mentem és az egyetlen vigaszt kerestem, ami az eszembe jutott: nyugalmat, csendet. Annak érdekében, hogy elősegítse a *belső csend* eljövételét, don Juan tanított nekem egy módot, ahogy az ágyamon üljek, behajlított térdekkel, összeérő talpakkal, kezemmel a bokámat fogva, összenyomva a lábamat. Adott nekem egy vastag rudat, amit mindig kéznél tartottam, bárhová mentem. Harmincöt centiméter hosszúra volt vágva, hogy megtartsa a fejem súlyát, ha előredőlök és a rudat a földre rakom a lábaim között, a másik, kipárnázott végét pedig a homlokom közepén lévő pontra helyezem. Minden alkalommal, amikor felvettem ezt a testhelyzetet, másodpercek alatt mélyen elaludtam.

Biztos könnyedén elaludhattam, mivel azt álmodtam, hogy abban a mexikói városban vagyok, amiről don Juan azt mondta, hogy ott fog találkozni velem. Mindig izgatott ez a város. A piac csak hetente egyszer volt nyitva, és a környéken élő farmerek eladásra hozták a termékeiket. A városban leginkább az oda vezető kövezett út igazított meg. Közvetlenül a város bejáratánál egy meredek dombon futott keresztül. Sok alkalommal üldögéltem egy sajtot árusító bódé melletti padon és a dombot néztem. Láthattam az embereket, akik szamaraikkal és rakományukkal a városba jönnek, de a fejüket láttam először; és ahogy közeledtek, egyre többet láttam a testükből addig a pillanatig, amíg a domb legtetejére nem értek, amikor már az egészet láttam. Mindig úgy

113.

tűnt nekem, mintha a földből bújnának elő, sebességüktől függően lassan vagy nagyon gyorsan. Álomban don Juan a sajt-árusítóbódénál várt. Odamentem hozzá.

– A *belső csendedből* tetted meg – mondta, és hátra veregetett. – Elérted a *töréspontodat*. Egy perce már kezdtem feladni a reményt. De itt maradtam, mert tudtam, hogy meg fogod csinálni.

Az álomban sétáltunk egyet. Soha nem voltam még ennyire boldog. Az álom annyira élénk volt, olyan ijesztően valóságos, hogy semmi kétségem sem volt afelől, hogy megoldottam a problémát, még ha a megoldásom csak egy fantáziaálom is volt.

Don Juan a fejét rázva nevetett. Kétségkívül olvasott a gondolataimban. – Nem egy egyszerű álomban vagy – mondta –, de ki vagyok én, hogy ezt mondjam neked? Egyszer te magad fogod tudni, mivel úgy döntesz majd, hogy tudni fogod, hogy nincsenek álmok a *belső csendből*.

114.

A MEGISMERÉS MEGMÉRÉSE

Az „egy korszak vége” don Juan számára szabatos leírása volt egy folyamatnak, amin a sámánok a világ általuk ismert szerkezetének megszüntetése során átmennek, hogy azt a körülöttük lévő világ megértésének egy másik módjával cseréljék fel. Don Juan Matus mint tanító, találkozásunk első pillanatától fogva arra törekedett, hogy bevezessen engem az ősi Mexikó sámánjainak *megismerési világába*. A „megismerés” kifejezés számomra abban az időben óriási vita alapjául szolgált. Azt a folyamatot értettem alatta, amivel felismerjük a körülöttünk lévő világot. Bizonyos dolgok ennek a folyamatnak a birodalmán belülre esnek, és ezeket könnyedén felismerjük. Más dolgok nem, és ezért ezekhez, mint furcsaságokhoz, nincs megfelelő felfogóképességünk.

Don Juan együttműködésünk kezdetétől fogva állította, hogy az ősi Mexikó varázslóinak a világa különbözött a miénktől, és nem felszínesen, hanem abban, ahogy a megismerés folyamata elrendeződött. Állította, hogy a világunkban a megismerés az érzékelési adatok feldolgozását követeli meg. Azt mondta, az univerzum végtelen számú energiamezőből áll, amik az univerzum egészében fénylő szálakként léteznek. Ezek a fénylő szálak

hatással vannak az emberre, mint szervezetre. A szervezet válaszképp ezeket az energiamezőket érzékelési adatokká fordítja át. Az érzékelési adatokat ezután értelmezzük, és ez az értelmezés lesz a *megismerési rendszerünk*. Ahogy a megismerést értelmeztem, arra készítetted, hogy azt higgyem, ez egy univerzális folyamat, ahogyan a nyelv is univerzális folyamat. Minden nyelvnek különböző szintaxisa van, ahogy a világon minden értelmezési rendszernek egy kicsit különböző elrendezése kell hogy legyen.

Azonban don Juan kijelentése, hogy az ősi Mexikó sámánjainak másfajta *megismerési rendszere* volt, számomra egyenértékű volt azzal a kijelentéssel, hogy más módon kommunikáltak, aminek semmi köze nincs a nyelvhez. Kétségbeesetten szerettem volna, hogy azt mondja, másfajta *megismerési rendszerük* egyenértékű azzal, hogy más nyelvük volt, de akkor is az egy nyelv. Az „egy korszak vége” don

115.

Juan számára azt jelentette, hogy egy idegen megismerés egységei kezdenek kialakulni. Normális megismerésem egységei, bármilyen kellemesek és kielégítőek is voltak a számomra, elkezdenek halványulni. Szomorú pillanat ez az ember életében!

Legdédelgettebb egységem talán a tudományos életem volt. Bármilyen, ami fenyegette, lényem leglényegét fenyegette, különösen, ha a támadás leplezett és észrevétlen volt. Ez egy professzor által történt, akiben teljesen megbíztam, Lorca professzor által.

Feliratkoztam Lorca professzor megismerési kurzusára, mivel a létező egyik legbriliánsabb egyetemi előadóként ajánlották nekem. Lorca professzor meglehetősen jóképű volt, szőke haját gondosan oldalra fésülte. Homloka sima volt, ráncatlan, azt a látszatot kelte, mintha soha életében nem aggódott volna. Ruhái különösen jól szabottak voltak. Nem viselt nyakkendőt, és ez a sajátosság kisfiús külsőt kölcsönzött neki. Csak akkor kötött nyakkendőt, ha fontos emberekkel találkozott.

Lorca professzorral való emlékezetes első órán, zavarodottan és idegesen néztem, hogyan járkál percekig föl-alá, ami számomra örökkévalóságnak tűnt. Lorca professzor egyre csak mozgatta vékony, összeszorított ajkait, óriásira növelve az általa teremtett feszültséget a csukott ablakú, füledt teremben. Hirtelen megállt. A terem közepén állt, néhány méterre attól, ahol ültem, és egy gondosan összetekert újsággal a pódiumot ütögetve beszélni kezdett.

– Sosem fogjuk tudni... – kezdte.

A teremben mindenki azonnal lázasan jegyzetelni kezdett.

– Sosem fogjuk tudni – ismételte meg –, mit érezhet egy varangyosbéka, amikor egy tó fenekén üldögél és értelmezi a varangyosbéka-világot maga körül. – Hangja óriási erőt és véglegességet árasztott. – Szóval mit gondolnak, mi ez? – Meglengette az újságot a feje fölött.

Azzal folytatta, hogy felolvasott egy cikket az újságból, ami egy biológus munkájáról tudósított. A tudóst idézték, amint ecseteli, mit éreznek a békák, amikor rovarok úsznak el a fejük fölött.

– A cikk a riporter gondatlanságáról árulkodik, aki nyilvánvalóan rosszul idézte a tudóst – jelentette ki Lorca professzor egy professzor

116.

tekintélyével. – Egy tudós, bármilyen hitvány is a munkája, sosem engedné meg magának, hogy antropomorfizálja kutatásai eredményét, persze hacsaknem egy együgyű alak.

Ezután a bevezető után rendkívül briliáns előadást tartott a *megismerési rendszerünk*, vagy ha már itt tartunk, bármelyik szervezet *megismerési rendszerének* szűklátókörűségéről. Bevezető előadásával rengeteg új eszmét adott nekem, és rendkívül egyszerűvé és használhatóvá tette őket. Számomra a legújyszerűbb elképzelés az volt, hogy ezen a földön minden faj minden egyede specializálódott érzékszervei által tudósított adatok felhasználásával értelmezi a körülötte lévő világot. Kijelentette, hogy az emberi lények még csak elképzelni sem tudják, hogy milyen lehet például egy visszhangradar által irányított világban lenni, mint a denevérek világában, ahol egyetlen kikövetkeztetett viszonyítási pontot sem tud még csak elképzelni sem az emberi elme. Teljesen világossá tette, hogy ebből a nézőpontból a fajok közt nem lehet két *megismerési rendszer* hasonló.

Ahogy elhagytam az előadótermet a másfél órás előadás végén, úgy éreztem, elképesztett Lorca professzor éleselméjűsége. Attól fogva megrögzött rajongója voltam. Előadásait nagyon ösztönzőnek és gondolatébresztőnek találtam. Az övé volt az egyetlen előadás, amit mindig előre vártam. Különbségei semmit sem jelentettek számomra azzal összevetve, milyen kiváló tanár és a pszichológia területének milyen kiváló újító gondolkodója volt.

Amikor először vettem részt Lorca professzor óráján, már majdnem két éve dolgoztam don Juan Matusszal. Mivel szokások rabja voltam, bevett viselkedésmintám volt, hogy mindent elmondok don Juannak, ami a mindennapi világomban történik velem. Az első lehetséges alkalommal elmeséltem neki, ami Lorca professzorral kapcsolatban történt. Az egekig magasztaltam, és szégyenkezés nélkül azt mondtam don Juannak, ő a

példaképem. Úgy tűnt, don Juanra mély benyomást tett megnyilatkozásom, mégis furcsa figyelmeztetésben részesített.

– Ne csodálj távolból embereket – mondta. – Ez a legbiztosabb módja, hogy mitológiai lényeket teremts. Kerülj közel a professzorodhoz, beszélj vele, nézd meg milyen ember valójában. Tedd próbára! Ha viselkedése annak a meggyőződésének az eredménye, hogy ő egy

117.

olyan lény, aki meg fog halni, akkor minden, amit tesz, akármilyen különös is, előre megfontolt és végleges kell hogy legyen. Ha amit mond, pusztán szavaknak bizonyul, akkor nem ér semmit.

Végtelenül sértett az, amit don Juan érzéketlenségének tartottam. Azt gondoltam, egy kicsit féltékeny Lorca professzor iránti érzéseimre. Amikor ez a gondolat megfogalmazódott az elmémbe, megkönnyebbültem éreztem magam: mindent értettem.

– Mondd meg nekem don Juan, milyen valójában az a lény, aki meg fog halni? – kérdeztem, hogy a beszélgetést másfajta hangnemben zárjam le. – Nagyon sokszor hallottalak erről beszélni, de tulajdonképpen nem határozta meg nekem.

– Az emberi lények olyan lények, akik meg fognak halni – felelte. – A varázslók határozottan állítják, hogy ahhoz, hogy fogást találjunk a világunkon, és azon is, amit teszünk benne, az egyetlen mód annak teljes elfogadása, hogy a halálunk felé tartó lények vagyunk. Enélkül az alapvető tudás nélkül az életünk, a dolgaink, és a világ, amelyben élünk, kezelhetetlenek.

– De olyan messzire vezető ennek a pusztá tudomásul vétele? – kérdeztem az általtakozás hangján.

– Arra mérget vehetsz – mondta don Juan mosolyogva. – Azonban a pusztá tudomásulvétel nem éri el a célt. Meg kell testesítenünk ezt az elfogadást, és meg kell élnünk bármi áron. A varázslók minden korszakban azt állították, hogy halálunk látványa a legkijózanítóbb látvány, ami létezik. Az a baj velünk, emberi lényekkel, és ez a baj velünk időtlen idők óta, hogy azt hisszük, anélkül, hogy szó szerint így valaha is kijelentettük volna, hogy beléptünk a halhatatlanság birodalmába. Úgy viselkedünk, mintha sose halnánk meg – infantilis arroganciával. De még a halhatatlanságnak érzésénél is károsabb az, ami vele jár: az az érzés, hogy fel tudjuk fogni ezt az elgondolhatatlan világegyetemet az agyunkkal.

Eszmék leghalálósabb egymás mellé helyezése szorított irgalmatlanul a markába: don Juan bölcsessége és Lorca professzor tudása. Mindkettő nehéz, homályos, mindent magába foglaló és rendkívül vonzó volt. Nem tehettem mást, mint hogy követtem az események menetét, és velük mentem, bárhová is vittek.

118.

Szó szerint követtem don Juan Lorca professzor megközelítésére vonatkozó javaslatát. Az egész félév alatt próbáltam a közelébe jutni és beszélni vele. Lelkiismeretesen elmentem az irodájához félfogadási ideje alatt, de úgy tűnt, sosem volt ideje rám. Mindazonáltal annak ellenére, hogy nem tudtam vele beszélni, elfogulatlanul csodáltam őt. Még azt is elfogadtam, hogy soha nem fog velem szóba állni. Nem számított nekem. Csak az eszmék számítottak, amiket nagyszerű óráin gyűjtöttem össze.

Beszámoltam don Juannak intellektuális felfedezéseimről. Átfogóan tanulmányoztam a megismerést. Don Juan unszolt, jobban mint valaha, hogy teremtsék közvetlen kapcsolatot intellektuális forradalmam forrásával.

– Okvetlenül szükséges, hogy beszélj vele – mondta sürgető hangon. – A varázslók nem csodálnak embereket légtüres térben. Beszélnek velük, megismerik őket. Viszonyítási pontokat hoznak létre. Összehasonlítást végeznek. Amit te csinálsz, az egy kicsit gyerekes. Távolból csodálsz valakit. Ez nagyon hasonló ahhoz, ami azzal a férfival történik, aki fél a nőktől. Ivarmirigyei végül felülkerekednek félelmén, és arra kényszerítik, hogy az első nőt imádni kezdje, aki szóba áll vele.

Kétszer olyan erővel próbáltam a közelébe kerülni Lorca professzornak, de ő olyan volt, mint egy bevehetetlen erődítmény. Amikor beszámoltam don Juannak a nehézségeimről, elmagyarázta, hogy a varázslók csatatérként tekintenek minden emberekkel való tevékenységre, nem számít, milyen parányiak vagy jelentéktelenek. Ezen a csatatéren a varázslók legjobb varázslatukat, a legnagyobb erőfeszítésüket viszik véghez. Biztosított arról, hogy annak a nyitja, hogy ilyen helyzetekben nyugodtak legyünk – ami sosem volt az erős oldalam – az, hogy nyíltan szembenézünk az ellenfelünkkel. Kifejezte undorát azok iránt a félnék emberek iránt, akik olyan mértékben visszarettennek a kommunikációtól, hogy annak ellenére, hogy párbeszédet folytatnak, pusztán csak következtetnek pszichológiai állapotuk alapján arra, mi történik, anélkül, hogy valójában érzékelnék azt. Anélkül kommunikálnak, hogy valaha is részei lennének a kommunikációnak.

119.

– Mindig nézz rá az emberre, akivel kötelet húzol – folytatta. – Ne csak húzd a kötelet; nézz fel és nézz a

szemeibe. Akkor tudni fogod, hogy ő is csak egy ember, mint te. Nem számít, mit mond, nem számít, mit csinál, ugyanúgy be van rezelve, mint te. Egy ilyen pillantás, ha csak egy pillanatra is, védtelenné teszi az ellenfeledet; ekkor vidd be az ütődésed.

Egy nap kedvezett nekem a szerencse: az irodáján kívül, a folyosón szorítottam sarokba Lorca professzort.

– Lorca professzor, lenne egy szabad perce, hogy beszélhessünk?

– Hát te meg ki a franc vagy? – kérdezte a legtermészetesebb hangon, mintha a legjobb barátja lennék, és mindössze azt kérdezte volna, hogy vagyok ma.

Lorca professzor olyan goromba volt, amennyire csak lehetett, de a szavai nem tettek rám hatást. Szorosan zárt ajakkal rám vigyorgott, mintegy buzdítva, hogy vagy tűnjek el, vagy mondjak valami értelmeset.

– Antropológiahallgató vagyok, Lorca professzor. Benne vagyok egy terepgyakorlatban, ahol lehetőségem van a varázslók *megismerési rendszerének* tanulmányozására.

Lorca professzor gyanakodva és bosszúsán nézett rám. Szeme haraggal teli két kék pontnak tűnt. Hátrasímitotta a haját, mintha az arcába hullott volna.

– Egy valódi varázslóval dolgozom Mexikóban – folytattam, próbálva válaszra készíteni. – Mondhatom valódi varázsló. Csak arra előkészíteni több mint egy évembe került, hogy beleegyezzen, beszél velem.

Lorca professzor arca ellazult; kinyitotta a száját és szólt hozzám, miközben rendkívül finom kezével a szemeim előtt integetett, mintha pizzatésztát pörgetne. Nem tudtam nem észrevenni aranyfestékkel bevont kezelőgombjait, amik tökéletesen illettek zöldes blézeréhez.

– És mit akarsz tőlem? – kérdezte.

– Azt szeretném, ha meghallgatna egy pillanatra és meglátná, hogy amit csinálok, az érdekli-e önt.

Vállával vonakodó és beletörődő mozdulatot tett, kinyitotta az irodája ajtaját és behívott. Tudtam, hogy semmi vesztegetni való időm

120.

nincsen, és nagyon pontos leírást adtam neki a terepszituációról. Elmondtam neki, hogy olyan eljárásokat tanulok, amiknek semmi köze sincs ahhoz, amit az antropológiai szakirodalomban a sámánizmusról találtam.

Egy pillanatig anélkül mozgatta a száját, hogy egy szót is szólt volna. Amikor megszólalt, rámutatott, hogy rendszerint az az antropológusok hibája, hogy nem adnak maguknak elegendő időt arra, hogy tisztába jöjjenek az általuk tanulmányozott emberek sajátos *megismerési rendszerének* minden árnyalatával. A megismerést értelmezési rendszerként definiálta, ami a használat útján lehetővé teszi az egyének számára, hogy a lehető legnagyobb szakértelemmel kiaknázzák a jelentés minden árnyalatát, amik a megfigyelés alatt álló konkrét társadalmi miliőt képezik.

Lorca professzor szavai teljes egészében megvilágították terepgyakorlatomat. Anélkül, hogy uralmat nyernék az ősi Mexikó sámánjai *megismerési rendszerének* minden árnyalata fölött, teljesen fölösleges bármiféle elképzelést kialakítanom arról a világról. Ha Lorca professzor mást nem is mondott volna nekem, amit mondott, több mint elegendő lett volna. De ezt egy csodálatos értekezés követte a megismerésről.

– Az a problémád, hogy a mindennapi világunk *megismerési rendszere*, amit jóformán a születésünk napjától fogva mindnyájan ismerünk, nem azonos a varázslók világának *megismerési rendszerével*.

Kijelentése eufórikus állapotba hozott. Hosszadalmasan köszönetet mondtam Lorca professzornak és biztosítottam, hogy számomra csak egyetlen cselekvési irány létezik: hogy tűzön-vízen át követem az eszméit.

– Amit mondtam neked, azok természetesen általános ismeretek – mondta, miközben kivezetett az irodájából. – Bárki, aki olvas, tisztában van azzal, amit elmondtam.

Majdhogynem barátokként váltunk el. Don Juannak tartott beszámolómat sikeremről Lorca professzor megközelítését illetően furcsa fogadtatásra talált. Don Juan egyrészt emelkedett hangulatúnak, másrészt aggódónak tűnt.

121.

– Az az érzésem, hogy a professzorod nem egészen olyan, mint amilyennek beállítja magát – mondta. – Ez persze egy varázsló nézőpontjából van így. Talán bölcs dolog lenne most kiszállnod, mielőtt mindez túl bonyolulttá és felemésztővé válna. A varázslók egyik legnagyobb művészete az, hogy tudják, mikor kell megállni. Számomra úgy tűnik, hogy mindent megszerezted a professzorodtól, amit megszerezhettél tőle.

Azonnal védekezésösönnel reagáltam Lorca professzor nevében. Don Juan lecsillapított. Azt mondta, nem állt szándékában bárkit is kritizálni vagy megítélni, de tudomása szerint nagyon kevés ember tudja, mikor kell kiszállni, és még kevesebb tudja a tudását valóban felhasználni.

Don Juan figyelmeztetései ellenére nem szálltam ki; ehelyett Lorca professzor hűséges tanítványa, követője és hódolója lettem. Úgy tűnt, őszintén érdeklődik a munkám iránt, noha végtelenül csalódott volt amiatt, hogy vonakodom, és képtelen vagyok világos fogalmakat kialakítani a varázslók világának *megismerési rendszeréről*.

Egy nap Lorca professzor megalkotta számomra a *tudós-látogató egy másik megismerési világban* fogalmát. Beismerte, hogy nyitott gondolkodású akart lenni, és társadalomtudósként eljátszott egy másik *megismerési rendszer* lehetőségével. Elképzelt egy tényleges kutatást, ahol jegyzeteket kellene összegyűjteni és elemezni. Megismerési problémákat eszelnénk ki, amiket odaadnánk az általam ismert sámánoknak, hogy például lemérjük azt, hogy képesek-e a megismerésüket a viselkedés két különböző oldalára koncentrálni.

Úgy gondolta, a vizsgálat egy egyszerű paradigmával fog kezdődni, melynek során olyan írott szöveget próbálnak majd meg megérteni és megjegyezni, amit pókerezés közben fognak elolvasni. A vizsgálat ki fog terjedni például annak a lemérésére is, hogy képesek-e a megismerésüket olyan összetett dolgokra koncentrálni, amiket az alatt mondtak el nekik, mialatt aludtak és így tovább. Lorca professzor azt akarta, hogy nyelvészeti elemzést végezzek a sámánok megnyilvánulásairól. Valódi mérést akart a reakcióikról, sebesség, szabatoság és más olyan változók szempontjából, amelyek majd uralkodóvá válnak, ahogy a project halad előre.

122.

Don Juan majdnem halálra nevette magát, amikor beszámoltam ne ki Lorca professzor tervezett felméréséről a sámánok megismerésével kapcsolatban.

– Most már tényleg kedvelem a professzorodat – mondta. – De nem gondolhatod komolyan ezt az elképzelést, hogy megméréd a megismerésünket. Mit tudna a professzorod reakcióink leméréséből kihozni? Azt a meggyőződést, hogy egy csapat tökfey vagyunk, mivel azok vagyunk. Mi nem lehetünk intelligensebbek és gyorsabbak, mint az átlagember. Ámbár nem az ő hibája, hogy azt hitte, méréseket tud végezni a megismerésről világok között. Ez a te hibád. Nem sikerült elmondanod a tanárodnak, hogy amikor a varázslók az ősi Mexikó sámánjainak *megismerési világáról* beszélnek, olyan dolgokról beszélnek, amiknek nincsen megfelelőjük a mindennapi élet világában.

– Példának okáért az energia közvetlen érzékelése, amint áramlik az univerzumban, az egyik egysége annak a megismerési rendszernek ami szerint a sámánok élnek. *Látják*, hogyan áramlik az energia, és követik az áramlását. Ha az áramlása akadályozva van, elmennek, hogy valami egészen mást tegyenek. A sámánok vonalakat *látják* az univerzumban. A művészetük vagy a tennivalójuk az, hogy kiválasszák azt a vonalat, ami észlelés tekintetében olyan vidékekre viszi őket, melyekre nincs név. Úgy is mondhatjuk, hogy a sámánok közvetlenül a világegyetem vonalaira reagálnak. Az emberi lényeket fénylő gömbnek *látják*, és átvizsgálják őket energiaáramlásukat keresve. Természetes módon azonnal erre a látványra reagálnak. Ez része a megismerésüknek.

Megmondtam don Juannak, hogy minderről egyáltalán nem beszélhetek Lorca professzornak, mivel egyik dolgot sem tettem meg, amit leírt. Megismerésem ugyanolyan maradt.

– Ó! – kiáltott fel. – Egyszerűen csak még nem volt időm, hogy megtestesítsd a sámánvilág megismerési egységeit.

Zavarodottabban hagytam el don Juan házát, mint valaha. Volt bennem egy hang, ami gyakorlatilag azt követelte, hogy vessek véget minden Lorca professzorral kapcsolatos törekvésemnek. Megértettem mennyire igaz volt don Juannak, amikor egyszer azt mondta nekem, hogy azok a praktikák, amik a tudósokat érdeklik azt segítik elő, hogy

123.

egyre bonyolultabb és bonyolultabb gépeket hozzanak létre. Nem olyan praktikák, amik belülről változtatják meg az ember életútját. Nem azért állították őket össze, hogy személyes tapasztalatként elérjék a világegyetem hatalmasságát. Az elképesztő gépek, amik léteznek, vagy amiket készítenek, kulturális ügyek, olyan eredmények, amiket közvetve kell élvezni, még maguknak a gépek megalkotóinak is. Számukra az egyetlen haszon anyagi.

Azzal, hogy minderre rámutatott, don Juannak sikerült még kíváncsibb lelkiállapotba hoznia. Elkezdtem valóban megkérdőjelezni Lorca professzor eszméit, amit soha korábban nem tettem. Eközben Lorca professzor továbbra is megdöbbentő igazságokat ontott a megismerésről. Minden megnyilatkozása sallangmentesebb, és épp ezért élesebb volt, mint az előző.

Lorca professzorral töltött második szemeszterem végén holtpontra jutottam. Semmilyen lehetőségem nem volt a világon, hogy összekössem a két gondolkodásmódot, don Juanét és Lorca professzorét. Párhuzamos vágányon haladtak. Megértettem Lorca professzor törekvését a megismerés tanulmányozásának finomítására és mennyiségi meghatározására. Abban az időben a kibernetikusok ott voltak a közelben, és a megismerés tanulmányozásának gyakorlati oldala valóság volt. De don Juan világa is ott volt, amit nem lehetett a megismerés szabványos eszközeivel megmérni. Olyan kiváltságos voltam, hogy tanúja lehettem ennek don Juan cselekedeteiben, de én magam nem tapasztaltam meg. Úgy éreztem, ez az a hátrány, ami lehetetlenné teszi ennek a két világnak az összekötését.

Látogatásaim egyikén elmondtam mindezt don Juannak. Azt mondta, az a tényező, amit a hátránynomnak tartok,

és olyan tényezőnek, ami lehetetlenné teszi a két világ összekötését, nem volt pontos. Az ő álláspontja szerint a hiba sokkal átfogóbb volt egyetlen ember egyéni körülményeinél.

– Talán fel tudod idézni, mit mondtam neked arról, hogy átlagos emberi lényekként mi az egyik legnagyobb hibánk – mondta.

Különösebben semmit sem tudtam felidézni. Olyan sok hibára mutatott rá, ami átlagos emberi lényként gyötör minket, hogy szédült tőle a fejem.

124.

– Valami különlegeset akarsz, de semmi sem jut az eszembe mondtam.

– A nagy hibát, amiről beszélek, létezésed minden egyes másodpercében a fejedben kellene tartanod. Számomra ez a témák témája, amii addig fogok neked ismételni újra meg újra, amíg a füleden nem jön ki

Egy hosszú pillanat után minden további próbálkozást feladtam az emlékezésre.

– A halálunk felé tartó lények vagyunk – mondta. – Nem vagyunk halhatatlanok, de úgy viselkedünk, mintha azok lennénk. Ez az a hiba, ami egyénenként legyőz minket, és ami egyszer majd legyőz minket, mint fajt.

Don Juan kijelentette, hogy az a varázslók előnye átlagos embertársaikkal szemben, hogy tudják, ők haláluk felé tartó lények, és nem hagyják magukat eltérni ettől a tudástól. Hangsúlyozta, hogy óriási erőfeszítést kell tenni azért, hogy napvilágra hozzuk, és teljes bizonyosságként fenntartsuk ezt a tudást.

– Miért olyan nehéz számunkra elfogadni valamit, ami ennyire igaz? – kérdeztem belső ellentmondásunk nagyságától összezavarodva.

– Valójában nem az ember hibája – mondta engesztelő hangon. – Egyszer majd többet is elmondok neked azokról az erőkről, amik arra kényszerítik az embert, hogy úgy viselkedjen, mint egy seggfej.

Nem volt mit mondani. Az ezt követő csend baljóslatú volt. Még csak tudni sem akartam, milyen erőkre utalt don Juan.

– Nem egy nagy győzelem számomra a távolból értékelni a professzorodat – folytatta don Juan. – Ő egy halhatatlan tudós. Soha nem fog meghalni. És ha bármilyen halállal kapcsolatos aggodalomról van szó, biztos vagyok benne, hogy már gondja volt rá. Van egy darab földje, ahová eltemessék, és egy tetemes életbiztosítási kötvénye, ami gondoskodni fog a családjáról. Miután eleget tett ennek a két feladatnak, nem gondol többé a halálra. Csak a munkájára gondol.

– Lorca professzor értelmesen beszél, mivel felkészült a szavak pontos használatára. De arra nem készült fel, hogy komolyan vegye magát, mint olyan embert, aki meg fog halni. Halhatatlan lévén nem is tudná, hogyan tegye azt. Nem számít, a tudósok milyen bonyolult gé-

125.

peket tudnak készíteni. A gépek senkit sem tudnak semmilyen módon segíteni az elkerülhetetlen találkozóval való szembenézésben: a *végtelességgel* való találkozással.

– Julian nagual mesélt nekem az ókori Róma hódító hadvezéreiről – folytatta don Juan. – Amikor győzedelmesen hazatértek, hatalmas felvonulásokat rendeztek a tiszteletükre. A hódítók harci szekereiken vonultak fel és bemutatták a kincseket, amiket szereztek, és a legyőzött embereket, akiket rabszolgává tettek. A kocsin mindig ott volt velük egy rabszolga, akinek az volt a feladata, hogy a fülükbe sugdossa, minden dicsőség és hírnév mulandó.

– Ha bármilyen módon diadalmasak vagyunk, nincs senkink, hogy a fülünkbe súgja, győzelmeink mulandók. A varázslók azonban fölébe kerekednek ennek; haláluk felé tartó lényekként van valakijük, aki a fülükbe sugdossa, hogy minden mulandó. A súgó a halál, a csalhatatlan tanácsadó, az egyetlen, aki soha nem fog neked hazudni.

126.

KÖSZÖNETET MONDANI

– A *harcos-utazók* semmilyen adósságot nem hagynak megfizetetlenül – mondta don Juan.

– Miről beszélsz, don Juan? – kérdeztem.

– Itt az ideje, hogy kiegyenlíts bizonyos adósságokat, melyeket felhalmoztál az életed során. Nem mintha valaha is teljesen megfizethetnéd, ezt ne felejtjük el, de tenned kell egy gesztust. Adnod kell egy jelképes fizetséget, azért hogy kiengeszteld, hogy megbékítsd a *végtelességet*. Beszéltél nekem arról a két barátodról, akik oly sokat jelentettek neked, Patricia Turnerről és Sandra Flanagánról. Elérkezett számodra az ideje, hogy elmenj és megkeresd őket, és mindkettőjüknek adj egy ajándékot, amivel mindenedet elköltöd, amid van. Adnod kell két ajándékot, amik pénztelenné tesznek. Ez a gesztus.

– Nem tudom hol vannak, don Juan – mondtam majdnem tiltakozóan.

– Megtalálásuk a kihívásod. Az utánuk való keresésedben minden kő alá be kell nézned. Amit tenni szándékozol, az valami nagyon egyszerű dolog, mégis majdnem lehetetlen. Át akarsz lépni a személyes lekötöttség küszöbén, és egyetlen elsőprő győzelemmel szabaddá válni, azért hogy tovább mehess. Ha nem tudod átlépni ezt a küszöböt, semmi értelme nem lesz, hogy megpróbáld továbbhaladni velem.

– De honnan vetted számomra ennek a feladatnak az ötletét? – kérdeztem. – Te magad gondoltad ki, mivel úgy gondolsz, hogy megfelelő?

– Nem gondolok ki semmit – mondta tárgyilagosan. – Ezt a feladatot magából a *végtelenből* kaptam. Nem könnyű nekem ezt mondanom neked. Ha azt hiszed, élvezem a megpróbáltatásaid, tévedsz. Küldetésed sikere nekem többet jelent, mint neked. Ha kudarcot vallasz, nagyon keveset veszítesz. Mit? A látogatásaidat. Kit izgat? De én elveszítenélek, és ez számomra azt jelenti, hogy elveszítem leszármazási ágam folytonosságát vagy annak a lehetőségét, hogy te egy aranykulccsal zárod le azt.

127.

Don Juan szünetet tartott. Mindig tudta, mikor lesz tele a fejem gondolatokkal.

– Újra meg újra elmondtam neked, hogy a *harcos-utazók* gyakorlatiasak – folytatta. – Nem keverednek érzélgősségbe, nosztalgiába vagy búskomorságba. A *harcos-utazók* számára csak a küzdelem létezik, és ez egy vég nélküli küzdelem. Ha azt hiszed, azért jöttél ide, hogy nyugalomra találj, vagy mert ez egy szélesenedes hely az életedben, tévedsz. Adósságaid kifizetésének feladatát semmilyen olyan érzés nem vezeti, amit ismersz. A legtisztább érzés vezeti, a *harcos-utazó* érzése, aki arra készül, hogy fejest ugorjon a *végtelenbe*, és mielőtt megteszi, körbefordul, hogy köszönetet mondjon mindazoknak, akik támogatták.

– Azzal a komolysággal kell szembenézned ezzel a feladattal, amit érdemel. Ez az utolsó megállód, mielőtt elnyel a *végtelen*. Igazság szerint ha a *harcos-utazó* nincs fennkölt létállapotban, a *végtelen* még távolról sem fogja megérinteni. Úgyhogy ne kíméld magad, ne spórolj meg semmilyen erőfeszítést. Tedd meg mindenáron, könyörtelenül, de elegánsan.

Akkor ismerkedtem meg azzal a két emberrel, akikre don Juan úgy utalt, mint az a két barátom, akik oly sokat jelentettek nekem, amikor a kétéves alapképzést nyújtó főiskolára jártam. Patricia Turner szülei házának garázsából nyíló lakásában éltem. A szobáért és kócskért cserébe kiporszívóztam a medencét, összegereblyéztem a leveleket, kivittem a szemetet, és reggelit készítettem Patriciának és magamnak. Szintén én voltam a ház mindenese és a családi sofőr is; elvittem Mrs. Turnert a vásárlásait intézni, és égetett szeszt vettem Mr. Turnernek, amit be kellett csempéznem a házba, majd a műtermébe.

Biztosítási felsővezető volt és magányos alkoholista. A túlzott italozásának köszönhető néhány komoly családi veszekedés után megígérte a családjának, hogy soha többé nem nyúl a pohárhoz. Bevallotta nekem, hogy rendkívüli módon elvékonyodott, és ezért időről időre szüksége van egy korty italra. Műterme természetesen mindenki számára tilos terület volt, engem kivéve. Azt gondolták, azért megyek be, hogy kitakarítsam, de valójában az üvegeit rejtettem bele egy gerendába, ami úgy tűnt, hogy egy boltívet tart a műterem mennyezetén, de való-

128.

jában üreges volt. Be kellett csempéznem az üvegeket, kicsempéznem az üresekét és meg kellett tölük szabadulnom a piacon.

Patricia dráma és zene szakos főiskolai hallgató és csodálatos énekes volt. Az volt a célja, hogy a Broadwayen énekeljen musicalekben Mondanom sem kell, hogy fülig beleszerettem Patricia Turnerbe. Nagyon karcsú és atlétikus volt, sötétbarna hajú és szögletes arcvonású és egy fejjel magasabb volt nálam, ami alapvető kellék volt ahhoz hogy belehabarodjak bármelyik nőbe.

Úgy tűnt, egy mély szükségletet elégít ki benne; azt, hogy gondját viselje valakinek, különösen miután észrevette, hogy a papája fenn tartás nélkül megbízik bennem. Ő lett az én kicsi mamám. Még a számát sem nyithattam ki a beleegyezése nélkül. Úgy lesett engem, mim egy héja. Még házidolgozatokat is írt nekem, tankönyveket olvasott el és összefoglalót készített belőlük. És én szerettem ezt, de nem azért mert azt akartam, hogy a gondomat viseljk; azt hiszem, ez a szükséglet soha nem volt a kognícióm része. Az volt az ínyemre, hogy ő teszi ezt. Élveztem a társaságát.

Naponta elvitt moziba. Belépője volt Los Angeles minden nagy filmszínházába – valamelyik filmmogul adta az apjának szívességből. Maga Mr. Turner sosem használta őket; méltóságon alulinak érezte hogy mozibelépőket villogtasson. A jegypénztárosok az ilyen belépők kedvezményezettjeivel mindig aláírtak egy elismervényt. Patriciának nem voltak aggályai bárminek az aláírását illetően, de néha a kellemetlen jegyszedők azt akarták, hogy Mr. Turner írja alá, és amikor megtettem, nem elégedtek meg csak Mr. Turner aláírásával. Az igazolványt követelték. Egyikük, egy pimasz fiatal fickó, olyan megjegyzést tett, ami megnevettette őt és engem, de ami dührohamot idézett elő Patriciánál.

– Azt gondolom, te Mr. Turd* (**turd* = *szar*), nem pedig Mr. Turner vagy – mondta a legkomiszabb mosollyal, amit el lehet képzelni.

Leráztam volna magamról a megjegyzést, de ekkor kitett minket annak a tökéletes megaláztatásnak, hogy megtöltötte nekünk a belépést a *Herkulesre*, Steve Reeveessel a főszerepben.

Általában mindenhová Patricia legjobb barátnőjével, Sandra Flanagannel mentünk, aki a szomszédban lakott a szüleivel. Sandra tö-

129.

kéletes ellentéte volt Patriciának. Ugyanolyan magas volt, de az arca kerek volt és rózsás, érzéki szájjal; egészségesebb volt, mint egy mosómedve. Nem érdekelte az éneklés. Egyedül a test érzéki örömei érdekelték. Bármit meg tudott enni, inni és emészteni, és – az a tulajdonsága, amitől kész voltam – miután végzett a saját tányérjával, sikerült megtennie ugyanezt az enyémmel is, amire, válogatós évő lévén, soha életemben nem voltam képes. Ő is rendkívül atlétikus volt, de nyers. Úgy tudott ütni, mint egy férfi, és rúgni, mint egy öszvér.

Patricia kedvéért elvégeztem ugyanazokat a mindennapos házimunkákat Sandra szüleinek, mint az övéinek: kiporszívóztam a medencét, összegereblyéztem a leveleket a pázsitjukról, kivittem a szemetet aznap, amikor jött a kukás, és elégettem a papír és gyűlékony szemetet. Ez volt az az időszak Los Angelesben, amikor a hátsó udvari szemétegetők használata növelte a légszennyezést.

Talán a közelség, vagy ezeknek a fiatal nőknek a könnyedsége okozta, hogy végül mindkettőjükbe örülten beleszerettem.

Elmentem tanácsot kérni egy nagyon különös fiatalemberhez, aki a barátom volt, Nicholas van Hootenhez. Két barátnője volt, és mindkettőjükkel együtt élt, láthatóan boldogan. Azzal kezdte, hogy mint mondta, a legegyszerűbb tanácsot adja nekem: hogyan kell viselkedni egy filmszínházban, ha két barátnőd van. Azt mondta, valahányszor moziba ment a két barátnőjével, minden figyelmét mindig arra összpontosította, aki a balján ült. Egy idő után a két lány kiment a mosdóba, és amikor visszajöttek, megváltoztatta az ülésrendet. Anna ült oda, ahol eddig Betty ült, és senki sem volt elégedetlen. Biztosított róla, hogy ez az első lépése a lányok betörés hosszú folyamatának, hogy tárgyilagosan tudomásul vegyék a trió helyzetet; Nicholas elég kanos volt, és az elcsépeelt francia kifejezést használta: *ménage à trois*.

Megfogadtam a tanácsát, és Patriciával és Sandyvel elmentem egy moziba a Fairfax Avenue-n Los Angelesben, ahol némafilmeket vetítettek. Patriciát a bal oldalra ültettem, és minden figyelmemet neki szenteltem. Kimentek a mosdóba, és amikor visszajöttek, megmondtam nekik, hogy cseréljenek helyet. Elkezdtem azt csinálni, amit Nicholas van Hooten javasolt, de Patricia nem törődött volna bele semmilyen ilyesfajta képtelenségbe. Felállt, és megbántva, megalázva és

130.

örült dühösen kiment a moziból. Utána akartam futni és elnézést kérni, de Sandra megállított.

– Hagyd, hadd menjen – mondta mérgező mosollyal. – Nagylány már. Van elég pénze, hogy taxiba üljön és hazamenjen.

Bedőltem neki és a moziban maradtam Sandrával csókolózva, elég idegesen és büntudattal tele. Épp egy szenvedélyes csók közepén voltam, amikor éreztem, hogy valaki a hajamnál fogva hátra ránt. Patricia volt. A széksor laza volt és hátrabillent. Az atlétikus Patricia elugrott az útból, mielőtt a székek, amin ültünk nekiütköztek volna a mögöttünk lévő széksornak. Hallottam két mozinéző ijedt sikolyát, akik a sor végén ültek, a folyosónál.

Nicholas van Hooten tanácsa siralmas ötlet volt. Patricia, Sandra és én teljes csendben mentünk haza. Nagyon bizarr ígéretet, könnyek meg miegymás közt simítottuk el a nézeteltérésünket. Háromoldalú kapcsolatunk eredménye az lett, hogy végül majdnem elpusztítottuk magunkat. Nem voltunk felkészülve egy ilyen erőfeszítésre. Nem tudtuk, hogyan oldjuk meg a vonzalom, a moralitás, a kötelesség és a társadalmi szokások problémáit. Nem tudtam elhagyni egyiküket a másikért, és ők nem tudtak elhagyni engem. Egy nap, az óriási felfordulás tetőpontján, pusztán kétségbeesésből mindhárman különböző irányba menekültünk el, soha többé nem látva egymást.

Letaroltnak éreztem magam. Semmi, amit csináltam, nem törölhette el az életemre gyakorolt hatásukat. Elhagytam Los Angelest, és végnélküli dolgokhoz fogtam, hogy kiengeszteljem vágyódásomat. A legkisebb túlzás nélkül őszintén elmondhatom, a pokol fenekére estem, hogy mint hittem, soha nem emelkedek ki belőle. Ha nem lett volna az a hatás, amit don Juan gyakorolt az életemre és személyemre, soha nem menekültem volna meg személyes démonaimtól. Megmondtam don Juannak, hogy tudom, bármi amit tettem, rossz volt és nem volt hozzá jogom, hogy ilyen csodálatos embereket, ilyen hitvány, ostoba trükkökkel kössek le, melyekre fel sem voltam készülve.

– Az volt a baj – mondta don Juan –, hogy mindhárman elveszén egoisták voltatok. Az önfontosságod majdnem

megsemmisített. Ha nincs önfontosságod, csak érzéseid vannak.

131.

– A kedvemért végezd el a következő egyszerű és direkt feladatot, ami a világot jelentheti számodra. Távolíts el ezzel a két lánnyal kapcsolatos emlékeidből minden olyan magadnak tett kijelentést, mint „Ő ezt és ezt mondta nekem, és kiabált, és a másik is RÁM kiabált!”, és maradj az érzéseid szintjén. Ha nem lennél olyan öntelt, mid maradna tovább nem osztható részként?

– Az irántuk érzett elfogulatlan szeretetemet – mondtam majdnem elfúlóan.

– És az kisebb ma, mint akkor volt?

– Nem, don Juan – mondtam meg őszintén és ugyanazt a kínzó gyötrelmet éreztem, ami éveken át üldözött.

– Ez alkalommal öleid át őket a csenededből – mondta. – Ne legyél kicsinyes seggfej. Öleld át őket teljesen, utoljára. De *szándékold* azt, hogy ez az utolsó alkalom a Földön. *Szándékold* a sötétségedből. Ha megéred a pénzed, amikor odaadod nekik az ajándékaidat, kétszeresen summázod a teljes életed. Az ilyen jellegű cselekedetek lebegővé, majdhogynem páraszerűvé teszik a harcosokat.

Don Juan parancsait követve szívből nekiláttam a feladatnak. Megértettem, hogyha nem kerülök ki belőle győztesen, nem don Juan lesz az egyetlen, aki veszít. Én is elveszíték valamit, és akármi is az, ugyanolyan fontos volt nekem, mint az, amit don Juan maga számára fontosként írt le. Elveszíténém a lehetőségemet, hogy szembenézzek a *végtelességgel* és a tudatában legyek.

Patricia Turner és Sandra Flanagan emléke szörnyű lelkiállapotba sodort. A pótolhatatlan veszteség pusztító érzete, ami azokban az években üldözött, elevenebb volt, mint valaha. Amikor don Juan súlyosbította ezt az érzést, bizonyosan tudtam, hogy vannak bizonyos dolgok, amik velünk maradhatnak, don Juan kifejezésével élve egész életünkben és talán azon is túl. Meg kellett találnom Patricia Turnert és Sandra Flaganant. Don Juan utolsó előírása azt volt, hogyha megtalálom őket, nem maradhatok velük. Csak arra lehet időm, hogy vezekeljek, hogy a kölcsönös vádaskodás dühös hangjai, önsajnálát és egoizmus nélkül elborítsam őket mindazzal a vonzalommal, amit érzek.

132.

Nekivágtam a hatalmas feladatnak, hogy kiderítsem, mi lett velük, hol vannak. Azoknak az embereknek a megkérdésével kezdtem, akik ismerték a szüleiket. A szülők elköltöztek Los Angelesből, és senki sem tudott útmutatást adni, merre található. Nem volt senki, akivel beszélhettem volna. Arra gondoltam, feladok egy hirdetést az újságban. De aztán eszembe jutott, hogy esetleg elköltöztek Kaliforniából. Végül fel kellett bérelnem egy magánnyomozót. Nyilvántartási hivatalokkal és mittudoménmikkel való kapcsolatai révén néhány héten belül megtalálta őket.

New Yorkban éltek, nem messze egymástól, és barátságuk szorosabb volt, mint valaha. New Yorkba mentem és először Patricia Turnerrel kezdtem. Nem vitte a sztárságig a Broadwayen, ahogy akarta, de része volt egy produkciónak. Nem akartam tudni, hogy vajon szereplő vagy menedzser minőségben. Az irodájában kerestem fél. Nem mondta el, mit csinál. Sokkolta, hogy engem lát. Csak ültünk együtt, fogtuk egymás kezét, és sírtunk. Én sem mondtam meg neki, mit csinállok. Azt mondtam, azért látogattam meg, mert szeretnék adni neki egy ajándékot, ami kifejezi a hálámat, mivel belevágok egy utazásba, amiről nem áll szándékomban visszatérni.

– Mik ezek a baljóslatú szavak? – kérdezte láthatóan őszintén megrémülve. – Mit tervezel? Beteg vagy? Nem látszol annak.

– Átvitt értelmű kijelentés volt – biztosítottam. – Visszamegyek Dél-Amerikába, és ott akarom megtalálni a szerencsémeket. A verseny kegyetlen és a körülmények nagyon kemények, ennyi az egész. Ha sikert akarok elérni, mindenemet bele kell adnom.

Láthatóan megkönnyebbült és magához ölelt. Ugyanúgy nézett ki, kivéve hogy nagyobb volt, sokkal erőteljesebb, érettebb, és rendkívül elegáns. Megcsókoltam a kezét és ellenállhatatlan vonzalom borított el. Don Juannak igaza volt. A kölcsönös vádaskodástól megszabadulva csak érzéseim voltak.

– Szeretnék adni neked egy ajándékot, Patricia Turner. Kérj tőlem bármit amit akarsz, és ha módomban van rá, megszerzem neked.

– Gazdag lettél? – kérdezte nevetve. – Az a nagyszerű benned, hogy sosem volt semmid, és nem is lesz. Sandrával majdnem minden nap beszélünk rólad. Elképzelünk, ahogy autókat parkolsz le, nőket hagysz

133.

el, ésatöbbi, ésatöbbi. Sajnálom, nem tehetünk róla, de még mindig szeretünk.

Erősködtem, hogy mondja meg mit szeretne. Sími és nevetni kezdett egyszerre.

– Veszel nekem egy nercbundát? – kérdezte könnyek közt. Összeborzoltam a haját és azt mondtam, veszek.

– Ha nem tetszik, visszaviheted a boltba és visszakapod a pénzt.

Nevetett és megütött, ahogyan szokta. Vissza kellett mennie dolgozni, így elváltunk, miután megígértem neki, hogy vissza fogok jönni meglátogatni, de ha nem tenném, szeretném, hogyha megértené, élelem erői mindenféle húznak engem, mégis egész hátralévő életemben, és talán azon is túl őrizni fogom az emlékét.

Visszatértem, de csak hogy a távolból nézzem, hogyan szállítják ki neki a nercbundát. Hallottam elragadtatott sikoltását.

Feladatomban ezt a részét elvégeztem. Elmentem, de nem voltam páraszerű, ahogy don Juan mondta, hogy leszek. Felnyitottam egy régi sebet, és az vérezni kezdett. Nem csak esett az eső, borzalmas köd is volt, ami a csontvelőmig átjárt.

Ezután Sandra Flanagant látogattam meg. New York egyik elővárosában élt, ahová vonattal jutottam el. Bekopogtam az ajtaján. Sandra nyitotta ki, és úgy nézett rám, mintha kísértet lennék. Minden szín kifutott az arcából. Szebb volt mint valaha, talán azért mert kigömbölyödött és olyan nagynak tűnt, mint egy ház.

– Hogyan? Te, te, te! – hebegte, és képtelen volt arra, hogy kiejtse a nevemet.

Zokogott, és egy pillanatig felháborodottnak és szemrehányónak tűnt. Nem adtam neki esélyt, hogy folytassa. A csendem teljes volt. Végül megérintette. Beengedett és leültünk a nappalijában.

– Mit keresel itt? – kérdezte egy kicsit nyugodtabban. – Nem marad-hatsz itt! Férjzett nő vagyok! Három gyermekem van! És nagyon boldog vagyok a házasságomban.

Olyan gyorsan löve ki a szavait, mint egy géppisztoly, elmondta, hogy a férje nagyon megbízható, nem túl fantáziadús, de jó ember, és hogy nem érzéki, és őneki nagyon óvatosnak kellett lennie, mert a férje nagyon könnyen elfáradt, amikor szeretkeztek, könnyen rosszul lett,

134.

és néha munkába se tudott menni, de sikerült három gyönyörű gyereket összehoznia, és a harmadik gyermeke után a férje, akinek a neve Herbertnek tűnt, egyszerűen abba hagyta. Nem csinálták többé, de őneki ez egyáltalán nem számít.

Azzal próbáltam megnyugtatni, hogy újra és újra biztosítottam, hogy csak egy pillanatra látogattam meg, és hogy nem áll szándékomban megváltoztatni az életét vagy bármilyen módon zaklatni. Ecseteltem neki, milyen nehéz volt őt megtalálni.

– Azért jöttem ide, hogy elbúcsúzzak tőled, és hogy elmondjam, te vagy az életem szerelme. Szeretnék egy jelképes ajándékot adni neked a hálám és soha nem múló vonzalmam szimbólumaként.

Úgy tűnt, ez mélyen megérintette. Nyitott szájjal mosolygott, ahogy szokott. A fogai közti rés gyerekes bájt kölcsönzött neki. Megjegyeztem, hogy szebb mint valaha, ami számomra igaz is volt.

Nevetett, és azt mondta, épp most kezd szigorú diétába, és ha tudta volna, hogy meglátogatom, már rég elkezdte volna a fogyókúrát. De most nekikezd, és legközelebb olyan kacsunak fogom találni, amilyen volt. Felemlegette közös életünk borzalmát és hogy az milyen mély hatással volt rá. Annak ellenére, hogy híthű katolikus volt, még arra is gondolt, hogy öngyilkosságot követ el, de a gyerekeiben megtalálta azt a vigasztalást, amire szüksége volt; akármit is tettünk, az a fiatalság bolondsága volt, amit sosem lehet eltüntetni, de be kell söpörni a szőnyeg alá.

Amikor megkérdeztem tőle, lenne-e valamilyen ajándék, amit hálám és vonzalmam jelképeként adhatnék neki, nevetett, és pontosan ugyanazt mondta, amit Patricia Turner: hogy még egy bilim sincs, amibe csurgathatnék, és soha nem is lesz nekem, mert ilyennek születtem. Ragaszkodtam hozzá, hogy nevezzen meg valamit.

– Tudnál nekem venni egy kombit, amiben minden gyerekem elfér? – kérdezte nevetve. – Egy Pontiacot szeretnék, vagy egy Oldsmobilt, minden velejáróval.

Úgy mondta ezt, hogy szíve mélyén tudta, esetleg nem tudok neki ilyen ajándékot adni. De tudtam.

Másnap a márkakereskedő autójával követtem az eladót, ahogy leszállítja neki a kombit, és a leparkolt autóból, ahol rejtőztem, hallottam

135.

a meglepetését; de érzéki lényének megfelelően, meglepetése nem az elragadtatás kifejezése volt. Testi reakció volt, a gyötrelmeknek vagy a zavarodottságnak a zokogása. Sírt, de tudtam, nem azért sír, mert megkapta az ajándékot. Olyan vágyódást fejezett ki, ami bennem visszhangot keltett. Összeomlottam az autó ülésén.

Vonatutamon New Yorkba, és a repülőúton Los Angelesbe az az érzés maradt velem, hogy az életem lejár, elhagy, mint a marokba szorított homok. Nem éreztem semmilyen módon felszabadultnak vagy megváltozottan magam, amiatt, hogy köszönetet mondtam és elbúcsúztam. Pont ellenkezőleg, erősebben éreztem ennek a különös vonzalomnak a súlyát, mint valaha. Sírhatnékom volt. Újra és újra azok a címek futottak át az agyamon, amiket a barátom, Rodrigo Cummings talált ki olyan könyveknek, amiket sosem írt meg. A címadásra specializálódott. A kedvence az volt „Mind Hollywoodban halunk meg”, egy másik meg a „Sosem változunk meg”, az én kedvencem pedig, amit tíz dollárért meg is vettem, a „Rodrigo Cummings életéről és bűneiről” volt. Ezek a címek ott

cikáztak a fejemben. Én voltam Rodrigo Cummings, elakadtam térben és időben, az életemnél is jobban szerettem két nőt, és ez sosem fog megváltozni. És mint a többi barátom, én is Hollywoodban fogok meghalni. Az álsikeremnek tartott eseményről szóló beszámolómban elmondtam mindezt don Juannak. Szégyentelenül félresöpörte. Azt mondta, amit érzek, az pusztán az önkényeztetés és az önsajnálát eredménye, és annak érdekében, hogy elbúcsúzzanak és köszönetet mondjanak, és hogy ezt tényleg akarják és fenn is tartásák, a varázslóknak át kell alakítaniuk magukat.

– Most azonnal győzd le az önsajnálátodat! – követelte. – Győzd le az elképzelést, hogy megsebeztek, és mi marad akkor meg neked tovább nem osztható részként?

Tovább nem egyszerűsíthető vigaszom az az érzés volt, hogy mindkettőjüknek odaadtam a végső ajándékomat. Nem annak a szellemében, hogy bármit is felújítsak, vagy megsebezsek bárkit, magamat is beleértve, hanem pontosan abban a szellemben, amit don Juan próbált megmutatni nekem – a *harcos-utazó* szellemében, akinek egyetlen erénye, mint mondta, hogy életben tartja az emléket mindannak, ami

136.

megérintette, akinek az egyetlen módja a köszönetmondásra és elbúcsúzásra ez a mágikus cselekedet: hogy a csendjében őriz meg mindent, amit szeretett.

137.

A szintaxison túl

139.

A BELÉPTETŐ

Mélyen aludtam az ágyamban don Juan házában, Sonorában, mikor felébresztett. Gyakorlatilag egész éjjel fenn voltam, azokon a fogalmakon rágódva, amiket elmagyarázott nekem.

– Eleget pihentél – mondta don Juan határozottan, majdhogynem nyersen, miközben a vállamat rázta. – Ne engeddd meg magadnak, hogy fáradt legyél. A te fáradtságod több mint fáradtság, arra vágysz, hogy ne zaklassanak. Valami benned zokon veszi, ha zaklatják. Azonban rendkívül fontos, hogy addig mérgecsd ezt a részedet, amíg le nem áll. Menjünk el kirándulni!

Don Juannak igaza volt. Egy részem módfelett zokon vette, hogy nyaggatták. Napokig szerettem volna aludni, és soha többé nem gondolni don Juan varázsló fogalmaira. Teljes mértékben az akaratom ellenére felkeltem és követtem. Don Juan ételt készített, amit úgy kebeleztem be, mintha napok óta nem ettem volna, azután kísértünk a házból, és keletnek, a hegyek felé vettük az irányt. Olyan kába voltam, hogy nem vettem észre, hogy kora reggel van, amíg meg nem pillantottam a napot, ami közvetlenül a keleti hegylánc fölött volt. Meg akartam jegyezni don Juannak, hogy egész éjjel moccanás nélkül aludtam, de elhallgattattott. Azt mondta, felfedezőútra megyünk a hegyekbe, különleges növények után kutatni.

– Mit akarsz csinálni azokkal a növényekkel, amiket összegyűjtesz, don Juan? – kérdeztem, amint elindultunk.

– Nem nekem lesznek – mondta vigyorogva –, hanem egy barátomnak, aki botanikus és gyógyszerész. Italt készít belőlük.

– Ő jaki, don Juan? Sonorában él?

– Nem, nem jaki, és nem Sonorában él. Egyszer majd megismerkedsz vele.

– Varázsló, don Juan?

– Igen, az – felelte szárazon.

Megkérdeztem tőle, elvihetnék-e néhány növényt a UCLA Növénykertjébe, hogy ott azonosítsák őket.

– Bizonyára, bizonyára – mondta.

140.

Régebben már észrevettem, hogy amikor azt mondja „bizonyára”, nem gondolja komolyan. Nyilvánvaló volt, hogy egyáltalán nem áll szándékában bármiféle mintadarabokat adni nekem azonosításra. Nagyon kíváncsi lettem a varázsló barátjára, és megkértem, mondjon nekem többet is róla, esetleg fesse le őt, mondja el, hol él, és hogy hogyan találkozott vele.

– Hó, hó, hó, hó! – mondta don Juan, mintha ló lennék. – Álljunk csak meg egy pillanatra! Ki vagy te? Lorca professzor? Tanulmányozni akarod a megismerési rendszerét?

Mélyen bementünk a száraz előhegyek közé. Don Juan órákon át gyalogolt megállás nélkül. Azt hittem, a napi feladat csak a gyaloglás lesz. Végül megállt és leült az előhegyek árnyékos oldalán.

- Itt az ideje, hogy nekikezdj a varázslás egyik legnagyobb feladatának.
- Mi ez a varázsló feladat, amiről beszélsz, don Juan?
- Úgy hívják: az *összegzés*. A régi varázslók *életed eseményei újraszámolásának* nevezték, és számukra ez egyszerű eljárásnak indult, egy eszköznél, ami segít nekik abban, hogy visszaemlékezzenek mit tettek és mondtak a tanítványaiknak. Tanítványaik számára az eljárásnak ugyanez volt a haszna: lehetővé tette számukra, hogy emlékezzenek, mit tettek velük és mondtak nekik a tanítóik. Szörnyű társadalmi felfordulásokra: többszöri leigázottságra és legyőzöttségre volt szükség ahhoz, hogy a régi varázslók felismerjék, eljárásuknak messzeható következményei vannak.
- A spanyol hódításra célozol, don Juan?
- Nem. Az csak hab volt a tortán. Voltak más felfordulások előtte, sokkal pusztítóbbak. Amikor a spanyolok idejöttek, a régi varázslók már nem léteztek. Azoknak a tanítványai, akik túléltek a többi felfordulást, addigra nagyon óvatosak lettek. Tudták, hogyan vigyázzanak magukra. A varázslóknak ez az új generációja volt az, akik átnevezték a régi varázslók eljárását *összegzésre*.
- Van egy hatalmas prémiuma az időnek – folytatta. – A varázslók számára az idő rendszerint kulcsfontossággal bír. Nekem azzal a kihívással kell szembenéznem, hogy nagyon kicsi időegység alatt beléd kell tömnöm mindazt, amit a varázslásról, mint absztrakt vállalkozás-

141.

ról tudni kell, de annak érdekében, hogy ezt megtegyem, létre kell hoznom benned a szükséges helyet.

– Milyen helyet? Miről beszélsz don Juan?

– A varázslók alaptétele az, hogy ahhoz, hogy valamit beviessünk, kell lennie helynek, ahová rakhatjuk. Hogyha színültig tele vagy a mindennapi élet dolgaival, nincs hely semmi újnak. Ezt a helyet létre kell hozni. Érted, mire gondolok? A régi idők varázslói úgy tartották, hogy életed *összegzése* megteremti ezt a helyet. Megteszi ezt, és persze ennél még sokkal többet is.

– A mód, ahogy a varázslók elvégzik az *összegzést*, nagyon formális. Abból áll, hogy írnak egy listát az összes emberről, akivel találkoztak a jelentől egészen az életük kezdetéig. Amikor megvan a listájuk, az első embert veszik, és felidéznek vele kapcsolatban mindent, amit csak tudnak. Úgy értem mindent, minden részletet. Jobb, ha a jelentől a múlt felé haladva összegzel, mivel a jelen emlékei frissek, és ezért az emlékezőtehetség éles. A gyakorlóknak emlékezniük és lélegezniük kell. Lassan és szándékosan belelegeznek, miközben éppen csak észrevehető mozgással jobbról balra forgatják a fejüket, és ugyanilyen módon kilélegeznek.

Azt mondta, a be- és kilégzéseknél természetesnek kell lenniük; ha túl gyorsak, akkor az ember abba a helyzetbe kerül, amit ő *fárasztó légzésnek* nevezett: olyan légzés ez, ami után lassabb légzésre van szükség annak érdekében, hogy az izmok ellazuljanak.

– És mit akarsz, don Juan, mit kezdjek ezzel az egésszel?

– Ma elkezdted elkészíteni a listádat. Oszd fel évek szerint, foglalatosság szerint, rendezd el úgy, ahogyan akarsz, de tedd szakaszossá, a legújabb személlyel az elején, és Mamával és Papával a végén. És aztán emlékezz vissza mindenre velük kapcsolatban. Ennél több hűhó nincs körülötte. Ahogy gyakorlod, rá fogsz jönni, mit csinálsz.

A házánál tett legközelebbi látogatásom során elmondtam don Juannak, hogy akkurátusan áttekintem életem eseményeit, és hogy nagyon nehéz számomra ragaszkodni az ő merev formátumához és egyenként követnem a személyeket a listámon. Rendszerint az *összegzésem* mindenfelé elvisz. Hagyom, hogy az események döntsék el em-

142.

lékezésem irányát, de akaratlagosan ragaszkodom egy átfogó időegységhez. Példának okáért, az antropológia tanszéken lévő emberekkel kezdtem, de hagytam, hogy az emlékezésem elhúzzon bárhová az időben, a jelentől egészen addig a napig, amikor elkezdtem egyetemre járni a UCLA-re.

Elmondtam don Juannak, hogy egy különös dologra bukkantam amit teljesen elfelejtettem, miszerint fogalmam sem volt, hogy létezik a UCLA, amíg egy este a barátnőm főiskolai szobatársa Los Angelesbe nem érkezett, és mi érte mentünk a repülőtérré. Zenetudományt jött tanulni a UCLA-re. A gépe koraeste érkezett meg, és megkérdezte, el tudnám-e vinni a campusra, hogy egy pillantást vethessen arra a helyre, ahol életének következő négy évét tölteni fogja. Habár sosem voltam ott, tudtam, hol van a campus, mivel számtalanszor elhajtottam már a bejárata előtt a Sunset Boulevardon, útban a tengerpartra.

Szünet volt. A néhány ember, akit találtunk, útbaigazított minket a zenei tanszékhez. A campus elhagyatott volt, de amit szubjektíven éreztem, az a legtökéletesebb dolog volt, amit valaha is láttam. Öröm volt a szememnek. Az épületek valamiféle saját energiától élőnek látszottak. Ami a zenei tanszékre tett épp csak futólagos látogatásként indult, az a teljes campusra kiterjedő hatalmas körüttá változott. Beleszerettem a UCLA-be. Megemlékeztem don Juannak, hogy az egyetlen dolog, ami elrontotta az eksztázisomat, az a barátnőm bosszúsága

volt, amiért ragaszkodtam ahhoz, hogy végigsétáljunk a hatalmas campuson.

– Mi a franc lehetne itt? – kiáltott rám tiltakozóan. – Mintha életedben nem láttál volna még egyetemi campust! Ha egyet láttál, mindegyiket láttad. Azt hiszem, csak le akarod nyűgözni a barátnőmet az érzékenységeddel!

Ez nem így volt, és én vehemensen megmondtam nekik, hogy őszintén lenyűgözött a környezet szépsége. Annyi reményt, annyi ígéretet éreztem ezekben az épületekben, mégsem tudtam kifejezni szubjektív állapotomat.

– Majdnem egész életemben iskolába jártam – mondta a barátnőm összeszorított fogakkal – és torkig vagyok veled! Itt senki sem fog sem-

143.

mit sem találni! Csak hülyeség van itt, és még csak fel sem készítenek a kötelességeiddel való találkozásra az életben.

Amikor megemlítettem, hogy szeretnék ide egyetemre járni, még dühösebb lett.

– Szerezz állást! – visította. – Menj, találkozz az élettel nyolctól ötig, és fejezd be a marhaságot! Ez az élet: munka nyolctól ötig, negyven óra egy héten! Nézd meg, mit tesz veled! Nézz rám – túliskolázott vagyok, de egy állásra nem vagyok alkalmas.

Én csak azt tudtam, hogy sosem láttam még ilyen szép helyet. Ígéretet tettem, hogy bármi áron, tűzön vízen át, de egyetemre fogok járni a UCLA-re. Vágyam bármit megtehetett velem, de nem az azonnali örömszerzés szükséglete hajtotta. Inkább a tisztelet birodalmához tartozott.

Elmondtam don Juannak, hogy a barátnőm bosszúsága olyan sértő volt a számomra, hogy arra késztetett, más fényben lássam őt, és emlékezetem szerint ez volt az első alkalom, hogy egy megjegyzés ilyen mély reakciókat váltott ki belőlem. Barátnőm jellemének olyan vonásait láttam meg, amiket korábban nem, és amelyek halálra rémisztettek.

– Azt hiszem, szörnyen ítélem őt meg – mondtam don Juannak. – A campuson tett látogatásunk után eltávolodtunk egymástól. Olyan volt, mintha a UCLA éket vert volna közénk. Tudom, hogy ostobaság így gondolni.

– Ez nem ostobaság – mondta don Juan. – Ez egy tökéletesen érthető reakció volt. Biztos vagyok benne, hogy miközben a campuson sétáltál, a *szándékkal* volt találkozód. *Szándékoltad*, hogy ott legyél, és mindent, ami ezzel szemben állt, el kellett engedned.

– De ne fűjjük fel – folytatta. – A *harcos-utazók* érintése nagyon könnyű, habár pallérozott. A *harcos-utazó* keze nehéz, markoló vaskézként indul, de olyan lesz, mint egy szellem keze, mint egy fátýolszövet kéz. A *harcos-utazók* nem hagynak jeleket, nyomokat. Ez a *harcos-utazó* kihívása.

Don Juan magyarázata önmagam vádolásának egy mély, morózus állapotába süppedtetett, mivel számbavételem kis részéből is tudtam,

144.

hogy rendkívül nehézkező, mániákus és zsarnokoskodó vagyok. Beszámoltam don Juannak töprengésemről.

– Az *összegzés* ereje az – mondta don Juan –, hogy felkavarja és a felszínre hozza életünk szemetét.

Don Juan ezután ismertette a tudomás és az észlelés szövevényeit, melyek az *összegzés* alapjai. Azzal kezdte, hogy fogalmaknak egy elrendezését fogja nekem bemutatni, amit semmilyen körülmények között se kezeljek varázsló elméletként, mert ezt az elrendezést az ősi Mexikó sámánjai annak eredményeképp alakították ki, hogy közvetlenül *látták* az energiát, ahogy az univerzumban áramlik. Figyelmeztetett, hogy ennek az elrendezésnek az egységeit fogja bemutatni nekem. anélkül, hogy megkísérelné osztályozni őket, vagy hogy bármilyen előre meghatározott mérték szerint minősítse őket.

– Nem érdekel az osztályozás – folytatta. – Egész életedben mindent osztályoztál. Most arra leszel kényszerítve, hogy távol tartsd magad ettől. A minap, amikor megkérdeztelek, hogy tudsz-e valamit a felhőkről, megadtad nekem az összes felhő nevét, és a csapadék százalékarányát, amit mindegyiküktől várni lehet. Valóságos meteorológus voltál. De amikor megkérdeztelek, mit tudsz személyesen kezdeni a felhőkkel, fogalmad sem volt, miről beszélek.

– Az osztályozásoknak megvan a maguk saját világa. Miután elkezdesz valamit osztályozni, az osztályozások életre kelnek, és a hatalmukba kerítenek. De mivel a besorolások sosem energiaadó ügyként kezdődnek, mindig olyanok maradnak, mint a halott tuskók. Nem fák, mindössze tuskók.

Elmagyarázta, hogy az ősi Mexikó varázslói *látták*, hogy a világegyetem teljes egészében energiamezőkből áll, fénylő szálak formájában. Sok milliót *láttak* belőlük, bármerre is fordultak. Azt is *látták*, hogy ezek az energiamezők fénylő rostok áramlásaivá rendezik magukat, folyamokká, melyek állandó, változatlan erők a világegyetemben, és a szálaknak azt az áramlását vagy folyamát, ami az *összegzéssel* áll kapcsolatban, ezek a varázslók a *tudomás sötét tengerének* vagy a *Sasnak* nevezték el.

Kijelentette, hogy ezek a varázslók azt is felfedezték, hogy a világegyetemben minden lény egy kerek, fénylő

pontban kapcsolódik a *tu-*

145.

domás sötét tengeréhez, ami akkor volt látható, amikor ezeket a lényeket energiaként észlelték. Don Juan azt mondta, hogy ezen a fénylő ponton, amit az ősi Mexikó varázslói a *gyűjtőpontnak* neveztek, gyűlik össze az észlelés a *tudomás sötét tengere* egy titokzatos oldalának köszönhetően.

Don Juan állította, hogy az emberi lények *gyűjtőpontján* fénylő rostok formájában sok millió energiamező gyűlik össze és megy keresztül az univerzum egészéből. Ezeket az energiamezőket érzékelési adatokká alakítjuk, és aztán az érzékelési adatokat az általunk ismert világgé értelmezzük és fogjuk fel. Don Juan tovább magyarázta, hogy a *tudomás sötét tengere* változtatja az energiamezőket észlelési adatokká. A varázslók *látják* ezt az átalakulást, és a *tudomás parázsának* nevezik, ami ragyogó glóriaként terül el a *gyűjtőpont* körül. Figyelmeztetett, hogy most olyan kijelentést fog tenni, ami a varázslók értelmezése szerint központi jelentőségű az *összegzés* hatókörének megértésében.

Óriási nyomatókkal ejtette ki a szavakat, hogy amit egy szervezet *érzékeinek* nevezünk, nem más, mint a tudatosság foka. Állította, hogy ha elfogadjuk, hogy az érzékek a *tudomás sötét tengere*, be kell ismernünk, hogy az értelmezés, amit az érzékek az érzékelési adatokból készítenek, szintén a *tudomás sötét tengere*. Végül azt magyarázta el, hogy az, hogy ily módon nézzük a körülöttünk lévő világot, ahogyan tesszük, az az emberi nem értelmezési rendszerének az eredménye, amivel minden emberi lény el van látva. Azt is mondta, hogy minden létező szervezetnek kell hogy legyen egy értelmezési rendszere, ami lehetővé teszi számára, hogy működjön a környezetében.

– A varázslók, akik azok után az apokaliptikus felfordulások után jöttek, amikről beszéltem neked – folytatta –, *látták*, hogy a halál pillanatában a *tudomás sötét tengere* a *gyűjtőponton* keresztül, hogy úgy mondjam, beszippantja az élőlények tudomását. Azt is *látták*, hogy a *tudomás sötét tengere*, mondjuk úgy, hogy egy pillanatra tévovázott, amikor olyan varázslókkal került szembe, akik elvégezték életük számbavételét. Tudtukon kívül némelyikük olyan tökéletesen elvégezte, hogy a *tudomás sötét tengere* tudomásukat élettapasztalataik formájában vette el, de nem nyúlt hozzá az életerejükhöz. A varázslók felfe-

146.

dezték egy hatalmas igazságot a világegyetem erőivel kapcsolatban: A *tudomás sötét tengere* csak az élettapasztalatainkat akarja, nem az életerőnket.

Don Juan magyarázatának alaptételei megfoghatatlanok voltak a számomra. Vagy talán pontosabb lenne úgy fogalmazni, hogy homályosan, de mélyen a tudatában voltam, mennyire funkcionálisak magyarázatának alaptételei.

– A varázslók úgy tartják – folytatta don Juan –, hogy ahogy *összegezzük* az életünket, minden roncs, ahogy mondtam, a felszínre kerül. Felismerjük következtelenségeinket, ismétléseinket, de valami bennünk hatalmas ellenállást fejt ki az *összezással* szemben. A varázslók azt mondják, hogy az út csak óriási felfordulás után válik szabaddá: csak egy olyan esemény emlékének a vetítövásznunkon való megjelenése után, ami alapjainkban ráz meg minket részleteinek ijesztő tisztaságával. Ez az esemény a megélésének a tényleges pillanatába húz minket. A varázslók ezt az eseményt *beléptetőnek* nevezik, mert onnantól minden eseményt, amit érintünk, újraélünk, nem pusztán felidézünk.

– A sétálás mindig felgyorsítja az emlékezést. Az ősi Mexikó varázslói úgy tartották, hogy mindent, amit megélünk, érzésként raktározunk el a lábak hátsó részében. A lábak hátsó részét az ember személyes története raktárának tartották. Úgyhogy járjunk most egyet a hegyekben.

Addig gyalogoltunk, amíg majdnem sötét lett.

– Azt hiszem, elég hosszú ideig sétáltattalak –, mondta don Juan, amikor ismét a házában voltunk –, hogy készen állj a *beléptetőre* találás eme varázsló manőverének megkezdésére: életed egy olyan eseményének megtalálására, amire olyan tisztasággal fogsz emlékezni, hogy reflektorfényként fog szolgálni ahhoz, hogy ugyanilyen vagy hasonló világossággal ragyogjon be minden mást az *összezással*. Tedd azt, amit a varázslók egy *kirakójáték darabjai összezássának* neveznek. Valami el fog vezetni ahhoz az eseményhez, ami *beléptetőként* fog szolgálni neked.

Magamra hagyott, még egy utolsó figyelmeztetést adva.

– Hozd a legjobb formádat. Tegye meg minden tőled telhetőt.

147.

Különösen csöndes voltam egy pillanatra, talán a körülöttem lévő csöndnek köszönhetően. Aztán vibrálást, egyfajta lökést tapasztaltam a mellkasomban. A légzésem nehéz volt, de hirtelen valami kinyílt a mellkasomban,

ami lehetővé tette, hogy egy mély lélegzetet vegyek, és mint ami fogságban volt tartva és hirtelen szabadon engedték, egy elfelejtett gyermekkori emlék teljes képe robbant be az emlékezetembe.

A nagyapámmal a műtermében voltam, ahol volt egy biliárdasztala, és vele játszottam. Majdnem kilencéves voltam akkor. Nagyapám nagyon ügyes játékos volt, és következetesen megtanított engem minden játékra, amit ismert, amíg elég jó nem lettem ahhoz, hogy komoly mérkőzést játsszak vele. Végtelen órákat töltöttünk biliárdozással. Olyan gyakorlottá váltam benne, hogy egy nap legyőztem őt. Attól a naptól fogva képtelen volt nyerni. Jópár alkalommal szándékosan elvesztettem a játszmát, csak hogy kedveskedjek neki, de tudta és dühös lett rám. Egyszer annyira indulatos lett, hogy fejbevágot a biliárddákóval.

Mire kilencéves lettem, nagyapám bosszúságára és örömeire karambolt karambol után tudtam csinálni, megállás nélkül. Egyszer egy velem való játék során olyan csalódott és türelmetlen lett, hogy ledobta a dákóját, és azt mondta, játsszak magammal. Megszállott természetem lehetővé tette, hogy magammal versenyezzek és egyre ugyanazon a játékon dolgozzak, amíg tökéletes nem leszek.

Egy nap meglátogatta a nagyapámat egy férfi, egy biliárdszalon tulajdonosa, aki szerencsejátékos kapcsolatairól volt hírhedt a városban. Éppen beszélgetek és biliárdoztak, mikor beléptem a szobába. Azonnal megpróbáltam visszafordulni, de a nagyapám megragadott és behúzott.

– Ez az unokám.

– Örvendek a szerencsének – mondta a férfi. Zordan nézett rám, aztán kinyújtotta a kezét, ami akkora volt, mint egy átlagos ember feje.

Megrémültem. Felharsanó, hatalmas nevetése arról árulkodott, hogy tisztában van kényelmetlenségérzetemmel. Azt mondta, Falelo Quiroga a neve, és én is elmotyogtam az enyémet.

148.

Nagyon magas volt és különösen jól öltözött. Kék hajszálcsíkos kétsoros öltönyt viselt gyönyörű trapéz nadrággal. Az ötvenes évei elején járhatott akkor, de jó karban levő és egészséges volt, egy kis kidudorodást leszámítva középtájt. Nem volt kövér; olyan ember benyomását keltette, aki jól táplált és semmiben sem lát szükségét. Szülővárosomban a legtöbb ember ösztövért volt. Olyas emberek voltak, akik keményen robotoltak a napi betevőért, és nem volt idejük a finomságokra. Falelo Quiroga pont az ellenkezőjének tűnt. Az egész viselkedése egy olyan emberé volt, akinek csak a finomságokra van ideje.

Kellemes külseje és nyájas, gondosan borotvált arca volt, kedves kék szemekkel. Arc kifejezése és magabiztossága olyan volt, mint egy doktoré. Az emberek a városban azt mondták, hogy bárkit meg tud nyugtatni, és ezért papnak, ügyvédnek vagy orvosnak kellett volna inkább mennie, ahelyett, hogy szerencsejátékosnak állt. Azt is mondták, hogy a szerencsejátékkal több pénzt csinál, mint amit a város összes doktora és ügyvéde együttvéve.

Fekete, gondosan fésült haja volt. Láthatóan erősen ritkult. Azzal próbálta elrejtetni magasodó homlokát, hogy oda fésülte a haját. Szögletes állkapcsa és abszolút győztes mosolya volt. Nagy, fehér, gondosan ápolt fogai voltak, ami hatalmas újdonság volt egy olyan környéken, ahol a fogszuvasodás mértéke óriási volt. Falelo Quiroga másik két emlékezetes sajátossága számomra hatalmas lábai, és kézzel készített, fekete lakkbőr cipői voltak. Elkápráztatott, hogy cipői egyáltalán nem nyikorogtak, amint föl-alá járt a szobában. Hozzá voltam szokva, hogy nagyapám közeledését cipőtálpai nyikorgásából hallom.

– Az unokám nagyon jól biliárdozik – mondta nagyapám egykedvűen Falelo Quiroganak. – Miért is ne adnám oda neki a dákómat és hagynám játszani veled, míg én nézem?

– Ez a gyerek biliárdozik? – kérdezte a hatalmas ember nevetve a nagyapámtól.

– Ó, igen. Természetesen nem olyan jól, mint te, Falelo. Miért nem teszed próbára? És hogy érdekessé tegyem a számodra, és ne ereszkedj le az unokámhoz, fogadjunk egy kisebb összegbe. Mit szólnál, ha ennyibe játszanánk?

149.

Kirakott az asztalra egy vastag kötegnyi összegyűrt bankjegyet és a fejét csóválva rámosolygott Falelo Quiroga, mintha kihívná a nagydarab férfit, fogadja el a tétjét.

– A mindenit, ilyen sokat, he? – nézett rám kérdően Falelo Quiroga. Kinyitotta a pénztárcáját, és előhúzott néhány gondosan összehajtogatott bankjegyet. Ez egy újabb meglepő részlet volt a számomra. Nagyapámnak az volt a szokása, hogy minden zsebében pénzt tartott, mindet összegyűrve. Amikor fizetnie kellett valamiért, ki kellett simítani a bankjegyeket, hogy meg tudja számolni őket.

Falelo Quiroga nem mondta ki, de tudtam, hogy úgy érzi magát, mint egy útonálló. Rámosolygott a nagyapámra, nyilvánvalóan tiszteletlenül, és lerakta a pénzét az asztalra. Nagyapám, a döntőbíró szerepében bizonyos számú karambolban szabta meg a játékot, és földobott egy pénzdarabot, hogy eldöntse, ki kezd. Falelo Quiroga nyert.

– Jobb teszed, ha mindent beledasz, és semmit sem tartasz vissza – buzdította a nagyapám. – Ne legyenek

aggályaid ennek a kölyöknek a tönkremenését és a pénzem elnyerését illetően.

Falelo Quiroga nagyapám tanácsát követve olyan keményen játszott, amennyire csak tudott, de egy helyzetben egy hajszállal elvettette a karambolt. Megragadtam a dákót. Azt hittem, elájulok, de látva nagyapám jókedvét, aki föl-alá ugrált, lecsillapodtam, ezenkívül bosszantott a látvány, hogy Falelo Quiroga nevetésben készül kitörni, amikor meglátta, hogyan tartom a dákót. Méretem miatt nem tudtam ráhajolni az asztalra, ahogy a biliárdot rendes körülmények közt játsszák. Ám a nagyapám lelkiismeretes türelemmel és elszántsággal megtanított egy alternatív játékmódra. Teljesen hátra nyújtva a karjaimat majdnem a vállam fölött, oldalt tartottam a dákót.

– Mit csinál akkor, ha az asztal közepét kell elérnie? – kérdezte Falelo Quiroga nevetve.

– Belekapaszkodik az asztal szélébe – mondta a nagyapám tárgyilagosan. – Tudod, hogy ez megengedhető.

Nagyapám odalépett hozzám és összeszorított fogakkal azt suttopta, hogyha megpróbálok előzékeny lenni és veszíteni, az összes biliárddákót a fejemen fogja kettétörni. Tudtam, hogy nem gondolja komolyan, csak ilyen módon fejezte ki a belém vetett bizalmát.

150.

Könnyedén nyertem. Nagyapám leírhatatlanul boldog volt, és elég különös módon Falelo Quiroga is. Nevetett, miközben megkerülte a biliárdasztalt a szélét ütögetve. Nagyapám az egekig magasztalt. Elárulta Quirogának a legjobb eredményemet, és azzal tréfálkozott, hogy felülmúlok önmagamot, mivel megtalálta a nyitját annak, hogy gyakorlásra csábítson: buktát kávéval.

– Nem mondd, nem mondd! – ismételte Quiroga. Elbúcsúzott, a nagyapám összeszedte a feltett pénzt, és ezzel az ügy el volt fejejtve.

Nagyapám megígérte nekem, hogy elvisz egy étterembe, és megveszi nekem a legjobb ételt a városban, amit soha nem tett meg. Nagyon fukar volt, csak a nőkkel szemben bizonyult bőkezűnek.

Két nappal később, mikor kiléptem az iskolából és épp menni készültem, odajött hozzám két hatalmas férfi, akik kapcsolatban álltak Falelo Quirogával.

– Falelo Quiroga látni akar téged – mondta az egyikük torokhangon – Azt szeretné, ha meglátogatnád, és elfogyasztanál vele egy buktát és kávé.

Ha nem említette volna a kávé és a buktát, alighanem elfutottam volna előlük. Aztán eszembe jutott, hogy a nagyapám azt mondta Falelo Quirogának, hogy lelkemet is eladnám kávéért és a buktáért. Boldogan velük mentem. Azonban nem tudtam lépést tartani velük, ezért az egyikük, akit Guillermo Falcónnak hívtak, felkapott és óriási karjába vett. Girbe-gurba fogai közt nevetett.

– Jobb teszed, ha élvezed az utazást, kölyök – mondta. A lehelete borzalmas volt. – Vitt már téged valaha valaki? Abból ítélve, ahogyan izegsz-mozogsz, még sosem. – Grotoszki módon vihogott.

Szerencsére Falelo Quiroga lakóhelye nem volt túl messze az iskolától. Mr. Falcón lerakott egy kanapéra az irodában. Falelo Quiroga ott volt, egy hatalmas asztal mögött ült. Felállt és kezét rázott velem. Azonnal kávé és pompás süteményeket adott nekem, és kettesben üldögélve barátságosan elbeszélgettünk nagyapám csirkefarmjáról. Megkérdezte, kérek-e még süteményt, mire én azt feleltem, nem bálnám. Nevetett és ő maga hozott be a szomszéd szobából egy egész tálca hihetetlenül finom süteményt.

151.

Miután valósággal belakároztam, udvariasan megkérdezte, fontolóra venném-e, hogy a kora hajnali órákban eljövök a biliárdtermébe, és pár barátságos meccset játszok néhány általa kiválasztott személlyel. Közömbösen megemlítette, hogy jelentékeny pénzüsszeg fog kockán forogni. Nyíltan kifejezte az ügyességembe vetett bizalmát, és hozzátette, hogy a nyert pénz bizonyos százalékával meg fog fizetni az időmért és az erőfeszitésemért. Tovább fejtegette, hogy ismeri a családom gondolkodásmódját; akik helytelennek fogják tartani, hogy pénzt ad nekem, még ha ez fizetés is. Úgyhogy megígérte, hogy berakja a pénzt a bankba egy speciális számlára, vagy ami még praktikusabb, fedezni fogja minden vásárlásomat a város akármelyik boltjában, vagy az ételt, amit a város bármelyik éttermében elfogyasztok.

Egy szavát sem hittem. Tudtam, hogy Falelo Quiroga egy csaló, egy gengszter. Azonban tetszett az ötlet, hogy ismeretlen emberekkel biliárdozzak, ezért alkut kötöttem vele.

– Ad majd nekem kávé és olyan süteményt, amelyet ma kaptam magától?

– Persze, fiam. Ha eljössz játszani nekem, megveszem neked a pékséget! Ráveszem a péket, hogy csak neked süsse őket. Szavamat adom.

Figyelmeztettem Falelo Quirogát, hogy az egyetlen hátulütője a dolognak az, hogy nem tudok kijutni a házunkból: túl sok nénikém volt, akik héjaként lestek rám, és amellet a hálószobám a második emeleten volt.

– Ez nem gond. Elég kicsi vagy. Mr. Falcón el fog kapni, ha leugrasz a karjaiba az ablakodból. Akkora, mint egy ház! Azt javaslom, ma este korán feküdj le. Mr. Falcon fütülni fog és köveket fog dobálni az ablakodhoz, hogy felébresszen. Azonban ébernek kell lenned! Türelemtelen ember.

Meghökkenő izgalom közepette mentem haza. Nem tudtam elaludni. Teljesen ébren voltam, amikor meghallottam Mr. Falcónt füttyülni és apró kavicsokat dobálni az ablak üvegtáblájának. Kinyitottam az ablakot. Mr. Falcón pontosan alattam állt az utcán.

– Ugorj a karomba, kölyök – mondta nekem halkán, amit megpróbált hangos suttogássá változtatni. – Ha nem a karjaimat veszed célba,

152.

elejtelek és meghalsz. Ezt ne felejtsd el! Ne kelljen szaladgálnom! Csak vedd célba a karjaimat. Ugorj! Ugorj! Leugrottam, és olyan könnyedén kapott el, mint egy zsák vattát. Lerakott, és azt mondta, fussak. Azt mondta, mély alvásból felébresztett gyerek vagyok, és ezért meg kell engem futtatnia, hogy teljesen ébren legyek, mire a biliárdszalonba érünk.

Két emberrel játszottam azon az éjszakán, és mindkét játékot megnyertem. Az elképzelhető legfinomabb kávé és süteményt kaptam. Ami engem illet, a mennyeekben voltam. Reggel hét körül értem haza. Senki sem vette észre a távolléteimet. Iskolába kellett indulnom. Gyakorlati szempontból minden a megszokott volt, kivéve, hogy olyan fáradt voltam, hogy egész nap nem tudtam nyitva tartani a szememet.

Attól a naptól fogva Falelo Quiroga heti két vagy három alkalommal elküldte értem Mr. Falcónt, hogy felszedjen, és én minden játékot megnyertem, amit lejátszatott velem. Ígéretéhez híven mindent kifizetett, amit vásároltam, az ételeket is beleértve kedvenc kínai éttermemben, ahová mindennap elmentem. Néha még a barátaimat is meghívtam, akiket végtelen szegénybe hoztam, amikor sikítva kirohantam az étteremből, mikor a pincér kihozta a számlát. Meg voltak döbbenve, hogy sosem vitték őket a rendőrségre, amiért nem fizették ki az elfogyasztott ételt.

Ellenben megpróbáltatást jelentett a számomra, hogy sosem gondoltam rá, hogy meg kell majd küzdenem azoknak az embereknek az elvárásaival és reményeivel, akik rám fogadtak. A megpróbáltatások megpróbáltatása azonban akkor jött el, amikor egy közeli város menő játékosa kihívta Falelo Quirogát, és hatalmas téttel támogatta meg a kihívását. A játszma éjszakája kedvezőtlen volt. Nagyapám megbetegedett és nem tudott elaludni. Az egész család fel volt bolydulva. Úgy tűnt, senki sem akar lefeküdni. Kétkeltem, hogy lenne bármilyen lehetőségem meglógni a hálószobámból, de Mr. Falcón füttyülése és a kavicsok kopogása az ablaküvegemem olyan kitartó volt, hogy kockáztattam, és leugrottam az ablakomból Mr. Falcón karjaiba.

Úgy tűnt, mintha az összes férfi a városban a biliárdszalonba gyűlt volna össze. Gyötrődő arcok könyörögtek nekem némán, hogy ne veszítsek. Néhányan pimaszul biztosítottak róla, hogy feltették a házukat

153.

és minden személyes javukat. Egy férfi, félig viccelődve azt mondta, hogy a feleségébe fogadott, és ha nem nyerek, akkor vagy felszarvazzák ezen az éjszakán, vagy gyilkolni fog. Nem konkretizálta, hogy a feleségét fogja megölni, hogy ne szarvazzák fel, vagy engem, amiért elveszítettem a játékot.

Falelo Quiroga föl-alá járkált. Felbérelt egy masszöröt, hogy megmasszírozzon. Azt akarta, hogy ellazuljak. A masször meleg törülközőket rakott a karjaimra és a csuklóimra, és hideg törülközőket a homlokomra. A lábaimra a legkényelmesebb és puhább cipőt húzta, amit valaha is viseltem. Kemény, katonai sarka és talpbetéte volt. Falelo Quiroga még egy baszk sapkával is ellátott, hogy ne hulljon a hajam az aromba, csakúgy, mint egy bő, övvel felszerelt kezeslábassal.

A biliárdasztal körül lévő emberek fele idegen volt egy másik városból. Ellenségesen méregettek. Az az érzésem volt, hogy holtan szeretnének látni.

Falelo Quiroga feldobott egy érmét, hogy eldöntse, ki kezd. Ellenfelem egy fiatal, kerekkepű, nagyon elegáns és magabiztos kínai származású brazil volt. Ő kezdett először, és megrázó mennyiségű karambolt hozott össze. Falelo Quiroga arcszínéből tudtam, hogy közel jár a szívrohamhoz, csakúgy, mint azok az emberek, akik mindenüket feltették rám.

Azon az éjjel nagyon jól játszottam, és ahogy megközelítettem a karambolok számát, amit az ellenfelem elért, a tetőfokára hágott azoknak az idegessége, akik rám tettek. Falelo Quiroga volt a leghisztérikusabb közülük. Mindenre rákiabált, és követelte, hogy valaki nyissa ki az ablakot, mert a cigarettafüst belelegezhetetlenné teszi számomra a levegőt. Azt akarta, hogy masször lazítsa el a karomat és a vállaimat. Végül nekem kellett mindenkit leállítanom, és nagy sietséggel megcsináltam a nyolc karambolt, amik kellettek a győzelmemhez. Leírhatatlan volt az eufóriája azoknak, akik rám tettek. Annyira nem voltam semminek a tudatában, hogy majdnem reggel lett, és sietve haza kellett vinniük.

Kimerültségem aznap nem ismert határokat. Falelo Quiroga nagyon előzékenyen egy egész hétig nem küldött értem. Viszont egy délután Mr. Falcón értem jött az iskolába, és elvitt a biliárdszalonba. Falelo

154.

Quiroga rendkívül komoly volt. Még csak meg sem kínált kávéval vagy buktával. Mindenkit kiküldött az irodából és egyenesen a tárgyra tért. Közel húzta hozzám a székét.

– Nagyon sok pénzt raktam be neked a bankba – mondta ünnepélyesen. – Tartom magam ahhoz, amit megígértem neked. A szavamat adom, hogy mindig vigyázni fogok rád. Ezt tudod. Ha most azt teszed, amit mondom neked, olyan sok pénzt fogsz keresni, hogy egy napot sem kell majd dolgoznod életedben. Azt szeretném, ha a következő játszmadat egyetlen karambolla elvesztenéd. Tudom, hogy meg tudod csinálni. De azt akarom, hogy csak egy hajszállal vétsd el. Minél drámaibb, annál jobb.

Meg voltam döbbenve. Az egész érthetetlen volt számomra. Falelo Quiroga megismételte a kérését, és tovább magyarázta, hogy mindenét fel fogja tenni ellenem névtelenül, és emiatt ilyen jellegű az új megállapodásunk.

– Mr. Falcón hónapok óta vigyáz rád. Csak azt akarom neked mondani, hogy Mr. Falcón minden erejét arra használja, hogy megvédjen. de ugyanakkora erővel tehetné az ellenkezőjét is.

Falelo Quiroga fenyegetése nem is lehetett volna egyértelműbb Látnia kellett az arcomon a rémületet, amit éreztem, mivel ellazult és elnevette magát.

– Áh, ne aggódj ilyenek miatt – mondta biztatóan. – Testvérek vagyunk.

Ez volt életemben az első alkalom, hogy tarthatatlan helyzetbe kerültem. Teljes erőmből el akartam menekülni Falelo Quiroga elől, a félelem miatt, amit kiváltott belőlem. Ugyanakkor ugyanakkora erővel maradni akartam; azért a nyugalomért, hogy bármit meg tudok venni bármelyik boltban, és mindenek előtt azért a nyugalomért, hogy bármelyik általam kiválasztott étteremben ehetek, anélkül hogy fizetnem kellene. Azonban soha nem kellett döntenem az egyik vagy a másik mellett.

Váratlanul a nagyapám – legalábbis a számomra váratlanul – másik környékre költözött, elég messzire. Mintha tudta volna, mi történik, legelőször engem küldött el. Nem hittem, hogy valóban tudja, mi zajlik. Úgy tűnt, elküldésem szokásos intuitív akciói egyike volt.

155.

Don Juan visszatérése kizökkentett az emlékeimből. Elvesztettem az időérzékemet. Kíéhezettnek kellett volna lennem, de egyáltalán nem voltam éhes. Ideges energiával voltam tele. Don Juan meggyújtott egy petróleumlámpát és felakasztotta egy szögre a falon. Halovány fénye különös, táncoló árnyékokat vetett a szobára. A szememnek egy kis időre volt szüksége, hogy hozzászokjon a félhomályhoz. Aztán a teljes szomorúság állapotába kerültem. Szokatlanul elfogulatlan érzés volt, messzeható vágyódás, ami a félhomályból, vagy esetleg a csapdába esettség érzéséből származott. Olyan fáradt voltam, hogy el akartam menni, de ugyanakkor ugyanakkora erővel maradni akartam.

Don Juan hangja némi önuralmat adott. Úgy tűnt, tisztában van zavarodottságom mélységével és okával, és az alkalomhoz illően árnyalta a hangját. Hangvételenek komolysága segített, hogy uralmat nyerjek valami olyan fölött, ami könnyen a kimerültségre és az agyi stimulációra adott hisztérikus reakcióvá változhatott volna.

– Az események elbeszélése mágikus a varázslók számára – mondta. – Nem pusztán történetmesélés. Ez az események mélyén húzódó szövedék *meglátása*. Ez az oka annak, amiért az elbeszélés olyan mérhetetlenül fontos.

Kérésére elmeséltem don Juannak az eseményt, amit felidéztem.

– Milyen ideillő! – mondta, és boldogan kuncogott. – Az egyetlen megjegyzés, amit hozzá tudok fűzni az, hogy a *harcos-utazók* az erővel sodródnak. Oda mennek, ahová a lökés viszi őket. A *harcos-utazók* ereje az, hogy éberek, és hogy maximális hatást hoznak ki minimális lökettől. És az erejük mindenekelőtt abban rejlik, hogy nem avatkoznak be. Az eseményeknek erejük van, saját nehézségi erejük, az utazók pedig csak utazók. Körülöttük minden kizárólag csak a szemüknek szól. Ily módon az utazók minden eseménynek megalkotják az értelmét, anélkül hogy azt kérdeznék, hogyan történt, ilyen vagy olyan módon.

– Ma felidéztlél egy olyan eseményt, ami az egész életedet összefoglalja – folytatta. – Mindig olyan helyzettel kerülsz szembe, mint ami ugyanolyan, mint az, amit soha nem oldottál meg. Valójában soha nem kellett valóban eldöntened, hogy elfogadod, vagy visszautasítod Falelo Quiroga tisztességtelen ajánlatát.

156.

– A *végtelen* mindig ebbe a szörnyű helyzetbe hoz minket, hogy választanunk kell. Akarjuk a *végtelent*, de ugyanakkor el is akarunk futni előle. Legszívesebben azt mondanád nekem, hogy pukkadjak meg, de ugyanakkor arra vagy kényszerítve, hogy maradj. Végtelenül könnyebb lenne számodra, ha csak maradásra volnál kényszerülve.

157.

AZ ENERGIA ÖSSZJÁTÉKA A HORIZONTON

A *beléptető* világossága új lendületet adott az *összegzésemnek*. Új hangulat váltotta fel a régit. Onnantól kezdve örjítő tisztasággal kezdtem felidézni életem eseményeit. Pontosan olyan volt, mintha egy sorompó épült volna bennem, ami a sivár és nem tiszta emlékekhez való merev ragaszkodásomnál tartott, és ezt a *beléptető* szétzúzta. Ezelőtt az esemény előtt emlékezőképességem számomra bizonytalan módszer volt arra, hogy olyan eseményekhez forduljak, amik megtörténtek, de amiket a legtöbbször el akartam felejteni. Alapvetően egyáltalán nem érdekelt, hogy bármire is emlékezek az életemből. Ennélfogva őszintén semmi értelmét nem láttam az *összegzés* hiábavaló feladatának, amit don Juan tulajdonképpen a nyakamba varrt. Mindennapi házimunka lett a számomra, ami azonnal kifárasztott, és semmire sem mutatott rá, csak az összpontosításra való képtelenségemre. Mindazonáltal kötelességtudóan elkészítettem listámat az emberekről, és véletlenszerű erőfeszítésekbe kezdtem, hogy úgymond felidézsem a velük való érintkezéseimet. A világosság hiánya ezeknek az embereknek a fókuszba állítása során nem riasztott el. Eleget tettem annak, amit a kötelességemnek tartottam, annak ellenére, amit valójában éreztem. A gyakorlás során emlékezésem élessége fejlődött – úgy gondoltam, figyelemreméltóan. Hogy úgy mondjam, képes voltam megfelelő erősségű élességgel felidézni bizonyos jól megválasztott eseményeket, ami egyszerre volt ijesztő és érdekes. Azonban miután don Juan megajándékozott a *beléptető* eszméjével, emlékezésem ereje valami olyanná vált, amire nincsen kifejezés.

Az emberekről készített lista követése az *összegzést* végletesen formálissá és sürgetővé tette, ahogy don Juan akarta. De időről időre valami kioldódott bennem, és arra kényszerített, hogy a listámhoz nem tartozó eseményekre koncentráljak, melyek tisztasága annyira örjítő volt, hogy megakadtam és elmerültem bennük, talán még erőteljesebben, mint amikor megéltam magukat az eseményeket. Minden alkalommal, amikor ilyen módon *összegeztem*, megvolt bennem az elfogulatlanságnak egy olyan mértéke, ami lehetővé tette számomra, hogy

158.

olyan dolgokat lássak meg, amiket nem vettem figyelembe az események izgalmi közepette.

Az első alkalom, amikor egy esemény felidézése alapjaimban rázott meg, azután volt, hogy előadást tartottam egy főiskolán Oregonban. Az előadás szervezéséért felelős hallgatók elvittek engem és egy másik antropológus barátomat egy házba, hogy ott töltsük az éjszakát. Egy motelbe akartam menni, de kényelmünk érdekében ragaszkodtak hozzá, hogy elvigyenek minket ebbe a házba. Azt mondták, vidéken van, nincs zaj, a legcsendesebb hely a világon, és nincs telefon, nem ér el a külvilág. Én, amilyen bolond voltam, beleegyeztem, hogy velük megyek. Don Juan nem csak intett, hanem megkövetelte, hogy betartsam a javaslatát, hogy mindig legyek magányos madár, amit legtöbbször meg is tettem, de voltak alkalmak, amikor a nyájszellem kerekedett felül bennem.

A bizottság elvitt minket a házhoz, ami elég messze volt Portlandtól és egy kutatói szabadságon lévő tanaré volt. Azonnal felkapcsolták a házon belüli és kívüli világítást. A ház egy dombtetőn helyezkedett el, fényszórókkal körbevéve. Felkapcsolt reflektorokkal legalább nyolc kilométerről látni lehetett.

Ezután a bizottság, amilyen gyorsan csak tudott, útnak eredt, ami meglepett, mivel azt hittem, hogy maradni fognak egy beszélgetésre. A-formájú, fából készült ház volt, kicsi, de nagyon jól megépített. Hatalmas nappalija volt, fölötte pedig egy félemelet, ahol a hálószoba volt. Közvetlenül fölötte, az A forma csúcspontján életnagyságú kereszt függött egy furcsa forgópántról, amit az emberalak fejébe fűrtak. A falon lévő fényszórók a fészületre összpontosultak. Rendkívül impozáns látvány volt, különösen amikor nyikorogva forgott, mintha a pántnak olajozásra lenne szüksége.

A ház fürdőszobája volt a másik látványosság. Üvegezett csempékkel voltak beburkolva a falak, a plafon és a padló, és vörösés fényel volt megvilágítva. Nem mehettél be úgy a fürdőszobába, hogy ne láttad volna magad minden elképzelhető szögből. Élveztem a háznak ezeket a sajátosságait, melyek számomra elképesztőnek tündek.

Azonban amikor eljött a lefekvés ideje, komoly problémával kerültem szembe, mivel csak egyetlen keskeny, kemény, meglehetősen ko-

159.

lostori ágy volt, és az antropológus barátom közel volt ahhoz, hogy tüdőgyulladást kapjon. Zihált és váladékot öklendezett fel, valahányszor köhögött. Egyenesen az ágyba ment és kiterült. Alvóhelyet kerestem, de nem találtam. A ház híján volt a kényelemnek. Emellett hideg volt. A bizottság a lámpákat felkapcsolta, de a fűtést nem. Kerestem a fűtőkészüléket. Kutatásom eredménytelen volt, csakúgy, mint a fényszórók vagy bármelyik lámpa kapcsolója utáni kutatásom is, ha már itt tartunk. A kapcsolók ott voltak a falakon, de úgy tűnt, érvényteleníti őket egy főkapcsoló hatása. A lámpák fel voltak gyűjtve, és nem volt rá módomban, hogy leoltsam őket.

Az egyetlen alvóhely, amit találtam, egy vékony, odadobott szőnyeg volt, és az egyetlen dolog, amivel be tudtam magam takarni, az egy hatalmas francia uszkár cserzett bőre volt. Nyilván háziállat volt és tartósították. Fekete üveggolyó szemei voltak, a szája ki volt tátva, és kilógott a nyelve. Az uszkárbőr fejét a térdeimhez raktam. Még a cserzett farral is be kellett magamat takarnom, ami a nyakamnál volt. Tartósított feje kemény tárgy volt a térdeim között, ami nagyon izgató volt! Ha sötét lett volna, nem lett volna olyan rossz. Összegyűjtöttem egy halom törülközőt, és párnának használtam őket. Amennyit csak lehetett, arra használtam, hogy beborítsam vele a francia uszkár bőrét, amennyire tudom. Egész éjjel nem tudtam aludni.

Ekkor volt életemben először örjítőén tiszta emlékezetem, ahogy ott feküdtem, némán átkozva magam, amiért olyan ostoba voltam és nem követtem don Juan tanácsát. Ugyanolyan tisztasággal emlékeztem vissza arra az eseményre, amit don Juan a *beléptetőnek* nevezett, de nem nagyon vettem figyelembe mi történik velem azon az alapon, hogy jelenlétében minden lehetséges. Ez alkalommal azonban egyedül voltam.

Évekkel azelőtt, hogy don Juannal találkoztam volna, cégéreket festettem házakra. A főnökömet Luigi Palmának hívták. Egy nap Luigi megbízást kapott egy esküvői ruhák és szmokingok eladását és kölcsönzését hirdető cégér festésére, egy öreg épület hátsó falára. Az üzlet tulajdonosa egy nagy képpel akarta megragadni a lehetséges vásárlók figyelmét. Úgy volt, hogy Luigi festi meg a völegényt és a meny-

160.

asszonyt, én pedig a feliratozást csinálom. Felmentünk az épület lapos tetejére és felállítottuk az állványt.

Elég nyugtalan voltam, jóllehet nem volt rá látható okom. Tucatnyi cégért festettem már magas épületekre. Luigi azt gondolta, kezdek félni a magas helyektől, de a félelmem elmúlt. Amikor elérkezett a munkakezdés ideje, Luigi leeresztette az állványt körülbelül másfél méternyire a tetőtől, és ráugrott sima lapjára. Ő volt az egyik oldalon, míg én a másikon álltam, hogy egyáltalán ne legyek az útjában. Ő volt a művész.

Luigi kérkedni kezdett. Olyan izgatott és kiszámíthatatlan mozdulatokkal festett, hogy az állvány előre-hátra mozgott. Szédülni kezdtem Vissza akartam menni a lapos tetőre, azzal az ürüggyel, hogy több festékre és egyéb kellékekre van szükségem. Megragadtam a tetőt szegélyező fal peremét és megpróbáltam felhúzni magam, de a cipőm csücske beakadt az állvány deszkáiba. Megpróbáltam a lábamat és az állványt a fal felé húzni, de minél erősebben húztam, annál messzebb löktem az állványt a faltól. Luigi ahelyett hogy segített volna kiszabadítani a lábamat, leült és nekitámaszkodott a köteleknek, melyek az állványt a tetőhöz rögzítették. Keresztet vetett és rémülten nézett rám ülő helyzetéből, feltérdepelt, és csendesesen zokogva a Miatyánkot kezdte mondani.

Teljes erőmből kapaszkodtam a fal szélébe. Az a bizonyosság adta a kitaráshoz a kétségbeesett erőt, hogy ha uralmam alatt tartom, meg tudom akadályozni, hogy az állvány egyre messzebb és messzebb távolodjon. Nem akartam elveszíteni a fogásomat, és tizenhárom emeletet zuhanni a halálba. Luigi, amilyen megrögzött rabszolgahajcsár volt az utolsó pillanatig, könnyek közt rám kiáltott, hogy imádkoznom kellene. Megesküdött, hogy mindketten a halálunkba fogunk zuhanni, és a legkevesebb, amit tehetünk, hogy imádkozunk lelkünk üdvösségéért. Egy pillanatig fontolóra vettem, hasznos-e imádkoznom. Úgy döntöttem, segítségért kiáltok. Az épületben tartózkodó emberek meghallhatták a kiáltásomat, és kihívták a tűzoltókat. Őszintén azt hittem, hogy csak két-három perc telt el azközött, hogy kiáltozni kezdtem, és hogy a tűzoltók feljöttek a tetőre, megragadtak engem és Luigit, és biztosították az állványt.

161.

Valójában legalább húsz percig lógtam az épület falán. Amikor a tűzoltók végül felhúzták a tetőre, elveszítettem önuralmam minden maradékát. A félelemtől és az olvadt kátrány utálatos szagától felfordult a gyomrom, és odahánytam a tető kemény padlójára. Nagyon meleg nap volt, és az összecsapott födém szerkezet repedéseiben a hőségtől megolvadt a kátrány. A megpróbáltatás annyira ijesztő és kínos volt, hogy nem akartam rá emlékezni, és végül azt hallucináltam, hogy a tűzoltók egy meleg, sárga szobába húztak fel, aztán egy tökéletesen kényelmes ágyba tettek, és én békésen elaludtam, biztonságban, a pizsamámban, kimenekítve a veszélyből.

Második visszaemlékezésem egy felmérhetetlen erő másik szélrohama volt. Éppen kedvesen beszélgettem a barátaimmal, amikor – semmilyen látható okból kifolyólag, amivel megmagyarázhatnám – hirtelen nem kaptam levegőt egy gondolat, egy emlék hatására, ami egy pillanatig homályos volt, aztán egy minden figyelmemet lekötő élménnyé vált. Olyan nagy volt az ereje, hogy ki kellett mentenem magam és egy pillanatra vissza kellett vonulnom egy sarokba. Úgy tűnt, barátaim megértik a reakcióm; megjegyzés nélkül elmentek. Egy olyan incidens jutott az eszembe, ami a középiskola utolsó évében történt velem.

A legjobb barátom és én iskolába menet egy nagy kúria előtt haladtunk el, aminek éles vashegyekben végződő, legalább két méter magas, fekete kovácsoltvas kerítése volt. A kerítés mögött nagy, gondozott zöld gyepek és egy hatalmas, vad németjuhász kutya volt. Minden nap csúfoltuk a kutyát, és hagytuk, hogy ránk rontson. Testileg megállt a kovácsoltvas kerítésnél, de úgy tűnt, dühé átjön hozzánk. A barátom örömet lelte abban, hogy minden nap lélekjelenlét versenyre hívja ki a kutyát. Néhány centiméterre állt a kutya orrától, ami legalább tizenöt centire

kiállt az utcára a vasrudak között, és vicsorított, ahogy a kutya is.

– Add meg magad, add meg magad! – kiáltotta a barátom minden alkalommal. – Engedelmeskedj, engedelmeskedj! Erősebb vagyok, mint te!

Lelkierejének napi bemutatói, amik legalább öt percig tartottak, sosem voltak hatással a kutyára, azonkívül, hogy még mérgesebb lett. A barátom szertartása részeként minden nap biztosított arról, hogy a ku-

162.

tya vagy engedelmeskedni fog neki, vagy előttünk fog meghalni, düh okozta szívelégtelenség miatt. Meggyőződése olyan erős volt, hogy elhittem, hogy a kutya bármelyik nap holtan eshet össze.

Egy reggel, amikor a közelbe értünk, a kutya nem volt ott. Vártunk egy pillanatot, de nem bukkant fel; ekkor észrevettük a nagy gyepeg végénél. Úgy tűnt, el van foglalva, úgyhogy lassan továbbindultunk. A szemem sarkából észrevettem, hogy a kutya teljes sebességgel rohan felénk. Amikor körülbelül két méterre volt a kerítéstől, hatalmasat ugrott felé. Biztos voltam benne, hogy a tüskék fel fogják szakítani a hasát. Épp hogy csak elkerülte őket és zsák krumpliként puffant az utcára.

Egy pillanatig azt hittem, halott, de csak kábult volt. Hirtelen felkelt, és ahelyett hogy azt vette volna üldözőbe, aki a dühét okozta, engem kezdett kergetni. Felugrottam egy kocsis tetejére, de az autó semmiség volt a számára. Ugrott egyet, és majdnem a nyakamon volt. Lemásztam a kocsiról és felmásztam az első elérhető fára, ami gyenge és kicsi volt, és alig tudta megtartani a súlyom. Biztos voltam benne, hogy ketté fog törni, egyenesen a kutya pofájába küldve engem, hogy az halálra marcangoljon.

A fán épp hogy nem tudott elérni. De ismét felugrott, összecsatintotta a fogait, elkapva a nadrágom fenékrészét és kiszakította. Igazság szerint fogai felsértették az ülepemet. Abban a pillanatban, hogy biztonságban voltam a fa tetején, a kutya elment. Egyszerűen végigrohant az utcán, talán a barátomat keresve.

Az iskolai betegszobában a nővér azt mondta nekem, hogy igazolást kell kérnem a kutya gazdájától veszettség elleni oltásról.

– Utána kell nézned! – mondta szigorúan. – Lehet, hogy máris veszettség van. Ha a tulajdonos megtagadja az oltásról való igazolás bemutatását, jogodban áll hívnod a rendőrséget.

Beszéltem a kúria gondnokával, ahol a kutya élt. Azzal vádolt, hogy kicsalogattam az utcára a tulajdonos legértékesebb, törzskönyvezett kutyáját.

– Jobb lesz, ha vigyázol, fiacskám! – mondta mérgesen. – A kutya elveszett. A tulajdonos börtönbe fog küldeni, hogyha tovább háborgatsz minket.

163.

– De lehet, hogy veszett vagyok – mondtam őszinte ijedtséggel.

– Felőlem akár bubópestised is lehet! – csattant fel. – Takarodj!

– Hívom a rendőrséget.

– Hívj, akit akarsz – vágott vissza. – Ha kihívod a rendőröket, ellened fogjuk fordítani őket. Ebben a házban elég befolyásunk van ahhoz, hogy megtegyük.

Hittem neki, úgyhogy azt hazudtam a nővérnek, hogy a kutyát nem lehet megtalálni, és nincsen gazdája.

– Ó, istenem! – kiáltott fel. – Készülj a legrosszabbra. Lehet, hogy orvoshoz kell küldjelek. – Adott egy hosszú listát a tünetekről, amiket keresnem kell magamon vagy várnom rájuk, amíg meg nem mutatkoznak. Azt mondta, hogy a veszettség elleni oltás különösen fájdalmas, és a bőr alá kell beadni az alhas területén.

– A legrosszabb ellenségemnek sem kívánnám ezt a gyógykezelést – mondta, és egy szörnyű rémálomba taszított ezzel.

Ezt követte az első valódi depresszióm. Csak feküdtem az ágyamon, és éreztem a nővér által felsorolt minden egyes tünetet. Végül elmentem az iskolai betegszobába és könyörögtem a nőnek, hogy kezeljen veszettség ellen, akármilyen fájdalmas is. Nagy jelenetet rendeztem. Hisztérikus lettem. Nem voltam veszett, de teljesen elvesztettem az önuralmam.

Elmeséltem don Juannak mindkét visszaemlékezésemet minden részletével, semmit sem hagyva ki. Nem fűzött hozzá semmit. Bólintott néhányat.

– Mindkét felidézés során, don Juan – mondtam, magam is érezve hangom türelmetlenségét – olyan hisztérikus voltam, amennyire csak lehet valaki. A testem reszketett. A gyomrom émelygett. Nem azt akarom mondani, hogy olyan volt, *mintha* ott lennék az élményben, mert nem ez az igazság. Mindkét alkalommal ott *voltam* magában az élményben. És amikor már nem bírtam tovább, a mostani életembe ugrottam. Számomra ez a jövőbe ugrás volt. Megvolt hozzá a hatalmam, hogy átmenjek az időn. Ugrásom a múltba nem volt hirtelen; az esemény lassan fejlődött ki, ahogy az emlékek. A végén történt, hogy hirtelen a jövőbe ugrottam: a mostani életembe.

164.

– Valami benned egészen bizonyosan elkezdett összeomlani – mondta végül. – Mindvégig összeomlóban volt, de minden alkalommal nagyon gyorsan kijavította magát, amikor a támasztékai tönkre mentek. Az az érzésem, hogy most teljesen összeomlik.

Újabb hosszú csönd után don Juan elmagyarázta, hogy az ősi Mexikó varázslói úgy tartották, amint már mondta nekem, hogy két elménk van, és csak az egyik valóban a miénk. Mindig úgy értettem, hogy don Juan azt mondja, az elménknak két része van, és az egyik mindig csendes, mert a megnyilvánulási lehetőséget megtagadta tőle a másik rész ereje. Bármit is mondott don Juan, úgy vettem, mint metaforikus magyarázatát talán a bal agyfélteke nyilvánvaló dominanciájának a jobb fölött, vagy valami ehhez hasonló dolognak.

– Van egy titkos lehetősége az *összegzésnek* – mondta don Juan. – Pont úgy, ahogy van a halálnak is egy titkos lehetősége, amit csak a varázslók ragadnak meg, mint mondtam. A halál esetében a titkos lehetőség az, hogy az emberi lények megőrizhetik életerejüket, és csak a tudomásukról, életük termékéről mondanak le. Az *összegzés* esetében a titkos lehetőség, amit csak a varázslók ragadnak meg, az a döntés, hogy a valódi elméjüket erősítik.

– Visszaemlékezéseid kísértő emlékei csak a valódi elmédből származhatnak. A másik elme, ami mindnyájunknak van, és amin mind osztozunk, azt mondanám, hogy egy olcsó modell: gazdaságos mennyiség, egyetlen méret illik mindenre. De ezt a témát később beszéljük meg. Most egy szétbomlasztó erő megjelenése forog kockán. De ez az erő nem téged bomlaszt szét, nem így értettem. Azt bomlasztja szét, amit a varázslók *idegen beültetésnek* neveznek, ami benned, és minden más emberi lényben ott van. Ennek az erőnek, ami megrohan téged, és ami szétbomlasztja az *idegen beültetést*, az a hatása, hogy kirántja a varázslókat szintaxisukból.

Figyelmesen hallgattam don Juant, de nem mondhatom, hogy felfogtam volna, amit mondott. Valami különös okból, ami éppolyan ismeretlen volt számomra, mint élénk emlékezéseim oka, semmit sem tudtam tőle kérdezni.

– Tudom milyen nehéz számodra életednek ezzel a tényezőjével foglalkozni – mondta don Juan hirtelen. – Minden varázsló, akit ismer-

165.

rek, keresztülment ezen. A férfiak végtelenül több kárt szenvednek ettől, mint a nők. Úgy vélem, a nők természetük szerint tartósabbak. Az ősi Mexikó varázslói csoportban működve, minden tőlük telhetőt megpróbáltak, hogy megtámasszák ennek a szétbomlasztó erőnek a hatását. Manapság nincs módunk arra, hogy csoportként működjünk, úgyhogy fel kell készülnünk arra, hogy egyedül nézzünk szembe egy erővel, mely elsodor minket a nyelvtől, mivel nincs lehetőség arra, hogy kielégítően írjuk le azt, ami történik.

Don Juannak igaza volt abban, hogy nem találtam magyarázatokat vagy módot arra, hogy leírjam azt a hatást, amit ezek a visszaemlékezések tettek rám. Don Juan azt mondta nekem, hogy a varázslók az elképzelhető legközönségesebb események során néznek szembe az ismeretlennel. Amikor szembe találják magukat vele, és nem tudják értelmezni, amit érzékelnek, egy külső forrásra kell bízniuk magukat iránymutatásért. Don Juan ezt a forrást a *végtelességnek*, vagy a *szellem hangjának* nevezte, és azt mondta, hogyha a varázslók nem próbálnak meg racionalizálni azzal, amit nem lehet racionalizálni, a *szellem* csalhatatlanul meg fogja nekik mondani mi micsoda.

Don Juan afelé vezetett, hogy elfogadjam azt az elképzelést, miszerint a *végtelen* egy olyan erő, aminek hangja van, és ami tudatában van önmagának. Következésképp arra készített fel, hogy készen álljak figyelni erre a hangra, és mindig hatékonyan cselekedjek, minden előzmény nélkül, olyan kevéssé használva az előzetességek korlátait, amennyire csak lehetséges. Türelmetlenül vártam, hogy a *szellem hangja* elmondja nekem visszaemlékezéseim értelmét, de semmi sem történt.

Egy nap egy könyvesboltban voltam, amikor egy lány felismert és odajött hozzám beszélgetni. Magas volt és karesú, és bizonytalan, kislányos hangja volt. Épp próbáltam megnyugtatni, amikor váratlanul egy hirtelen energetikai váltás ért el. Olyan volt, mintha egy riadó tört volna ki bennem, és ahogy már korábban is történt, részemről bármiféle akaratlagosság nélkül, felidéztem életemnek egy másik teljesen elfelejtett eseményét. Nagyszüleim házának emléke árasztott el. Valóságos lavina volt, olyan ellenállhatatlanul erős, hogy ismét el kellett vonulnom egy sarokba. A testem reszketett, mintha meghültem volna.

166.

Nyolcéves lehettem. A nagyapám beszélt hozzám. Azzal kezdte, hogy a legfőbb kötelessége, hogy tisztázza számomra a dolgokat. Két korombeli unokatestvérem volt: Alfredo és Luis. Nagyapám könyörtelenül követelte, hogy ismerjem el, Alfredo unokatestvérem nagyon szép. Látomásomban hallottam nagyapám recsegő, vékony hangját.

– Alfredónak nincs szüksége arra, hogy bemutassák – mondta akkor nekem. – Csak jelen kell lennie, és az ajtók kitérülnek előtte, mert mindenki a szépségnek hódol. Mindenki szereti a szép embereket. Irigylik őket, de

kétségkívül keresik a társaságukat. Hidd el nekem. Én jóképű vagyok, nem gondolod?

Őszintén egyetértettem a nagyapámmal. Kétségkívül nagyon jóképű férfi volt, kis csontozatú, tökéletesen faragott arccal, gyönyörű arccsonttal és nevető kék szemmel. Minden tökéletesen egyensúlyban volt rajta – az orra, a szája, a szeme, a hegyes álla. Szőke szőr nőtt a fülein, és ez a sajátság manószzerű megjelenést kölcsönzött neki. Mindezt tudta magáról, és maximálisan kiaknázta tulajdonságait. Imádták a nők; szerinte elsősorban a szépségéért, és másodsorban azért, mert nem jelentett számukra veszélyt. Ő természetesen teljes mértékben kihasználta ezt.

– Alfredo unokatestvéred egy győztes – folytatta a nagyapám. – Sosem kell majd berontania egy bulira, mivel ő lesz az első a vendégek listáján. Észrevetted már, hogyan állnak meg az emberek az utcán, hogy megnézzék, és hogy hogyan akarják megérinteni? Olyan szép, hogy attól félek, seggfej lesz belőle, de ez már egy másik történet. Mondjuk azt, hogy ő lesz a legszivesebben látott seggfej, akivel valaha is találkozta.

Nagyapám összehasonlította Luis unokatestvéremet Alfrédéval. Azt mondta, Luis egyszerű, egy kicsit ostoba, de aranyszíve van. Aztán engem is behozott a képbe.

– Ha tovább haladunk a fejtegetésünkkel, őszintén el kell ismerned, hogy Alfredo szép és Luis kedves. Most vegyünk téged: sem jóképű, sem kedves nem vagy. Valóságos szarházi vagy. Senki sem fog téged meghívni egy partira. Hozzá kell szoktatnod magad a gondolathoz, hogy ha ott akarsz lenni egy partin, be kell rontanod oda. Az ajtók sosem lesznek számodra nyitva, ahogy azok lesznek Alfredónak, mert

167.

szép, és Luisnak, amiért kedves, úgyhogy neked az ablakon át kell bejutnod.

Három unokájáról készített elemzése olyan pontos volt, hogy megrikatott annak véglegességével, amit mondott. Minél jobban sírtam, annál boldogabb lettem. A lehető legkárosabb intéssel fejezte be érvelését.

– Semmi szükség arra, hogy rosszul érezd magad, mivel semmi sem izgalmasabb annál, mint az ablakon keresztül jutni be. Ahhoz hogy megtegyed, leleményesnek kell lenned, és feszülten kell figyelned. Mindenre ügyelned kell, és vég nélküli megaláztatásra kell felkészülnöd.

– Hogyha az ablakon át kell bemenned, azért van, mert kétségkívül nem vagy rajta a vendéglistán, emiatt aztán a jelenlétedet egyáltalán nem látják szívesen, így meg kell dolgoznod érte, hogy maradhass. Az egyetlen mód, amit ismerek, az, hogy mindenkit a hatalmadba kerítesz. Kiabálj! Követelj! Adj tanácsot! Éreztesd velük, hogy te vagy a főnök. Hogy dobhatnának ki, ha te vagy a főnök?

A jelenetre való emlékezés tökéletes zűrzavart okozott bennem. Olyan mélyre temettem ezt az eseményt, hogy mindent elfelejtettem vele kapcsolatban. Arra az intésre azonban mindvégig emlékeztem, hogy legyek főnök – amit újra és újra elismételhettem nekem az évek során.

Nem volt lehetőségem megvizsgálni ezt az eseményt vagy elmerengeni rajta, mivel egy másik elfelejtett emlék bukkant fel ugyanolyan erővel. Azzal a lánnyal voltam benne, akivel el voltam jegyezve. Abban az időben mindketten pénzt tettünk félre, hogy össze tudjunk házasodni és legyen egy saját házunk. Hallottam magam, ahogy azt követelem, legyen közös folyószámlánk; másképp nem vagyok hajlandó. Ellenállhatatlan szükségét éreztem, hogy kioktassam takarékoság terén. Hallottam magam, amint megmondom neki, hol vásárolja a ruháit és mi a legmagasabb ár, ami még elfogadható.

Aztán láttam magam, amint vezetni tanítom a hűgát, és valósággal megvadulok, amikor azt mondja, azt tervezi, hogy elköltözik a szülei házából. Erélyesen megfenyegettem az óráim visszavonásával. Zokog-

168.

va bevallotta, hogy viszonya van a főnökével. Kiugrottam az autóból és rugdosni kezdtem az ajtót.

Azonban ez még nem volt minden. Hallottam, amint azt mondom a menyasszonyom apjának, hogy ne költözzön Oregonba, ahogyan tervezi. A legmagasabb hangomon azt kiabáltam, hogy ez egy ostoba lépés. Komolyan azt hittem, hogy az ez ellen szóló érvelésem megtámadhatatlan. Költségvetési kimutatásokat mutattam be, amiken akkurátusan kiszámoltam a veszteségeit. Amikor egyáltalán nem fordított rám figyelmet, bevágtam az ajtót, és dühtől remegve távoztam. A nappaliban ráakadtam a menyasszonyomra, a gitárján játszott. Kihúztam a kezei közül és ráüvöltöttem, hogy úgy ölelgeti a gitárt, mintha több lenne, mint egy tárgy, ahelyett hogy játszana rajta.

Vágyam, hogy érvényesítsem az akaratomat, mindenre kiterjedt. Nem tettem különbséget, bárkit, aki a közelemben volt, arra használtam, hogy a hatalmamba kerítsem és a szeszélyeimet követve formáljam.

Nem kellett többé élénk látomásaim értelmén töprengenem. Megkérdőjelezhetetlen bizonyosság öntött el, mintha kívülről jött volna. Ez azt mondta, az az elképzelés a gyenge pontom, hogy mindig nekem kell a rendezői székben ülnöm. Mélyen belém ivódott az a felfogás, hogy nemcsak hogy nekem kell a főnöknek lennem, de minden helyzetet ellenőrzés alatt kell tartanom. Az, ahogy felneveltek, megerősítette ezt a hajlamot, ami kezdetben még tetszés szerinti lehetett, de felnőttkoromra mély szükségletté változott.

Minden kétség nélkül a tudatában voltam, hogy a *végtelen* áll a dolog mögött. Don Juan úgy írta le, mint tudatos

erőt, ami szándékosan beleavatkozik a varázslók életébe. És most az enyémbe lépett be. Tudtam, hogy ezeknek az elfelejtett élményeknek az élénk felidézésével a *végtelen* az irányításra való hajlamom erősségére és mélységére mutat rá, és ez valami számomra transzcendentálisra készít fel. Ijesztő bizonyossággal tudtam, hogy valami minden lehetőségét le fogja zárni annak, hogy irányító helyzetben legyek, ezért bármi másnál inkább józanságra, fogékonyságra és fesztelenségre van szükségem, hogy szembenézzek azokkal a dolgokkal, amik úgy éreztem, felém közelednek.

169.

Természetesen elmondtam mindezt don Juannak, részletesen kifejtve, ami a szívemet nyomta: spekulációimat és sugallatszerű bepillantásaimat emlékezéseim lehetséges értelmébe.

Don Juan jóindulatúan nevetett: – Mindez pszichológiai túlzás a részedről, a vágyálmaid kivetítése. Szokás szerint lineáris okokkal és hatással rendelkező magyarázatokat keresel. Mindegyik visszaemlékezésed egyre élénkebbé és élénkebbé válik, egyre örjítőbbé és örjítőbbé a számodra, mert mint már mondtam neked, beléptél egy visszafordíthatatlan folyamatba. A valódi elméd kiemelkedik, felébredve az egész életen át tartó fásultságból. – A *végtelen* jelentkezik érted – folytatta. – Akármit is jelent ez, arra mutat rá, hogy nem lehet ezen kívül más indokod, okod és értéked. Azonban fel kell készülnöd a *végtelen* támadásaira. Abban az állapotban kell lenned, hogy folyamatosan felkészülsz egy hatalmas méretű csapásra. A varázslók ezen a józan, higgadt módon néznek szembe a *végtelességgel*.

Don Juan szavai rossz ízt hagytak a számban. Valóban érzékeltem a felém közeledő támadást, és féltem tőle. Mivel egész életemet azzal töltöttem, hogy fölösleges tevékenységek mögé rejtöttem, belemélyedtem a munkába. Előadásokat tartottam a barátaim által tartott órákon különböző dél-kaliforniai iskolákban. Rengeteget írtam. Túlzás nélkül állíthatom, hogy kéziratok tucatjait dobtam ki a szemeteskosárba, mivel nem feleltek meg egy alapvető követelménynek, amit don Juan annak a jeleként írt le, hogy ez egy olyan valami, ami elfogadható a *végtelességgel*.

Azt mondta, minden amit teszek, varázslói tett kell legyen. Olyan lett, ami mentes a birtoklási vágyaktól, a kudarcotól való félelemtől és a siker reményétől. Mentés az *én* kultuszától: minden amit teszek, rögtönzés kell legyen, a varázslásnak egy olyan műve, ahol szabadon megnyitom magam a végtelen impulzusainak.

Egyik éjjel az íróasztalomnál ültem napi írói tevékenységemre készülve. Egy pillanatnyi szédülést éreztem. Azt gondoltam, azért szédülök, mert túl gyorsan keltem fel a matracomról, ahol a gyakorlataimat végeztem. A látásom elhomályosult. Sárga foltokat láttam a szemem előtt. Azt hittem, elájulok. Az ájulásérzés egyre rosszabbodott..Hatal-

170.

mas vörös folt volt előttem. Elkezdtem mélyen lélegezni, próbáltam enyhíteni ezt az akármiféle izgalmat, ami a látási torzulást okozta. Szokatlanul csendes lettem, egészen addig, amíg észre nem vettem, hogy áthatolhatatlan sötétség vesz körül. Az a gondolat cikázott át az agyamon, hogy elájultam. Azonban éreztem a széket, az íróasztalomat: a sötétségből, ami körbevett, érzékelni tudtam mindent magam körül.

Don Juan azt mondta, hogy leszármazási ága varázslói úgy tartották, a *belső csend* egyik legvágyottabb eredménye az energiának egy különleges összjátéka, amit mindig egy erős érzés harangoz be. Úgy érezte, hogy a visszaemlékezéseim az eszközök arra, hogy végletesen felkavarjanak, hogy megtapasztaljam ezt az összjátékot. Egy ilyen összjáték színárnyalatként nyilvánul meg, ami kivetül a mindennapi élet bármelyik horizontjára, legyen az egy hegy, az ég, egy fal, vagy egyszerűen csak a tenyerek. Elmagyarázta, hogy a színárnyalatoknak ez az összjátéka egy finom ecsetvonásnyi halványlila megjelenésével kezdődik a horizonton. Idővel ez a halványlila ecsetvonás elkezd szélesedni, amíg be nem borítja az egész látható horizontot, mint az előrenyomuló viharfelhők. Biztosított, hogy egy különös, erős, gránátalmavörös pont jelenik meg, mintha a halványlila felhőkből fakadna ki. Kijelentette, hogy ahogy a varázslók egyre fegyelmezettebbé és tapasztaltabbá válnak, a gránátalmapont kitágul és végül gondolatokba, látomásokba vagy egy művelt ember esetében írott szavakba robban ki, és a varázslók energia okozta látomásokat láthatnak, szavakba öntött gondolatokat hallhatnak vagy írott szavakat olvashatnak.

Azon az éjszakán az íróasztalomnál sem egy halványlila ecsetvonást, sem előrenyomuló felhőket nem láttam. Biztos voltam benne hogy nincs meg a fegyelmem, amit a varázslók megkövetelnek az energiának egy ilyen összjátékához, de volt előttem egy hatalmas gránátalmavörös pont. Ez az óriási pont minden bevezető nélkül elkülönített szavakká robbant, amiket úgy olvastam, mintha egy írógépből kijövő papíron állnának. A szavak olyan óriási sebességgel mozogtak előttem, hogy képtelenség volt bármit is elolvasni. Aztán hallottam hogy egy hang valamit magyaráz nekem. A hang sebessége megint csak nem volt a fülemnek megfelelő. A szavak össze voltak kevered-

171.

ve, ami lehetetlenné tette, hogy bármi olyat halljak, aminek értelme lenne.

És mintha ez nem lenne elég, olyan jeleneteket kezdtem látni, amit álunkban látunk egy nehéz étel után. Barokkosak voltak, sötétek és baljóslatúak. Forogni kezdtem, egészen addig, amíg fel nem fordult a gyomrom. Itt az egész esemény véget ért. Bármi is történt velem, a hatását minden izmomban éreztem. Kimerült voltam. Ez a durva beavatkozás dühössé és frusztrálná tett.

Don Juan házához siettem, hogy beszámoljak neki az eseményről. Éreztem, hogy nagyobb szükségem van a segítségére, mint valaha.

– A varázslásban vagy a varázslókban semmi sem gyengéd – jegyezte meg, miután meghallgatta a történetemet.

– Ez volt az első alkalom, hogy a *végtelen* ilyen módon rád szállt. Olyan volt, mint egy gyors légicsapás. Teljes hatalomátvétel volt a képességeid felett. Amennyiben a látomásaid sebességét vesszük, neked magadnak kell megtanulnod beállítanod. Néhány varázsló számára ez egy élethossznyi munka. De mostantól fogva az energia úgy fog megjelenni előtted, mintha mozivászonra vetítenék.

– Az, hogy érted-e vagy nem a vetítést, egy másik ügy – folytatta. – Ahhoz, hogy pontos értelmezést készíts, tapasztalatra van szükséged. Azt tanácsolom, ne legyél félnék, és kezd most! Olvasd az energiát a falon! A valódi elméd kiemelkedik, és ennek semmi köze sincs ahhoz az elmédhez, ami *idegen beültetés*. Hagyd, hogy a valódi elméd beállítsa a sebességet! Legyél csöndben, és ne idegeskedj, akármilyen is történik!

– De don Juan, lehetséges mindez? Valóban olvashatja valaki úgy az energiát, mintha szöveg lenne? – kérdeztem. Teljesen hatalmába kerített a gondolat.

– Hát persze hogy lehetséges! – vágott vissza. – A te esetemben nem csak hogy lehetséges, hanem történik veled.

– De miért olvasom, mintha szöveg lenne? – erősködtem, bár ez csak költői kérdés volt.

– Ez színlelés a részéről – felelte. – Ha olvasod a szöveget, szó szerint meg tudod ismételni. Azonban ha megpróbálnál a *végtelen nézője* lenni, ahelyett hogy a *végtelen olvasója* lennél, úgy fogod találni, hogy

172.

nem tudod leírni, amit nézel, és végül ostobaságokat fogsz gagyogni, képtelenül arra, hogy elismételd, aminek a tanúja voltál. Ugyanez van, ha megpróbálsz hallani. Ez persze speciálisan rád jellemző dolog. Különböző is a *végtelen* dönt. A *harcos-utazó* egyszerűen belenyugszik a döntésbe.

– De mindenekelőtt ne semmisítsen meg az esemény, azért mert nem tudod megmagyarázni – tette hozzá kiszámított szünet után. – Ez egy nyelvünk szintaxisán túl lévő esemény.

173.

UTAZÁSOK A TUDOMÁS SÖTÉT TENGERÉN KERESZTÜL

– Most egy kicsit világosabban is beszélhetünk a *belső csendről* - mondta don Juan.

Kijelentése olyan váratlan volt, hogy megijesztett. Egész délután azokról a hányattatásokról mesélt nekem, amiket a jáki indiánok szenvedtek el a húszas évek nagy jáki háborúja után, amikor a mexikói kormány eredeti szülőföldjükéről, az észak-mexikói Sonora államból kitelepítette őket, hogy cukornád ültetvényeken dolgozzanak Közép- és Dél-Mexikóban. A jáki indiánok éveken át helyi háborúkkal okoztak problémát a mexikói kormánynak. Don Juan elmesélt nekem néhány megdöbbentő, megrendítő jáki történetet politikai intrikákról és árulásról, nélkülözésről és emberi nyomorúságról.

Az volt az érzésem, hogy don Juan felkészít engem valamire, mivel tudta, hogy ezek a történetek úgy mond az én csésze téam. Abban az időben túlméretezett társadalmi igazságérzetem és tisztességgényem volt.

– A körülöttem lévő viszonyok lehetővé tették, hogy több energiád legyen – folytatta. – Elkezdted életed *összegzését*, először néztél úgy a barátaidra, mintha kirakatban lennének, teljesen magadtól, saját szükségleteidről hajtva elértél a töréspontodra, felszámoltad az üzletedet, és mindenekelőtt elég *belső csendet* gyűjtöttél össze. Mindezek lehetővé tették számodra, hogy egy utazást tegyél a *tudomás sötét tengerén* keresztül.

– Az, hogy találkoztál velem abban az általunk választott városban, az volt ez az utazás. Tudom, hogy a döntő kérdés majdnem felmerült benned, és ezért egy pillanatra eltűnődtél azon, hogy valóban odajöttem-e a házához. Látogatásom nem volt álom a számodra. Valódi voltam, ugye?

– Olyan valódi voltál, amennyire csak lehet – mondtam.

Majdnem megfeledkeztem ezekről az eseményekről, de emlékeztem, hogy furcsának találtam, hogy megtalálta a lakásomat. Csodálkozásomtól azzal az egyszerű eljárással szabadultam meg, hogy, feltéte-

174.

leztem, elkérte valakitől az új címemet, habár ha szorongattak volna akkor se tudtam volna előállni senkivel, aki tudta, hol élek.

– Tisztázzuk ezt a kérdést – folytatta. – Az én megfogalmazásomban, ami az ősi Mexikó varázslóinak megfogalmazása, olyan valódi voltam, amennyire csak lehetek, és mint ilyen, a *belső csendemből* valóban odamentem a lakásodra, hogy elmondjam neked, mit követel a *végtelen*, és hogy figyelmeztesselek, kifutsz az időből. És te, amikor rajtad volt a sor, *belső csendedből* valószínűleg elmentél az általunk választott városba, hogy elmondd nekem, sikerült eleget tenned a *végtelen* követelésének.

– A te megfogalmazásodban, ami az átlagember megfogalmazása, mindkét eset fantáziaálom volt. Volt egy fantáziaálmod, hogy odajövök a házádba, anélkül, hogy tudnám a címed, aztán egy másik, hogy meglátogatsz. Ami varázslóként engem illet, az, amit a fantáziaálmodnak tartasz, hogy találkoztál velem abban a városban, olyan valódi volt, ahogy mi ketten ma itt beszélgetünk.

Bevallottam don Juannak, hogy lehetetlen volt számomra beilleszteni ezeket az eseményeket a nyugati emberre jellemző gondolkodási sémába. Azt mondtam, az, hogy fantáziaálomként gondoltam rá, egy hamis kategóriát hozott létre, ami nem állta ki az alapos vizsgálat próbáját, és ezért az egyetlen talán lehetséges kvázi-magyarázat tudásának egy másik oldala: az *álmodás* volt.

– Nem, ez nem *álmodás* – mondta nyomatékosan. – Ez valami sokkal közvetlenebb, és sokkal titokzatosabb. Ha már itt tartunk, van ma számodra egy, a létállapotodnak jobban megfelelő új meghatározásom az *álmodásra*. Az *álmodás* a *tudomás sötét tengeréhez* való kapcsolódási pont megváltoztatása. Ha ilyen módon nézed, ez egy nagyon egyszerű fölfogás, és egy nagyon egyszerű manőver. Mindenedre szükséged van ahhoz, hogy megvalósítsd, de sem nem lehetetlen, sem nincs misztikus felhőkkel körbevéve.

– Az *álmodás* egy olyan kifejezés, ami mindig halálra bosszantott – folytatta –, mert elgyengít egy nagyon erőteljes cselekedetet. Önkényesnek tűnik emiatt, olyan érzést kelt, mintha képzelődés volna, pedig pont hogy nem az. Megpróbáltam magam megváltoztatni a kifejezést, de túlságosan berögzült. Lehet, hogy egy nap majd te magad meg

175.

fogod tudni változtatni, habár attól félek, hogy csakúgy, mint minden más a varázslásban, mire valóban meg tudod csinálni, tojni fogsz rá, mert nem fog többé számítani, hogyan nevezik.

Don Juan ismeretségünk egész ideje alatt hosszadalmasan magyarázta, hogy az *álmodás* az ősi Mexikó varázslói által felfedezett művészet, ami révén a közönséges álmok átalakulnak az *észlelés* más világainak valódi bejáratává. Minden lehetséges módon hirdette valaminek az eljövételét, amit ő *álmodási figyelemnek* hívott, egy arra való képességet, hogy különleges figyelmet fordítsunk, vagy különleges tudatosságot helyezünk egy közönséges álom elemeire.

Akkurátusan követtem minden javaslatát, és sikerült megparancsolnom a tudatosságomnak, hogy maradjon az álom elemeire rögzülve. Don Juan azt az elképzelést ajánlotta, hogy szándékosan ne úgy kezdjek neki, hogy legyen egy álom, amire vágyok, hanem hogy rögzítem a figyelmemet az álom alkotóelemeire, bármilyen álom jelenik is meg.

Aztán don Juan energetikailag megmutatta nekem azt, amit az ősi Mexikó varázslói az *álmodás* forrásának tartottak: a *gyűjtőpont* elmozdulását. Azt mondta, alvás alatt a *gyűjtőpont* természetes módon elmozdul, de *látni* ezt az elmozdulást egy kicsit nehéz, mivel agresszív hangulatot kíván meg, és ezt az agresszív hangulatot részesítették előnyben az ősi Mexikó varázslói. Don Juan szerint ezek a varázslók varázslótudományuk összes alapfeltevését ennek a hangulatnak a segítségével találták meg.

– Ez egy nagyon ragadozó hangulat – folytatta don Juan. – Egyáltalán nem nehéz elérni, mivel az ember természeténél fogva ragadozó. Agresszíven bárkit *láthatsz* alvás közben ebben a kis faluban, vagy esetleg messze innen, bárki megfelel a célnak. Az a fontos, hogy elérkezz a tökéletes közömbösség érzetébe. Keresel valamit, és meg is fogod szerezni. Elmész, hogy keress egy személyt, mint egy nagymacska, ahogyan egy állat keresi a zsákmányt, valakit, hogy rárontson.

Don Juan látható bosszúságomon nevetve elmondta, hogy a nehézség ennél az eljárásnál a hangulat, és nem lehetek passzív *látás* közben, mert a látvány nem arra van, hogy nézzem, hanem hogy hassak rá.

Talán a javaslatának ereje miatt volt, de azon a napon, amikor mindezt

176.

elmondta nekem, megdöbbenő agresszivitást éreztem. Testem minden izma csordultig volt energiával, és *álmodási* gyakorlatomban kerestem valakit. Nem érdekelt, ki lehet az. Szükségem volt valakire, aki aludt, és egy erő, amit érzékelttem, anélkül, hogy teljesen a tudatában lettem volna, irányított, hogy megtaláljam ezt a valakit.

Sose tudtam meg, ki volt ez a személy, de mialatt *láttam* őt, éreztem don Juan jelenlétét. Fura érzés volt tudni, hogy valaki velem van. A közelség meghatározhatatlan érzetével tudtam, ami a tudatosság olyan szintjén történt,

ami semmi olyannak nem volt a része, amit valaha is tapasztaltam. Csak a pihenő személyre tudtam koncentrálni a figyelmemet. Tudtam, hogy férfi, de nem tudtam, honnan tudom. Tudtam hogy alszik, mivel az energialabda, amik rendszerint az emberi lények, egy kicsit lapos volt, oldalvást kitégult.

Aztán láttam a *gyűjtőpontot* a szokásostól eltérő helyzetben, ami közvetlenül a lapockák mögött van. Abban a pillanatban egy kicsit lejjebb és jobbra volt attól a helytől, ahol lennie kellett volna. Úgy számoltam, hogy ebben az esetben a bordák szélére mozdult. Azt is észrevettem, hogy nem stabil. Egyetlenül hullámozott, aztán hirtelen visszatért a szokásos helyzetébe. Az a tiszta érzetem volt, hogy nyilvánvalóan don Juan és az én jelenlétem ébresztette fel a személyt. Közvetlenül ezután rengeteg homályos képet láttam, aztán felébredtem azon a helyen, ahonnan elindultam.

Don Juan mindvégig azt is mondta nekem, hogy a varázslókat két csoportra osztják: az egyik csoport az *álmódók*, a másik a *cserkészők*. Az *álmódók* azok, akiknek nagyszerű képességük van a *gyűjtőpont* elmozdítására. A *cserkészők* azok, akiknek nagyszerű képességük van ahhoz, hogy rögzítve tartásuk a *gyűjtőpontot* ebben az új helyzetében. Az *álmódók* és *cserkészők* kiegészítik egymást, és párokban dolgoznak, hajlamaikkal befolyásolva egymást.

Don Juan biztosított arról, hogy a *gyűjtőpont* elmozdítása és lerögzítése a varázslók vasfegyelmé segítségével tetszés szerint véghezvihető. Azt mondta, leszármazási ága varázslói úgy tartják, hogy a fénylő gömbön belül, amik vagyunk, legalább hatszáz olyan hely van, amit ha tetszés szerint elér a *gyűjtőpont*, mindegyik teljes, mindent magába foglaló világot nyújthat nekünk; vagyis ha a *gyűjtőpontunk* elmozdul

177.

ezeknek a helyeknek az egyikére, és ott rögzítve marad, egy ugyanolyan mindent magába foglaló és teljes világot fogunk észlelni, mint a mindennapi élet világa, de egy másmilyen világot.

Don Juan tovább magyarázta, hogy a varázslás művészete a *gyűjtőpont* manipulálása, és tetszés szerinti helyzetváltoztatásra való készítése azon a fénylő gömbön, amik az emberi lények. Ennek a mesterkedésnek a *tudomás sötét tengeréhez* való kapcsolódási pont elmozdulása az eredménye, amivel sokmillió energiamező szokatlan kötege jár együtt fénylő szálak formájában, amik a gyűjtőpontban gyűlnek össze. A gyűjtőpontban összegyűlő új energiamezők következményeként működésbe lép egy másfajta tudomás, mint ami a mindennapi élet világának észleléséhez szükséges, és érzékelési adatokká változtatja az új energiamezőket, amely adatokat egy másik világként értelmezzük és észlelünk, mivel az energiamezők, amelyek okozzák, különböznek a megszokottaktól.

Kijelentette, hogy a varázslásnak, mint gyakorlatnak, a pontos definíciója a következő lehetne: a *gyűjtőpont* manipulálása abból a célból, hogy megváltoztassa a *tudomás sötét tengeréhez* való kapcsolódásának gyűjtőpontját, ily módon lehetővé téve más világok érzékelését.

Don Juan azt mondta, a *cserkészők* művészete akkor lép működésbe, amikor a gyűjtőpont elmozdul. A *gyűjtőpont* rögzítve tartása új helyzetében biztosítja a varázslóknak, hogy akármilyen új világba léptek is be, abszolút teljességében fogják érzékelni, pontosan úgy, ahogy a szokványos ügyek világában tesszük. Don Juan leszármazási ágának varázslói számára a mindennapi élet világa csak egy redő volt a teljes világon, ami legalább hatszáz redőből áll.

Don Juan újra visszatért a témára, amiről beszéltünk: utazásomra a *tudomás sötét tengerén* keresztül, és azt mondta, hogy amit a *belső csendemből* tettem, az nagyon hasonló ahhoz, amit *álmódásban* csinál az ember alvás közben. Azonban a *tudomás sötét tengerén* keresztül tett utazásnál nincs semmilyen olyasfajta szakadás, amelyet az elalvás okoz, sem semmilyen kísérlet a figyelem uralására, mint az álomban. Az utazás a *tudomás sötét tengerén* keresztül azonnali reakciót von maga után. Az itt és mostnak ellenállhatatlanul erős érzete van. Don Juan sajnálkozott, hogy néhány idióta varázsló az *éber álmódás* nevet

178.

adta a *tudomás sötét tengere* közvetlen elérésének, az *álmódás* kifejezést még nevetségesebbé téve ezzel.

– Amikor azt gondoltad, hogy az a fantáziaálmód volt, hogy elmentél az általunk kiválasztott városba – folytatta –, valójában közvetlenül egy különleges helyre helyezted a *gyűjtőpontodat* a *tudomás sötét tengerén*, ami lehetővé tette az utazást. Akkor a *tudomás sötét tengere* ellátott téged mindennel, hogy végrehajtsd ezt az utazást. Semmilyen mód nincs rá, hogy szándékosan kiválaszd a helyet. A varázslók azt mondják, hogy a *belső csönd* választja ki tévedhetetlenül. Egyszerű, nem igaz?

Aztán elmagyarázta nekem a választás szövevényeit. Azt mondta, a *harcos-utazók* számára a választás nem igazán döntés, hanem inkább elegáns belenyugvás a *végtelen* kéréseibe.

– A *végtelen* választ – mondta. – A *harcos-utazó* művészete az a képessége, hogy a leghalványabb célzásra mozdul, annak a művészete, hogy belenyugszik a *végtelen* minden parancsába. Ehhez a *harcos-utazónak* bátorságra, erőre, és mindenekelőtt józanságra van szüksége. Ez a három összeadva eleganciát eredményez.

Egy pillanatnyi szünet után visszatértem arra a témára, ami a legjobban izgatott.

– De don Juan, hihetetlen, hogy testestül-lelkestül elmentem abba a városba.

– Hihetetlen, de nem megélhetetlen. A világegyetemnek nincsenek határai, és az elérhető lehetőségek az univerzum egészében valóban felmérhetetlenek. Úgyhogy ne dőlj be a mondásnak, hogy „hiszem, ha látom”, mert az a legostobább álláspont, amire csak helyezkedhet az ember.

Don Juan magyarázata kristálytisza volt. Volt értelme, de nem tudtam hol; kétségtelenül nem a szokványos ügyeim mindennapi világában. Don Juan nagy izgalmat szabadítva rám biztosított arról, hogy a varázslók csak egyetlen módon tudják kezelni mindezt az információt, úgy, hogy tapasztaláson keresztül megízlelik, mivel az elme képtelen magába fogadni mindezt az ingerlést.

– Mit akarsz, mit tegyek, don Juan?

179.

– Szándékosan keresztül kell utaznod a *tudomás sötét tengerén*, de sosem fogod tudni, ez hogyan történik. Mondjuk azt, hogy a *belső csend* hajtja végre, megmagyarázhatatlan utakat követve, amiket megérteni nem, csak gyakorolni lehet.

Don Juan az ágyamra ültetett és felvettette velem a *belső csendet* elősegítő testhelyzetet. Általában azonnal elaludtam, amikor csak felvettem ezt a helyzetet. Azonban amikor don Juannal voltam, jelenléte lehetetlenné tette, hogy elaludjak; helyette a teljes csend valódi állapotába kerültem. Ez alkalommal, az azonnali csend után, azt vettem észre, hogy sétálok. Don Juan karonfogva vezetett.

Már nem a házában voltunk; egy jaki városban sétáltunk, ahol korábban még sosem jártam. Tudtam a létezéséről, sokszor megközelítettem, de a körülötte élő emberek átható ellenségessége visszafordított. Olyan város volt, ahová egy idegennek csaknem lehetetlen volt belépnie. Csak azoknak a nem jakiknak volt szabad bejárásuk, akik a szövetségi bank felügyelői voltak, annak köszönhetően, hogy a bank vette meg a jaki farmerek terményét. A farmerek vég nélküli egyezkedéseket folytattak annak érdekében, hogy jövőbeli terményükre, annak kvázi-spekulatív növekedése alapján, készpénzben előleget kapjanak.

Azonnal ráismertem a városra azoknak az embereknek a leírása alapján, akik már jártak ott. Mintha fokozni akarná a meglepetésemet, don Juan a fülembé suttogetta, hogy a szóban forgó jaki városban vagyunk. Meg akartam tőle kérdezni, hogyan kerültünk oda, de nem tudtam érthetően kimondani a gondolataimat. Sok indián beszélgetett, vitatkozott, úgy tűnt, a rosszkezd kirobbanófélben van. Egy szót sem értettem abból, amit mondtak, de abban a pillanatban, hogy megfogant bennem a gondolat, hogy nem értem, valami kitisztult. Olyan volt, mintha több fény vetült volna a jelenetre. A dolgok értelmesek és világosak lettek, és megértettem, amit az emberek beszéltek, habár nem tudom, hogyan; nem beszéltem a nyelvükön. A szavak határozottan érthetőek voltak a számomra, nem egyenként, hanem csoportokban, mintha az agyam teljes gondolatszöveteket tudott volna elcsípni.

Teljes komolysággal mondhatom, hogy ez életre szóló megrázkódtatás volt, nem annyira azért, mert értettem, amit mondtak, hanem amiatt, amit mondtak. Ezek az emberek valóban harciasak voltak.

180.

Egyáltalán nem nyugati emberek voltak. Javaslatok harci, hadviselési és stratégiai javaslatok voltak. Felmérték az erejüket, a csapásmérő forrásaikat, és fájalták aényt, hogy nincs elég erejük ahhoz, hogy bevigyék a csapásaikat. A testemben éreztem tehetetlenségük kínját. Mindössze botjaik és köveik voltak arra, hogy csúcstechnológiájú fegyverek ellen harcoljanak. Gyászolták, hogy nincsenek vezetőik. Mindenkinél jobban vágytak egy karizmatikus alak feltünésére, aki felvillanyozná őket.

Aztán a kinizmus hangját hallottam; egyikük hangot adott egy gondolatnak, ami úgy tűnt, egyként letarolt mindenkit, engem is beleértve, mintha láthatatlan részük lettem volna. Azt mondta, legyőzték őket, és nincs megváltás, mert ha egy adott pillanatban egyikőjüknek meglenne a karizmája ahhoz, hogy felemelkedjék és egybegyűjtse őket, az irigység, féltékenység és sértettség miatt elárulnák.

Megjegyzést akartam tenni don Juannak azzal kapcsolatban, ami velem történik, de egyetlen szót se tudtam szólni. Csak don Juan tudott beszélni.

– A jakik nem egyediek kisszerűségükben – mondta a fülembé. – Ez egy olyan állapot, aminek minden emberi lény a foglya, és ez az állapot még csak nem is emberi, hanem kívülről rótták ki ránk.

Éreztem, ahogy akaratlanul kinyitom és becsukom a számat, ahogy kétségbeesetten próbálok feltenni egy kérdést, amit ki sem tudtam gondolni. Az elmém üres volt, gondolatoktól mentes. Don Juan és én egy embergyűrű közepén voltunk, de úgy tűnt, egyikük sem vesz észre minket. Nem tűnt fel nekem semmilyen mozdulat, reagálás vagy lopva ejtett pillantás, ami esetleg azt jelezte volna, hogy tudatában vannak jelenlétünknek.

A következő pillanatban egy vasútállomás köré épített mexikói városban találtam magam, körülbelül két és fél kilométerre keletre onnan, ahol don Juan élt. Don Juan és én az utca közepén álltunk, az állami banknál.

Közvetlenül ezután az egyik legfurább látványt láttam, aminek valaha is a tanúja voltam don Juan világában. *Láttam* az energiát, ahogy az univerzumban áramlik, de az emberi lényeket nem gömbszerű vagy téglalap alakú energiafoltoknak *láttam*. A körülöttem lévő emberek az egyik pillanatban a mindennapi élet normális lényei,

181.

a következő pillanatban pedig furcsa teremtmények voltak. Olyan volt, mintha az energiagömb, amik vagyunk, áttetsző lett volna; mintha egy fényudvar lett volna egy rovarszerű mag körül. A magnak nem főemlős formája volt. Nem voltak csontvázszerű darabok, tehát nem úgy *láttam* az embereket, mintha röntgenszemem lenne, ami a csontvázig hatol. Az emberek magjában inkább geometriai formák voltak, amik úgy látszottak, mintha az anyag erőteljes rezgéséből állnának. Olyanok voltak, mint az abc betűi – úgy tűnt, egy nagy T a legfőbb szerkezeti támasz. Egy fordított, vastag L volt a T elé függesztve, és egy majdnem a földig érő görög delta betű volt a T szárának aljánál; úgy tűnt, ez támasztja az egész szerkezetet. A T betű tetején egy körülbelül három centiméter átmérőjű, kötélszerű szálat láttam, ami a fénygömb tetején ment át, mintha amit *látok*, valójában egy hatalmas gyöngyszem lenne a tetejénél felfüggesztve, mint egy lógó drágakő.

Egyszer don Juan mondott nekem egy metaforát, hogy leírja nekem az emberi lények szálainak energetikai egyesülését. Azt mondta, hogy az ősi Mexikó varázslói úgy írták le ezeket a szálakat, mint egy gyöngyökből készült, madzagra felfűzött függőnyt. Szó szerint értettem ezt a leírást és úgy gondoltam, hogy a madzag azokon az összetömörült energiamezőkön megy keresztül, amik tetőtől talpig vagyunk. A kapcsolódó zsinór, amit *láttam*, az emberi lények energiamezejének kerek formáját sokkal inkább olyanná tette, mint egy függő. Azonban nem *láttam* másik teremtményt ugyanarra a madzagra fűzve. Minden egyes teremtmény, akit láttam, geometrikusan mintázott lény volt, akinek egyfajta zsinór volt gömbszerű fényudvara felső részén. A zsinór roppantul emlékeztetett arra a részekre osztott féregszerű formára, amit néhányunk félig lehunyt szemmel napfényben lát.

Don Juan és én a város egyik végéből a másikba sétáltunk, és én szó szerint rengeteg geometrikusan mintázott teremtményt *láttam*. Képességem, hogy *lássam* őket, a végtelenségig bizonytalan volt. Egy pillanatig *láttam* őket, aztán elveszítettem a látványukat és átlagos emberekkel néztem szembe.

Hamar kimerültem és csak rendes embereket voltam képes látni. Don Juan azt mondta, itt az ideje hazamenni, és valami bennem ismét elvesztette a folytonosság szokásos érzetét. Don Juan házában találtam

182.

magam, anélkül, hogy a leghalványabb fogalmam lett volna, hogyan tettem meg a város és a ház közti távolságot. Lefeküdtem az ágyamra és kétségbeesetten próbáltam emlékezni, visszahívni az emlékeimet lényem legmélyét szondázva meg egy nyomravezető jelért, hogy hogyan mentem el a jaki városba és vissza. Nem hittem, hogy fantáziaálmok lettek volna, mert a helyszínek túl részletesek voltak ahhoz, hogy ne legyenek valóságosak, és ugyanakkor mégsem lehettek azok.

– Az idődet vesztegeted – mondta don Juan nevetve. – Biztosíthatlak róla, hogy sosem fogod megtudni, hogyan kerültünk a házból a jaki városba, jaki városból a vasútállomásra, és a vasútállomásról a házba. Törés volt az idő folytonosságában. Ezt teszi a *belső csend*.

Türelmesen elmagyarázta nekem, hogy a varázslás annak a folytonosságnak a megszakadása, ami érthetővé teszi számunkra a világot. Megjegyezte, hogy aznap a *tudomás sötét tengerén* keresztül utaztam és úgy *láttam* az embereket, amilyenek, emberi ügyeikkel elfoglalva. Aztán *láttam* az energiaszálat, ami emberi lények sajátos sorait kapcsolja össze.

Don Juan újra és újra elismételte, hogy valami különlegesnek és megmagyarázhatatlannak voltam a tanúja. Értettem, amit az emberek mondtak, anélkül, hogy beszéltem volna a nyelvüket, és *láttam* az energiaszálat, ami összekapcsolja az emberi lényeket bizonyos más lényekkel, és ezeket a nézőpontokat a *szándékolás* tétlen keresztül választottam ki. Hangsúlyozta, hogy ez a *szándékolás*, amit csináltam nem volt tudatos és akaratlagos, hanem egy mély szinten ment végbe, és a szükségszerűség uralta. Szükségem volt arra, hogy tudomást szerezzek a *tudomás sötét tengerén* keresztül való utazás néhány lehetőségéről, és a *belső csendem* vezette a *szándékot* – egy állandó erőt az univerzumban –, hogy kielégítse ezt a szükségletet.

183.

SZERVETLEN TUDOMÁS

Tanulóidőmnek egy adott pillanatában don Juan feltárta nekem élethelyzetének komplexitását. Bosszúságomra és reményvesztettségemre azt állította, azért élt egy kunyhóban Mexikó Sonora államában, mert az a kunyhó jelképezte tudatosságom állapotát. Nem hittem el teljesen, hogy tényleg úgy gondolja, ennyire gyenge vagyok,

sem azt, hogy mint állította, más lakóhelyei is vannak.

Kiderült, hogy mindkét pontban igaza volt. Tudatosságom állapota nagyon csekély volt, és más helyek is voltak, ahol élhetett, végtelenül kényelmesebbek, mint az a kunyhó, ahol először megtaláltam őt. Nem az a magányos varázsló volt, akinek gondoltam, hanem egy tizenöt *harcos-utazóból* álló csoport vezetője: tíz nő és öt férfi. Óriási volt a meglepetésem, amikor elvitt abba a házába Közép-Mexikóban, ahol ő és varázslótársai éltek.

– Csak énmiattam élsz Sonorában, don Juan? – kérdeztem meg tőle, képtelenül arra, hogy vállaljam a felelősséget, ami büntudattal, lelkiismeret-furdalással és értéktelenségérzettel töltött el.

– Nos, valójában nem ott élek – mondta nevetve. – Csak ott találkozom veled.

– De-de-de sosem tudtad, mikor látogatlak meg, don Juan. Lehetőségem sem volt, hogy tudassam veled.

– Hát, ha pontosan visszaemlékszel, sok-sok alkalommal nem találtál meg. Türelmesen kellett üldögned és várnod rám, néha napokon át.

– Guaymasba repültél innen, don Juan? – kérdeztem tőle komolyan. Úgy gondoltam, a legrövidebb út az lehetett, ha repülőgépre szállt.

– Nem, nem repültem Guaymasba – mondta szélesen mosolyogva. – Egyenesen a kunyhóhoz repültem, ahol várokztál.

Tudtam, hogy szándékosan valami olyat mond nekem, amit lineáris gondolkodásom nem tud felfogni vagy elfogadni, és ez végtelenül zavart engem. Abban az időben azon a tudatossági szinten voltam, amikor szakadatlanul a végzetes kérdést ismételttem magamnak: mi van akkor, ha mindaz, amit don Juan mond, igaz?

184.

Nem akartam több kérdést feltenni neki, mivel reménytelenül elveszett voltam, miközben próbáltam áthidalni tetteink és gondolkodásunk két csapásirányát.

Új környezetében don Juan lelkiismeretesen nekikezdett, hogy megtanítsa tudásának egy sokkal bonyolultabb oldalára, ami minden figyelmemet igénybe vette, ahol az ítékezés pusztá felfüggesztése nem volt elég. Ez volt az az időszak, amikor tudásának mélyére kellett merülnöm. Meg kellett szüntetnem az objektivitásomat, és ugyanakkor tartózkodnom kellett attól, hogy szubjektív legyek.

Egy nap a háza mögött segítettem don Juannak megtisztítani néhány bambusznádrudat. Megkért, hogy vegyek fel munkakesztyűt, mivel mint mondta, a bambusznád szálkái nagyon élesek és könnyen fertőzést okozhatnak. Megmutatta, hogyan használjam a kést a bambusz megtisztítására. Elmerültem a munkában. Amikor don Juan elkezdett hozzám beszélni, abba kellett hagynom a munkát, hogy figyelni tudjak. Azt mondta, elég sokáig dolgoztam, és be kéne mennünk a házába.

Megkért, hogy üljek le egy nagyon kényelmes karosszékre a tágas, majdnem üres nappalijában. Diót, szárított sárgabarackot és sajszeleteket adott nekem egy tányéron gondosan elrendezve. Tiltakoztam, hogy be akarom fejezni a bambusz megtisztítását. Nem akartam enni. De nem figyelt rám. Azt tanácsolta, lassan és gondosan rágjak, hogy sokáig eltartson az étel annak érdekében, hogy éber legyek és figyeljek arra, amit mondani fog nekem.

– Már tudod – kezdett bele –, hogy létezik a világegyetemben egy állandó erő, amit az ősi Mexikó varázslói a *tudomás sötét tengerének* neveztek. Amikor észlelőkéességük csúcsán voltak, *láttak* valamit, amitől reszkettek a gatyájukban, már ha viseltek ilyet. *Látták*, hogy a *tudomás sötét tengere* nem csak a szervezetek tudomásáért felelős, hanem olyan entitások tudomásáért is, amelyeknek nincsen szervezete.

– Mik ezek a lények, don Juan, amiknek nincs szervezete, de van tudomásuk? – kérdeztem döbbenet, mivel korábban soha nem említett ilyen fajta elképzelést.

– A régi sámánok felfedezték, hogy az egész világegyetem ikererőkből áll, melyek egyszerre ellentétei és kiegészítői egymásnak. Elkerülhetetlen, hogy a mi világunk ikervilág legyen. Ellentétes és kiegészítő

185.

világát olyan lények népesítik be, amelyeknek van tudomása, de nincs szervezete. Ez okból a régi sámánok *szervetlen lényeknek* hívták őket.

– És hol van ez a világ, don Juan? – kérdeztem, öntudattalanul egy darab szárított sárgabarackot rágcsgálva.

– Itt, ahol te és én ülünk – válaszolta tárgyilagosan, de nyíltan kinevetve az idegességemet. – Mondtam neked, hogy ez az ikervilágunk, úgyhogy meghitt viszonyban van velünk. Az ősi Mexikó varázslói nem a tér és idő szempontjai alapján gondolkodtak, mint te. Kizárólag a tudatosság szempontja alapján gondolkodtak. Egyidejűleg két fajta tudomás létezik, anélkül, hogy valaha is hatást gyakorolnának egymásra, mivel teljesen különböznek egymástól. A régi sámánok anélkül néztek szembe az egyidejűleg létezés problémájával, hogy a térrel és az idővel törődtek volna. Úgy okoskodtak, hogy a *szerves lények* tudomásának foka és a *szervetlen lények* tudomásának foka olyannyira különböző, hogy mindketten a legcsekélyebb beavatkozással egyidejűleg létezhetnek.

– Érzékelhetjük ezeket a *szervetlen lényeket*, don Juan?

– Egészen bizonyosan. A varázslók tetszésük szerint teszik. Az átlagemberek is érzékelik, de nem veszik észre, hogy ezt teszik, mivel nincsenek tudatában az ikervilág létezésének. Amikor ikervilágokról gondolkodnak, mindenféle szellemi önkielégítésbe bocsátkoznak, de sosem jut eszükbe, hogy fantáziáik abból a tudatküszöb alatti tudásból erednek, amivel mindannyian rendelkezünk: hogy nem vagyunk egyedül.

Don Juan szavai odaszegeztek. Hirtelen rendkívül éhes lettem. A gyomorszájamban ürességet éreztem. Csak annyit tehettem, hogy olyan gondosan figyelek, amennyire csak tudok, és eszem.

– Az a probléma azzal, hogy a tér és idő szempontjai szerint fordulsz a dolgokhoz – folytatta –, hogy csak azt veszed észre, ha valami a rendelkezésedre álló, nagyon korlátolt térben és időben száll le. A varázslóknak ezzel szemben óriási területük van, amin észrevehetik, ha valami kívülről jövő száll le. Az univerzum egészéből rengeteg entitás, melyek tudomással rendelkeznek, de szervezettel nem, száll le a világunk, vagy ikervilágának tudásmezején, anélkül, hogy az átlagos emberi lény valaha is észrevenné őket. A világunk, vagy ikervilágunk

186.

tudásmezején leszálló entitások más világokhoz tartoznak, melyek a világunk és ikervilágán kívül léteznek. Az univerzum egésze színültig van tömve tudomások világaival, *szervessel* és *szervetlennel* egyaránt.

Don Juan tovább folytatta, és azt mondta, hogy azok a varázslók tudatában voltak annak, amikor az ikervilágunkon kívüli más világokból származó *szervetlen tudomások* szálltak le a tudásmezejükön. Azt mondta, ahogy ezen a Földön mint minden más emberi lény is tette volna, ezek a sámánok vég nélkül osztályozták ennek a tudomással rendelkező energiának a különböző fajtáit. Azon az átfogó kifejezésen ismerték őket, hogy *szervetlen lények*.

– Van ezeknek a *szervetlen lényeknek* életük, ahogy nekünk van? kérdeztem.

– Ha úgy érted, hogy a tudatosság az élet, akkor van életük. Úgy gondolom, pontosabb lenne azt mondani, hogy ha az életet a tudás intenzitásával, élességével és időtartamával mérjük, akkor őszintén azt mondhatom, hogy ők élőbbek, mint te vagy én.

– Meghalnak ezek a *szervetlen lények*, don Juan?

Don Juan egy pillanatig kuncogott, mielőtt válaszolt volna. – Ha a halált a tudás megszűnésének nevezed, akkor igen, meghalnak. A tudásuk véget ér. Haláluk elég hasonló az emberi lények halálához, és ugyanakkor mégsem, mivel az emberi lények halálának van egy rejtett lehetősége. Ez olyan, mint egy jogi okmány cikkelye, amit olyan kicsi betűkkel írtak, hogy alig látod. Nagyítót kell használnod, hogy elolvashasd, és mégis ez az okmány legfontosabb paragrafusa.

– Mi a rejtett lehetőség, don Juan?

– A halál rejtett lehetősége kizárólag a varázslók számára létezik. Tudomásom szerint ők az egyetlenek, akik elolvasták az apró betűs szöveget. Számukra ez a lehetőség helyénvaló és működő. Az átlagos emberi lények számára a halál tudásuk megszűnését jelenti, szervezetük végét. A *szervetlen lények* számára a halál ugyanezt jelenti: tudásuk végét. A halál hatása mindkét esetben az, hogy a *tudomás sötét tengere* beszippantja őket. Élettapasztalataikkal megtöltött egyéni tudásuk átszakítja a határait, és a tudomás mint energia kiömlik a *tudomás sötét tengerébe*.

187.

– De mi a halál rejtett lehetősége, don Juan, amit csak a varázslók ragadnak meg?

– A varázslók számára a halál egyesítő tényező. Ahelyett, hogy szétbomlasztaná a szervezetet, ahogy az általában történik, a halál egyesíti azt.

– Hogyan egyesíthetne a halál bármit is? – tiltakoztam.

– Egy varázsló számára a halál megszünteti a testben lévő egyéni hangulatok uralmát. A régi varázslók úgy tartották, hogy a test különböző részeinek uralma szabályozza az egész test hangulatait és tetteit; ha ezek a részek diszfunkcionálissá válnak, a test többi részét is káoszba döntik, mint például akkor, amikor te magad leszel beteg attól, hogy valami rosszat ettél. Ebben az esetben a gyomrod hangulata van hatással mindenre. A halál megsemmisíti ezeknek az egyéni részeknek az uralmát. Egyetlenegy egységbe egyesíti a tudásukat.

– Úgy érted, hogy miután meghaltak, a varázslóknak még mindig van tudatuk?

– A halál a varázslók számára az egyesítés cselekedete, ami energiájuk minden darabkáját igénybe veszi. Te úgy gondolsz a halálra, mint egy előtted fekvő hullára, mint egy testre, amit birtokba vett a rothadás. A varázslóknak, amikor az egyesítés cselekedete megtörténik, nincs holttestük. Nincs rothadás. Testük teljes egészében energiává változik át, egy nem töredékes tudomást birtokló energiává. Az organizmus által felépített határok, amit a halál lerombol, a varázslók esetében még mindig működnek, habár nem láthatóak többé a pusztaság számára.

– Tudom, hogy majd meghalsz azért, hogy megkérdezhess, amit elmondok, az a lélek-e, ami a mennybe vagy a pokolba megy – folytatta széles mosollyal. – Nem, ez nem a lélek. A varázslókkal az történik, amikor

megragadják a halál rejtett lehetőségét, hogy *szervetlen lényekké* változnak át, nagyon specializált, nagy sebességű, elképesztő észlelési tettekre képes *szervetlen lényekké*. A varázslók akkor abba kezdenek bele, amit az ősi Mexikó sámánjai a *döntő utazásnak* neveztek. A *végtelen* lesz tetteik birodalma.

– Ez alatt azt érted don Juan, hogy örökkévalókká lesznek?

188.

– Varázslóként a józanságom azt mondatja velem, hogy tudomásuk úgy ér majd véget, ahogy a *szervetlen lények* tudomása véget ér, de sosem *láttam* ezt megtörténni. Erről nincs első kézből származó tudásom. A régi varázslók úgy hitték, hogy az ilyen fajta *szervetlen lények* tudomása addig fog tartani, amíg a Föld él. A Föld a mátrixuk. Amíg az tartja magát, tudomásuk folytatódik. Számomra ez a legésszerűbb kijelentés.

Don Juan magyarázatának folytonossága és sorrendje számomra nagyszerű volt. Semmit sem tudtam hozzátenni. Rejtelmek és kimondatlan remények érzetével eltelve hagytam ott engem.

Legközelebbi látogatásom során azzal kezdtem a beszélgetést, hogy mohón feltettem a kérdést, ami a fejemben motoszkált.

– Lehetséges don Juan, hogy a szellemek és kísértetek valóban léteznek?

– Bármit is nevezel szellemnek vagy kísértetnek – mondta –, amikor azt egy varázsló alaposan megvizsgálja, az egyetlen kérdésben összefoglalható – lehetséges-e, hogy azoknak a szellemeszerű jelenéseknek bármelyike energiamezők halmaza, amely tudomással rendelkezik, és amit mi általunk ismert dologgá változtatunk. Ha ez az eset, a jelenéseknek van energiája. A varázslók *energiálétrehozó alakzatoknak* nevezik őket. Vagy pedig nem árad belőlük energia, ebben az esetben képzelet szülte teremtmények – általában a tudomás szempontjából nagyon erős személy képzelete által szültek.

– Van egy történet, ami végtelenül érdekel – folytatta don Juan. – Az a történet, amit egyszer a nagynénidről meséltél nekem. Emlékszel rá?

Elmondtam don Juannak, hogy amikor tizennégy éves voltam, apám nővérének a házába kellett költözni. Egy hatalmas házban élt, aminek három nyitott belső udvara volt, mindegyik között lakórészekkel hálósobákkal, nappalikkal, egyebekkel. Az első nagyon egyszerű, macskaköves udvar volt. Azt mondták nekem, hogy ez egy kolóniális ház volt, és az első udvaron jöttek be a lovaskocsik. A második udvar gyönyörű gyümölcsös volt, mór stílusú téglautakkal zegzugolva, teli gyümölcsfákkal. A harmadik belső udvart a tetőereszről lógó virágcserepek és ketreben lévő madarak borították el, és volt ott egy kolóniál

189.

stílusú szökőkút is, folyó vízzel a közepén, csakúgy, mint egy drótkerítéssel körülkerített nagy terület nagynéném díjnyertes harci kakasai számára, amik élete szenvedélyei voltak.

A nagynéném egy egész lakást bocsátott a rendelkezésemre közvetlenül a gyümölcsös mellett. Azt gondoltam, ott fogom eltölteni az egész életemet. Minden gyümölcsöt megehettem, amit akartam. Számomra soha fel nem fedett okokból, a háznépben senki más nem nyúlt hozzá a gyümölcsökhöz. A háznép a következőkből állt: a nagynéném, aki egy magas, kerek arcú, az ötvenes éveiben járó pufók hölgy volt, nagyon vidám, nagyszerű anekdotázó, tele különkségekkel, amit a szertartásos külszín és a hithű katolicizmus látszata mögé rejtett. Volt egy komornyik, egy magas, tiszteletet parancsoló, negyvenes éveinek elején járó férfi, aki törzsőrmester volt a hadseregben, és elcsábult a szolgálathoz, hogy betöltse nagynéném házában a komornyik, testőr és mindenek jobban fizetett állását. Felesége, egy gyönyörű fiatal nő, nagynéném társalkodónője, szakácsa és bizalmasa volt. A párnak volt egy lánya is, egy pufók kislány, aki pontosan úgy nézett ki, mint a nénikém. A hasonlóság olyan erős volt, hogy nagynéném hivatalosan örökbe fogadta.

Ők négyen voltak a legcsendesebb emberek, akikkel valaha is találkoztam. Nagyon nyugodt életet éltek, amit csak a nagynéném különkségei törtek meg, aki a pillanat hevében döntötte el, hogy utazni megy vagy szépreményű új harci kakasokat vesz, kiképzés és komoly versenyekre küldi őket, ahol hatalmas pénzüsszegek voltak feltéve. Szerető törődéssel gondozta harci kakasait, néha egész napon át. Vastag bőrkesztyűt és merev bőr lábszárvédőt viselt, hogy a kakasok meg ne sértsék.

Két nagyszerű hónapot töltöttem a nagynéném házában. Délutánonként zenét tanított nekem, és vég nélküli történeteket mesélt az őseimről. Életkörülményeim ideálisak voltak a számomra, mivel eljártam a barátaimmal, és senkinek sem kellett bejelentenem, mikor jövök vissza. Néha órákig feküdtem az ágyamban anélkül, hogy elaludtam volna. Nyitva hagytam az ablakomat, hogy a narancsfavirág illata betöltse a szobámat. Valahányszor ébren feküdtem, hallottam, hogy valaki lesétál a hosszú folyosón, ami az épület teljes hosszában futott vé-

190.

gig az északi oldalon, összekötve a ház összes belső udvarát. Ennek a folyosónak gyönyörű boltozata és

csempézett padlója volt. Négy minimálfeszültségű villanykörte világította meg haloványan a folyosót, amiket este hat óraker kapcsoltak fel, és reggel hatkor oltottak el. Megkérdeztem a nagynénimet, hogy van-e valaki, aki éjszaka járkal és megáll az ablakom előtt, mivel akárki is járkal, az ablakomnál mindig megállt, megfordult, és visszasétált a ház főbejárata felé.

– Ne nyugtalanítsd magad számárásgokkal, drágám – mondta a nénikém mosolyogva. – Alighanem a komornyikom rója a köreit. Nagy dolog! Megijesztett?

– Nem, nem ijedtem meg. Csak kíváncsi lettem, mert a komornyikod minden éjjel odajön a szobámhoz. Néha a lépései felébresztenek.

Azzal szabadult meg a kérdezősködésemtől, hogy tárgyilagosan azt mondta, a komornyik katona volt, és hozzászólt ahhoz, hogy köröket rójon, mint az őrszemek. Elfogadtam a magyarázatát.

Egy nap megemlítettem a komornyiknak, hogy lépései túl hangosak, és megkértem, rója egy kicsit óvatosabban a köreit az ablakom alatt. hogy aludni tudjak.

– Nem tudom, miről beszélsz! – mondta barátságatlan hangon.

– A nagynéném mondta, hogy köröket rősz éjszaka.

– Sosem teszek ilyet! – mondta ellenszenvtől égő szemekkel.

– De akkor ki járkal az ablakomnál?

– Senki sem járkal az ablakodnál. Képzeld. Csak feküdj vissza aludni. Ne forgasd fel a dolgokat! A saját érdekedben mondom ezt neked.

Azokban az években semmi sem lehetett rosszabb a számomra, mintha valaki azt mondja nekem, hogy az én érdekedben tesz valamit. Azon az éjszakán amint meghallottam a lépéket, felkeltem az ágyamból, és a lakrészem bejáratához vezető fal mögé álltam. Amikor úgy számoltam, hogy aki sétál a második villanykörtenél van, kidugtam a fejemet, hogy lenézzek a folyosóra. A léptek hirtelen megálltak, de senki nem volt ott. A haloványan megvilágított folyosó elhagyatott volt. Ha valaki járt volna ott, nem lett volna ideje elrejtőzni, mivel nem volt hová. Csak a csupasz falak voltak.

191.

Akkora volt a rémületem, hogy sikoltozással az egész háznépet felébresztettem. A nagynéném és komornyikja azzal próbált megnyugtatni, hogy az egész csak képzeltem, de akkora volt az izgalmam, hogy végül mindketten zavartan beismerték, hogy valami számukra ismeretlen dolog járkal minden éjjel abban a házban.

Don Juan azt mondta, majdnem biztos, hogy a nagynéném járkal éjszaka, azaz a tudomásának egy olyan oldala, ami fölött nem volt akaratlagos irányítása. Úgy gondolta, a jelenség a játékoság vagy a titokzatosság egy olyan érzésének engedelmességet, amit a nénikém kifejlesztett. Don Juan biztos volt benne, hogy az az elképzelés sem lehetetlen, miszerint a nagynéném nem csak a zajokat hozta létre egy tudatküszöb alatti szinten, hanem a tudomás sokkal bonyolultabb manipulációira is képes volt. Don Juan azt is mondta, hogy teljesen korrekt legyen, fel kell tételeznie a lehetőséget, hogy a lépéket egy *szervetlen tudomás* hozta létre.

Don Juan azt mondta, hogy az ikervilágunkat benépesítő *szervetlen lényeket* leszármazási ága varázslói a rokonainknak tartották. Ezek a sámánok úgy tartották, hogy hiábavaló barátságot kötni a családtagjainkkal, mert az ilyen barátságért a rajtuk behajtott követelés mindig aránytalanul nagy. Azt mondta, hogy ezek a fajta *szervetlen lények*, akik a mi *első unokatestvéreink*, szakadatlanul kommunikálnak velünk, de ez a kommunikáció nincs a szándékos tudatosság szintjén. Más szavakkal, mi mindent tudunk róluk tudattalanul, míg ők szándékos, tudatos módon tudnak rólunk mindent.

– *Első unokatestvéreink* energiája csak nyűg! – folytatta don Juan. – Ők ugyanolyan balfácánok, mint mi vagyunk. Mondjuk úgy, hogy ikervilágunk *szerves* és *szervetlen lényei* két nővér gyermekei, akik egymás szomszédságában élnek. Pontosan egyformák, habár másképp néznek ki. Ők nem tudnak segíteni nekünk, és mi nem tudunk segíteni nekik. Talán összetársulhatnánk, és létrehozhatnánk egy mesés családi üzleti vállalkozást, de ez nem történt meg. A család mindkét ága szélsőségesen sértődékeny, és megbántódik minden semmiségtől, ami tipikus kapcsolat sértődős első unokatestvérek között. Az ősi Mexikó varázslói úgy gondolták, a dolog lényege az, hogy az ikervilágok emberi és *szervetlen lényei* mind teljesen egomániákusok.

192.

Don Juan szerint egy másik besorolás, amit az ősi Mexikó varázslói a *szervetlen lényekről* készítettek, az a *felderítők*, vagy a *felfedezők* voltak, olyan *szervetlen lényeket* értve ezalatt, akik a világegyetem mélyéről jönnek, és amelyek az emberi lényekénél végtelenül élesebb és gyorsabb tudomást birtokolnak. Don Juan kijelentette, hogy a régi varázslók nemzedékei foglalkoztak osztályozási rendszerük finomításával, és végül azt a következtetést vonták le, hogy bizonyos típusú *szervetlen lények* a *felderítők* vagy *felfedezők* kategóriájából élénkségük miatt hasonlóak az emberhez. Viszonyt tudnak létesíteni és szimbiotikus kapcsolatot tudnak

létrehozni az emberrel. A régi varázslók ezeket a fajta *szervetlen lényeket szövetségese*nek hívták.

Don Juan elmagyarázta, hogy ezeknek a sámánoknak a döntő tévedésük ezzel a fajta *szervetlen lény* kapcsolatokban az volt, hogy emberi jellemvonásokat tulajdonítottak ennek a személytelen energiának és hogy azt hitték, be tudják őket fogni. Úgy gondoltak ezekre az energiátömbökre, mint segítőikre, számítottak rájuk, anélkül hogy felfogták volna, tisztán energiák lévén nincs meg az erejük, hogy bármilyen erőfeszítést támogassanak.

– Elmondtam neked mindent, amit tudni kell a *szervetlen lényekről* – mondta don Juan hirtelen. – Csak a közvetlen tapasztalás révén tudod mindezt próbára tenni.

Nem kérdeztem meg tőle, mit akar, mit tegyek. Egy mély félelem ideggörccsel rázta meg a testemet, ami vulkáni kitörésként robbant ki a napfonomtól és terjedt le a lábujjaim hegyéig és fel a felsőtestemig

– Ma *szervetlen lényeket* fogunk keresni – jelentette be.

Don Juan megparancsolta, hogy üljek le az ágyamra és vegyem fel újra a *belső csendet* elősegítő pozitúrát. Szokatlanul könnyedén követtem a parancsát. Rendes körülmények között vonakodtam volna, talán nem nyíltan, de mindazonáltal vonakodó hangulatban lettem volna. Az a homályos gondolatom volt, hogy mikor leültem, már a *belső csend* állapotában voltam. Gondolataim többé nem voltak tiszták. Áthatolhatatlan sötétséget éreztem magam körül, amitől olyan érzésem volt, mintha elaludtam volna. A testem teljesen mozdulatlan volt, akár azért mert nem állt szándékomban bármilyen mozgási parancsot kiadni, akár azért mert egyszerűen meg sem tudtam volna ilyet fogalmazni.

193.

Egy pillanattal később don Juannal találtam magam, amint a sonorai sivatagban sétálunk. Felismertem a környéket; olyan sokszor voltam ott vele, hogy minden jellegzetességét megjegyeztem. A nap végén jártunk, és a lenyugvó nap fénye kétségbeesett hangulatot váltott ki belőlem. Automatikusan jártam, tudatában léve annak, hogy olyan érzeteket érzek a testemben, amiket nem kísérek gondolatok. Nem fogalmaztam meg magamnak a létállapotomat. El akartam mondani ezt don Juannak, de a vágy, hogy közöljem vele a testi érzeteimet, egy pillanat alatt elenyészett.

Don Juan mély és komoly hangon nagyon lassan azt mondta, hogy a száraz folyómeder, amiben sétálunk, a közelben a legalkalmasabb hely a dolgunkhoz, és hogy üljek le egyedül egy kicsi sziklára, míg ő odébb ment, és leült egy másik sziklára körülbelül tizenöt méterre. Nem kérdeztem meg don Juant, ahogy szokásosan tettem volna, hogy mit kell tennem. Tudtam, mit kell tennem. Ekkor emberek recsegő lépteit hallottam meg, amint a szórványosan elszórt bokrokon sétálnak keresztül. Nem volt a térségben elég nedvesség ahhoz, hogy lehetővé tegye az aljnövényzet nagymértékű növekedését. Néhány erős bokor nőtt ott, három-négy méterre egymástól.

Két férfit láttam közeledni. Helybelieknek tündek, talán jaki indiánoknak az egyik környékbeli jaki városból. Odajöttek és megálltak mellettem. Egyikük közönyösen megkérdezte, hogy vagyok. Rá akartam mosolyogni és nevetni, de nem tudtam. Az arcom rendkívül merev volt. Mégis túlradó voltam. Fel-alá akartam ugrálni, de nem tudtam. Megmondtam neki, hogy jól vagyok. Aztán megkérdeztem, kik ők. Megmondtam nekik, hogy nem ismerem őket, mégis szokatlan meghittséget érzek irántuk. Az egyik férfi tárgyilagosan azt mondta, ők a *szövetségeseim*.

Rájuk bámultam, próbálva megjegyezni a vonásaikat, de azok változtak. Úgy tűnt, hogy a nézéselem hangulata szerint formálják magukat. Nem voltak gondolatok. Minden zsigeri érzések által volt vezérelve. Elég hosszan bámultam rájuk ahhoz, hogy teljesen eltöröljem a vonásaikat és végül két vibráló, ragyogó fényfolttal néztem szembe. A fényfoltoknak nem volt határuk. Úgy tűnt, belülről tartják egybe ma-

194.

gukat. Időnként lapossá és szélessé, aztán ismét függőleges irányban ember magasságúvá váltak.

Hirtelen éreztem, ahogy don Juan megragadja a jobb karomat és felhúzza a szikláról. Azt mondta, ideje indulnunk. A következő pillanatban ismét a házában voltam Közép-Mexikóban, zavarodottabban, mint valaha.

– Ma *szervetlen tudomásra* találtál, aztán *látta*d, milyen is az valójában – mondta don Juan. – Az energia a tovább nem osztható része mindennek. Számunka, emberi lények számára az energia közvetlen *látása* a végső lényeg. Talán vannak más dolgok is ezen túl, de azok nem elérhetőek a számunkra.

Don Juan újra és újra elmondtam ezt, és minden alkalommal, amikor mondta, úgy tűnt, szavai egyre jobban megszilárdítanak, hogy segítsenek visszatérni a normális állapotomba.

Elmondtam don Juannak mindent, aminek a tanúja voltam, mindent, amit hallottam. Don Juan elmagyarázta nekem, hogy aznap sikerült a *szervetlen lények* antropomorf alakját lényegükké alakítanom át: önmaga tudatában lévő személytelen energiává.

– Meg kell értened, hogy a megismerésünk, ami alapjában véve egy értelmezési rendszer, ami korlátozza az erőforrásainkat. Az értelmezési rendszerünk mondja meg nekünk, mik a lehetőségeink paraméterei és mivel egész

életünkben ezt az értelmezési rendszert használjuk, sehogy sem merünk szembeszállni a véleményével.

– Azoknak a *szervetlen lényeknek* az energiája nyomást gyakorol ránk – folytatta don Juan –, és mi úgy értelmezzük ezt a nyomást, ahogy akarjuk, a hangulatunktól függően. Egy varázsló számára a legjózanabb dolog, amit tehet, hogy ezeket az entitásokat egy absztrakt szintre helyezi át. Minél kevesebb értelmezést végez a varázsló, annál jobb helyzetben van.

– Mostantól fogva – folytatta –, amikor csak egy jelenés különös látványával találkoz magad szembe, álld a sarat és merev tartással bámulj rá. Ha *szervetlen lény*, akkor a róla alkotott értelmezésed elszáradt levélként fog lehullani róla. Ha semmi sem történik, akkor csak az elméd szaros kis aberrációjáról van szó, ami egyébként sem a te elméd.

195.

A TISZTA LÁTVÁNY

Életemben először teljes bizonytalanságban találtam magam azzal kapcsolatban, hogyan viselkedjek a világban. A világ körülöttem nem változott. A hiba kétségtelenül bennem volt. Don Juan hatása és a gyakorlataiból származó tevékenységek, amelyekkel nagyon mélyen lekött, behajtotta rajtam az árát, és komolyan alkalmatlanná tett az embertársaimmal való kapcsolatra. Megvizsgáltam a problémámat és arra a következtetésre jutottam, hogy az a kényszer a hibám, hogy mindenkit úgy ítélek meg, hogy don Juant használom mércének.

Don Juan véleményem szerint olyan lény volt, aki szakszerűen élte az életét, a kifejezés minden értelmében, értve ezalatt, hogy minden tette számított, legyen az bármilyen jelentéktelen. Olyan emberekkel voltam körülveve, akik halhatatlan lényeknek hitték magukat, akik minden lépésüknél ellentmondtak önmaguknak; olyan lényekkel, akiknek sohasem kell elszámolni a tetteikkel. Ez tisztességtelen játék volt; nem becsületesen osztottam le a lapokat azoknak az embereknek, akikkel találkoztam. Hozzászórtam don Juan megváltoztathatatlan viselkedéséhez, önfentosságának teljes hiányához és intellektusa felmérhetetlen hatóköréhez; az általam ismert emberek közül nagyon kevés volt még csak a tudatában is annak, hogy létezik másik magatartásminta, ami elősegíti ezeket a tulajdonságokat. Legtöbbjük csak az öntükrözés magatartásmintáját ismerte, ami gyengévé és eltorzulttá teszi az embert.

Következésképp nagyon problémás időszak volt ez az egyetemi tanulmányaimban. Szem elől tévesztettem ezeket. Kétségbeesetten próbáltam találni egy érvet, ami igazolja egyetemi erőfeszítéseimet. Az egyetlen dolog, ami a segítségemre sietett és kapcsolódást nyújtott nekem, akármilyen törekenyt is, a tudomány világához, az a javaslat volt, amit don Juan mondott nekem egyszer, miszerint a *harcos-utazóknak* románcot kell folytatniuk a tudással, bármilyen formában is legyen az.

Úgy határozta meg nekem a *harcos-utazó* fogalmát, mint ami a varázslókra utal, akik harcossok lévén a *tudomás sötét tengerében* utaznak. Hozzátette, hogy az emberi lények a *tudomás sötét tengerének*

196.

utazói voltak, és ez a Föld csak utazásuk egyik állomása volt, és külső okok miatt, amit akkor nem akart nekem elárulni, az utazók félbeszakították útjukat. Azt mondta, az emberi lények egyfajta örvénybe ragadtak bele, egy körben forgó áramlásba, ami a mozgás érzetét adja nekik, míg alapjában véve mozdulatlanok. Állította, hogy a varázslók az egyetlen ellenfelei annak az erőnek, ami foglyul ejtette az emberi lényeket, akármilyen legyen az, és fegyelmük segítségével kiszabadulnak a szorításából és folytatják *tudomásuk utazását*.

Egyetemi életem végső zűrzavaros felfordulását siettettem, hogy képtelen voltam az érdeklődésemet antropológiai témákra összpontosítani, nem a vonzerő hiánya miatt, hanem azért, mert többnyire olyan esetek voltak, ahol szavakkal és fogalmakkal kellett ügyeskedni, mint egy jogi okmányban, egy olyan adott eredmény elérése érdekében, ami precedenst teremt. Érvekkel volt alátámasztva, hogy az emberi tudás ily módon épül fel, és hogy minden egyén erőfeszítése egy téglát a tudás rendszerének építésében. A példa, amit mondtak nekem, a jogi rendszer volt, ami szerint élünk, és ami felbecsülhetetlen fontosságú a számunkra. Azonban romantikus elképzeléseim abban az időben meggátoltak abban, hogy szakavatott antropológusnak tartsam magam. Elhittem, elzártam, elraktároztam és hordóba töltöttem azt az elképzelést, hogy az antropológiának kell lennie minden emberi erőfeszítés mátrixának, illetve az ember mértékének.

Don Juan, a tökéletes pragmatista, az ismeretlen valódi *harcos-utazója*, azt mondta, abszolút tökfey vagyok. Azt mondta, nem számít, hogy a nekem felajánlott antropológiai témák szavakkal és fogalmakkal való mesterkedések, ami fontos, az a fegyelem gyakorlása.

– Nem számít milyen jó olvasó vagy, és mennyi csodálatos könyvei tudsz elolvasni – mondta nekem egyszer. – Az a fontos, hogy meg legyen a fegyelmed ahhoz, hogy elolvasd azt, amit nem akarsz elolvasni. A varázsló feladatának az a lényege, hogy olyat tanuljon, amii elutasít, nem pedig olyat, amit elfogad.

Úgy döntöttem, tartok némi szünetet a tanulmányaimban, és elmentem egy matricákat gyártó cég művészeti részlegébe dolgozni. Munkám teljes mértékben lekötötte az erőmet és gondolataimat. Az volt a feladatom, hogy amilyen gyorsan és tökéletesen tudom, elvégezzem a

197.

nekem kijelölt munkát. A képeket tartalmazó vinil lapok felállítása, amiket selyem-szítanyomással matricává alakítottak, olyan alapeljárás volt, ami nem tett lehetővé semmilyen újítást, és a dolgozó hatékonyságát pontossága és sebessége mérte. Munkamániás lettem és roppant jól éreztem magam.

A művészeti részleg igazgatójával gyorsan barátok lettünk. Gyakorlatilag a szárnyai alá vett. Ernest Liptonnak hívták. Módfellett becsültem és tiszteltem őt. Kitűnő művész és nagyszerű mesterember volt. A gyengekezűsége volt a hibája, mások iránti hihetetlen előzékenysége, ami már a passzivitás határát súrolta.

Egyik nap például annak az étteremnek a parkolójából álltunk ki, ahol ebédeltünk. Nagyon udvariasan arra várt, hogy egy másik autó kigördüljön az előtte lévő parkolóhelyről. A vezető nyilvánvalóan nem látott minket, és nagy sebességgel tolatni kezdett. Ernest Lipton könnyedén dudálhatott volna, hogy felhívja az ember figyelmét, nézzen oda, hová megy. Ehelyett idiótán vigyorogva csak ült, mialatt a fickó nekiment az autójának. Aztán felém fordult és mentegetődni kezdett.

– Hú! Dudálhattam volna, de olyan rohadt hangos, hogy zavarba jövök tőle.

A fickó, aki nekitalatott Ernest kocsijának, dühös volt és ki kellett békíteni.

– Ne aggódj – mondta Ernest – nem esett baja az autódnak. Emellett csak a fényszóróimat törted össze, amiket amúgy is ki akartam cserélni.

Egy másik nap, ugyanabban az étteremben, néhány japán – a matrica cég ügyfelei és Ernest ebédvendégei – élénken beszélgetett velünk, és kérdéseket tett fel. Megérkezett a pincér az étellel, és leszedett néhány salátástálat, hogy amennyire csak tud, helyet csináljon a keskeny asztalon a főétel nagy, forró tálai számára. Az egyik japán ügyfélnek több helyre volt szüksége. Előretolta a tányérját, és ezzel meglökte Ernestét, ami elkezdett lecsúszni az asztról. Ernest ismét figyelmeztethette volna a férfit, de nem tette. Ott ült vigyorogva, amíg a tányér az ölébe nem esett.

198.

Egy másik alkalommal elmentem hozzá segíteni felrakni néhány tetőgerendát az udvara fölé, ahol félárnyékot kedvelő szőlőt és gyümölcsöt akart termesztetni. Előre elrendeztük a tetőgerendákat egy hatalmas keretbe, aztán felemeltük az egyik oldalát, hogy kitámasszuk néhány gerendával. Ernest magas, nagyon erős ember volt, és egy hosszú vékony gerendát tartószerkezetnek használva felemelte nekem a másik végét, hogy beillessem az anyacsavarokat a lyukakba, amik már be voltak fúrva a tartógerendákba. Ám mielőtt lehetőségem lett volna behelyezni a csavarokat, erőteljesen kopogtattak az ajtón, és Ernest meg kért, nézzem meg ki az, míg ő tartja a gerendák keretét.

A felesége állt az ajtóban élelmiszeres csomagokkal. Hosszas beszélgetésbe kezdett velem, és én megfeledeztem Ernestről. Még segítettem is neki elpakolni az élelmiszert. A zellerkötegek elrendezése közepette jutott az eszembe, hogy a barátom a gerendakeretet tartotta, és ismerve őt, tudtam, hogy még mindig tartja, mindenkitől azt a figyelmességet elvárva, amivel ő rendelkezett. Kétségbeesetten siettem a hátsó udvarra, ahol ott feküdt a földön. Összerogyott a kimerültség tőle, amit a nehéz fakeret tartása okozott. Úgy nézett ki, mint egy rongybaba. Át kellett hívnunk segíteni a barátait, hogy felemeljék a gerendák keretét – ő már nem volt képes rá. Ágyba kellett feküdnie. Biztos volt benne, hogy sérvet kapott.

A klasszikus történet Ernest Liptonról az volt, amikor egyszer el ment túrázni a hétvégére néhány barátjával a San Bernardino-i hegyekbe. Letáboroztak a hegyek közt az éjszakára. Mialatt a többiek aludtak. Ernest Lipton bement a bokrok közé, és amilyen figyelmes ember volt, arrébb sétált a tábortól, hogy ne alkalmatlankodjon senkinek. Megcsúszott a sötétben és legurult a hegyoldalra. Utóbb elmondta a barátainak, biztos volt benne, hogy halálra zúzza magát a völgy fenekén. Sikerült megkapaszkodnia az ujjhegyeivel egy sziklapárkányon, amibe órákon át kapaszkodott, lábaival kutatva valamilyen támasz után a sötétben, mivel a karjai kezdtek feladni – mindhalálig ki akart tartani. Olyan szélesre tárva a lábait, amennyire csak tudta, apró kidudorodásokat talált a sziklán, amik segítettek neki kitartani. Ott maradt a sziklára tapadva, mint a matricák, amiket gyártott, amíg elég fény nem lett

199.

a számára ahhoz, hogy észrevegye, csak harminc centiméterre van a talajtól.

– Ernest, segítségért kiálthattál volna! – reklamáltak a barátai.

– Hú, azt gondoltam, semmi értelme nem lenne. Ki hallott volna meg? Azt hittem, minimum egy mérföldet gurultam le a völgybe. Emellett mindenki aludt.

A végső csapás az volt a számomra, amikor Ernest Lipton, aki naponta két órát töltött ingázással a háza és a műhely között, úgy döntött, vásárol egy gazdaságos autót, egy bogárhátú Volkswagent, és elkezd mérni, hány mérföldet tud megtenni egy gallon benzinnel. Rendkívül meglepett voltam, amikor egy reggel bejelentette, hogy elérte a 125 mérföldet gallononként. Nagyon precíz ember lévén azzal finomította az állítását, hogy főleg nem a városban, hanem a sztrádán vezet, igaz, a csúcsforgalmi órákban, nagyon gyakran kell lelassítania és felgyorsítania. Egy héttel később azt mondta, elérte a gallononkénti 250 mérföldes szintet.

A csodálatos esemény egészen addig fokozódott, amíg el nem ért egy hihetetlen számot: a gallononkénti 645 mérföldet. A barátai azt mondták, hogy ezzel a számmal be kellene kerülnie a Volkswagen cég naplóiba. Ernest Lipton nagyon büszke volt, és kárörvendően azt mondta, nem tudja mit fog tenni, ha eléri az 1000 mérföldet. Barátai azt mondták, hogy ez csoda lenne.

A különleges helyzet addig folytatódott, amíg egy reggel rajta nem kapta az egyik barátját, aki hónapok óta játszott vele a legszakállasabb viccet, amint benzint tölt a tartályába. Minden reggel három vagy négy pohárnyi benzint töltött hozzá, úgyhogy Ernest üzemanyagmérője sosem volt az üresen.

Ernest Lipton majdnem dühös volt. A legélesebb megjegyzése az volt: – Hú, azt hiszitek ez vicces?

Hetek óta tudtam, hogy a barátai ezt a viccet játsszák vele, de képtelen voltam közbelépni. Úgy éreztem, nem az én dolgom. Azok az emberek, akik ezt játszották vele, régi barátai voltak. Én újonnan jöttem. Amikor láttam csalódott és sértődött tekintetét, és hogy képtelen dühös lenni, a büntudat és szorongás hulláma öntött el. Ismét az

200.

egyik régi ellentéttemmel kerültem szembe. Megvettem őt, és ugyanakkor nagyon szerettem, amiért ilyen tehetetlen volt.

A dolog valódi lényege az volt, hogy Ernest Lipton úgy nézett ki, mint az apám. Vastag szemüvege és magasodó homloka, csakúgy mint ősülő borostája, amit sosem tudott teljesen leborotválni, az apámat juttatta eszembe. Ugyanolyan egyenes, hegyes orra és hegyes álla volt. De azt látni, hogy Ernest képtelen dühös lenni és orrba vágni az ugratóit, döntőnek bizonyult az apámhoz való hasonlóságában és azt a biztonságos küszöbön túl lökte.

Emlékeztem rá, apám milyen halálosan szerelmes volt legjobb barátja hűgába. Egy nap egy üdülővárosban megláttam a lányt kézenfogva egy fiatalemberrel. Az anyja gardedámként velük volt. A lány nagyon boldognak tűnt. A két fiatal elragadtatva nézett egymásra. Legjobb tudomásom szerint fiatal szerelem volt ez a legjavából. Amikor találkoztam apámmal, tíz évem minden rosszindulatával élvezve beszámolómat minden egyes pillanatát, elmondtam neki, hogy a barátnőjének van egy igazi fiúja. Meg volt döbbenve. Nem hitt nekem

– De mondtál egyáltalán valamit a lánynak? – kérdeztem vakmerően. – Tudja, hogy szereted?

– Ne légy ostoba, te kis talpnyaló! – csattant fel. – Semmi ilyesfajta szarságot nem kell mondanom semmilyen nőnek. – Olyan sértődötten nézett rám, mint egy elkényeztetett gyerek, az ajkai remegtek a dühből.

– Ó az enyém! Tudnia kellene, hogy ő az én nőm, anélkül, hogy bármit mondanom kellene neki.

Mindezt egy olyan gyerek bizonyosságával jelentette ki, aki mindent megkap az életben, anélkül hogy meg kellene érte küzdenie.

Csúcsformában vittem be a poénomat: – Nos, azt hiszem várt valakire, hogy ezt mondja neki, és az a valaki megelőzött ebben.

Készen álltam, hogy elgorjok a kartávolságából és elfussak, mert azt hittem, a világ minden dühével meg fog ütni, de ehelyett összeomlott és sírni kezdett. Fékezhetetlenül zokogva megkérdezte tőlem, hogy mivel bármire képes vagyok, nem kémkednék-e neki a lány után és mondanám el neki, mi történik.

201.

Jobban utáltam az apámat, hogysem ki tudnám fejezni, és ugyanakkor páratlan szomorúsággal szerettem. Átkoztam magamat, amiért beletaszítottam ebbe a szégyenbe.

Ernest Lipton annyira emlékeztetett az apámra, hogy otthagytam az állásomat, azt állítva, hogy vissza kell mennem az egyetemre. Nem akartam növelni azt a súlyt, ami már amúgy is a vállamat nyomta. Sosem bocsátottam meg magamnak, amiért ilyen kint okoztam az apámnak, és sosem bocsátottam meg neki, amiért ilyen gyáva volt.

Visszatértem az egyetemre és nekiláttam antropológiai tanulmányaimba való visszailleszkedésem hatalmas feladatának. Ezt nagyon nehézé tette az a tény, hogy akivel könnyen és örömmel együtt tudtam volna dolgozni csodálatra méltó tehetsége, vakmerő kíváncsisága, és a szándéka miatt, hogy növelje a tudását, anélkül, hogy összezavarodna vagy tarthatatlan pontokat védene, egy tanszéken kívüli archeológus volt. Az ő hatására kezdett el elsősorban a terepgyakorlat érdekelni. Talán amiatt, hogy ő valóban kiment a terepre, hogy szó szerint előássa az információt, gyakorlatiassága a józanság szigete volt nekem. Ő volt az egyetlen, aki arra buzdított, hogy végezzek terepgyakorlatot, mivel nincs semmi vesztenivalóm.

– Veszíts el mindent, és mindent megnyersz – adta egyszer nekem a legokosabb tanácsot, amit az egyetemen

kaptam. Ha követem don Juan tanácsát, és mániákus öntükrözésem korrigálása érdekében dolgozom, valóban nem lett volna semmi veszténivalóm, csak nyernivalóm. De ez a lehetőség abban az időben nem volt a lapjaim között.

Amikor beszámoltam don Juannak a nehézségekről, amikkel szembekerültem, mikor olyan tanárt kerestem, akivel együtt tudok dolgozni, reakciója, úgy gondoltam, rosszindulatú volt. Kicsinyes fingnak nevezett, és még rosszabbnak. Azt mondta nekem, amit már amúgy is tudtam: hogyha nem lennék ilyen merev, bárkivel sikeresen együtt tudnék dolgozni, akár a tudományos, akár az üzleti életben.

– A *harcos-utazók* nem panaszkodnak – folytatta don Juan. – Kihívásként kezelnek mindent, amit a *végtelen* ad nekik. Egy kihívás az kihívás. Nem személyes. Nem lehet áldásként vagy átokként kezelni. Egy *harcos-utazó* vagy győzedelmeskedik a kihíváson, vagy a kihívás pusztítja el őt. Győzni sokkal izgalmasabb, úgyhogy győzz!

202.

Azt mondtam neki, könnyű ezt mondani, de megvalósítani már más dolog, és hogy a megpróbáltatásaim megoldhatatlanok, mivel abból erednek, hogy embertársaim képtelenek arra, hogy következetesek legyenek.

– Nem a körülötted lévő emberek a hibásak. Ők nem tudnak segíteni magukon. A hiba benned van, mert te tudsz segíteni magadon, de hajlasz rá, hogy egy mély szinten megítéld őket. Ítélni minden idióta tud. Ha megítéled őket, csak a legrosszabbat fogod belőlük kihozni. Mindnyájan, emberi lények foglyok vagyunk, és ez a börtön készlet bennünket arra, hogy ilyen szánalmas módon viselkedjünk. Számodra az a kihívás, hogy úgy fogadd el az embereket, ahogy vannak. Hagyd őket békén.

– Ez alkalommal tökéletesen tévedsz, don Juan. Hidd el nekem, egyáltalán nem érdekel, hogy megítéljem őket, vagy hogy valamilyen módon beléjük gabalyodjak.

– Nem fogod fel, miről beszélek – erősködött kitarotán. – Ha nem vagy tudatában a vágyadnak, hogy megítéld őket, még rosszabb állapotban vagy, mint gondoltam. Ez a *harcos-utazók* hibája, amikor elkezdik folytatni az utazásukat. Azonnal beképzeltnek lesznek.

Elismertem don Juannak, hogy panaszaim végtelenül kicsinyesek. Ezt nagyon jól tudtam. Azt mondtam neki, olyan mindennapi eseményekkel kerültem szembe, amik azzal a gonosz tulajdonsággal rendelkeznek, hogy megtörik minden elszántságomat, és emiatt zavarban vagyok beszámolni neki azokról az incidensekről, amik a lelkemet nyomják.

– Gyerünk – buzdított –, ki velem! Ne legyen semmi titkod előttem. Egy üres cső vagyok. Bármit mondasz nekem, az kimegy a *végtelenbe*.

– Csak szánalmas panaszaim vannak – mondtam. – Pontosan olyan vagyok, mint az összes ember, akit ismerek. Egyikőjükkel sem lehet beszélni anélkül, hogy burkolt vagy nyílt panaszt ne hallanék.

Elmondtam don Juannak, hogyan sikerül a barátainknak a legegyszerűbb párbeszédbe is végtelen számú panaszt belelopniuk, mint például ebbe:

– Hogy állnak a dolgok, Jim?

203.

– Ó, jól, Cal. jól. – Nagy csend következik.

Kötelességemnek érzem, hogy megkérdezzem: – Valami baj van, Jim?

– Nem! Minden csodás. Van egy kis problémám Mellel, de tudod milyen Mel – önző, szar alak. De olyanak kell elfogadnod a barátaidat, amilyenek, nem igaz? Persze lehetne egy kicsit figyelmesebb. De ki nem szarja le? Ő már csak ilyen. Mindig leterhel – akár tetszik, akár nem. Ezt csinálja tizenkét éves korunk óta, úgyhogy ez tényleg az én hibám volt. De mi a francért kellene őt elviselnem?

– Igazad van Jim, Mel nagyon kellemetlen, ja.

– Nos, ha már szar alakokról beszélünk, te sem vagy jobb Melnél, Cal. Sosem számíthatok rád...

Egy másik klasszikus párbeszéd ez volt:

– Hogy vagy Alex? Milyen a házasságod?

– Ó, nagyszerű. Életemben először rendszeresen eszek, házilag főzött ételt, de elhízok tőle. Nem tudok semmit sem csinálni, a tévézést kivéve. Régebben eljártam veletek srácok, de most nem tudok. Theresa nem enged. Persze megmondhatnám neki, hogy szálljon le rólam, de nem akarom megbántani. Elégedett vagyok, de boldogtalan.

És Alex a leghitványabb fickó volt, mielőtt megházasodott volna. Neki volt az a kitűnő poénja, hogy valahányszor összefutott velünk, a barátaival, azt mondta: – Hé, gyertek a kocsimhoz, hadd mutassalak be titeket a kurvámnak.

Halál jól szórakozott csalódottságunkon, amikor láttuk, hogy a kocsiban egy nőstény kutya van. Minden barátjának bemutatta a „kurváját”. Meg voltunk döbbenve, amikor tényleg elvett egy hosszútávfutót. Therésát. Egy maratonon ismerkedtek össze, ahol Alex elájult. A hegyekben voltak, és Therésának mindenáron magához

kelltt térítenie, úgyhogy az arcára pisált. Ezután Alex fogoly lett. A lány kijelölte a területét. Barátai azt mondták: „a pisis fogoly”. Úgy gondolták, Theresa a valódi kurva, aki dagadt kutyává változtatta a bizarr Alexet. Don Juannal nevtünk egy darabig. Aztán komoly kifejezéssel rám nézett.

– Ezek a mindennapi élet hullámai – mondta. – Győzöl és vesztesz, és nem tudod, mikor győzöl és mikor vesztesz. Ezt az árat kell megfi-

204.

zetnie annak, aki az öntükrözés uralma alatt él. Semmit sem tudok neked mondani, és te sem tudsz semmit mondani magadnak. Csak azt tudom javasolni, hogy ne érezz büntudatot, amiért egy seggfej vagy, de törekezdj arra, hogy véget vess az öntükrözés uralmának. Menj vissza az iskolába. Még ne add fel.

Érdeklődésem az egyetemen maradás iránt jelentősen megfogyatkozott. Automata üzemmódban kezdtem élni. Nehéznek és csüggedtnek éreztem magam. Azonban észrevettem, hogy az agyammak ebben nincs része. Nem terveztem semmit, és nem állítottam fel semmifajta célt vagy elvárást. Gondolataim nem, csak az érzéseim voltak kinzóak. Próbáltam magamban elképzelést alkotni erről a kettősségről a csendes elme és a viharos érzések közt. A gondolatlanságnak és az elborító érzéseknek ebben a keretében történt, hogy egy nap a Haines Halltól, ahol az antropológiai tanszék volt, az étkezde felé sétáltam, hogy megebédeljek.

Hirtelen furcsa reszketés fogott el. Azt hittem, el fogok ájulni, és leültem egy téglalépcsőre. Sárga foltokat láttam a szemem előtt. Az az érzésem volt, hogy forgok. Biztos voltam benne, hogy hányni fogok. Látásom elhomályosult, végül semmit sem láttam. Fizikai kényelmetlenségérzetem annyira teljes és heves volt, hogy egyetlen gondolatnak sem hagyott helyet. Csak testi érzeteim voltak: félelem és szorongás. mámoros hangulattal keveredve, és egy különös megérzés, hogy egy hatalmas esemény küszöbén állok. Ezek gondolatok nélküli érzések voltak. Egy adott pillanatban többé már nem tudtam, hogy ülök, vagy állok. Az elképzelhető legáthatolhatatlanabb sötétség vett körül, aztán *láttam* az energiát, ahogy az univerzumban áramlik.

Egy sor fénylő gömböt *láttam*, amint felém vagy tőlem elfelé sétáltak. Egyenként *láttam* őket, ahogy don Juan mindig mondta, hogy így lehet *lát*ni őket. Különböző méretükből tudtam, hogy különböző személyek. Megvizsgáltam szerkezetük részleteit. Fényességük és gömbölyűségük rostokból állt, amik úgy tűnt, összetapadtak. A rostok vékonyak vagy vastagak voltak. Mindegyik fénylő alaknak vastag, bozontos borítása volt. Úgy néztek ki, mint valami különös, fénylő, szőrös állatok, vagy fénylő szőrrel borított hatalmas, kerek rovarok.

205.

A legsokkolóbb számomra az a felismerés volt, hogy ezeket a szőrös rovarokat egész életemben *láttam*. Minden alkalommal, amikor don Juan szándékosan *láttatta* velem őket, abban a pillanatban kerülő-utaknak tűntek, amiket megtettem vele. Emlékeztem minden esetre, amikor segített, hogy fénylő gömbökként *lássam* az embereket, és ezek az esetek mind különböztek a *látásnak* attól a tömegétől, amihez most hozzáférésem volt. Ekkor a kétség árnyéka nélkül tudtam, hogy egész életemben érzékelttem az energiát, ahogy az univerzumban áramlik, saját magam, bárkinek a segítsége nélkül.

Egy ilyen felismerés megsemmisítő volt a számomra. Végtelenül sebezhetőnek és törékenynek éreztem magam. Fedezéket kellett keresnem, hogy elrejtőzzek valahova. Pontosán olyan volt, mint az az álom, ami legtöbbünknek időnként lenni szokott, hogy meztelenül találjuk magunkat, és nem tudjuk, mit csináljunk. Én több mint meztelennek éreztem magam: védtelennek és gyengének, és féltem visszatérni a normális állapotomba. Homályosan éreztem, hogy fekszem. Felkészültem a normalitásba való visszatérésre. Azt gondoltam, hogy a téglasétányon fekvé fogom magamat találni, göresösen rángatódzva, nézők gyűrűjétől körülfogva.

Az érzés, hogy fekszem, egyre erősebb és erősebb lett. Éreztem, hogy meg tudom mozdítani a szememet. Fényt láttam a csukott szemhéjaimon keresztül, de féltem kinyitni. Fura volt, hogy egy embert sem hallok azok közül, akiket magam köré képzeltem. Semmilyen zajt nem hallottam. Végül megkockáztattam, hogy kinyitom a szemem. Az ágyamban voltam az irodalakásomban, a Wilshire és Westwood boulevard sarkán.

Teljesen hisztérikus lettem attól, hogy az ágyamban találtam magam. De valamilyen oknál fogva, ami túl volt a felfogóképességemen, majdnem azonnal lecsillapodtam. Hisztériámat a testi közömbösség váltotta fel, vagy egy olyasfajta testi elégedettség, amit egy jó ebéd után érez az ember. Az elmémet azonban nem tudtam elcsendesíteni. Az elképzelhető legsokkolóbb dolog volt számomra az a felismerés, hogy egész életemben közvetlenül érzékelttem az energiát. Hogy a csudába lehetséges az, hogy nem tudtam róla? Mi gátolt meg abban, hogy hozzáférjek lényemnek ehhez az oldalához? Don Juan azt mondta,

206.

hogy minden emberi lénynek megvan rá a lehetősége, hogy közvetlenül *láss*a az energiát. Azt viszont nem

mondta, hogy minden emberi lény már közvetlenül látja az energiát, csak nem tud róla.

Egy pszichiáter barátom elé tártam a problémámat. Egyáltalán nem tudta világosabbá tenni a dilemmámat. Úgy gondolta, hogy reakcióm a kimerültségem és túlterheltségem eredménye volt. Valiumot írt fel nekem és azt javasolta, pihenjek.

Nem mertem megemlíteni senkinek, hogy úgy ébredtem fel az ágyamban, hogy képtelen vagyok elszámolni azzal, hogyan kerültem oda. Emiatt sietségem, hogy lássam don Juant, több mint indokolt volt. Amilyen hamar csak tudtam, Mexikóvárosba repültem, kocsit béreltem, és a lakóhelyéhez hajtottam.

– Mindezt már megtetted korábban is! – mondta nevetve, amikor elmeséltem neki elképesztő élményemet. – Csak két új dolog van benne. Az egyik, hogy most teljesen magadtól észlelted az energiát. *Megállítottad a világot*, aztán felismerted, hogy mindig is *láttad* az energiát, ahogy az univerzumban áramlik, ahogy azt minden emberi lény teszi, anélkül, hogy szándékosan a tudatában lenne. A másik új dolog, hogy teljesen magadtól tettél utazást a *belső csendből*.

– Tudod, anélkül, hogy mondanom kellene, hogy minden lehetséges, ha valaki a *belső csendből* indul el. Ez alkalommal a félelmed és sebezhetőséged lehetővé tette, hogy az ágyadban köss ki, ami valójában nincs is olyan messze a UCLA campusától. Ha nem engednéd át magad a meglepettségnek, rájössz, hogy amit tettél, az semmi, az egyáltalán nem szokatlan egy *harcos-utazó* számára.

– De a legfontosabb téma nem az, hogy tudod, mindig is közvetlenül érzékelted az energiát, vagy az utazásod a *belső csendből*, hanem sokkal inkább egy kettős eset. Az egyik, hogy megtapasztaltál egy olyan valamit, amit az ősi Mexikó varázslói a *tiszta látványnak* vagy az *emberi forma elvesztésének* neveztek: azt az alkalmat, amikor az emberi kicsinyesség elenyészik, mintha egy minket beborító ködfolt lenne, ami lassan szétoszlik és kitisztul. De semmilyen körülmények között sem szabad azt hinned, hogy ez egy befejezett tény. A varázslók világa nem állandó világ, mint a mindennapi élet világa, ahol azt mondják neked, hogyha egyszer elérsz egy célt, egész életedben győz-

207.

tes maradsz. A varázslók világában egy bizonyos célt elérni annyit tesz, hogy egyszerűen csak megszerezted a leghatékonyabb eszközöket ahhoz, hogy folytasd a harcodat, ami egyébként sosem fog véget érni.

– Ennek a kettős esetnek a második része az, hogy megélted azt a kérdést, ami a legőrzítőbb az emberi lények szíve számára. Te magad mondtad ki, amikor feltetted magadnak a kérdést: „Hogy a csudába lehetséges az, hogy nem tudtam arról, hogy egész életemben közvetlenül érzékelttem az energiát? Mi gátolt meg abban, hogy hozzáférjek lényemnek ehhez az oldalához?”

208.

SÁRÁRNYÉKOK

Csendben ülni don Juannal az egyik legélvezetesebb élmény volt, amit ismertem. Párnázott székeken üldögéltünk a háza mögött Közép-Mexikó hegyei közt. Késő délutánra járt. Kellemes szellő fújdogált. A nap a ház mögött, a hátunk mögött volt. Halványuló fénye rendkívüli zöld árnyékokat hozott létre a hátsó udvar hatalmas fáin. Óriási fák nőttek a ház körül és mögött, eltakarva a város látványát, ahol don Juan élt. Ez mindig azt a benyomást keltette bennem, hogy a vadonban vagyok, bár másféleképpen, mint a a kopár sonorai sivatag, mindazonáltal vadonban.

– Ma a varázslás egyik legkomolyabb témáját fogjuk megvitatni – mondta hirtelen don Juan –, és azzal fogjuk kezdeni, hogy beszélünk egy kicsit az *energiatestről*.

Számtalanszor leírta nekem az *energiatestet*, mint energiamezők halmazát, a tükörképét annak az energiamező halmaznak, amiből a fizikai test felépül, amikor azt az univerzumban áramló energiaként *látjuk*. Azt mondta, hogy kisebb, tömörebb és súlyosabb megjelenésű, mint a fizikai test fénygömbje.

Don Juan elmagyarázta, hogy a test és az *energiatest* két energiamező halmaz, melyet egymáshoz présel egy különös összeragasztó erő. Vég nélkül hangsúlyozta, hogy az erő, amely az energiamezőknek ezt a csoportját összeköti, az ősi mexikói varázslók szerint a legitimokozatosabb erő az univerzumban. Személyes véleménye az volt, hogy ez a világegyetem tiszta lényege, a végösszege mindannak, ami van.

Azt állította, hogy a fizikai test és az *energiatest* az egyetlen ellensúlyozott energiaalakzat az emberi lények birodalmában. Emiatt nem fogadott el semmilyen más kettősséget, csak azt, ami e kettő között van. Úgy tartotta, hogy a test és az elme, a lélek és a testiség közti kettősséget pusztán az elme fűzte össze, és az elméből származik mindenféle energetikai alap nélkül.

Don Juan azt mondta, hogy a fegyelmen keresztül bárki közelebb hozhatja az *energiatestet* a fizikai testhez. A kettő közti távolság rendszerint hatalmas. Mihelyst az energiatest egy bizonyos hatótávolságon

209.

belül van, mely mindegyikünkénél egyéneként változik, a fegyvelmen keresztül bárki a fizikai test pontos másává alakíthatja azt, azaz egy háromdimenziós szilárd lényé. Innen származik a varázslók képzete a *másikról* vagy a *dupláról*. A fegyvelm ugyanezen folyamatán keresztül, bárki ugyanígy átalakíthatja háromdimenziós szilárd fizikai testét az energiatest tökéletes másává, azaz egy éteri energiatöltetté, amely, mint minden energia, láthatatlan az emberi szem számára.

Amikor don Juan mindezt elmondta nekem, az volt a reakcióm, hogy megkérdeztem, egy mitikus állítást ír-e le? Azt felelte, hogy a varázslók körül nincs semmi mitikus. A varázslók gyakorlatias lények, és amit leírtak, az mindig valami egészen józan, evilági dolog volt. Őszerinte azért nehéz felfogni, amit a varázslók csináltak, mert ezek egy másik *megismerési rendszerből* származtak.

Azon a napon ott Közép-Mexikóban, a háza mögött ülve, don Juan azt mondta, hogy az *energiatest* kulcsfontosságú mindenben, ami történik az életben. Energetikai tényként látta, hogy az energiatestem ahelyett, hogy távolodna tőlem, ahogy rendszerint szokta, most nagy sebességgel közelít felém.

– Mit jelent az, hogy közelít felém, don Juan?

– Azt, hogy valami laposra fog verni – mondta mosolyogva. – Hatalmas mértékű kontroll fog belépni az életedbe, de nem a tiéd, hanem az *energiatesté*.

– Úgy érted don Juan, hogy valamilyen külső erő fog irányítani?

– Rengeteg külső erő irányít téged ebben a pillanatban. Az a kontroll, amiről beszélek, kívül van a nyelv hatókörén. Ez a te uralmad, és ugyanakkor mégsem az. Nem lehet besorolni, de kétségkívül meg lehet tapasztalni. És mindenekelőtt kétségkívül lehet irányítani. Emlékezz erre: irányítani lehet, természetesen a te teljes hasznod érdekében, ami ismét nem a te hasznod, hanem az *energiatesté*. Az *energiatest* viszont te vagy, úgyhogy ezt örökké folytathatnánk, mint a farkát kergető kutya, ha megpróbálnánk megmagyarázni. A nyelv erre alkalmatlan. Ezek az élmények túl vannak a szintaxison.

A sötétség nagyon gyorsan leereszkedett, és a fák lombozata, ami nem sokkal ezelőtt még ragyogó zöld volt, most nagyon sötét és súlyos lett. Don Juan azt mondta, hogyha alaposabban szemügyre veszem a

210.

lombkorona sötétségét, egyfajta szemem sarkából vetett oldalpillantással, anélkül, hogy élesre állítanám a tekintetemet, egy elillanó árnyékot fogok látni, amint keresztezi a látómezőmet.

– Ez a megfelelő napszak ahhoz, amit kérek tőled. Egy kis időbe telik, amíg összeszeded magadban a megfelelő figyelmet. Ne hagyj abba, amíg el nem kapod az elillanó fekete árnyékot!

Valóban láttam néhány szokatlan fekete árnyékot a fák lombkoronájára vetülni. Lehetett akár egyetlen árnyék is, ami oda-vissza mozgott vagy lehetettek különböző elillanó árnyékok, amik balról jobbra, jobbról balra, vagy egyenesen fölfelé mozogtak a levegőben. Nekem hatalmas, kövér, fekete halaknak tűntek. Olyan volt, mintha egy óriási kardhal szállna a levegőben. Elmerültem a látványban. Végül megijesztett. Túl sötét lett ahhoz, hogy lássam a lombokat, az elillanó fekete árnyékokat mégis láttam.

– Mi ez, don Juan? Elillanó fekete árnyékokat látok mindenhol!

– Ó, a világegyetem általában véve felmérhetetlen, nem lineáris és kívül esik a szintaxis birodalmán. Az ősi Mexikó varázslói voltak az elsők, akik látták ezeket az elillanó árnyékokat, és követték őket mindenfelé. Látták őket úgy, ahogy te látod őket, és *látták* őket az univerzumban áramló energiaként is. És felfedeztek valami transzcendentálisat.

Elhallgatott és rám nézett. A szünetei tökéletesen voltak időzítve. Mindig elhallgatott, amikor a szavain csüngtem.

– Mit fedeztek fel, don Juan? – kérdeztem.

– Felfedezték, hogy van egy élettársunk – mondta olyan tisztán, amennyire csak tudta. – Van egy ragadozónk, aki a kozmosz mélyéről jött és átvette az uralmat az életünk felett. Az emberi lények a foglyaik. A ragadozó a mi urunk és mesterünk. Engedelmissé és tehetetlenné tettek minket. Ha tiltakozni akarunk, elhallgattatja a tiltakozásunkat. Ha önállóan akarunk cselekedni, megköveteli, hogy ne tegyük.

Nagyon sötét volt körülöttünk és úgy tűnt, ez megnyirbálta a megnyilvánulási kedvemet. Ha nappal lett volna, halálra nevettem volna magam. A sötétben elég gátlásosnak éreztem magam.

211.

– Koromsötét van körülöttünk – mondta don Juan –, de ha a szemed sarkából figyelsz, továbbra is látni fogsz illanó árnyakat, amint körülötted mindenhol ugrálnak.

Igaza volt. Még mindig láttam őket. Mozgásuk elszédített. Don Juan felkapcsolta a lámpát, és ez úgy tűnt,

mindent szertefoszlattott.

– Kizárólag a saját erőfeszítésedből elérkeztél ahhoz, amit az ősi Mexikó sámánjai a témák témájának neveztek. Egész idő alatt kerülgettem a forró kását, célozgatva arra, hogy valami fogságban tart minket. Valóban foglyok vagyunk! Ez egy *energetikai tény* volt az ősi Mexikó varázslói számára.

– Miért vette át ez a ragadozó így az irányítást, ahogy leírod, don Juan? – kérdeztem. – Kell lennie logikus magyarázatnak!

– Van magyarázata – felelte don Juan –, ami a legegyszerűbb magyarázat a világon. Azért vették át az irányítást, mert ennivaló vagyunk a számukra, és könyörtelenül kisajtolnak minket, mivel mi vagyunk a táplálékuk. Pont úgy, ahogy mi tyúkokat tenyésztünk tyúkketrecekben, *gallineros*, úgy tenyészt minket a ragadozó emberketrecekben, *humaneros*. Így az élelmük mindig elérhető a számukra.

Éreztem, hogy hevesen rázom a fejemet. Nem tudtam kifejezni tökéletes nyugtalanság és elégedetlenségérzetemet, de a testem mozgott, hogy a felszínre hozza. Részemről mindenfajta szándékosság nélkül tetőtől talpig remegtem.

– Nem, nem, nem, nem – hallottam magamat. – Ez képtelenség, don Juan. Amit mondasz, az rettenetes. Ez egyszerűen nem lehet igaz, sem a varázslók, sem az átlagemberek, sem senki számára.

– Miért nem? – kérdezte don Juan csendesen. – Miért nem? Azért mert felbőszít téged?

– Igen, ez engem felbőszít! – vágtam vissza. – Ezek az állítások felháborítóak!

– Nos, még nem hallottad az összes állítást. Várj még egy kicsit, és nézd meg, hogy érzed majd magad. Egy gyors légcsapásnak foglak alávetni. Azaz hatalmas támadásnak teszem ki az elmédet, és te nem kelhetsz fel, és nem mehetsz el, mivel fogva vagy. Nem azért mert én fogva tartalak, hanem mert valami benned meg fogja akadályozni,

212.

hogy elmenj, míg egy másik részed tényleg tombolni fog. Úgyhogy készítsd fel magad!

Éreztem, hogy van bennem valami, ami bűnhődni akar. Don Juannak igaza volt. A világért sem hagytam volna el a házat. Ugyanakkor egy cseppet sem szerettem a lehetetlenségeket, amikkel elárasztott engem.

– Az elemző elmédhez akarok fordulni – mondta don Juan. – Gondolkozz el egy pillanatra, és mondd meg nekem, hogyan magyaráznád meg a mérnökember intelligenciája és hitrendszerei ostobasága, vagy az ellentmondásos viselkedése közti ellentmondást? A varázslók úgy tartják, hogy a ragadozók adták nekünk hitrendszereinket, a jó és a rossz eszméjét, társadalmi szokásainkat. Ők azok, akik felállították reményeinket, várakozásainkat és álmainkat sikerről és bukásról. Mohóságot, kapzsiságot és gyávaságot adtak nekünk. A ragadozók tesznek minket önelégültté, szokások rabjaivá és egoistává.

– De hogyan tudják ezt megcsinálni, don Juan? – kérdeztem. Valahogy tovább dühített, amit mondott. – Ezeket sottogják a fülünkbe, miközben alszunk?

– Nem, nem így csinálják. Ez ostobaság! – mondta don Juan mosolyogva. – Ennél végtelenül hatékonyabbak és szervezettebbek. Annak érdekében, hogy engedelmesek jámborak és gyengék maradjunk, a ragadozók egy elképesztő manőverbe kezdtek – elképesztő, egy harcoló stratégia nézőpontjából. Iszonyú azoknak a szempontjából, akik elszenvedik. Nekünk adták az elméjüket! Hallasz engem? A ragadozók nekünk adták az elméjüket, ami a mi elménkké vált. A ragadozók elméje cikornyás, ellentmondásos, morózus, teli félelemmel, hogy bármelyik pillanatban felfedezhetik.

– Tudom, hogy habár soha nem szenvedtél éhségtől – folytatta –, aggódsz az élelem miatt, ami nem más, mint a ragadozó aggodalma, hogy a manővere bármelyik pillanatban lelepleződik, és akkor nem kap több ennivalót. Az elmén keresztül, ami végül is az ő elméjük, a ragadozók bármit befecskendeznek az emberi lények életébe, ami számukra megfelelő. Ily módon biztosítják a biztonság egy fokát, mely ütközőként szolgál félelmeik ellen.

213.

– Nem arról van szó, hogy mindezt nem tudom elfogadni, úgy ahogy van – mondtam. – El tudnám, de van valami olyan utálatos benne, ami igazság szerint undorít. Arra kényszerít, hogy ellentmondó álláspontra helyezkedjek. Hogyha tényleg esznek minket, hogyan teszik?

Don Juan szélesen elmosolyodott. Csakúgy hízott a mája. Elmagyarázta, hogy a varázslók fénylő energialabdáknak *látják* a csecsemőket, melyek a tetejüktől az aljukig be vannak borítva egy fénylő bevonattal, ami olyan, mint egy szorosan az energiagubójukhoz simuló képlékeny burok. Azt mondta, hogy a *tudomás ragyogó bevonata* az, amit a ragadozók fogyasztanak, és mire egy emberi lény eléri a felnőttkort, *tudomásának ragyogó bevonatából* nem marad több egy vékony szegélynél, ami a talajtól a lábujjak tetejéig ér. Ez a szegély lehetővé teszi az emberiség számára, hogy életben maradjon, de épp hogy csak.

Mintha álomban lettem volna, hallottam, ahogy don Juan Matus elmagyarázza, hogy tudomása szerint az emberi faj az egyetlen faj, amelynél a *tudomás ragyogó bevonata* kívül van a fénylő gubón. Így aztán könnyen

zsákmányává válik egy övétől különböző rendszerű tudomásnak, mint például a ragadozó súlyos tudomásának. Aztán eddigi kijelentései közül a legrombolóbbat tette. Azt mondta, hogy a tudomásnak ez a keskeny szegélye az öntükrözés központja, ahol az ember jóvátehetően megragadt. Öntükrözésünkön játszva, ami a tudomás egyetlen darabja, ami számunkra megmaradt, a ragadozók fellobbantják a tudomást, majd könyörtelen, ragadozói módon elfogyasztják azt. Értelmetlen problémákat adnak nekünk, melyek növekedésre készítetik a tudomás lángját, és ily módon tartanak életben bennünket a maguk számára, hogy álgondjaink energetikai fellobbanásával táplálkozzanak.

Kellett, hogy legyen valami abban, amit don Juan mondott, mert olyan pusztító volt a számomra, hogy ezen a ponton igazság szerint émelegem kezdett a gyomrom.

Egy pillanatnyi szünet után, ami elég hosszú volt ahhoz, hogy rendbe jöjjenek, megkérdeztem don Juantól: – De miért van az, hogy az ősi Mexikó varázslói, és a mai varázslók is mind, habár *látják* a ragadozókat, mégsem tesznek ellenük semmit?

214.

– Nincs semmi, amit te és én tehetnénk ellenük – mondta don Juan komor, szomorú hangon. – Mindössze annyit tehetünk, hogy addig a pontig fegyelmezzük magunkat, ahol már nem érintenek meg bennünket. Hogy kérhetnéd embertársaidtól, hogy vessék alá magukat ennek a kényes fegyelemnek? Kinevetnének és kigúnyolnának, az agresszívabbak pedig szarrá vernének. És nem annyira azért, mert nem hiszik el. Mélyen belül minden emberi lénynek ősi, zsigeri tudása van a ragadozók létezéséről.

Elemző elmém oda-vissza hintázott, mint egy jój. Elment, visszajött, elment és újra visszajött. Bármilyen is volt, amit don Juan felvetett, abszurd volt és hihetetlen. Ugyanakkor rendkívül ésszerű dolog volt, és nagyon egyszerű. Megmagyarázott mindenfajta emberi ellentmondást, amire csak gondolni tudtam. De hogyan veheti valaki mindezt komolyan? Don Juan egy lavina útjába lökött, ami örökre maga alá temethet.

A vészjósló érzés újabb hulláma tört rám. A hullám nem belőlem eredt, mégis hozzám kapcsolódott. Don Juan tett velem valamit, ami egyszerre volt rejtélyesen pozitív és rettenetesen negatív. Úgy éreztem, mintha egy vékony hártó próbálna levágni, ami hozzám van tapadva. Rezenéstelen tekintettel, mereven a szemembe nézett. Majd elfordította a tekintetét, és beszélni kezdett, anélkül, hogy rám nézett volna.

– Valahányszor veszélyes mértékben kétségek gyötörnek, csinálj valami gyakorlatiasat velem. Kapcsold le a lámpát. Fúrd át a sötétséget, derítsd ki, mit látsz!

Felállt, hogy lekapcsolja a lámpát. Megállítottam.

– Ne, ne, don Juan, ne oltsd el a lámpát! Jól vagyok.

Amit éreztem, rendkívül szokatlan volt a számomra: félelem a sötétségtől. A pusztán gondolatától is ziháltam. Határozottan tudtam valamit zsigerileg, de semmi pénzért nem mertem volna megérinteni vagy a felszínre hozni.

– Láttad az elillanó árnyékokat a fák előtt – mondta don Juan, miközben visszaült a székére. – Ez egész jó! Azt szeretném, ha látnád őket ebben a szobában. Nem *látsz* semmit. Pusztán elillanó képeket kapsz el. Van hozzá elég energiád.

215.

Attól féltem, hogy don Juan mindennek ellenére feláll, és lekapcsolja a villanyt, amit meg is tett. Két másodperc múlva úgy üvöltöttem, ahogy torkomon kifért. Nemcsak hogy megpillantottam azokat az elillanó képeket, hanem hallottam is őket a fülemnél zümmögni. Don Juan kétrét görnyedt a nevetéstől, miközben felkapcsolta a lámpát.

– Micsoda szeszélyes alak! – mondta. – Egyrészt semmit sem hajlandó elhinni, másrészt abszolút gyakorlatias. El kell rendezned ezt a belső küzdelmet. Máskülönben felpuffadsz, mint egy nagy varangyosbéka és kidurranasz.

Don Juan egyre mélyebbre és mélyebbre döfte belém a nyilát. – Az ősi Mexikó varázslói – mondta –, *látták* a ragadozót. Elnevezték a *szökdelőknek*, mivel átszökell a levegőn. Nem szép látvány. Egy nagy, áthatolhatatlanul sötét árny, ami a levegőn keresztülgrik. Aztán laposan elfekszik a földön. Az ősi Mexikó varázslói eléggé zavarban voltak azzal kapcsolatban, hogy mikor tűnt fel a Földön. Úgy vélték, hogy az ember egy időben teljes lény kellett hogy legyen, elképesztő éleslátással és a tudomás olyan hőstetteivel, melyek manapság mitológikus legendák. Aztán úgy tűnik, mindez eltűnt, és most itt van az agyoncsillapított ember.

Mérges akartam lenni, paranoiásnak akartam nevezni, de valahogy nem volt meg a meggyőződésem, ami általában ott volt közvetlenül lényem felszíne alatt. Valami bennem túl volt azon a ponton, hogy feltegyem magamnak a kedvenc kérdésem: Mi van, ha mindaz, amit mond, igaz? Azon az éjszakán azokban a pillanatokban, amikor beszélt hozzám, a szívem mélyén tudtam, hogy minden, amit mond igaz, de ugyanakkor és ugyanazzal az erővel mindez maga volt a képtelenség.

– Mit mondasz, don Juan? – kérdeztem erőteljesen. A torkom összeszorult. Nehezen kaptam levegőt.

– Azt mondom, hogy ami ellenünk fellépett, az nem egy egyszerű ragadozó. Nagyon okos és nagyon jól szervezett. Módszeres eljárást követ, hogy tehetetlenné tegyen bennünket. Az ember, aki rendeltetése szerint

mágikus lény, nem az többé. Egy átlagos húsdarab. Nincs más álom az ember számára, csak egy állat álma, akit azért tenyésztnek, hogy egy darab hús legyen belőle: elcsépelte, sablonos és félkegyelmű.

216.

Don Juan szavai szokatlan testi reakciót váltottak ki belőlem, ami hányingerhez volt hasonlítható. Olyan volt, mintha ismét émelyegni kezdene a gyomrom, de a hányinger lényem mélyéből, a csontvelőmből származott. Önkéntelenül rázkódni kezdtem. Don Juan a vállamnál fogva erőteljesen megrázott. Éreztem, ahogy a nyakam előre-hátra inog don Juan fogásának hatására. Mozdulata azonnal lecsillapított. Úgy éreztem, több önuralmam van.

– Ez a ragadozó, ami természetesen egy *szervetlen lény* – mondta don Juan –, nem teljesen láthatatlan a számunkra, mint a többi *szervetlen*. Azt hiszem, gyerekkorunkban látjuk őket, de olyan ijesztőek, hogy úgy döntünk, nem gondolunk rájuk. A gyerekek természetesen ragaszkodhatnak ahhoz, hogy a látványra koncentráljanak, de körülöttük mindenki más le fogja beszélni őket róla, hogy ezt tegyék.

– Az egyetlen alternatíva, ami az emberiség számára megmaradt, a *fegyelem* – folytatta. – Egyedül a fegyelem retenti el őket. De a fegyelem alatt nem szigorú szokásokat értek. Nem arra gondolok, hogy kelj fel minden reggel fél hatkor, és addig csurgasd magadra a hideg vizet, amíg el nem kékülsz. A varázslók fegyelmen azt a képességet értik, hogy higgadtan néznek szembe azokkal a furcsaságokkal, amik nincsenek benne az elvárásaikban. Számunkra a fegyelem művészet: annak a művészet, hogy szemrebbenés nélkül néznek szembe a végtelennel, és nem azért, mert erősek és edzettek, hanem mert tele vannak csodálattal.

– Mi módon lehet a varázslók fegyelme elrettentő? – kérdeztem.

– A varázslók azt mondják, hogy a fegyelem élvezhetetlenné teszi a *tudomás ragyogó bevonatát* a *szökdelők* számára – mondta don Juan az arcomat fürkésztve, mintha a hitetlenkedés jelét keresné. – Az eredmény az, hogy a ragadozók megzavarodnak. Úgy vélem, egy ehetetlen *ragyogó bevonat* nem része a kogníciójuknak. Miután összezavarodtak, nem marad más lehetőségük, mint felhagyni gyalázatos tevékenységükkel.

– Ha a ragadozók egy ideig nem eszik a *tudomásunk ragyogó bevonatát*, akkor az növekedni fog. A végsőkéig leegyszerűsítve azt mondhatnám, hogy a varázslók fegyelmük segítségével elég ideig távol tartják maguktól a ragadozókat ahhoz, hogy az lehetővé tegye *tudomásuk*

217.

ragyogó bevonatának, hogy a lábujjaik szintjénél magasabbra nőjön. Ha egyszer a lábujjak szintje fölé ér, visszánövekszik egészen a természetes méretéig. Az ősi Mexikó varázslói úgy mondták, hogy a *tudomás ragyogó bevonata* olyan, mint egy fa. Ha nem nyesik, természetes méretére és térfogatára nő. Amint a tudomás a lábujjak szintje fölé ér, hatalmas érzékelési manőverek válnak maguktól értetődővé.

– Az ősi idők varázslóinak *ragyogó* fortélyja az volt, hogy fegyelemmel terhelték le a *szökdelő elmét*. Rájöttek, hogyha *belső csenddel* terhelik meg a *szökdelő elmét*, az *idegen beültetés* elmenekül, ezzel teljes bizonyosságát adva bármely gyakorlónak, aki ezt a műveletet végrehajtja, hogy az elme idegen eredetű. Az *idegen beültetés* vissza fog térni, erről biztosíthatlak, de nem olyan erősen, és kezdetét veszi egy folyamat, amiben a *szökdelő elme* menekülése megszokottá válik, míg egy nap örökre el nem megy. Egy igazán szomorú napon! Az az a nap, amikor a saját eszközeidre kell támaszkodnod, ami kis híján nulla. Nincs senki, aki megmondja, mit csinálj. Nincs többé idegen eredetű elme, hogy diktálja a hülyeségeket, amikhez hozzászoktál.

– A tanítóm, Julián nagual, figyelmeztette minden tanítványát, hogy ez a legnehezebb nap a varázsló életében, mivel a valódi elmét, ami hozzánk tartozik, tapasztalataink összességét az élethossznyi uralom félénkké, bizonytalaná és megbízhatatlanná tette. Személy szerint azt mondanám, a varázslók igazi csatája abban a pillanatban kezdődik. A többi csupán felkészülés.

Őszinte izgalom fogott el. Többet akartam tudni, egy különös érzés mégis lármázott bennem, hogy hagyjam abba. Baljós következményekre és büntetésre utalt, mintha az Úr haragja ereszkedett volna rám, amiért megbolygattam valami olyat, amit maga az Isten fátyolozott el. Hatalmas erőfeszítést tettem, hogy a kíváncsiságom győzzön.

– M-m-mit értesz azon, hogy *megterhelni a szökdelő elmét*? – hallottam magam.

– A fegyelem végtelenül megterheli az idegen elmét. Ezért fegyelmük révén a varázslók legyőzik az *idegen beültetést*.

Állításai a hatalmukba kerítettek. Úgy gondoltam, don Juan vagy igazolhatóan elmebeteg, vagy valami olyan félelmetes dolgot mond, ami megdermeszt bennem mindent. Észrevettem azonban, hogy mi-

218.

Ilyen gyorsan összegyűjtöttem az energiámat ahhoz, hogy visszautasítsak mindent, amit mondott. Egy pillanatnyi pánik után nevetni kezdtem, mintha don Juan valami viccet mondott volna nekem. Még hallottam is, amint azt

mondom: – Don Juan, don Juan, javíthatatlan vagy!

Úgy tűnt, don Juan ért mindent, amit átélek. Megcsóválta a fejét, és tettetett kétségbeeséssel az égre emelte a tekintetét.

– Olyan javíthatatlan vagyok – mondta –, hogy adok a *szökdelő elmének*, amit magadban hordasz, még egy lökést. Felfedem neked a varázslás egyik legkülönlegesebb titkát. Egy olyan megállapítást fogok neked leírni, aminek bebizonyítása és megerősítése több ezer évébe került a varázslóknak.

Rám nézett és kajánul elmosolyodott. – A *szökdelő elme* örökre elmenekül, amikor egy varázslónak sikerül megragadnia azt a rezgőerőt, ami mint energiamezők halmazát összetart minket. Ha egy varázsló elég hosszan fenntartja ezt a nyomást, a *szökdelő elme* vereséget szenved és elmenekül. És pontosan ez az, amit tenni fogsz: belekapaszkodsz az energiába, ami összetart téged.

A legerőtelenebb módon reagáltam, amit csak el tudok képzelni. Valami bennem tényleg rázkódott, mintha meglöktek volna. Alaptalan rettegés fogott el, amit azonnal kapcsolatba hoztam vallásos neveltetéssel.

Don Juan tetőtől talpig végigmért.

– Isten haragjától félsz, igaz? Legyél nyugodt, hogy ez nem a te félelmed. Ez a *szökdelő* félelme, mivel tudja, hogy pontosan azt fogod tenni, amit mondok neked.

Szavai egyáltalán nem nyugtattak meg. Még rosszabbul éreztem magam. Akaratlanul rángatóztam, és nem tudtam megállítani.

– Ne izgulj! – mondta don Juan nyugodtan. – Biztosan tudom, hogy ezek a rohamok nagyon gyorsan elmúlnak. A *szökdelő elmének* nincs semmiféle összpontosító-képessége.

Egy pillanat múlva minden megszűnt, ahogy don Juan előre megmondta. Szépítés lenne, ha ismét azt mondanám, hogy össze voltam zavarodva. Ez volt életemben az első alkalom – don Juannal vagy nélküle –, hogy azt sem tudtam fiú vagyok-e vagy lány. Fel akartam kelni a székből, hogy járjak egyet, de halálosan féltem. Teli voltam éssze-

219.

rű állításokkal, és ugyanakkor gyermeki félelem töltött el. Elkezdtem mély lélegzeteket venni, miközben hideg verítékben úszott az egész testem. Valahogy magamra szabadítottam egy rendkívül borzalmas látványt: fekete, elillanó árnyékok ugráltak körülöttem mindenhol, bárhová fordultam.

Behunytam a szememet, és a szék karfájának támasztottam a fejem. – Nem tudom mit gondoljak, don Juan. Ma este igazán sikerült összezavarnod.

– Egy belső harc dül benned. Lényed legmélyén tudod, hogy nem tudod visszautasítani az egyezséget, hogy egy nélkülözhetetlen részed, *tudomásod ragyogó bevonata* felfoghatatlan táplálékforrássul szolgáljon természetüknél fogva felfoghatatlan entitások számára. Egy másik részed pedig teljes erejével szembeáll ezzel a helyzettel.

– A varázslók forradalma az, hogy elutasítják az olyan megállapodások tiszteletben tartását, amikben nem vettek részt. Soha senki nem kérdezte meg tőlem, hogy beleegyezem-e, hogy másfajta tudomású lények megegyenek. Szüleim csak azért hoztak világra, hogy étel legyenek, mint ők, és itt ér véget a történet.

Don Juan felállt a székeről és kinyújtózta a karját és a lábát. – Órák óta ülünk itt. Ideje bemennünk a házba. Eszem valamit. Velem tartasz?

Elhárítottam. A gyomrom háborgott.

– Azt hiszem jobban tennéd, ha lefeküdnél – mondta. – A légicsapás letarolt.

Nem kellett kétszer mondania. Bezuhanтам az ágyamba, és aludtam, mint bunda.

Otthon, ahogy telt az idő, a *szökdelők* ideája életem egyik fő komplexusává vált. Eljutottam arra a pontra, hogy úgy éreztem, don Juannak teljesen igaza van velük kapcsolatban. Akármilyen keményen is próbálkoztam, nem tudtam megszabadulni a logikájától. Minél többet gondolkodtam róla, és minél többet beszéltem magammal és embertársaimmal, és minél inkább megfigyeltem magamat és őket, annál erősebb lett a meggyőződésem, hogy valami képtelenné tesz bennünket minden cselekedetre, párbeszédre vagy gondolatra, aminek nem az én van a gyújtópontjában. Nekem, csakúgy mint mindenki másnak, akit

220.

ismertem vagy akivel beszéltem, csak az énről volt gondja. Mivel nem tudtam semmilyen magyarázatot találni egy ilyen egyetemes homogenitásra, úgy véltem, don Juan gondolatmenete a legalkalmasabb arra, hogy megmagyarázza a jelenséget.

Olyan mélyen, amennyire csak tudtam, mítoszok és legendák olvasásába ástam magam. Olvasás közben tapasztaltam valamit, amit soha nem éreztem korábban: mindegyik könyv, amit olvastam, mítoszok és legendák interpretációja volt. Mindegyik könyvben egy homogén elme volt kitapintható. A stílus különbözött, de a szavak mögötti hajtóerő egyöntetűen ugyanaz volt: még ha a téma olyan elvont is volt, mint egy mítosz vagy egy legenda, a szerzőknek mindig sikerült beilleszteniük önmagukról szóló kijelentéseket. A könyvek mögötti

egynemű hajtóerő nem a könyvek meghatározott témája volt, hanem az önkiszolgálás. Ezt soha nem éreztem korábban.

Reakciómat don Juan hatásának tulajdonítottam. Az elkerülhetetlen kérdés, amit feltettem magamnak, az volt: ő befolyásol, hogy így lássam ezt, vagy tényleg egy idegen elme diktál mindent, amit teszünk? Szükségszerűen ismét tagadásba estem, és örülten váltottam tagadásról elfogadásra, elfogadásról tagadásra. Valami bennem tudta, hogy bármire is céloz don Juan, az *energetikai tény*, de valamilyen ugyanilyen fontos rész bennem meg azt tudta, hogy az egész hülyeség. Belső harcom végeredménye az a rossz előérzet lett, hogy valami veszélyes dolog fenyegetően közeledik felém.

Kiterjedt antropológiai kutatásokat folytattam a *szökdelők* témájában más kultúrákban, de sehol sem találtam semmilyen célzást. Ebben a kérdésben don Juan tűnt az egyetlen információforrásnak. A következő alkalommal, amikor meglátogattam, azonnal a *szökdelők* témájára váltottam.

– Mindent megpróbáltam, hogy ésszerűen viszonyuljak ehhez a témakörhöz, de nem tudok. Vannak pillanatok, amikor teljesen egyetértek veled a ragadozókkal kapcsolatban.

– Összpontosítsd a figyelmedet az elillanó árnyékokra, amiket tényleg látsz – mondta don Juan mosolyogva.

Azt mondtam neki, hogy ezek az elillanó árnyékok fogják racionális életem végét jelenteni. Mindenhol látom őket. Mióta eljöttem a há-

221.

zából, képtelen voltam sötétben aludni. Égő lámpa egyáltalán nem zavart az alvásban. Azonban abban a pillanatban, hogy eloltottam a fényt, minden ugrálni kezdett körülöttem. Sosem láttam teljes formát vagy alakot. Csak elillanó fekete árnyakat.

– A *szökdelő elme* nem hagyott el – mondta don Juan –, de súlyosan megsérült. Minden tőle telhetőt megtesz azért, hogy újrendezze a veled való kapcsolatát. De valami örökre elszakadt benned. A *szökdelő* tudja ezt. A valódi veszély az, hogy a *szökdelő elmének* esetleg sikerül azzal győznie, hogy az aközötti ellentmondással játszva, amit én mondok és ő mond, kifáraszt és arra kényszerít, hogy kiszállj.

– Látod, a *szökdelő elmének* nincs versenytársa – folytatta. – Amikor javasol valamit, egyetért a saját javaslatával, és elhitheti veled, hogy csináltál valami érdemlegeset. A *szökdelő elme* azt fogja neked mondani, hogy amit Juan Matus mond neked, az merő képtelenség, és aztán ugyanez az elme egyet fog érteni a saját állításával: „Igen, hát persze hogy képtelenség” fogod majd mondani. Ily módon győznek le minket.

– A *szökdelők* nélkülözhetetlen részei a világegyetemnek, és olyanok kell őket venni, amilyenek – félelmetesnek, rettenetesnek. Rajtuk keresztül tesz minket próbára az univerzum.

– Energetikai szondák vagyunk, amiket az univerzum hozott létre – folytatta don Juan, mintha nem lenne tudatában a jelenlétének –, és mivel olyan energiának vagyunk a birtokában, aminek van tudomása, mi vagyunk az eszközök, amiknek a révén a világegyetem önmaga tudatára ébred. A *szökdelők* a kérlelhetetlen kihívók. Nem vehetjük őket másképp. Ha ezt sikerül megtennünk, a világegyetem engedélyezi a folytatást.

Szerettem volna, ha don Juan többet mond, de csak annyit tett hozzá: – A légicsapás befejeződött, amikor a legutóbb itt jártál, most már csak jó sokat tudnál beszélni a *szökdelőkről*. Itt az ideje egy másfajta műveletnek.

Azon az éjszakán nem tudtam aludni. A kora reggeli órákban sikerült elszenderednem, amíg don Juan ki nem rángatott az ágyból, és kirándulni nem vitt a hegyekbe. Ahol élt, a táj elrendezése nagyban különbözött a sonorai sivatagtól, de don Juan azt mondta, ne engedjem át

222.

magam az összehasonlítgatásnak, mert negyed mérföld gyaloglás után a világ minden tája pontosan ugyanolyan.

– A látványosságok autós embereknek valók – mondta. – Nagy sebességgel haladnak, anélkül, hogy bármiféle erőfeszítést tennének. A látványosságok nem gyalogosoknak vannak. Például ha autóban ülsz, esetleg látsz egy hatalmas hegyet, aminek a látványa lenyűgöz a szépségével. Ugyanennek a hegynek a látványa nem fog ugyanígy lenyűgözni, amikor gyalogolsz; másképp lesz rád nagy hatással, különösen akkor, ha meg kell másznod, vagy meg kell kerülnöd.

Nagyon meleg volt aznap reggel. Egy száraz folyómederben sétálniuk. Volt egy közös vonása ennek a völgynek és sonorai sivatagnak: a milliányi rovar. Mindenhol szúnyogok és legyek voltak körülöttem, melyek zuhanóbombázókként vették célba az orrlukamat, a szememet és a fületem. Don Juan azt mondta, ne fordítsak figyelmet a zűgásukra.

– Ne próbáld őket elhessegetni a keziddel – mondta határozottan. – *Szándékdold* el őket. Állíts fel energiakordont magad körül. Légy csöndben, és csenedből fel fog épülni a kordon. Senki sem tudja, hogy ez hogyan történik. Ez egyike azoknak a dolgoknak, amiket a régi varázslók *energetikai tényeknek* hívtak. Állítsd le a belső párbeszéded! Ennyi az egész.

– Szeretnék a figyelmedbe ajánlani egy furcsa elképzelést – folytatta, ahogy előttem gyalogolt.

Fel kellett gyorsítanom a lépteimet, hogy közelebb kerüljek hozzá, nehogy lemaradjak valamiről, amit mond.

– Hangsúlyoznom kell, hogy ez a furcsa elképzelés végtelen ellenállásba fog ütközni benned – mondta. – Előre szólok, hogy nem fogod könnyen elfogadni. De az a tény, hogy furcsa, nem kéne hogy elrettentsen. Társadalomtudós vagy. Ennél fogva mindig nyitott az agyad a vizsgálódásra, nem így van?

Don Juan szemtelenül tréfát űzött belőlem. Tudtam, de nem zavart. Talán annak köszönhetően, hogy olyan gyorsan haladt, és hatalmas erőfeszítést kellett tennem, hogy lépést tartsak vele, gúnyos megjegyzése lepattant rólam, és ahelyett hogy ingerültté tett volna, megnevettetett. Teljes figyelmemet arra összpontosítottam, amit mondott, és a

223.

rovarkok többé nem zavartak, vagy azért, mert energiakordont *szándékoltam* magam köré, vagy azért, mert úgy lekötött a don Juanra figyelés, hogy nem törődtem többé a zümmögésükkel.

– A furcsa elképzelés az – mondta lassan, szavai hatását méricskélve –, hogy úgy tűnik, ezen a Földön minden emberi lénynek pontosan ugyanolyanok a reakciói, a gondolatai és az érzései. Úgy tűnik, hogy ugyanazokra az ingerekre többé-kevésbé ugyanúgy reagál mindenki. A nyelv, amit beszélünk, elhomályosítja ezeket a reakciókat, de ha ezt lekaparjuk róla, akkor pontosan ugyanazok a reakciók ostromolnak minden emberi lényt a Földön. Szeretném, ha ez kíváncsivá tenne, természetesen mint társadalomtudóst, és megvizsgálnád, hogy el tudsz-e számolni szabályszerűen egy ilyen homogenitással.

Don Juan egy sor növényt gyűjtött össze. Néhányukat alig lehetett látni. Inkább a moszatok és mohák csoportjához tartoztak. Nyitva tartottam a zsákját, és nem beszélünk többet. Amikor elég növény gyűlt össze, a ház felé vette az irányt, és olyan gyorsan ment, ahogy csak tudott. Azt mondta, meg akarja tisztítani, szét akarja válogatni és megfelelő rendbe akarja rakni a növényeket, mielőtt túlságosan kiszáradnának.

Mélyen elmerültem a feladaton való töprengésbe, amit felvázolt nekem. Azzal kezdtem, hogy megpróbáltam számba venni magamban, ismerem-e valamilyen cikket vagy tanulmányt, ami erről a témáról szól. Úgy gondoltam, hogy kutatómunkát kell végeznem, és úgy döntöttem: azzal kezdem, hogy elolvasok minden elérhető munkát a nemzeti karakterekről. Vaktában lelkesedni kezdtem a témáért, és azonnal haza akartam indulni, mivel a szívemre akartam venni a feladatot, de mielőtt elértük volna a házát, don Juan leült egy völgyre néző magas sziklapárkányra. Egy ideig nem mondott semmit. Nem volt kifulladás. El sem tudtam képzelni, miért állt meg és ült le.

– A mai nap feladata a számodra – szólalt meg hirtelen baljóslatúan –, az egyik legtitokzatosabb dolog a varázslásban, valami olyan, ami túl van a nyelven és a magyarázatokon. Ma gyalogoltunk és beszélgettünk, mivel a varázslás misztériumát evilági dolgokkal kell tompítani. A semmiből kell jönnie és oda is kell visszatérnie. Ez a *harcos-utazók* művészete: észrevétlenül jutni át a tú fokán. Úgyhogy készülj fel az-

224.

zal, hogy nekitámasztod a hátad ennek a sziklafalnak, olyan messze a peremtől, amennyire csak lehet. Itt leszek veled arra az esetre, ha elájulnál vagy lezuhannál.

– Mire készülsz, don Juan? – kérdeztem, és ijedelmem olyan nyilvánvaló volt, hogy észrevettem és lehalkítottam a hangomat.

– Azt szeretném, ha keresztbe raknád a lábadat és belépnél a *belső csendbe*. Tegyük fel, hogy ki akarsz deríteni, milyen cikkeket keress ahhoz a tudományos környezetben, hogy megcáfolhasd vagy igazolhasd azt, amire megkértelek. Lépj be a *belső csendbe*, de ne aludj el! Ez nem a *tudomás sötét tengerén* keresztül való utazás lesz. Ez *belső csendből való látás* lesz.

Elég nehéz volt úgy belépnem a *belső csendbe*, hogy nem alszom el. Csaknem leküzdhetetlen alvásvággyal viaskodtam. Végül sikerült, és azon találtam magam, hogy a körülöttem lévő áthatolhatatlan sötétségből a völgy fenekét nézem. Aztán valami olyat *láttam*, ami a csontvelőmig hatolt. *Láttam*, ahogy egy hatalmas, talán négy és fél méteres árnyék átszökken a levegőn, majd egy néma huppanással földet ér. A csontjaimban éreztem a huppanást, de nem hallottam.

– Igazán súlyosak – mondta don Juan a fülemben. A bal karomnál lógva tartott, olyan erősen, amennyire csak tudott.

Láttam valamit, ami olyan volt, mint egy sárárnyék, ami ide-oda tekergőzik a földön, majd ismét ugrik egy hatalmasat, talán tizenöt méter hosszút, és ugyanazzal a baljóslatú néma huppanással ér földet. Küzdöttem, hogy ne veszítsem el az összpontosító-képességemet. Jobban meg voltam rémülve, minthogy azt ésszerűen érzékeltetni tudnám. Szememet a völgy alján ugráló árnyékon tartottam. Aztán egy nagyon különös zúgást hallottam, ami olyan volt, mintha szárnycsapások és egy rádió zúgása keveredne, aminek nem sikerült teljesen befognia a rádióadó frekvenciáját. Az ezt követő huppanás felejthetetlen volt. A velőnkig megrázott minket don Juannal – egy óriási fekete árny ért földet közvetlenül a lábunk előtt.

– Ne rémülj meg! – mondta don Juan ellentmondást nem tűrően. – Tartsd fenn a *belső csenedet*, és el fog menni. Tetőtől talpig reszkettem. Világosan tudtam, hogyha nem tartom fenn a *belső csendemet*, a sárányék beborít, mint egy takaró és meg-

225.

fojt. Anélkül, hogy a sötétséget elveszítettem volna magam körül, a legmagasabb hangomon sikítottam. Soha nem voltam még ennyire dühös, ilyen tökéletesen frusztrált. A sárányék ismét ugrott egyet, jól láthatóan a völgy aljára. A lábaimat rázva tovább sikítottam. Le akartam rázni, bármi is volt az, ami meg akart enni. Idegességem olyan erőteljes volt, hogy elvesztettem az időérzékemet. Talán el is ájultam.

Amikor magamhoz tértem, az ágyamon feküdtem don Juan házában. Jéghideg vízbe áztatott törülköző volt a homlokom köré csavarva. Forró voltam a láztól. Don Juan egyik női társa alkohollal dörzsölte be a hátamat, a mellkasomat és a homlokomat, de nem lettem jobban tőle. A hőség, amit éreztem, a belsőmből eredt. A düh és a tehetetlenség gerjesztette.

Don Juan úgy nevetett, mintha ami velem történik, a legviccesebb dolog lenne a világon. Véget nem érően hahotázott.

– Soha nem gondoltam volna, hogy ennyire a szívedre veszed egy *szökdelő látását* – mondta.

Kézen fogott és a háza mögé vezetett, ahol teljesen felöltözve belemártott egy hatalmas dézsa vízbe, cipőstül, órastul, mindenestül.

– Az órád, az órád! – visítottam.

Don Juan rázkódott a nevetéstől. – Nem kéne órát hordanod, ha meglátogatsz – mondta. – Most tönkretetted az órádat!

Levettem az órát és a dézsa mellé tettem. Eszembe jutott, hogy vízálló, és semmi baja nem lesz. A dézsába mártás rengeteget segített. Amikor don Juan kihúzott a jéghideg vízből, szert tettem valamennyi önuralomra.

– Ez a látvány abszurd! – ismételgettem, képtelenül arra, hogy bármi mást mondjak.

A ragadozó, amit don Juan leírt nekem, nem volt valami jóindulatú. Rendkívül erős, durva és közömbös volt. Éreztem, hogy semmibe vesz minket. Kétségkívül korokkal ezelőtt eltiport minket, és ahogy don Juan mondta, gyengévé, sebezhetővé és engedelmessé tett. Levettem a vizes ruháimat, beburkolóztam egy poncsóba, leültem az ágyamra és valósággal halálra sírtam magam, de nem magam miatt. Megvolt a haragom, a *hajlíthatatlan szándékom*, hogy ne hagyjam magam megen-

226.

ni. Embertársaimért sírtam, különösen az apámért. Addig a pillanatig nem is tudtam, hogy ennyire szerettem.

– Sosem volt esélye – halottam magam újra és újra ismételni, mintha a szavak nem lennének igazán az enyéme. Szegény édesapám, a legfigyelmesebb lény, akit valaha ismertem, olyan tapintatos, olyan gyengéd, olyan tehetetlen.

227.

A végső utazás megkezdése

229.

UGRÁS A SZAKADÉKBA

Csak egy ösvény vezetett fel a lapos fennsíkra. Amikor már fent voltunk, észrevettem, hogy nem olyan nagy, amilyennek távolból látszott. A növényzet nem különbözött a lejjebb lévőktől: halványzöld fás cserjék, amik fáknak tünnek.

Először nem láttam a szakadékat. Csak amikor don Juan odavezetett, vettem észre, hogy a fennsík meredélyben végződik, és igazából nem is fennsík, csupán egy jó nagy lapos hegytető. A hegy kerek volt, és erodálódott a keleti és déli oldalán, azonban a nyugati és északi oldalán olyan volt, mintha késsel hasították volna le. A meredély széléről láthattam a szakadék alját, talán száznolcva méterre alattunk. Ugyanazok a fás cserjék borították, amik mindenhol nőttek.

A hegytetőtől délre és északra húzódó kis hegyláncolat egészen olyan hatást keltett, mintha egy több millió éves, hatalmas kanyon részei volnának, amit egy már nem létező folyó vájt ki. A kanyon peremeit elmosta az erózió, bizonyos helyeken egészen a talajszintig. Az egyetlen ép rész az a terület volt, ahol álltam.

– Ez egy kemény szikla – mondta don Juan, mintha olvasott volna a gondolataimban. Állával a szakadék alja felé

bökött. – Ha valami leesne erről a peremről, rípiyára törne azon a sziklán, ott lenn.

Így indult a beszélgetésünk don Juannal aznap a hegytetőn. Mielőtt odamentünk, azt mondta, hogy ideje a földön lejárt. Elindul a *végső utazására*. Szavai pusztító erővel hatottak rám. Teljesen elvesztettem önuralmam és a szétesettség áldott állapotába kerültem, talán hasonlóba, mint amit azok az emberek tapasztalnak, akik szellemileg összeomlanak. Egyetlen részem tartotta csak meg szilárdságát: a gyermekkori énem. Minden más homályos és bizonytalan volt. Oly sokáig voltam szétesett, hogy csak ugyanígy tudtam elviselni letaglózott állapotomat.

Ezután egy rendkívül furcsa összjáték kezdődött tudatom különböző szintjei között. Don Juan, a társa, don Genaro, két tanítványa, Pablito és Nestor, és én felmáztunk a hegytetőre. Pablitónak, Nestornak és nekem tanonckodásunk utolsó feladatát kellett végrehaj-

230.

tanunk: a szakadékba ugrást, egy rendkívül titokzatos ügyet, amit don Juan a tudatosság különböző szintjein magyarázott el nekem, de számomra egészen addig a napig rejtély maradt.

Don Juan viccelődve azt mondta, hogy elő kéne vennem a jegyzetfüzetemet, és el kellene kezdenem jegyzeteket készíteni az utolsó együtt töltött pillanatainkról. Finoman oldalba bökött, és mosolyát elnyomva biztosított róla, hogy mivel jegyzetelve indultam el a *harcos-utazó* útján, csak így lenne helyes.

Don Genaro közbevágott, és azt mondta, előttünk más *harcos-utazók* álltak ugyanezen a lapos hegytetőn, mielőtt nekivágtak volna utazásuknak az ismeretlenbe. Don Juan felém fordult, és lágyan azt mondta, rövidesen belépek a *végtelenbe* személyes erőmre hagyatkozva, és ő és don Genaro csak azért vannak itt, hogy búcsút intsenek. Don Genaro ismét közbevágott, és azt mondta, én is azért vagyok itt, hogy ugyanezt tegyem nekik.

– Ha már beléptél a *végtelenbe*, nem hagyatkozhatok rá, hogy visszahozzuk – mondta don Juan. – A te döntésedre lesz szükség. Csak te döntheted el, hogy visszatérsz-e vagy sem. Arra is figyelmeztetlek, hogy csak néhány *harcos-utazó* éli túl ezt a fajta találkozást a *végtelennel*. A *végtelen* hihetetlenül csábító. A *harcos-utazó* a legkevésbé sem találja vonzó lehetőségnek a visszatérést a rendtelenség, a kényszer, a zaj és fájdalom világába. Tudnod kell, hogy a döntés, hogy maradsz-e, vagy visszatérsz, nem ésszerű döntés, hanem *szándékolás* kérdése.

– Ha úgy döntesz, hogy nem térsz vissza, eltűnsz, mintha a föld nyelt volna el – folytatta don Juan. – De ha úgy döntesz, hogy visszatérsz, össze kell húznod a nadrágszíjadat és mint igaz *harcos-utazónak*, várnod kell, amíg a feladatod, akármilyen is legyen, véget nem ér, akár sikerrel, akár vereséggel.

Ekkor egy nagyon finom változás kezdődött el a tudatosságomban. Emberek arcára kezdtem emlékezni, de nem voltam biztos benne, hogy ismerem őket; a gyötrelmem és vonzalom szokatlan érzései tűntek fel. Nem hallottam többé Don Juan hangját. Olyan emberek után vágyódtam, akiket nem hittem, hogy ismerem. Hirtelen kibírhatatlan szeretet kerített hatalmába ezek iránt a személyek iránt, akármik is voltak

231.

ők. Érzéseim irántuk leírhatatlanok voltak, ugyanakkor nem tudtam megmondani, kik ők. Csak a jelenlétüket éreztem, mintha egy másik életet éltem volna korábban, vagy egy álomban volnának érzéseim valakik iránt. Érzékelttem, hogy külalakjuk elváltozik: eleinte magasak voltak, végül aprók lettek. Az esszenciájuk azonban sértetlen maradt, pont az, ami az irántuk való elviselhetetlen vágyódásomat okozta.

Don Juan mellém lépett és azt mondta: – Úgy egyeztünk meg, hogy a mindennapi világ tudatszintjén maradsz. – A hangja nyers és ellentmondást nem tűrő volt. – Ma egy konkrét feladatot kell teljesítened, egy hosszú lánc utolsó szemét, és ezt a legésszerűbb hangulatodban kell megtenned.

Sosem hallottam don Juant ilyen hangon beszélni velem. Abban a pillanatban egy másik ember volt, mégis tökéletesen ismerős. Jámboran szót fogadtam neki, és visszatértem a mindennapi élet világának tudatosságába, habár nem tudtam, hogy ezt teszem. Azon a napon úgy tűnt nekem, mintha félelemből és tiszteletből belenyugodtam volna don Juan szavaiba.

Don Juan ezután azon a hangon szólt hozzám, amihez hozzá voltam szokva. Amit mondott, az is nagyon ismerős volt. Azt mondta, a *harcos-utazó* alázatos és hatékony, elvárások nélkül cselekszik, és kiáll mindent, amivel szembe kerül.

Ekkor a tudatszintem újabb elmozdulásán mentem végig. Az elmém egy gondolatra vagy egy gyötrelmem érzésére koncentrált. Ekkor tudtam, hogy fogadalmat tettem néhány embernek, hogy velük halok meg, de nem emlékeztem, kik voltak ők. A kétség árnyéka nélkül tudtam, hogy helytelen, hogy egyedül kell meghalnom. Gyötrelmem elviselhetetlenné vált.

Don Juan szólt hozzám: – Mind egyedül vagyunk, ilyen a természetünk. De egyedül meghalni nem azt jelenti, hogy magányosan halunk meg.

Nagy levegővételekre volt szükségem ahhoz, hogy megszüntessem a feszültségemet. Ahogy mélyeket lélegeztem, kitisztult az elmém.

– A nagy kérdés számunkra, férfiak számára, a törekenységünk -folytatta don Juan. – Amikor tudomásunk nőni kezd, úgy nő, mint egy oszlop, pontosan fénylő lényünk középpontjában, a talajtól fölfelé. En-

232.

nek az oszlopnak el kell érnie egy jelentékeny magasságot, mielőtt számíthatnánk rá. Életednek ebben az időszakában, mint varázsló, könnyen fogást vesztesz az új tudomásodon. Amikor ez történik, elfelejtesz mindent, amit a *harcos-utazók útján* tettél és láttál, mivel a tudatosságod visszatér a hétköznapi életed tudomásához. Elmagyaráztam neked, hogy minden férfi varázslónak az a feladata, hogy visszahódítsa mindazt, amit a *harcos-utazók útján* tett és látott, amikor a tudomás új szintjein volt. Minden férfi varázslónak az a problémája, hogy könnyen felejt, mivel a tudomása elveszti új szintjét, és egy pillanat alatt lezuhan a földre.

– Pontosán értem, amit mondasz, don Juan. Talán ez az első alkalom, hogy teljes mértékben felfogtam, miért felejtetek el mindent, és miért emlékszem vissza mindenre később. Mindig azt hittem, hogy az elmozdulásaim egyéni kóros állapotomnak köszönhetőek; most tudom, miért történnek ezek a változások, mégsem tudom megfogalmazni, amit tudok.

– Ne aggódj a megfogalmazásokért – mondta don Juan. – A megfelelő időben mindent meg fogsz fogalmazni, amit akarsz. Ma a *belső csened*, a tudás nélküli tudásod szerint kell eljárnod. Tökéletesen tudod, mit kell tenned, de ez a tudás még nincs teljesen megfogalmazva benned.

A konkrét gondolatok és érzetek szintjén mindössze homályos érzéseim voltak arról, hogy tudok valamiről, ami nem része az elmémnek. Aztán rendkívül világos érzetem támadt arról, hogy egy nagy lépést teszek lefelé; úgy tűnt, valami leesett bennem. Szinte egy lökés volt. Tudtam, hogy abban a pillanatban léptem a tudomás egy másik szintjére.

Don Juan azt mondta, a *harcos-utazónak* kötelessége elbúcsúznia mindazoktól, akiket hátrahagy. Hangosan és érthetően kell búcsút mondania, így a kiáltása és az érzései ezekben a hegyekben feljegyezve örökké megmaradnak.

Hosszú ideig tévováztam, nem szégyenlősségből, hanem mert nem tudtam, kit foglaljak bele a köszönetembe. Teljesen magamévá tettem a varázsló felfogást, miszerint a *harcos-utazók* senkinek sem tartozhatnak semmivel.

233.

Don Juan belém sulykolta a varázsló axiómát: „A *harcos-utazók* elegánsan, nagylelkűen és páratlan könnyedséggel fizetnek minden szívességért és szolgálatért, amit nyújtottak nekik. Ily módon megszabadulnak a lekötelezettség súlyától.”

Én mindenkinek fizettem – vagy a fizetés folyamatában voltam –, aki kitüntetett a gondoskodásával vagy törődésével. Olyan fókig *összegeztem* az életemet, hogy egyetlen kő sem maradt megfordítatlanul. Abban az időben őszintén úgy hittem, hogy senkinek sem tartozom semmivel. Elmondtam don Juannak hiedelmeimet és tévovázásomat.

Don Juan azt mondta, valóban teljesen *kiösszegeztem* az életemet, de hozzátette, messze vagyok attól, hogy mentes legyek a lekötelezettségtől.

– Mi a helyzet a kísérteteiddel? – mondta. – Azokkal, akiket nem tudsz többé elérni?

Tudta, miről beszél. *Összegezésem* során elmeséltem neki életem minden eseményét. Az események száza közül, amiket elmondtam neki, kiválasztott hármát, mint példákat olyan adósságokra, amiket életem nagyon korai szakaszában halmoztam fel, és még hozzátette azon személy iránti lekötelezettségemet, aki közreműködött abban, hogy velem találkozzam. Hosszadalmasan köszönetet mondtam a barátomnak, és éreztem, hogy valami ott kint tudomásul vette köszönetemet. A másik három történet ami még maradt az életemből, történetek voltak olyan emberekről, akik elképzeltetlen ajándékot adtak nekem, és akiknek ezt sosem köszöntem meg.

Az egyik ilyen történet egy olyan férfival állt kapcsolatban, akit gyermekkoromban ismertem. Mr. Leonardo Acosta volt a neve. Ő volt a nagyapám ösellenése, a valódi végzete. Nagyapám mindig azzal vádolta ezt az embert, hogy csirkéket lop a csirkefarmjáról. Nem volt csavargó, de olyan valaki volt, akinek nincs állandó, meghatározott munkája. Afféle maga útját járó ember, szerencsejátékos és sokféle szakma mestere: ezermester, önjelölt gyógyító és vadász volt – helyi gyógynövény-kereskedőket és gyógyítókat látott el növényekkel és rovarpéldányokkal, illetve preparátorokat és állatkereskedéseket bármilyen fajta élő madárral és emlőssel.

234.

Az emberek úgy tartották, hogy tonnányi pénzt keres, de nem tudja megtartani vagy befektetni. Becsmérlői és barátai egyként hitték, hogy a környék legsikeresebb vállalkozását alapíthatta volna meg azzal, amihez a legjobban értett: növények gyűjtésével és állatok vadászásával; de a szellemének egy olyan betegségével volt megátkozva, ami nyughatatlanná tette, és képtelenné arra, hogy bármi mellett kirtartson bármennyi ideig is.

Egy nap, amikor nagyapám farmjának szélén kóboroltam, észrevettem, hogy valaki néz engem az erdő szélén lévő sűrű bokrok közül. Mr. Acosta volt az. A bokrok közt guggolt, és teljesen észrevétlen lehetett volna, de nem az én éles, nyolcéves szemeim számára.

– Nem csoda, hogy a nagyapám azt hiszi, csirkéket jön lopni – gondoltam. Úgy gondoltam, rajtam kívül senki más nem vette volna őt észre; mozdulatlansága tökéletesen elrejtette. Inkább érzéssel, mint a szememmel tudtam megragadni a különbséget a körvonala és a bokrok között. Közelebb mentem hozzá. Az a tény, hogy az emberek vagy rosszakaratúan elutasították, vagy szenvedélyesen szerették, végtelenül izgatott.

– Mit csinál ott, Mr. Acosta? – kérdeztem vakmerően.

– Szarok, miközben a nagyapád farmját nézem, úgyhogy jobb, ha eltűnsz, mielőtt felállok, hacsak nem szereted a szarozást – mondta.

Egy kicsit távolabb mentem. Tudni akartam, hogy tényleg azt csinálja-e, amit állít. Azt csinálta. Felállt. Azt gondoltam, kijön a bokrok közül a nagyapám farmjára, és esetleg keresztül sétál rajta az út irányába, de nem tette. Befelé indult a dzsungelbe.

– Hé, hé, Mr. Acosta! – kiáltottam. – Magával mehetek?

Érzékelttem, hogy megállt; ez megint inkább érzés volt, mint tényleges látvány, mivel a bokrok túl sűrűk voltak.

– Természetesen velem jöhetsz, ha találsz egy bejáratot a bokrok közé – mondta.

Ez nem volt nehéz nekem. A semmittevés óráiban egy jókora kövel megjelöltem egy bejáratot a bokrok közé. Végtelen sok próbálgatással felfedeztem, hogy van ott egy hely, ahol át lehet kúszni, ami három vagy négy méter után valódi ösvénnyé változik, ahol fel tudok állni és járni.

235.

Mr. Acosta odajött hozzám és azt mondta: – Brávó, kölyök! Megcsináltad. Jó, gyere velem, ha akarsz.

Így kezdődött az együttműködésem Mr. Leonardo Acostával. Minden nap vadászexpedíciókra mentünk. Mivel hajnaltól napnyugtáig el voltam otthonról, anélkül hogy bárki is tudta volna, hova mentem, együttműködésünk olyan nyilvánvalóvá vált, hogy nagyapám végül szigorúan figyelmeztetett.

– Meg kell válogatnod az ismerőseidet, vagy végül olyanná válsz, mint ők. Nem fogom eltűrni, hogy ez az ember bármilyen elképzelhető módon hatással legyen rád. Kétségkívül át tudja rád ragasztani a lendületét. És befolyásolni tudja a szellemedet, hogy olyan legyen, mint az övé: haszontalan. Én mondom neked, ha te nem vetsz véget ennek, én fogok. Rá fogom küldeni a hatóságokat azzal a váddal, hogy ellopja a csirkéimet, mert nagyon jól tudod, hogy mindennap idejön és ellopja őket.

Megpróbáltam rámutatni nagyapámnak vádjai képtelenségére. Mr. Acostának nem volt szüksége arra, hogy csirkéket lopjon. Az egész mérhetetlen dzsungel a rendelkezésére állt. Bármit meg tudott szerezni belőle, ami akart. Érveim azonban még jobban felbőszítették a nagyapámat. Ekkor rájöttem, hogy titokban irigyli Mr. Acosta szabadságát, és ettől a felismeréstől Mr. Acosta számomra egy barátságos vadászból annak alapvető megnyilvánulásává vált, ami egyszerre tiltott és vágyott volt.

Megpróbáltam megkurtítani találkozásaimat Mr. Acostával, de a csábítás túl nagy volt a számomra. Egy nap Mr. Acosta és három barátja indítványozták, hogy tegyek meg valamit, amit Mr. Acosta még soha nem tett meg: fogjak el egy élő, sértetlen keselyűt. Elmagyarázta nekem, hogy a környék keselyűinek, melyek hatalmasok voltak, 150 és 180 centiméter közti szárnytávolsággal, hét különböző fajta hús van a testében, és mindegyik sajátos gyógyító célt szolgál. Azt mondta, az ideális helyzet az, ha a keselyű teste nem sérül meg. Nyugtatóval kell megölni, nem erőszakkal. Könnyen le lehet löni őket, de ebben az esetben a hús elveszíti gyógyhatását. Ezért az a művészet, ha élve kapják el őket, amit ő még sosem tett meg korábban. Azonban kieszelte, hogy három barátja és az én segítségemmel megoldhatja a problémát. Bizto-

236.

sított róla, hogy ez természetes következtetés volt azok után, hogy több száz alkalommal figyelte meg a keselyűk viselkedését.

– Egy döglött számarra van szükségünk ahhoz, hogy véghezvigyük ezt a feladatot, és az van nekünk – jelentette ki túlradóan.

Rám nézett, és várta, hogy feltegyem a kérdést, mit fogunk kezdeni a döglött számarral. Mivel a kérdés nem hangzott el, tovább folytatta.

– Eltávolítjuk a beleket, és berakunk néhány botot, hogy fenntartsák a has kerekességét.

– A pulyka keselyűk vezetője a király; ő a legnagyobb és a legintelligensebb – folytatta. – Nem létezik az övénél éleesebb szem. Ez teszi őt királlyá. Ő lesz az, aki majd észreveszi a döglött számarat, és ő lesz az első, aki rászáll. Olyan irányból fog leszállni, hogy a számar felől fújjon a szél, azért, hogy tényleg érezze a szagán, hogy döglött. A beleket és a lágy részeket, amiket kiszedünk a számar hasából, felhalmozzuk a faránál. Így úgy fog majd kinézni, mintha egy vadmacska már evett volna belőle valamennyit. Ekkor a keselyű nyugodtan közelebb megy a

szamárhoz. Nem fogja elsietni. Ugrálva-repkedve fog jönni, aztán a döglött szamár csípőjére fog leereszkedni, és elkezd rázni a szamár testét. Meg is fordítaná, ha nem lenne ott a négy bot amiket a földbe szúrtunk. Egy ideig a csípőn fog állni – ez lesz a jel a többi keselyű számára, hogy leszálljanak a közelben. Csak amikor már három vagy négy társa lenn lesz vele, kezd neki a keselyűk királya a munkájának.

– És nekem mi a szerepem ebben az egészben, Mr. Acosta?

– Elrejtőzöl a szamár belsejében – mondta fapofával. – Semmiség. Adok neked egy pár speciálisan tervezett bőrkesztyűt, és ott fogsz ülni és várni, amíg a pulyka keselyűkirály hatalmas, erős csőrével fel nem szakítja a döglött szamár végbélnyílását, és be nem dugja a fejét, hogy enni kezdjen. Ekkor két kézzel megragadod a nyakánál, és nem ereszted el.

– A három barátom és én lóháton elrejtőzünk egy mély vízmósásban. Távcsővel fogom figyelni a hadműveletet. Amikor látom, hogy a nyakánál fogva megragadtad a keselyűkirályt, teljes vágtában fogunk jönni, rávetjük magunkat a keselyűre, és lefogjuk.

237.

– Le tudja fogni azt a keselyűt, Mr. Acosta? – kérdeztem. Nem mintha kételkedtem volna az ügyességében, csak szerettem volna, ha biztosít róla.

– Hát persze hogy meg tudom! – mondta a világ minden önbizalmával. – Mindannyian kesztyűt és bőr lábszárvédőt fogunk viselni. A keselyűk karma nagyon erős. Úgy el tudnak törni egy sípcsontot, mint egy gallyat. Nem volt kiút a számomra. Elkapott a rendkívüli izgalom. Mr. Leonardo Acosta iránti csodálatom abban a pillanatban nem ismert határt. Igazi vadásznak láttam őt: találékonynak, fortélyosnak és tájékozottnak.

– Rendben, akkor csináljuk meg! – mondtam.

– Ez az én fiam! Pont ezt vártam tőled – kiáltott Mr. Acosta.

Vastag pokrócot terített a nyerge mögé, az egyik barátja pedig felkapott és feltett Mr. Acosta lovára, közvetlenül a nyereg mögé, a pokrócra.

– Kapaszkodj a nyeregbe – mondta Mr. Acosta –, és ahogy kapaszkodsz a nyeregbe, tartsd a pokrócot is!

Ráterősen ügettünk. Talán egy órán át lovagoltunk, míg egy lapos, száraz, kietlen vidékre nem értünk. Egy sátor mellett álltunk meg, ami egy piaci árusítóbódéra emlékeztetett. Lapos, árnyékot adó teteje volt. A tető alatt egy döglött, barna szamár feküdt. Nem tűnt túl idősnek, úgy nézett ki, mintha serdülőkorú szamár lenne.

Sem Mr. Acosta, sem a barátai nem mondták el nekem, hogy találták-e vagy megölték a szamarat. Vártam, hogy elmondják, de nem akartam megkérdezni. Miközben az előkészületeket tették, Mr. Acosta elmagyarázta, hogy a sátor azért van, mert a keselyűk odakinn a távolból őrködnek, láthatatlanul körözve nagyon magasan, de tökéletesen látva mindent, ami történik.

– Ezek a teremtmények kizárólag a látvány teremtményei – mondta. – Szánalmas hallásuk van, és az orruk sem olyan jó, mint a szemük. Be kell tömnünk minden lukat a dögön. Nem akarom, hogy valamelyik lukon kifelé leskelődjél, mert észre fogják venni a szemedet, és sosem fognak leereszkedni. Semmit sem szabad látniuk.

238.

Beraktak néhány botot a szamár hasába és keresztettk őket, elég helyet hagyva nekem ahhoz, hogy bemásszak. Egy adott pillanatban végül fel mertem tenni a kérdést, amit majd meghaltam, hogy megkérdezzek.

– Mondja, Mr. Acosta, ez a szamár bizonyára betegségben halt meg, ugye? Mít gondol, a betegsége meg tud engem támadni?

Mr. Acosta az égre emelte a tekintetét. – Ugyan már! Nem lehetsz ilyen ostoba. A szamarak betegsége nem tud átterjedni emberre. Éld meg ezt a kalandot, és ne aggódj az ostoba részletek miatt! Ha alacsonyabb lennék, én magam lennék benn a szamár hasában. Tudod te, mit jelent elfogni a pulyka keselyűk királyát?

Hittem neki. Szavai elegendőnek bizonyultak arra, hogy a bizalom páratlan köpenye takarjon be. Nem fogok megbetegedni, és nem fogom elszalasztani az események eseményét.

Eljött a rettegett pillanat, amikor Mr. Acosta berakott a szamárba. Ezután kifeszítették a bőrt a szerkezet fölé és elkezdték összevarrni. Egy nagy területet azonban nyitva hagytak a föld felé, hogy járjon a levegő. A borzasztó pillanat számomra akkor jött el, amikor a bőrt végleg bezárták a fejem felett, mint egy koporsófedőt. Nehezen lélegeztem, és csak arra gondoltam, milyen izgalmas lesz nyakonragadni a keselyűk királyát.

Mr. Acosta az utolsó utasításokat adta. Azt mondta, madárfütyyre hasonlító fütytel fogja tudatni velem, ha a keselyűkirály errefelé repül és leszáll, így tájékozott leszek, és nem fogok idegeskedni vagy türelmetlenkedni. Ezután hallottam, amint lebontják a sátrat, majd ahogy a lovaik elvágtatnak. Jó volt, hogy egyáltalán nem hagytak semmilyen helyet fedetlenül, ahol kinézhettem volna, mert pontosan ezt tettem volna. A kísértés, hogy felnézzek, és megnézzem, mi történik, majdhogynem ellenállhatatlan volt.

Hosszú idő telt el, ami alatt nem gondoltam semmire. Aztán meghallottam Mr. Acosta fütytét; feltételeztem, hogy a keselyűkirály itt köröz. Feltételezésem bizonyossággá változott, amikor erőteljes szárnycsapásokat hallottam,

majd a döglött szamár teste hirtelen rázkódni kezdett, mintha szélviharban lenne. Aztán súlyt éreztem a szamár testén, és tudtam, hogy keselyűkirály leszállt a szamárra és nem

239.

mozdul többé. Más szárnyak csapkodását és Mr. Acosta fütyét hallottam a távolban. Felkészültem az elkerülhetetlenre. A szamár teste remegni kezdett, ahogy valami elkezdte felhasítani a bőrét.

Hirtelen egy hatalmas, ronda, vörös tarajas fej rontott be. Hatalmas csőre volt, a szeme nyitva volt, tekintete átható volt. Felkiáltottam ijedtemben és mindkét kezemmel megragadtam a nyakát. Azt hiszem, egy pillanatra megdöbbenhettem a keselyűkirályt, mivel nem csinált semmit, ami lehetőséget adott nekem arra, hogy még erősebben markoljam meg a nyakát, aztán elszabadult a pokol. Felocsúdott döbbenetéből, és olyan erővel kezdett el rángatni, hogy nekicsapódtam a szerkezetnek, és a következő pillanatban félig kinn voltam a szamár testéből, szerkezetestül, mindenestül, teljes erőmből kapaszkodva a támadó fenevad nyakába.

Hallottam Mr. Acosta lovát a távolban vágatni. Hallottam, ahogy Mr. Acosta azt kiabálja: – Engedd el, kölyök, engedd el, el fog szállni veled!

A keselyűkirály valóban elszállt volna velem a nyakába kapaszkodva, vagy a karmai erejével széttépett volna. Amiért nem tudott valóban elérni, az volt, hogy a feje félig beszorult a belsőségek és a szerkezet közé. Karmai a lötyögő belekben csúszkáltak és tulajdonképpen sosem érintettek meg. A másik, ami megmentett az volt, hogy a keselyű arra fordította az erejét, hogy kihúzza a nyakát a szorításomból, és ezért nem tudta a karmait eléggé előre mozdítani ahhoz, hogy tényleg megsebesítsen. A következő dolog, amit tudtam, hogy Mr. Acosta a keselyű hátra vetődik pontosan abban a pillanatban, amikor bőrkesztyűim lejönnek a kezemről.

Mr. Acosta magán kívül volt az örömtől. – Megcsináltuk, kölyök, megcsináltuk! Legközelebb hosszabb botokat szúrunk a földre, amiket a keselyű nem tud kirántani, téged pedig odaszíjazunk a szerkezethez.

Kapcsolatom Mr. Acostával elég hosszú ideig tartott ahhoz, hogy elfogjuk a keselyűt. Ekkor érdeklődésem az iránt, hogy kövessem őt, ugyanolyan titokzatosan eltűnt, ahogyan megjelent, és sosem volt igazán alkalmam arra, hogy megköszönjem neki mindazt, amit megtanított nekem.

240.

Don Juan azt mondta, hogy Mr. Acosta a legjobb életkorban tanított meg a vadász türelmére, és mindenekelőtt arra, hogy az egyedüllétből szerezzem meg mindazt a jólétet, amire a vadásznak szüksége van.

– Nem keverheted össze a magányosságot az egyedülléttel – magyarázta nekem egyszer don Juan. – Számomra a magányosság lélektani, és az elméhez tartozik. Az egyedüllét fizikai. Az egyik legyengít, a másik megnyugtat.

Don Juan azt mondta, mindezért örökre le vagyok kötelezve Mr. Acostának, akár úgy értem a lekötelezettséget, ahogy a *harcos-utazók* értik, akár nem.

A második személy, akinek don Juan szerint le voltam kötelezve, egy tízéves gyerek volt, akit gyermekkoromban ismertem. Armando Veleznek hívták. Olyan volt, mint a neve: rendkívül méltóságteljes, merev, egy kicsi öregember. Nagyon szerettem, mivel nagyon kemény volt. mégis barátságos. Olyan valaki volt, akit nem lehet könnyen megfélemlíteni. Bárkivel megküzdött, ha kellett, ugyanakkor egyáltalán nem volt erőszakos.

Halászipedíciókra jártunk együtt. Nagyon apró halakat fogtunk, amik a kövek alatt éltek, és kézzel kellett őket összeszedni. A kicsi halakat, amiket kifogtunk, kitéttük a napra száradni, és nyersen megettük, néha egész napot töltve ezzel.

Azt is szerettem, hogy nagyon leleményes és eszes volt, ráadásul kétkezes. Bal kezével messzebb tudott hajtani egy követ, mint a jobbal. Vég nélkül versenyeztünk egymással különböző játékokban, és a legnagyobb bosszúságomra mindig nyert. Így kért egyfajta bocsánatot a győzelmeiért: – Ha lassítanék, és hagynálak nyerni, gyűlölnél. Sértené a férfiaságodat. Úgyhogy próbálkozz keményebben!

Túlzottan merev viselkedése miatt „Senor Velez”-nek szólítottuk, le a de a „Senor”-t „Sho”-ra rövidítettük, ami jellemző szokás volt Dél-Amerikának abban a részében, ahonnan származom.

Egy nap Sho Velez nagyon szokatlan dolgot kért tőlem. Kívánságát természetesen hozzám intézett kihívásként kezdte. – Bármibe lefogadom, hogy tudok valamit, amit nem mernél megtenni.

– Miről beszélsz, Sho Velez?

– Nem mernél tutajjal lehajózni egy folyón.

241.

– Ó, hogyne mernék. Már megtettem egy megáradt folyón. Egyszer nyolc napra megfeneklettem egy szigeten. Étel kellett úsztatniuk hozzám.

Ez volt az igazság. A másik legjobb barátom egy Őrült Pásztornak becézett gyerek volt. Egyszer megfeneklettünk egy szigeten egy áradás közepén, anélkül, hogy bárkinek lehetősége lett volna kimentenie minket. A városiak

valószínűnek tartották, hogy az áradás el fogja önteni a szigetet, és mindkettőnket megöl. Élelmiszeres kosarakat úsztattak le a folyón, abban a reményben, hogy a szigeten kötnek ki, ami így is történt. Ily módon tartottak minket életben addig, amíg a víz eléggé le nem apadt ahhoz, hogy eljussanak hozzánk egy tutajjal, és kivontassanak minket a folyópartra.

– Nem, ez másféle ügy – folytatta Sho Velez tudós stílusában. – Ez arról szól, hogy egy földalatti folyón hajózunk a tutajjal.

Felhívta a figyelmemet arra, hogy az egyik helyi folyó nagy szakasza egy hegyen folyik keresztül. A folyónak ez a földalatti szakasza mindig is rendkívül izgató hely volt a számomra. Bejárata a hegybe egy elég nagy, baljóslatú barlang volt, ami mindig denevérekkel és ammóniaszaggal volt tele. A környék gyerekeinek azt mondták, hogy ez a pokol bejárata: kengőz, forróság és bűz.

– Arra kurvára mérget vehetsz, Sho Velez, hogy soha életemben nem fogok még csak a közelébe se menni annak a folyónak – kiabáltam. – Még tíz élet alatt sem! Te teljesen megőrültél, ha ilyet akarsz tenni.

Sho Velez komoly arca még ünnepélyesebb lett. – Ó – mondta –, akkor az egészséget egyedül kell megcsinálnom. Egy percig azt hittem, rá tudlak venni, hogy velem gyere. Tévedtem. Az én bajom.

– Hé, Sho Velez, mi van veled? Mi a csudáért mennél arra a pokoli helyre?

– Oda kell mennem – mondta halk, rekedt hangon. – Tudod az apám épp olyan örült, mint te, kivéve, hogy ő egy apa és férj. Hat ember függ tőle. Máskülönbén olyan bolond lenne, mint egy kecske. A két húgom, a két bátyám, az anyám és én tőle függünk. Ő a mindenünk.

242.

Nem tudtam, ki Sho Velez apja. Sosem láttam. Nem tudtam, mit dolgozik. Sho Velez elárulta nekem, hogy az apja üzletember, úgyszólván mindene, amije volt, mondhatni kockán forgott.

– Apám épített egy tutajt, és menni akar. Meg akarja csinálni ezt az expedíciót. Az anyám szerint csak kiereszti a gőzt, de én nem bízom benne. A te örült tekintetedet láttam a szemeiben. Egy nap majd elindul, és én biztos vagyok benne, hogy meghal. Úgyszólván fogom a tutajját, és én magam megyek abba a folyóba. Tudom, hogy meg fogok halni, de az apám nem.

Éreztem, ahogy valami, mint egy áramütés, végigfut a nyakamon, és hallottam magam, amint az elképzelhető legizgatottabb hangon azt mondom: – Megteszem, Sho Velez, megteszem. Igen, igen, nagyszerű lesz. Veled megyek!

Sho Velez önelégülten mosolygott. Ezt annak az örömeinek vettem, hogy vele megyek, nem pedig annak, hogy sikerült elcsábítania. Következő mondatában ki is fejezte ezt az érzést. – Tudom, hogyha velem vagy, túl fogom élni – mondta.

Nem érdekelt, Sho Velez megmenekül-e vagy sem. A bátorsága villanyozott fel. Tudtam, hogy Sho Velezben megvan hozzá az eltökéltség, hogy megcsinálja, amit mond. Ő és Örült Pásztor volt az egyetlen merész srác a városban. Mindketten rendelkeztek valamivel, ami számomra kivételes és hallatlan volt: a bátorsággal. Az egész városban senki másnak nem volt semennyi. Mindegyiküket próbára tettem. Véleményem szerint mindegyikük halott volt, imádott nagyapámat is beleértve. Ezt a kétség árnyéka nélkül tudtam tízéves koromban. Sho Velez vakmerősége megrendítő felismerés volt a számomra. Vele akartam lenni egészen a keserű végig.

Megbeszéltük, hogy hajnalhasadáskor találkozunk. Így is tettünk, és az apja könnyű tutajját öt vagy hat kilométernyire kivittük a városból át az alacsony, zöld hegyeken a barlang bejáratához, ahol a folyó a föld alá ment. A denevérgané szaga megsemmisítő volt. Felmásztunk a tutajra, és belöktük magunkat az áramlásba. A tutaj fel volt szerelve zseblámpákkal, amiket azonnal fel is kellett kapcsolnunk. Koromsötét, nedvesség és meleg volt a hegy belsejében. A folyó elég mély volt a tutaj számára, és elég gyors volt ahhoz, hogy ne kelljen eveznünk.

243.

A zseblámpák fénye groteszk árnyékokat vetett. Sho Velez a fülembé súgta, hogy talán jobb lenne egyáltalán nem nézni oda, mert ez tényleg több mint ijesztő. Igaza volt, émelyítő és nyomasztó volt. A fény felriasztotta a denevéreket, akik elkezdtek körülöttünk röpködni, céltalanul verdesve szárnyaikkal. Ahogy beljebb haladtunk a barlangba, már denevérek sem voltak többé, csak füledt levegő, amit nehéz volt belélegezni. Egy idő után, ami nekem óráknak tűnt, egyfajta tóba érkeztünk, ahol a víz nagyon mély volt és alig mozgott. Úgy tűnt, mintha a fő áramlás megakadt volna.

– Beragadtunk – suttogott Sho Velez ismét a fülembé. – A tutaj nem tud keresztüljutni, mi meg nem tudunk visszamenni.

A sodrás túl nagy volt számunkra ahhoz, hogy akár csak megkíséreljük a visszautat. Úgy döntöttünk, hogy keresnünk kell egy kiutat. Ekkor észrevettem, hogyha felállunk a tutaj tetejére, meg tudjuk érinteni a barlang mennyezetét, ami azt jelenti, hogy a víz a barlang tetejéig majdnem mindenhol el van rekesztve. A bejáratnál

olyan volt, mint egy katedrális, talán tizenöt méter magas. Egyetlen lehetséges következtetésem az volt, hogy egy tavon vagyunk, ami körülbelül tizenöt méter mély.

Hozzákötöttük a tutajt egy sziklához, és lefelé kezdtünk úszni a mélybe, érzékelti próbálva a víz mozgását, áramlását. A felszínen minden nyirkos és meleg volt, de egy méterrel lejjebb már nagyon hideg volt. A testem érezte a hőmérséklet-változást, és furcsa, állati félelemmel megijedtem, amit soha korábban nem éreztem. A felszínre emelkedtem. Sho Velez ugyanezt érezhette. Egymásnak ütközve értünk a felszínre.

– Azt hiszem, közel vagyunk a halálhoz – mondta ünnepélyesen. Nem osztoztam az ünnepélyességén, sem a vágyában, hogy meghaljak. Eszeveszetten kutattam egy nyílás után. Az áradások köveket sodortak ide, amik gátat hoztak létre. Találtam egy lyukat, ami elég nagy volt ahhoz, hogy tízéves testem keresztülférjen rajta. Lehúztam Sho Velezt, és megmutattam neki a nyílást. A tutajt lehetetlen volt átvinni rajta. Leszedtük a ruháinkat a tutajról, összekötöttük egy nagyon szoros bugyorba, és leúszunk vele, amíg újra meg nem találtuk a lyukat, és át nem úszunk rajta.

244.

Egy olyan vízcicsúsdán kötöttünk ki, mint amilyen a szórakoztató parkokban van. A zuzmókkal és mohákkal borított köveknek köszönhetően hosszasan csúszhattunk mindenfajta sérülés nélkül. Aztán egy hatalmas, katedráliszerű barlangba jutottunk, ahol a folyó derékmélységben folyt tovább. Láttuk az ég fényét a barlang végében, és kigázoltunk. Anélkül, hogy egy szót szólunk volna, kiterítettük a ruháinkat, hagytuk, hogy megszáradjanak a napon, aztán a város felé vettük az irányt. Sho Velez majdnem vigasztalhatatlan volt, amiért elvesztette az apja tutajját.

– Az apám meghalt volna ott – ismerte be végül. – Az ő teste sosem fért volna keresztül azon a lyukon, amin mi átmentünk. Túl nagy hozzá. Az apám egy nagy, kövér ember. De elég erős lett volna ahhoz, hogy visszasétáljon a bejáráshoz.

Ezt kétlettem. Úgy emlékeztem, hogy a lejtésnek köszönhetően a sodrás néhol megdöbentően gyors volt. Azt elismertem, hogy egy kétségbeesett, nagydarab ember kötelek és hatalmas erőfeszítés segítségével esetleg végül kijutott volna.

A kérdés, hogy Sho Velez apja meghalt volna-e ott vagy sem, ezzel nem volt eldöntve, de nekem ez nem számított. Ami számított, az volt, hogy életemben először megéreztem az irigység fullánkját. Sho Velez volt az egyetlen lény, akit valaha is irigyeltem az életemben. Volt valakije, akiért meghalhatott, és bebizonyította nekem, hogy meg is tenné, míg nekem senkim sem volt, akiért meghalhattam volna, és egyáltalán nem bizonyítottam be semmit.

Jelképes módon neki tulajdonítottam az egész dicsőséget. Teljes volt a győzelme. Én visszaléptem. Ez az ő városa volt, ezek az ő emberei voltak, és véleményem szerint ő volt köztük a legkülönb. Amikor aznap elváltunk, egy közhelyet mondtam neki, ami mély igazságnak bizonyult: – Légy a királyuk Sho Velez! Te vagy a legjobb.

Soha többé nem beszéltem vele. Szándékosan véget vettem a barátságunknak. Úgy éreztem, ez az egyetlen gesztus, amivel ki tudom mutatni, milyen mélyen megérintett engem.

Don Juan úgy vélte, lekötelezettségem Sho Veleznek elévülhetetlen, mivel ő volt az egyetlen, aki valaha is megtanított arra, hogy kell len-

245.

nie valaminknek, amiért meg tudunk halni, mielőtt arra gondolhatnánk, hogy van valamink, amiért élni tudunk.

– Ha nincs semmi, amiért meghalhatnál – mondta nekem egyszer don Juan –, hogyan mondhatod, hogy van valamid, amiért élni tudsz? A kettő együtt jár, a halállal a kormányrúdnál.

A harmadik személy, akinek don Juan szerint életemen és halálomon túl lekötelezettje voltam, az anyai nagyanyám volt. Nagyapám, a férfi iránt érzett vak szeretetemben megfeledkeztem az erő valódi forrásáról a háztartásban: rendkívül külön nagyanyámról.

Sok évvel azelőtt, hogy hozzájuk költöztem volna, megmentett egy helyi indiánt a lincseléstől. Azzal vádolták, hogy varázsló. Néhány haragvó fiatalember már fel is akasztotta egy fára a nagyanyám birtokán. Nagyanyám előkerüli a lincseléskor és megállította. Mindegyik lincselő az unokája lehetett volna, és nem mertek vele ellenkezni. Lehúzta az embert a fáról és hazavitte, hogy meggyógyítsa. A kötél már mély sebet vágott a nyakába. Az indián sebei begyógyultak, de sosem hagyta el a nagyanyámat.

Azt állította, hogy az élete a lincselés napján véget ért, és bármilyen új élete van, az többé nem hozzá, hanem a nagyanyámhoz tartozik. Mivel szavatartó ember volt, életét nagyanyám szolgálatának szentelte. Ő volt az inasa, háznagya és tanácsadója. Nagynénéim szerint ő tanácsolta a nagyanyámnak, hogy fogadjon örökbe egy újszülött, egy árva fiút, mintha a saját gyereke lenne, amit ők erősen sérelmeztek. Amikor a nagyszüleim házába költöztem, nagyanyám örökbefogadott fia már a harmincas éveinek végén járt. Franciaországba küldte tanulni. Egy délután váratlanul egy rendkívül elegánsan öltözött, tagbaszakadt férfi szállt ki egy taxiból a ház előtt. A sofőr az udvarra

cipelte bőrből készült bőröndjeit. A tagbaszakadt férfi bőkezű borralalót adott neki. Első pillantásra észrevettem, hogy a férfi vonásai nagyon vonzóak. Hosszú, göndör haja és hosszú, göndör szempillái voltak. Rendkívül jóképű volt, anélkül, hogy fizikailag szép lett volna. Legjobb vonása azonban vidám, őszinte mosolya volt, amit azonnal rám irányított.

– Megkérdezhetem a nevét, fiatalember? – kérdezte a legszebb színpadias hanghordozással, amit valaha is hallottam.

246.

Azzal, hogy fiatalembernek szólított, azonnal megnyert magának. – A nevem Carlos Aranha, uram. És megkérdezhetem az önét?

Meglepetést tettem. Tágra nyitotta a szemét, és hátraugrott, mintha megtámadták volna. Aztán harsányan nevetni kezdett. A nevetés hangjára nagyanyám kijött az udvarra. Amikor meglátta a tagbaszakadt férfit, felsikított, mint egy kislány, és a leggyengédebb öleléssel fonta köré a karjait. Az felemelte őt, mintha nem is lenne súlya, és körbeforgatta. Ekkor észrevettem, hogy nagyon magas. Tagbaszakadtsága elrejtette magasságát. Valójában olyan volt a teste, mint egy profi bokszoló. Úgy tűnt, észrevette, hogy méregetem. Megfeszítette a bicepszt. – Bokszoltam valamiképpen egykoron, uram – mondta, tökéletesen tudatában léve annak, mire gondolok.

A nagyanyám bemutatott neki. Azt mondta, ő a fia, Antoine, a kicsikéje, a szeme fénye; aki drámaíró, színházi igazgató, költő és író.

Azzal, hogy olyan atlétikus volt, megnyert magának. Kezdetben nem tudtam róla, hogy örökre fogadták. Azonban észrevettem, hogy egyáltalán nem úgy néz ki, mint a család többi tagja. Míg családom minden tagja sétáló hulla volt, ő eleven volt, kívül-belül étellel teli. Csodálatosan kijöttünk egymással. Szerettem, hogy egy zsákot ütögetve mindennap edz. Roppantul szerettem, hogy nem csak megüti, hanem legmeghökkenőbb stílusban meg is rúgja a zsákot, a bokszolás és a rúgás keverésével. A teste olyan kemény volt, mint egy szikla.

Egy nap Antoine bevallotta nekem, hogy az egyetlen forró vágya az életben az, hogy híres író legyen.

– Mindenem megvan – mondta. – Az élet nagyon bőkezű volt hozzám. Az egyetlen dolog, amim nincs meg, pont az, amit akarok: a tehetség. A műsák nem szeretnek. Értően ítélem meg azt, amit olvasok, de nem tudok semmi olyat alkotni, amit szívesen olvasnék. Ez az én kínom; hiányzik a fegyelmem vagy a varázsom ahhoz, hogy magamhoz csalogassam a műsákat, így az életem olyan üres, amennyire csak lehet.

Antoine azzal folytatta, hogy az egyetlen valódi dolog, ami van, a mamája. Az erősségének, támasztékának, lelki testvéreinek nevezte nagyanyámat. Végül egy nagyon nyugtalanító gondolat megfogalmazásával fejezte be: – Ha nem lenne a mamám, én nem élnék.

247.

Ekkor felismertem, milyen mélyen kötődik a nagyanyámhoz. Az összes rémtörténet, amiket nagynénim az elkényeztetett gyerek Antoine-ról meséltek nekem, hirtelen nagyon elevenné váltak a számomra. Nagyanyám tényleg végtelenül elkényeztette. Mégis nagyon boldognak tűntek együtt. Láttam őket, amint órákon át egyfolytában együtt ülnek, Antoine feje a nagyanyám ölében, mintha még mindig gyerek lenne. Sosem hallottam még nagyanyámat senkivel ilyen hosszú ideig beszélgetni.

Egy nap Antoine váratlanul rengeteget kezdett írni. Nekiállt megrendezni a helyi színházban egy darabot, amit maga írt. Amikor bemutatták, azonnali siker lett. Versei megjelentek a helyi újságban. Úgy tűnt, alkotó időszak van. De alig néhány hónappal később mindez véget ért. A városi újság szerkesztője a nyilvánosság előtt elítélte Antoine-t, plágiummal vádolta, és az újságban közzé tette Antoine bűnösségének bizonyítékait.

A nagyanyám persze hallani sem akart a fia helytelen viselkedéséről. Az egészet a tökéletes irigység eseteként magyarázta. Abban a városban mindenki irigy volt a fia stílusára és eleganciájára. Irigyelték az egyéniségét, a szellemességét. Valóban ő volt az elegancia és a gyakorlatias udvariasság megtestesítője. De egészen biztos plagizátor volt, ehhez nem fért kétség.

Antoine sosem magyarázta meg a viselkedését senkinek. Én túlzottan szerettem őt ahhoz, hogy bármit is kérdezzek erről. Egyébként sem érdekelt. Részemről, az ő indítékai az ő indítékai voltak. De valami elromlott; onnantól fogva az életünk, hogy úgy mondjam, nagyon gyorsan zajlott. A dolgok egyik napról a másikra olyan drasztikusan megváltoztak a házban, hogy hozzászóltam ahhoz, hogy kész legyek bármire, a legjobbra és a legrosszabbra. Egy éjjel a nagyanyám rendkívül drámaian besétált Antoine szobájába. Olyan keménység volt a szemében, amit soha nem láttam még. Az ajkai remegtek, ahogy beszélt.

– Szörnyű dolog történt, Antoine – kezdte.

Antoine félbeszakította. Könyörgött, hogy hadd magyarázhassa meg.

Nagyanyám nyersen félbeszakította. – Nem, Antoine, nem – mondta keményen. – Ennek semmi köze nincs hozzád. Velem van kapcsó-

248.

latban. Ebben a számodra nagyon nehéz időszakban, valami nagyobb jelentőségű dolog történt. Antoine, drága fiam, kifutottam az időből.

– Szeretném ha megértenéd, hogy ez elkerülhetetlen – folytatta. – Nekem el kell mennem, de neked maradnod kell. Te vagy a végösszege mindannak, amit ebben az életben tettem. Akár jó, akár rossz, te vagy mindaz, ami vagyok. Adj egy esélyt az életnek! A végén amúgy is újra együtt leszünk. Addig is csináld, Anioine, csináld! Bármit, nem számít mit, amíg csinálsz.

Láttam, hogy Antoine teste reszket a gyötrelemtől. Láttam, hogyan rántja össze a teljes lényét, testének minden izmát, minden erejét. Olyan volt, mintha átváltott volna a problémájából, ami olyan volt, mint egy óceán felé tartó folyó.

– Ígérd meg nekem, hogy nem halsz meg addig, amíg meg nem halsz! – kiáltott rá a nagyanyám.

Antoine bólintott.

A következő nap nagyanyám varázsló-tanácsadója tanácsára eladta minden vagyonát, ami meglehetősen nagy volt, és a pénzt átadta a fiának, Antoine-nak. És az ezt követő nap, kora reggel, a legfurcsább jelenet játszódott le tízéves szemem előtt, aminek valaha is a tanúja voltam: az a pillanat, amikor Antoine elbúcsúzott az anyjától. A jelenet olyan valószínűtlen volt, mint egy filmjelenet; abban az értelemben, hogy úgy tűnt, mintha kigondolták, és valahol előre megírták volna, és olyan rendelkezések mentén alkották volna meg, amiket az író írt meg, és a rendező hajtott végre,

Nagyszüleim házának udvara volt a cselekmény színtere. Antoine volt a főszereplő, az anyja pedig a vezető színésznő. Antoine aznap utazott el. A kikötőbe indult, hogy fel szálljon egy olasz óceánjáróra, hogy egy kényelmes utazás keretében átkeljen az Atlanti-óceánon Európába. Még sosem volt ilyen elegánsan öltözve. Egy taxisofoőr várt rá türelmetlenül dudálva a ház előtt.

Tanúja voltam Antoine utolsó lázas éjszakájának, amikor olyan kétségbeesetten, amennyire csak lehet, megpróbált verset írni a mamájának.

– Ez szar – mondta nekem. – Minden, amit írok, szar. Egy senki vagyok.

249.

Biztosítottam róla, holott senki sem voltam ahhoz, hogy ezt mondjam, hogy bármit is ír, az nagyszerű. Egy ponton elragadtattam magam és átléptem bizonyos határokat, amiket sosem kellett volna.

– Hidd el nekem Antoine – kiabáltam, – én egy nagyobb senki vagyok, mint te! Neked van mamád. Nekem semmim sincs. Akármit is írsz, az kitűnő!

Nagyon finoman megkért, hogy távozzak a szobájából. Sikerült elérnem, hogy ostobán érezze magát, amiért egy senkiházi kölyök tanácsait kell hallgatnia. Keserűen megbántam a kitörésemet. Továbbra is a barátomnak szerettem volna őt tudni.

Antoine elegáns felöltőjét takarosán összehajtva átvette a jobb vállán. Gyönyörű, zöld, angol kasmír öltöny volt rajta.

A nagyanyám beszélt: – Siess drágám – mondta. – Számít az idő. Indulnod kell. Ha nem mész, azok az emberek meg fognak ölni a pénz miatt.

A lányaira és férjeikre utalt, akik roppant dühösek lettek, amikor megtudták, hogy az anyjuk csendesen kitagadta őket az örökségből, és hogy a förtelmes Antoine, az ősellenségük szökik meg mindazzal, ami jog szerint az övék lenne.

– Sajnálom, hogy miattam mindezen keresztül kell menjél – mentegetődzött a nagyanyám. – De mint tudod, az idő független a kívánságainktól.

Antoine szólalt meg ünnepélyes, gyönyörűen árnyalt hangon. Most még inkább úgy hangzott, mint egy színész.

– Csak egy percig fog tartani, Mama. Fel szeretnék olvasni valamit, amit neked írtam.

Egy köszönetmondó vers volt. Amikor befejezte az olvasást, szünetet tartott. Fantasztikus érzés és remegés volt a levegőben.

– Ez merő szépség volt, Antoine – sóhajtott a nagyanyám. – Mindent kifejezett, amit mondani akartál. Mindent, amit hallani akartam. – Egy pillanatra megállt, aztán szélesen elmosolyodott.

– Plagizált, Antoine? – kérdezte.

Antoine mosolya, válaszul az anyjára, ugyanolyan sugárzó volt. – Hát persze, Mama, hát persze – mondta.

250.

Könnyezve összeölelkeztek. A taxi dudája még türelmetlenebbül szólt. Antoine rám nézett – a lépcső alatt rejtőztem el. Enyhén biccentett, mintha azt mondaná: „Isten veled. Vigyázz rá!” Aztán megfordult, és anélkül, hogy újra az anyjára nézett volna, az ajtó felé szaladt. Harminchét éves volt, de úgy nézett ki, mintha hatvan

lenne, mintha hatalmas súlyt cipelne a vállain. Mielőtt elérte volna az ajtót, megállt, mikor meghallotta az anyja hangját, ahogy utoljára megdorgálja.

– Ne nézz vissza Antoine! Soha ne nézz vissza! Légy boldog, és cselekedj! Cselekedj! Ez a trükk. Cselekedj!

A jelenet különös szomorúsággal töltött el, ami a mai napig tart - egy teljesen érthetetlen melankóliával, amit don Juan úgy magyarázott, mint első ismeretemet arról, hogy kifutunk az időből.

Másnap a nagyanyám tanácsadó-inas-komornyikával elutazott a Rondonia nevű mitikus helyre, hogy ott a varázsló-segítője meggyógyítsa. Nagyanyám halálos beteg volt, jóllehet nem tudtam róla. Soha nem tért vissza, és don Juan értékei eladását és Antoine-nak adását páratlan varázsló manővernek magyarázta, amit a tanácsadója hajtott végre, hogy elkülönítse őt családjá törődésétől. Olyan dühösek voltak a Mamára, azért amit tett, hogy nem törődtek vele visszatér-e vagy sem. Az az érzésem volt, hogy még csak észre sem vették, hogy elment.

Annak a hegynek a lapos tetején felidéztem ezt a három eseményt, mintha csak egy perccel ezelőtt történtek volna. Amikor kifejeztem a köszönetemet ennek a három személynek, sikerült őket visszahoznom a hegytetőre. Kiabálásom végén a magányom kifejezhetetlen volt. Fékezhetetlenül zokogtam.

Don Juan türelmesen elmagyarázta, hogy a magányosság elfogadhatatlan egy harcos számára. Azt mondta, a *harcos-utazók* számíthatnak egy lényre, akire minden szeretetüket, minden törődésüket összpontosíthatják: a csodálatos Földre, az anyára, a mátrixra, mindannak az epicentrumára, amik vagyunk, és amit teszünk; arra a lényre, akihez mindannyian visszatérünk; arra a lényre, aki lehetővé teszi a *harcos-utazóknak*, hogy elinduljanak a *végső utazásukra*.

Ekkor don Genaro bemutatta a mágikus *szándék* egy tettét. A hasára fekvé egy sor elkápráztató mozdulatot hajtott végre. Fényfolttá vál-

251.

tozott, ami úgy tűnt, mintha úszna a talajon, mintha az víz lenne. Don Juan azt mondta, Genaro ily módon öleli át a hatalmas Földet, és a Föld, méretük különbsége ellenére tudomásul veszi Genaro gesztusát. Genaro mozdulatainak látványa és a magyarázatuk magányosságomat páratlan örömmel váltották fel.

– Nem tudom elviselni a gondolatot, hogy elmész, don Juan – hallottam magam. A hangszínem, és amit mondtam, zavarba hozott. Amikor önsajnálattól hajtva önkéntelenül zokogni kezdtem, még bosszúsabb lettem. – Mi a baj velem, don Juan? – motyogtam. – Általában nem ilyen vagyok.

– Az történik veled, hogy a tudomásod megint a lábujjaidnál van – felelte nevetve.

Ekkor elveszítettem önuralmam minden maradványát, és teljesen átadtam magam csüggedtségemnek és kétségbeesésemnek.

– Egyedül fogok maradni – mondtam sívító hangon. – Mi lesz velem? Mivé fogok válni?

– Fogalmazzunk úgy – mondta don Juan csendesen –, hogy ahhoz, hogy elhagyjam ezt a világot és szembenézzek az ismeretlennel, szükségem van minden erőmre, minden türelmemre, minden szerencsémre, de mindenekelőtt szükségem van a *harcos-utazó* kötélidegeinek minden darabjára. Ahhoz, hogy hátramaradj, és *harcos-utazóként* boldoguljál, szükséged lesz mindarra, amire nekem. Oda kimerészkedni, ahogyan tenni fogjuk, nem vicc, de hátramaradni sem az.

Érzelmi kitörésemben megsóköltam a kezét.

– Hó, hó, hó! – mondta. – Legközelebb már szentélyt emelsz a szandálomnak!

A gyötrelmem, ami fogva tartott, az önsajnálattól a pótolhatatlan veszteség érzésébe fordult át. – Elmész! – motyogtam. – Istenem! Elmész örökre!

Ebben a pillanatban don Juan valami olyat tett velem, amit ismeretségünk első napjától ismételtelen megtett. Az arca felpuffadt, mintha a mély lélegzetet, amit vett, felfújta volna. Bal tenyerével erőteljesen hátba vágott és azt mondta: – Kelj fel a lábujjaidtól! Emeld fel magad!

A következő pillanatban ismét koherens és teljes voltam, kontroll alatt tartva magam. Tudtam, mit várnak tőlem. Többé nem tétováztam,

252.

és nem aggódtam magam miatt. Nem törődtem azzal, mi lesz velem, miután don Juan elment. Tudtam, hogy közeleg az indulása. Rám nézett, és ebben a tekintetben minden benne volt.

– Soha többé nem leszünk együtt – mondta lágyan. – Többé nincs szükséged a segítségemre, és én nem akarom azt felajánlani neked, mert ha megéred a pénzed *harcos-utazóként*, szemem köpnél, amiért ezt teszem. Egy bizonyos ponton túl a *harcos-utazó* számára az egyetlen öröme az egyedülléte. Azt sem szeretném, ha te próbálnál meg segíteni nekem. Ha egyszer elmentem, elmentem. Ne gondolj rám, mert én sem gondolok rád. Ha méltó *harcos-utazó* vagy, légy feddhetetlen! Gondoskodj a világodról. Tiszteld, védj az életeddel!

Ellépett mellőlem. A pillanat túl volt az önsajnálaton, a könnyeken vagy a boldogságon. Megrázta a fejét, mintha búcsút mondana, vagy mintha nyugtázná, amit érzek.

– Felejtsd el az ént, és semmitől sem fogsz félni, bármelyik szintjén is találod magad a tudomásnak – mondta. Kitért belőle a komolytalanság. Még egyszer utoljára a Földön ugratott engem.

– Remélem megtalálod a szerelmet!

Felém emelte a tenyerét és széttárta az ujjait, mint egy gyerek, majd öklébe visszahajlította.

– *Csaó!* – köszönt.

Tudtam, hogy hiábavaló sajnálatot éreznem vagy bármit is fájlalnom, és hogy számomra ugyanolyan nehéz itt maradni, mint don Juannak elmenni. Mindkettőnket elkapott egy visszafordíthatatlan energetikai folyamat, amit egyikünk sem tudott volna megállítani. Mégis vele akartam menni, és követni, bárhova is megy. Eszembe jutott, hogyha meghalnék, talán magával vinne.

Aztán *láttam*, hogyan vezeti don Juan Matus, a nagual, egyenként a tizenöt másik látót, akik társai, védenői és a boldogsága voltak, hogy északnak eltűnjenek a fennsík ködében. *Láttam*, hogyan változott mindegyikük fényfolttá, és együtt felemelkedtek és lebegtek a hegytető fölött, mint fényjelenségek az égen. Egyszer megkerülték a hegyet, ahogy don Juan mondta, hogy tenni fogják, hogy szemükkel egy utolsó pillantással átfogják ezt a csodálatos Földet. Aztán eltűntek.

253.

Tudtam, mi a dolgom. Kifutottam az időből. Teljes sebességgel a szakadék felé rohantam és levettem magam a mélybe. Egy pillanatilag éreztem az arcomon a szelet, aztán körém záródott a kegyelmes sötétség, akár egy békés, földalatti folyó.

254.

A VISSZAÚT

Homályosan tudatában voltam egy motor hangos zajának, amit mintha álló helyzetben járatnának. Azt hittem, a parkolóőrök próbálnak megjavítani egy autót az épület mögötti parkolóban, ahol a iroda/lakásom volt. A zaj olyan erős lett, hogy végül felébresztett. Csendesen átkoztam a parkolót üzemeltető fickókat, amiért pont a hálószoabablakom alatt javítják a kocsit. Forró voltam, izzadt és fáradt. Ahogy felültem az ágyam szélére, rendkívül fájdalmas görcsöt éreztem a lábikráimban. Egy pillanatilag dörzsöltem őket. Olyan fészesekek voltak, hogy attól félttem, borzalmas zúzódásaim vannak. Automatikusan a fürdőszoba felé indultam, hogy valami kenőcsöt keressek. Nem tudtam járnival. Szédültem. Elestem, ami korábban soha nem történt meg velem. Amikor visszanyertem egy minimális kontrollt, észrevettem, hogy egyáltalán nem aggódom a lábikráimban lévő görcs miatt. Világéletemben szinte hipochonder voltam. Egy ilyen szokatlan fájdalom a lábikráimban, mint amim most volt, rendes körülmények között az aggodalom zürzavaros állapotába lökött volna.

Odamentem az ablakhoz, hogy becsukjam, habár már nem hallottam a zajt. Az ablak be volt zárva, és kívül sötét volt. Éjszaka volt! A szobában áporodott volt a levegő. Kinyitottam az ablakot. Nem tudtam elképzelni, miért csuktam be. Az éjszakai levegő hideg volt és friss. A parkoló üres volt. Felmerült bennem, hogy a zajt egy gyorsuló autó okozhatta az épület és a parkoló közti utcában. Nem gondoltam többé róla, és visszamentem az ágyamba aludni. Keresztbe feküdtem, a lábam a földön volt. Így akartam aludni, hogy serkentsem a keringést a lábikráimban, amik nagyon fájtak, de nem voltam benne biztos, hogy az a jobb, ha lenn tartom őket, vagy ha felteszem őket egy párnára.

Ahogy kényelmesen pihentem és kezdtem újra elaludni, egy gondolat villant át az agyamon olyan vad erővel, hogy egyből felálltam. Leugrottam egy szakadékba Mexikóban! A következő gondolatom egy kvázi-logikus következtetés volt: mivel szándékosan leugrottam egy szakadékba, hogy meghaljak, kísértet kell hogy legyek. Milyen fura, gondoltam, hogy miután meghaltam, szellemként vissza kellett térnem

255.

az iroda/lakásomba Los Angelesbe a Westwood és a Wilshire sarkára. Nem csoda, hogy az érzéseim nem ugyanolyanok. De ha szellem vagyok, okoskodtam, akkor miért éreztem a friss levegő fuvallatát az arcomon, vagy a fájdalmat a lábikráimban?

Megérintettem a lepedőmet, valóságosnak tűnt. Csakúgy, mint az ágyam fémváza. Kimentem a fürdőszobába. Megnéztem magam a tükörben. Ahogy kinéztem, simán lehettem volna kísértet is. Pokolian néztem ki. A szemem besüppedt, és nagy fekete karikák voltak alatta. Kiszáradtam vagy meghaltam. Automatikus reakcióként vizet ittam a csapból. Valóban le tudtam nyelni. Egyik kortyot a másik után nyeltem, mintha napok óta nem ittam volna. Éreztem a mély lélegzetvételemet. Életben vagyok! Istenem, életben vagyok! Ezt a kétség árnyéka nélkül tudtam, de nem voltam úgy megmámorosodva, ahogy lennem kellett volna.

Rendkívül szokatlan gondolat jutott az eszembe: meghaltam és feléledtem. Hozzá voltam ehhez szokva, nem jelentett számomra semmit. A gondolatok élénksége azonban kvázi-emlékké tette. Olyan kvázi-emlék volt, ami nem olyan helyzetekből származott, ahol veszélyben volt az életem. Ez a valami ettől nagyon különböző volt. Inkább homályos tudása volt valaminek, ami sosem történt meg, és semmiféle oka nem volt, hogy a gondolataimban legyen.

Az elmében nem volt kétség az iránt, hogy leugrottam egy szakadékba Mexikóban. Most a lakásomban voltam Los Angelesben, több mint ötszáz kilométerre onnan, ahol leugrottam, és semmilyen emlékem nem volt, hogy megvettem volna a visszautat. Automatikus módon vizet eresztettem a kádba, és beleültem. Nem éreztem a víz melegét, csontig voltam fagyva. Don Juan arra tanított, hogy a krízis pillanataiban, mint ez is, folyó vizet kell használnunk tisztító elemként. Ez eszembe jutott, és beálltam a zuhany alá. Talán több mint egy óráig hagytam, hogy a meleg víz végigfolyjon a testemen.

Nyugodtan és ésszerűen végig akartam gondolni, mi történt velem, de nem tudtam. Úgy tűnt, a gondolatokat kitörölték az elmémből. Gondolattalan voltam, ugyanakkor zsúfolásig teli érzetekkel, amik úgy előzőnlöttek a testemet, hogy képtelen voltam megvizsgálni őket. Csak arra voltam képes, hogy érezzem a támadásaikat és hagyjam őket ke-

256.

resztülmenni rajtam. Az egyetlen tudatos döntés, amit hoztam, az volt, hogy felöltözök és elmegyek otthonról. Elmentem reggelizni, ahogy mindig tettem, akár éjjel, akár nappal, a Ship's Restaurantba a Wilshire-en, egy háztömbnyire az iroda/lakásomtól.

Annyiszor sétáltam már el az irodámból a Ship's-be, hogy az út minden lépését ismertem. Ez alkalommal ugyanez a séta újdonság volt a számomra. Nem éreztem a lépteimet. Olyan volt, mintha párna lett volna a talpam alatt, vagy mintha a járda szőnyeggel lett volna borítva. Úgyszólván siklottam. Egyszerre csak az étterem ajtajában voltam, pedig mintha csak három-négy lépést tettem volna meg. Tudtam, hogy le tudom nyelni az ételt, mivel ittam vizet a lakásomban. Azt is tudtam, hogy tudok beszélni, mivel a torkomat köszörültem és átkozódtam, miközben zuhanyoztam. Besétáltam az étterembe, ahogy mindig tettem. Leültem a pulthoz, és a pincérnő, aki ismert, odajött hozzám.

– Ma nem néz ki túl jól, drágám – mondta. – Elkapta az influenzát?

– Nem – feleltem, próbálva derűsnek látszani. – Túl keményen dolgoztam. Huszonnégy órája egyfolytában ébren vagyok, előadást írok egy órára. Ha már itt tartunk, milyen nap van ma?

Ránézett az órájára és megmondta a dátumot, elmagyarázva, hogy egy különleges órája van, ami egyben naptár is, és a lányától kapta ajándékba. Az időt is megmondta nekem: hajnali negyed négy volt.

Húst, tojást, apróra vágott sült krumplit és vajás pirítóst rendeltem. Amikor elment, hogy teljesítse a rendelésem, a borzalom újabb hulláma öntötte el az elmémet: csupán káprázat lett volna, hogy leugrottam abba a szakadékba Mexikóban az előző nap, alkonyatkor? De még ha az ugrás káprázat is lett volna, hogyan tudtam visszatérni Los Angelesbe egy olyan messi helyről mindössze tíz órával később? Aludtam tíz órát? Vagy tíz órába telt, amíg elrepültem, elsiklottam, ellebegtem vagy akármit csináltam Los Angelesbe? Az szóba se jöhetett, hogy a hagyományos eszközökkel tettem meg az utat arról a helyről, ahol a szakadékba ugrottam, mert csak az két napba telt volna, hogy onnan Mexikóvárosba jussak.

Egy másik fura gondolat bukkant fel az agyamban. Ugyanolyan világos volt, mint a kvázi-emlékem, hogy korábban meghaltam és feléledtem, és ugyanúgy teljesen idegen volt a számomra: a folytonos-

257.

ságom most helyreállíthatatlanul széttörött. Ilyen vagy olyan módon tényleg meghaltam annak a vízmosásnak az alján. Képtelenség volt felfogni, hogy életben vagyok és a Ship's-ben reggelizem. Lehetetlen volt számomra visszanézni a múltba és folytatólagos események megszakítatlan sorát látni, amit mindannyian látunk, amikor a múltba tekintünk.

Az egyetlen magyarázat, ami elérhető volt a számomra, az volt, hogy követtem don Juan utasításait; egy olyan helyre mozdítottam a *gyűjtőpontomat*, ami megakadályozta a halálomat, és a *belső csendemből* megvettem a visszautat Los Angelesbe. Nem volt más magyarázat, amibe kapaszkodhattam volna. Életemben először ez a gondolatmenet tökéletesen elfogadható és tökéletesen kielégítő volt számomra. Nem igazán magyarázott meg semmit, de kétségkívül rámutatott egy gyakorlati eljárásra, amit korábban már kipróbáltam egy enyhébb formában, amikor találkoztam don Juannal az általunk kiválasztott városban, és ez a gondolat megnyugtatón látszott lényemet.

Élénk gondolatok kezdtek felbukkanni az elmében. Az a kivételes tulajdonságuk volt, hogy tisztáztak kérdéseket. Az első, ami feltört, azzal volt kapcsolatban, ami végig gyötört. Don Juan úgy írta le, mint ami megszokott esemény a férfi varázslók között: az, hogy képtelen vagyok emlékezni olyan eseményekre, amik

akkor történtek, amikor emelt tudatállapotban voltam.

Don Juan úgy magyarázta az emelt tudatállapotot, mint a *gyűjtőpontom* pillanatnyi elmozdulását, amit minden alkalommal, amikor találkoztunk, azzal ért el, hogy erőteljesen hátra vágott. Ezekkel az elmozdulásokkal segített nekem, hogy kapcsolatba kerüljek olyan energiamezőkkel, amik normális helyzetben periférikusak voltak a tudomásom számára. Más szavakkal, az energiamezők, amik általában a *gyűjtőpontom* peremén voltak, a közepére kerültek ezalatt az elmozdulás alatt. Egy ilyen jellegű elmozdulás két következménnyel járt a számomra: a gondolkodás és az észlelés különleges élességével, és azzal, hogy ha újra a normál tudatállapotomban voltam, képtelen voltam visszaemlékezni arra, mi történt a másik állapotban.

A társaimmal való kapcsolatomban jó példa volt mindkét következményre. Voltak segítőtársaim, don Juan más tanítványai, társaim a *végső*

258.

utazásra. Csak emelt tudatállapotban érintkeztem velük. Interakciónk tisztasága és hatóköre páratlan volt. A hátulütője az volt számomra, hogy a mindennapi életemben ők csak megrendítő kvázi-élmények voltak, amik szorongó és várakozó kétségbeesettségbe kergettek. Azt mondhatom, hogy a normális életemet állandó keresésben éltem valaki után, aki majd hirtelen feltűnik előttem, talán előbukkan egy irodaépületből, talán befordul egy sarkon és belém ütközik. Bárhová mentem, szemem szakadatlanul és önkéntelenül is mindenfelé kutatott, olyan embereket keresve, akik nem léteztek, és mégis annyira léteztek, mint senki más.

Mialatt a Ship's-ben ültem azon a hajnalon, minden, ami a don Juannal töltött évek során emelt tudatosságban történt velem, egészen a legapróbb részletig újra összefüggő emlékké vált, félbeszakadás nélkül. Don Juan sajnálta, hogy az a férfi varázsló, aki a nagual, energetikai tömegének terjedelme miatt szükségszerűen széttöredezett. Azt mondta, mindegyik rész a tevékenység teljes hatókörének sajátos tartományát éli, és az eseményeknek, amiket a nagual megélt minden egyes részben, egy nap egyesülniük kell, hogy egy teljes, tudatos képet adjanak mindarról, ami az egész életében történt vele.

A szemembe nézve azt mondta, hogy ennek az egyesítésnek a végrehajtása évekbe telik, és hallott olyan nagualokról, akik sosem érték el tudatos módon tevékenységük teljes hatókörét, és széttöredezetten éltek.

Amit azon a hajnalon megtapasztaltam a Ship's-ben, az túl volt mindenem, amit a legvadabb fantáziáimban el tudtam képzelni. Don Juan időről időre azt mondta nekem, hogy a varázslók világa nem állandó világ, ami végleges, változatlan, hanem az örökös hullámozás világa, ahol semmit sem szabad természetesnek venni. A szakadékba ugrás olyan nagymértékben megváltoztatta a kognícióm, hogy lehetővé tette olyan lehetőségek színrelépését, melyek egyszerre voltak csodálatosak és leírhatatlanok.

De bármi, amit kognitív töredékeim egyesítéseiről el tudtam volna mondani, elhalványult volna a valósággal összehasonlítva. Azon a végzetes hajnalon a Ship's-ben valami végtelenül erősebbet tapasztaltam meg, mint aznap, amikor először *látam* az energiát, ahogy az uni-

259.

verzumban áramlik – aznap, amikor az ágyamban kötöttem ki az iroda/lakásomban, azután, hogy a UCLA campusán voltam, anélkül, hogy valóban olyan módon hazamentem volna, amelyet a kognitív rendszerem megkövetelt ahhoz, hogy az esemény valóságos legyen. A Ship's-ben összeillesztettem lényem minden darabját. Mindegyikben tökéletes bizonyossággal és következetességgel cselekedtem, ugyanakkor fogalmam sem volt róla, hogy ezt tettem. Lényegében egy hatalmas kirakós játék voltam, és az összes darab helyére illesztése olyan hatást okozott, amire nincsen kifejezés.

Ott ültem a pultnál a Ship's-ben, alaposan verítékező, hiábavalóan merengve, és mániákusan ismételve olyan kérdéseket, amiket nem lehetett megválaszolni: Hogyan lehetséges mindez? Hogyan lehettem ily módon darabokra törve? Kik vagyunk valójában? Bizonyára nem azok, amit az emberek elhitettek velünk magunkról. Olyan eseményekre emlékeztem, amik – amennyire énem bizonyos része tudta – sosem történtek meg. Még csak sírni sem tudtam.

– Egy varázsló akkor sír, amikor szét van töredező – mondta nekem egyszer don Juan. – Amikor teljes, elfogja egy borzongás, ami olyan erőteljes, hogy akár az életének is véget vethet.

Ilyen borzongást éreztem! Nem hittem, hogy valaha is találkozom még a társaimmal. Úgy tűnt számomra, hogy mindannyian elmentek don Juannal. Egyedül voltam. Gondolkozni akartam erről, gyászolni a veszteségemet, elmerülni a megnyugtató szomorúságban, ahogy mindig tettem. Nem tudtam. Nem volt semmi gyászolnivaló, semmi, amiért szomorúnak kellett volna lennem. Semmi sem számított. Mindannyian *harcos-utazók* voltunk, és mindannyiunkat elnyelt a *végtelen*. Kezdetől fogva figyeltem, amit don Juan a *harcos-utazóról* mondott. Nagyon szerettem a leírást, és pusztán érzelmi alapon azonosultam vele. Mégis, sosem éreztem, mit értett valójában ezalatt, attól függetlenül, milyen sok alkalommal magyarázta el a jelentését nekem. Azon az éjszakán, a Ship's pultljánál, tudtam miről beszélt don Juan. *Harcos-utazó* voltam. Csak az *energetikai tények* bírtak jelentéssel a

számomra. Minden más díszítés volt, aminek egyáltalán nincs jelentősége.

260.

Azon az éjszakán, mialatt az ételemre várva ültem, egy másik élénk gondolat tört be az elmémbe. A beleérzés, az azonosulás hullámát éreztem don Juan alaptételei iránt. Végül elértem tanításai célját: egy voltam övele oly módon, ahogy sosem voltam korábban. Soha nem az volt a helyzet, hogy csak harcoltam don Juannal, vagy a fogalmaival, melyek forradalmiak voltak a számomra, mivel nyugati emberként nem elégtették ki lineáris gondolkodásomat. Inkább az, hogy mindig halálra rémített don Juan precizitása fogalmai bemutatásában. Hatékonyága dogmatizmusnak tetszett. Ez a látszat késztetett arra, hogy magyarázatokat keressek, és hogy mindvégig úgy cselekedjek, mintha vonakodó hívő volnék.

Igen, szakadékba ugrottam, mondtam magamnak, és nem haltam meg, mert mielőtt elértem volna annak a vízmosásnak a fenekét, hagytam, hogy a *tudomás sötét tengere* elnyeljen. Félelmek és megbánás nélkül átadtam magam neki. És ezért a *sötét tenger* ellátott bármivel, ami szükséges volt a számomra, hogy ne haljak meg, hanem az ágyamban kössék ki Los Angelesben. Ez a magyarázat semmit sem magyarázott volna meg nekem két nappal korábban. Hajnali háromkor a Ship's-ben egy világot jelentett a számomra.

A kezemmel az asztalt vertem, mintha egyedül lennék a helyiségben. Az emberek rám néztek, és sokatmondóan mosolyogtak. Nem érdekelt. Az értelmem egy megoldhatatlan dilemmára koncentrált: életben voltam annak ellenére, hogy tíz órával ezelőtt egy szakadékba ugrottam, azért hogy meghaljak. Tudtam, hogy egy ilyen dilemmát sosem lehet feloldani. Normális kognícióm lineáris magyarázatot igényelt, hogy megelégedjen, de ilyen magyarázat nem volt lehetséges. Ez a folytonosság megszakadásának a veleje volt. Don Juan azt mondta, ez a megszakadás a varázslás. Most már tudtam ezt, olyan világosan, amennyire csak képes voltam rá. Mennyire igaza volt don Juannak, amikor azt mondta, hogy annak érdekében, hogy hátramaradjak, szükségem van minden erőmre, minden türelmemre, és legfőképp a *harcos-utazó* kötélidegeire.

Don Juanra akartam gondolni, de nem tudtam. Különbösen is, nem törődtem don Juannal. Úgy tűnt, óriási korlát van köztünk. Abban a pillanatban őszintén úgy gondoltam, hogy az idegen gondolat, ami azóta

261.

utalgat magára, mióta felébredtem, igaz: valaki más vagyok. Egy csere történt ugrásom pillanatában. Máskülönbösen ínyemre lett volna don Juan gondolata, vágyódtam volna utána. Még súlyosan nehezteltem is volna, amiért nem vitt magával. Ez lett volna a normális énem. Valóban nem voltam ugyanaz. Ez a gondolat erőre kapott, míg meg nem szállta egész lényemet. Ekkor a régi énem minden maradéka, amit esetleg megőriztem, a semmibe veszett.

Egy új hangulat kerekedett felül. Egyedül voltam! Don Juan egy álomban hagyott engem, mint az ő beépített emberét. Éreztem, ahogy a testem kezdi elveszíteni a merevségét; fokozatosan rugalmassá vált, amíg mélyen és akadálytalanul nem tudtam lélegezni. Hangosan felnevettem. Nem érdekelt, hogy rám bámulnak az emberek, és ez alkalommal nem mosolyognak. Egyedül voltam, és semmit sem tehettem ellene!

Az a testi érzetem volt, hogy valóban belépek egy folyosóra, egy folyosóra, aminek saját ereje van. Magába húzott. Csöndes folyosó volt. Don Juan volt ez a folyosó, nyugodt és óriási. Ez volt az első alkalom, hogy azt éreztem, don Juannak nem volt fizikalitása. Nem volt helye az érzélgősségnek vagy a vágyódásnak. Nem hiányolhattam, hiszen ott volt, mint személytelen érzés, ami magához húzott.

A folyosó kihívás elé állított. Forrongást, könnyedséget éreztem. Igen, utazhatok azon a folyosón, egyedül vagy társaságban, talán örökké. És ezt tenni nem volt megterhelés a számomra, sem nem öröm. Több volt, mint a *harcos-utazó* elkerülhetetlen végzete, a *végző utazás* kezdete, ez egy új korszak kezdete volt. Zokognom kellett volna annak a felismerésétől, hogy megtaláltam ezt a folyosót, de nem tettem. A *végtelességgel* néztem szembe a Ship's-ben! Mennyire rendkívüli! Hideget éreztem a hátamon. Hallottam don Juan hangját, amint azt mondja, a világmindenség valóban kifürkészhetetlen.

Abban a pillanatban az étterem hátsó ajtaja, amelyik a parkolóhoz vezetett, kinyílt, és egy furcsa figura lépett be: egy talán a negyvenes éveinek az elején járó, zilált, csontsovány férfi, meglehetősen vonzó arcvonásokkal. Évek óta láttam őt a UCLA körül kóborolni, elvegyülve a diákokkal. Valaki azt mondta nekem, hogy a közeli Veterán Kórház járóbetege. Mentálisan labilisnak tűnt. Több ízben láttam őt a

262.

Ship's-ben egy csésze kávé fölé kuporodva, a pultnak mindig ugyanazon végénél. Azt is láttam, hogyan várakozik kinn, az ablakon át leskelődve, várva, hogy a kedvenc széke szabad legyen, ha valaki ült rajta.

Amikor belépett az étterembe, leült a szokásos helyére, aztán rám nézett. A szemünk találkozott. A következő dolog, amit tudok, hogy félelmetes sikolyt hallottam, ami csontig dermesztett engem és minden jelenlévőt.

Tágranyílt szemekkel mindenki rám nézett, némelyikük megrágtatlan étellel a szájában. Nyilvánvalóan azt hitték, én sikítottam. A pult ütögetésével és aztán a hangos nevetéssel gyanússá tettem magam. A férfi felugrott a székeről és kirohant az étteremből, aztán megfordult és rám bámult, miközben izgatottan gesztikulált.

Egy impulzív készletnek engedve a férfi után futottam. Azt akartam, mondja el nekem, mit látott meg bennem, ami sikításra készítette. A parkolóban kaptam el, és kértem, hogy mondja el, miért üvöltött. Eltakarta a szemét, és újra sikoltott, még hangosabban. Olyan volt mint egy gyerek, akit megijesztett egy lidércnyomás, és most torkaszakadtából kiabál. Otthagytam és visszamentem az étterembe.

– Mi történt magával, drágám? – kérdezte a pincérnő aggódó tekintettel. – Azt hittem, itt hagy engem.

– Csak kimentem beszélni egy barátommal – mondtam.

A pincérnő rám nézett, és úgy tett, mint aki meglepett és bosszús.

– Az a pasas a maga barátja?

– Az egyetlen barátom a világon – mondtam, és ez volt az igazság, ha úgy határozom meg a „barátot”, mint olyan valakit, aki átlát a téged borító mázon, és tudja, honnan jöttél valójában.

263.

TARTALOM

BEVEZETŐ.....	9
REMEGÉS A LEVEGŐBEN.....	33
Az erő utazása.....	35
A végtelen szándéka	48
Ki volt Juan Matus valójában?.....	68
EGY KORSZAK VÉGE.....	77
A mindennapi élet súlyos gondjai	79
A látvány, amit ki nem állhattam.....	89
Az elkerülhetetlen találkozó.....	95
A töréspont	102
A megismerés megmérése.....	114
Köszönetet mondani.....	126
A SZINTAXISON TÚL.....	137
A beléptető	139
Az energia összjátéka a horizonton	157
Utazások a tudomás sötét tengerén keresztül.....	173
Szervetlen tudomás	183
A tiszta látvány	195
Sárányékok.....	208
A VÉGSŐ UTAZÁS MEGKEZDÉSE	227
Ugrás a szakadékba.....	229
A visszaút.....	254

hátsó borító

A harcos-utazók nem panaszkodnak – folytatta don Juan. – Kihívásként kezelnek mindent, amit a végtelen ad nekik. Egy kihívás az kihívás. Nem személyes. Nem lehet áldásként vagy átokként kezelni. Egy harcos-utazó vagy győzedelmeskedik a kihíváson, vagy a kihívás pusztítja el őt. Győzni sokkal izgalmasabb, úgyhogy győzz. Azt mondtam neki, könnyű ezt mondani, de megvalósítani már más dolog, és hogy a megpróbáltatásaim megoldhatatlanok, mivel abból erednek, hogy embertársaim képtelenek arra, hogy következetesek legyenek.

– Nem a körülöttem lévő emberek a hibásak. Ők nem tudnak segíteni magukon. A hiba benned van, mert te tudsz segíteni magadon, de hajlasz rá, hogy egy mély szinten megítéld őket. Ítélni minden idióta tud. Ha megítéled őket, csak a legrosszabbat fogod belőlük kihozni. Mindnyájan, emberi lények foglyok vagyunk, és ez a börtön készítet bennünket arra, hogy ilyen szálnalmas módon viselkedjünk. Számodra az a kihívás, hogy úgy fogadd el az embereket, ahogy vannak. Hagyd őket békén.

– Ez alkalommal tökéletesen tévedsz, don Juan. Hidd el nekem, egyáltalán nem érdekel, hogy megítéljem őket,

vagy hogy valamilyen módon beléjük gabalyodjak.

– Nem fogod fel, miről beszélek – erősködött kitartóan. – Ha nem vagy tudatában a vágyadnak, hogy megítéld őket, még rosszabb állapotban vagy, mint gondoltam. Ez a *harcos-utazók* hibája, amikor elkezdik folytatni az utazásukat.